

Bibliotéka poučná a zábavná
vydávaná
Dědictvím ss. Cyrilla a Methoděje.

Číslo XIII. na rok 1876.

Kukátko

čili

Život v obrazech.

Sepsal

Václav Kosmák.

V BRNĚ 1876.

V komisi u Ant. Nitsche v Brně, Bedřicha Grosse
v Olomouci a Františka Řivnáče v Praze.

KUKÁTKO

čili

Život v obrazech.

Sepsal

Václav Kosmák.

*Nákladem „Dědictví ss. Cyrilla a Methoda“
na rok 1876.*

V Brně, 1876.

~~~~~
V komisi u Ant. Nitsche v Brně, Bedřicha Grosse
v Olomouci a Františka Řivnáče v Praze.

Tiskem akc. morav. kněhtiskárny v Brně.

Na důkaz synovské lásky

věnuje svému otci

spisovatel.

Předmluva.

Milý čtenáři! dovol slovo na dorozuměnou.
Znáš kukátko?

V kukátku ukazují kukátkari rozmanité obrázky. Obrázky ty bývají velmi malé a nepatrné, sklem však, kterýmž je kukátkari zvědavému obecenstvu neboli publiku ukazují, ozřejmějí a osvědčují se.

I já jsem kukátkarem. Nenosím sice kukátko na zádech, jak k vůli žertu píšu: mám však dvě kukadla, která dal Pán Bůh každému člověku a s těma rád chodívám světem, rád pozoruji lidi a co jsem uviděl, to jsem zde popsal a dávám ti na čtení. Nalezneš v této knížce svět vykreslený tak, jaký jest skutečně — sem tam nějaký žert, více však truchloty a bídy. Nemohu za to: jak jsem viděl, tak jsem popsal.

Z mnohého obrázku načerpáš snad poučení a doufám, že některým se pobavíš, ač jiný ti vynutí opět slzu bolnou. Inu — tak jde ten svět!

Učenosti v listech těchto darmo bys hledal, o to však nic: i neučenec někdy ukáže druhým pravdu.

Francouzský král Ludvík XI. míval prý při svém dvoře astronoma, čili hvězdáře, jenž

mu vždy z hvězd pohodu nebo nepohodu předpovídal. Jedenkrát strojí se král na velkou štvanci do lesa. Zavolal si hvězdáře.

Hvězdář přišel a ukloniv se hluboce zůstal s vážnou tváří stát před králem, očekávaje rozkazy.

„Milý hvězdáři můj,“ oslovil jej král, „jaký že bude dnes den, jasný-li či chmurný?“

„Jasný pane můj!“ odvětil astronom. „Po celou noc pozoroval sluha Tvůj běh a tvářnost hvězd, pilen jsa služby své. Pokud věda stačí, ubezpečuji Tvoji Jasnost, že dnes po celý den bude pohoda krásná.“

Král se oděl v šat lovecký a vsednul na kůň. Smečka ohařů zaštěkala, trubci zatroubili a tryskem hnala se pestrá tlupa z hradu k lesu.

U lesa potkali uhlíře s oslem. Osel nesl na zádech velký žok uhlí. Vida uhlíř krále cválati na lov, zakýval a volal na něj plným hrdlem.

Král zastavil. „Co žádáš?“

„Milý pane králi“ řekl prostý uhlíř „jeď domů a ne na lov: co nevidět přivalí se velký liják.“

„Ty tomu rozumíš!“ zasmál se král a bodna oře klusal k lesu.

A hle neuplynula ani hodina, počalo se nebe kaboniti a strhl se takový déšť, že celá krajina byla zaplavena. Král jen s tíží se dostal domů.

Na druhý den hned z rána kázal zavolat uhlíře.

„Prosím tě“ pravil král, „odkud jsi zvěděl, že bude taková nepohoda? Já předce mám hvězdáře moudrého a ten mi předpovídal pěkný den! —“

„Milý pane králi“ odpověděl uhlíř. „Ty máš hvězdáře při svém dvoře a já v chlívě osla. Tvůj hvězdář se zmýlil, můj osel však nezmýlí se nikdy! Počneli věsiti uši a drbati hřbet o zeď neb o strom — vím neomylně, že přijde déšť. A tak dělal včera ráno.“

Král se rozesmál, zahnal hvězdáře a vzal si osla.

Co tou povídačkou chce říci?

Zajisté ne, že bych já byl oslem, ani že učení páni by nevěděli ničeho: chce tím jenom naznačiti, že i z toho, co jest obyčejného, prostého — můžeme často poučení čerpati.

Tak této knížce rozuměj.

Poroučí se do tvé lásky a modlitby

spisovatel.

V Moutnicích na den sv. Quirina 1876.

Číslo 1.

Upomínky na mou zemřelou matku.

Posud jsem nedal do tisku ani slova prosy. Hříchem jest, hřivnu od Boha svěřenou, ať jest sebe menší, zakopati. Jest mnoho pisálků, kteří hnusnými spisy kazí náš dobrý lid. Mnohý z nich nemá většího nadání, než já, ale přemnohý horší úmysl a žel Bohu, více horlivosti. Protož: „Na boj, junoska!“ Začátek činím s upomínkou na Tebe, má v Bohu zesnulá matko, Ty hvězdo mého života! S nebe svého hled na mne dolů, žehnej pracím mým, bych byl Tvým dítětem nejen dle těla, ale i dle srdce a ducha. Jsem na tebe hrd! Jsem synem královny! Mé matce skvěl se kolem čela diadem ctnosti. Matko, oroduj za mne, bys mohla být i Ty hrda na mne — — až umru.

Kdykoli si vzpomenu na některého ze zemřelých známých, zachvěje se mi obavou srdce. Očistec a někdy i peklo mi tane na mysli. Upomínka na mou matku však padá mi do duše, jak májové slunce. Ani jednou mi ji obrazotvornost neukázala v očistci. Věřím, že jest jeden Bůh; věřím, že má matka jest u Něho.

Užrím-li večer souhvězdí „vůz“ nazvané, vždy a vždy si vzpomínám na svou matku. Darmo jsem hledal ve všech koutech nitra svého po příčině toho.

Bezpochyby byla má matka první mou učitelkou astronomie a lépe než každý doktor mi

vštípila kosmologický (světoslovný) důkaz jsoucnosti Boží do srdce. Svět mi vyrval mnoho, to mateřské učení mi nevyrvě nikdy!

Bylo mi 5 let. Můj nejmladší bratr tenkrát asi půl roku stár, ležel na kolébce a spal. Bylo to večer. Matka pravila: „Děti, pojdte se pomodlit, než půjdete spat. Klekla si s námi ke kolébce a složila spícímu bratříčkovi ruce jak k modlitbě. „Děti, zítra bude sv. Františka Paulánského. Náš František bude mítí svátek. Nemůže se chudinka ještě sám ku svému sv. patronovi modlit; pojdte, pomodlíme se za něho.“ Modlili jsme se. Matka plakala.

U boháčů bývá v takové dny hostina a šampaňské teče. Mé matce tekly slzy — šampaňské to andělů.

Můj otec jest kostelníkem. Jedenkrát nebylo nikoho doma. Matka šla sama zvonit poledne. Já, malý ještě jsa hoch, šel s ní na věž. Díval jsem se s věže na svět mi posud neznámý. Bože, jak byl mým mladým očím ten svět velkým! Viděl jsem krásnou úrodnou krajinu, obilí, louky, lesy, rybníky; vesnici Jakubov, dále Litohoř a docela v zadu v mlhavé dálce Budějovice. Za Budějovicemi se klonilo nebe až k zemi. „Maminko,“ ptal jsem se v dětské zvědavosti, „je tamhle již konec světa a začíná tam již nebe?“

„O ne, mé dítě! Kdybys přišel do Budějovic, viděl bys zas nový kus země, a kdybys šel dál, zase nový a tak pořád. To se nám jen tak zdá. Ale že se nám to tak zdá, učinil Pán Bůh k našemu ponaučení. Máme se vždy modlit a býti hodni, aby nám, až budeme se světem u konce, až umřem, hned nastalo nebe!“

Jedenkrát jsem šel s matkou přes pole na návštěvu. Byli jsme chudi. Obuv jest drahá. Sezuli jsme střevíce a šli bosí. Bylo nám jíti po

stráni kolem rybníka, kde bylo mnoho drobného kamení. Píchalo mne to. „Maminko, mne to píchá do noh“ žaloval jsem. „Dítě, nenaříkej. Jak to teprv Pána Krista píchalo, když šel bos na horu Kalvarii a nesl ještě těžký kříž a bili ho a strkali s ním.“ Vytáhla růženec a počala se modlit. Mne to již nebolelo.

Před nějakým časem jsem byl velice mrzut a trdnomysln. Ulehl jsem večer a shasil světlo. Tmavá noc jest matkou tmavých myšlenek. Přemýšlel jsem o tom, že by nejlépe bylo, nebyti narozenu. Po dlouhém trapném dumání jsem usnul. Zdálo se mi, že jsem potkal svou matku. Nesla na zádech velkou plachtu trávy. Byla pod břemenem celá sehnutá a pot jí řinul s čela. U mne se zastavila. Nemluvila ani slova, ale významně na mne pohledla tím mateřským okem. Ó oko mateřské! — Probudil jsem se. Snem tím byla naplněna celá má duše. Myslil jsem si: matka tvá tolik pro tebe snášela, pracovala, trpěla a nežalovala nikdy — a ty — ty reptáš? Pomodlil jsem se „Otče náš“ a usnul. Ráno jsem vstal jak obrozený. A pak prý v hrobě zetlí každá páska, jenž nás zde na světě vespolek poutala.

Jednou v mém rodišti umřel starý, cizý žebrák. Obec mu dala rakev a p. farář slíbil slušný pohřeb. Chtěli jej však položit v jeho hadrách do rakve. Matka má uslyševši to, přebírala se v skrovné své zásobě prádla, vybrala košili, zaslila ji a zanesla mrtvému žebrákovi.

„Ale maminko, proč mu nedají bohatší — my máme sami málo košil!“

„Inu, dítě; bohatí dávají bohatým — chudým musíme dávat my chudí.“

Byl jsem asi v 1. neb 2. třídě gymnasiální. Lidé mi říkali „študent“ a někteří by se byli z toho radovali, kdybych býval ze škol vyhnán.

Šel jsem polem. Potkal jsem pacholka, — jel s volama orat. Zapomněl si cosi doma. „Ty,“ volal na mne — „pojď, popas mi ty voly trochu na mezi, aby neutekli — musím skočit ještě domů.“ — Já vzal bič, stál u volů a volal přes chvílku „ouha!“ Šel kolem truhlář a úsměšně se mne ptal: „No, již nejsi studentem? Jsi pastuchou?“ — Já přišel s plácem domů a žaloval to matce. Matka se zapýřila — ale hned řekla: „Nech toho! O pastuchách je každý rok evangelium v kostele — o truhlářích jsem tam neslyšela ještě ničeho.“ — Já se zasmál a bylo po trpkosti. Potkal-li jsem kdy potom truhláře, vždy jsem si pomyslíl: „Nejsi v Evangelium.“

Šel jsem s matkou do Nové Říše. Šli jsme lesem „horou“ zvaným. V prostřed lesa na kopci, na rozhraní si matka klekla a kynula mi, bych též poklekl a modlil se. Klekl jsem k ní a se-
pjal ruce.

Když jsme vstali, ptal jsem se: „Maminko, proč jsme se tady modlili?“

„Víš, zde bývali pochováni oběšenci. Až budeš velký a půjdeš někdy tady kolem, nezapomeň se nikdy za ně pomodlit! Na ty nešťastné si málo kdo vzpomene.“

Byl štědrý den. Matka nám dala k obědu jen kousek chleba. „Musíte se dnes postiti, abyste viděli zlatou ovečku!“ — Setmělo se. Nejstarší sestra prostřela na stůl, a my již napřed drželi každý lžici v ruce. Na stole hořelo světlo. Náš tovaryš točil malým zrcátkem proti světlu, že jasný odlesk přelétal světnici.

„Co to?“

„To byla zlatá ovečka. Proč jste jedli v poledne? Byli by jste ji viděli.“ — My se naň dívali nedůvěřivě; sestřičce vystupovaly slzy do očí. Otevřely se dvěře — matka nesla večeři. Zlatá ovečka byla zapomenuta.

Když jsme dojídali, zatroubil na vsi pastýř. My hoši vyskočili, hodili rychle na sebe kabáty a titam. Měli jsme již každý pohotově zvonek a bič. Pastýř troubil a my hoši co nás ve vsi bylo, všichni za ním praskajíce, zvoníce a bečíce. Pastýřů „vořech“ štěkal, co mu hrdlo stačilo, a všickni psi s ním. Hnali jsme stádo do Betléma.

Když jsme přišli domů, seděl u nás starý pan farář (ačkoli jsem tenkrát nevěděl, že byl starý: myslil jsem, že býval vždycky takový), který nás často navštěvoval.

My mu políbili ruku.

„Co pak jste to dělali?“

„No, honili jsme stádo do Betléma.“

„A víte proč?“

My mlčeli.

A pan farář nám vypravoval, jak sv. Josef s P. Marií šli v zimě z Nazareta do Betléma — celé tři dni! — jak P. Maria byla zemdlená; jak se těšila na odpočinutí; jak chodili po celém Betlémě od domu k domu a všudy před nimi zavírali; jak P. Maria plakala a jak konečně v staré stáji za Betlémem museli přenocovati. Tam se narodil Ježíšek. Vypravoval nám, že to Bůh nikomu nezjevil, než chudým pastýřům u Betléma atd.

Byli jsme bolestně a sladce dojati.

„Proto jste honili stádo do Betléma“ pokračoval, „aby si všickni vzpomněli na pastýře Betlémské, na Ježíška, na P. Marii se svatým Josefem, jak byli bez noclehu a aby si každý pamatoval, že se má slitovati nad chudým pocestným, hledá-li přístřeší, zvláště v zimě a v mrazu.“

Potom mluvili dále o všeličems.

Náhle někdo zaklepal. Matka šla ven. Bylo slyšeti temný hlas. „Jen pojdte dál a ohřejte se.“ Dovedla do světnice cizého člověka. Chudák zabloudil v lese a naleznuv šťastně ves, hledal přístřeší tam, kam ho oči vedly. Zavítal k nám. Cizinec poohráv se, na vybídnutí si přisedl k stolu. Pan farář a otec se jej vypyтали na to a ono.

Matka šla do kuchyně. My běželi za ní: „Mami, kdo jest to?“ „To nám poslal Ježíšek hosta, abychom jej uctili.“

Šla a dala mu čistý talíř a nejlepší kousky ze zbytků. P. farář poslal pro sklínku vína; nalili mu též. Cizinec v radostném udivení hleděl kolem sebe. Sestřička mu potajmu položila svou vánočku vedle talíře. Já bych mu mou byl též od srdce rád dal — ale slupl jsem ji, když jsme honili stádo.

Když cizinec pojedl, ustlala nám matka lůžko, klekla a pomodlila se s námi. Po obyčejných modlitbách zanotila: „Narodil se Kristus Pán, radujme se!“

My zpívali za ní a otec, tovaryš i cizinec poklekli a zpívali též.

Pan farář smekl černou čepičku, sklonil bílou hlavu a přejel si oči rukou. Po skončeném zpěvu pohladil nám tváře a šel domů. My šli spat. Já slyšel celou noc ve snu troubení pastýřovo.

Bože, byl to krásný večer! Obloha byla jasná a hluboká, jak svatá víra, a hvězd v ní se třpytilo a svítilo, jak ve víře věčných pravd. — Seděli jsme na zápraží. — Před námi stála panská štěpnice v plném květu.

Měkký vánek houpal stromovím a donášel nám jemnou vůni. Položil jsem hlavu matce na klín. Ona mne držela jednou rukou kolem krku. V celé vsi bylo ticho jak v kostele při pozdvihování, jen tam dole za mostem hrál někdo na harmoniku.

Bylo mi tak dřímovo a přec ne k usnutí — tak volno, tak lehký: necítil jsem, že mám tělo.

„Maminko, jak jest asi v nebi krásně!“ šeptal jsem jí. Matka pohledla vzhůru, vzdychla a hladila mi vlasy.

„Hút — hús — —“ troubil starý hlásný od kostnice u kostela.

„Slyšíš?“ ptala se matka.

„To je starý Loucký.“

„Troubí, aby nám připomenul, že čas rychle utíká a do nebe že tak daleko! — Pamatuji si to!“

Já studoval v Jihlavě. Neuměl jsem, přijda tam, skoro slova německy. Moji vzdělaní spolužáci mi říkali „böhmischer tralala.“ Jak jsem byl rád, když jsem dovedl s nimi se domluvit! Přijda na prázdniny, myslil jsem, že to Bůh ví jaký mudrc do Martinkova zavítal. Matku jsem ráno pozdravoval: „Guten Morgen, Mutter.“ Chtěl-li jsem chleba: „Brod Mutter!“ a tak pořád. Matka se mi z prvku smála; později však mi rozkázala: „Ty, ať na mne víc německy nemluvíš! Víš, že tomu nerozumím! Takový kluk, který se stydí za svou řeč — až doroste stydí se i za své rodiče, za lidi, z nichž pochází. To ti povídám, se mnou mluv, jak já jsem tě naučila! Já přijdu také do nebe se svým moravským „Otčenášem!“ — Ty nech si němčinu pro školu, když už se tam jinak učit nesmíš!“ Rozhorlená vyšla ven. Já zůstal jak opařený.

Nevím, viděl-li jsem svou matku více než desetkrát u stola seděti a jísti, kdy a kde jedla, ani nevím. Tak neustále pracovala, že si ani k jídlu času nepopřála. Že první vstávala a poslední šla spat, nebylo mi tenkrát ani nápadné: myslil jsem, že to jinak býti ani nemůže. Za dne odpočívát jsem ji nikdy neviděl — leč ve svátek nějakou chvíli odpoledne. Modlívala se pak vždy ze svých starých knížek, aneb — bylo-li to v letě, seděla v zahrádce. Někdy se nás pak více sešlo a zpívali jsme. Matka sedávala a usmívala se.

To bylo její jedinou zábavou. —

Tolik práce, tak málo zábavy — a přece spokojenu být — to podaří se jen pokornému a čistému srdci.

Jedenkrát vyndala má matka mosazný křížek ze skříně, vycídila jej a navlekla na modrou hedbávnou stužku. „Děti, nezapomeňte: až umřu, dejte mi tento křížek na krk.“ —

„Ale maminko, proč mluvíte o smrti?“

„No, vždyť já ještě neumírám.“ chlácholila nás matka — „ale víte, že smrt přichází jako zloděj v noci. Aneb chcete, bych se já za vámi dívala do hrobu? — Toho snad Pán Bůh na mne nedopustí.“ — A také toho na ni nedopustil. Za to na otce!

Přišel do naší vsi bláznivý židáček žebroťou. Byl chudák celý nahý až na kus kalhot, bosonohý, s nepokrytou hlavou. Přes rameno nesl veliký žok s hadry a po všech vratech psal křídou čísla a jmena. Kluci kolem něj skákali a vysmívali se mu. Matka se na to dívala a přikázala nám, byjsme za ním ani nehnuli. Když však jeden nezveda konečně i blátem po něm hodil, rozběhla se a koho zastihla, tomu dala dokonalý políček.

Po chvíli přišla k nám jedna sousedka rozkácená jak saň.

„Kmotro, kdo vám dal právo mé dítě bítí?“

Matka na ni pohledla a řekla: „Vidíte, já jsem se přenáhlila.“

„To si myslím — a nynčkom —“

„Počkejte, nechte mne domluvit“ řekla matka: „Tu ránu váš kluk nezasloužil — ale vy! Uvidíte, za čas bude házet blátem po vás!“

„Však kdo ví, jak se vám vaše děcka vydaříjou.“

„To — zkazí-li je svět, bude to neštěstí — já ale viny mítí nebudu.“

Když jsem byl již hodně povyrosl, vypravovala mi matka:

„Dítě, dá-li ti Pán Bůh štěstí, nebuď nikdy skoupý k chudým. Vidíš, jednoho roku se urodilo velmi málo bramborů. Báli jsme se, že s nimi do

jara nevystačíme. Povíдали jsme si s otcem, že letos nebudeme moci rozdávat.

Zima přišla, — lidé mnozí neměli ani jednoho brambora.

M... přišel ke mně a prosil, abych mu jich dala aspoň do hrnka. „Křemelí bych hladem hrýzal, kdybych mohl“ žaloval. Já mu dala. Přišel druhý, třetí — a já dala všem po tajmu. Rozdala jsem té zimy více, než kdy jindy. A z jara? — My měli na semeno dost a ještě nám zbylo. Já říkám, že Pán Bůh sám je v tom lochu množil. Co dáš chudým, Bůh ti to nahradí.“ Kýžby každý tak smýšlel — nestávalo by otázky socialné, — chudobinské.

Má matka ubohá dlouho a bolestně stonala.

Byl jsem na prázdninách. — Země byla vypráhlá, stromy a vše bylinstvo smutné, polo svadlé. Člověk, zvíře i sad — vše toužilo po vláze. Konečně jednou odpoledne z daleka zašlehl blesk, zahučel hrom, rozsoptil se vítr, prach se valil v kotoučích, stromoví se třáslo a vrávoralo, pták i skot i člověk pospíchali pod střechu.

Tma. Blesk na blesk — ráz na ráz! My seděli u matky a modlili se. Bouře přeletěla jak rozhněvaný obrovský orel a ze šedých mraků padal teplý déšť. Šli jsme ven nabažit se té pohody. Sytná vláha napojila zemi a vše stromoví. Všechno kvítí dýchalo Bohu dík. Jaká to vůně, jaké to ladno, jaký to nový život! A tam na nebi ta duha. Já šel za matkou. Klečela u okna, otevřela si je — a plakala.

„Proč pláчете maminko?“

Sepjala ruce, pozdvihla oči a šeptala: „Duha Boží!“ Klesla mi zemdlená do náručí. „Již ji víc neuvidím!“

Takových upomínek na mou máš probřeskuje mnoho z dalekého nebe dětinství v duši mou, jako když z dalekého jasného obzoru se blýská

„na čas.“ Těchto několik jsem napsal, bych alespoň mlhavě vykreslil obraz mé matky a spolu mnohých a mnohých jiných matek slovanských: Jsemť přesvědčen, že nejeden čta tyto krátké nástin, zadumal se do oné doby, kdy ještě na klíně matky dřímával v malovaných snech, a že našel podobné obrazy v srdci svém. Ano, má národ slovanský ještě mnoho dobrých, ctnostných, nábožných, trpělivých a pracovitých žen a matek — a proto lze mu v budoucnost utěšenou a slavnou doufati. Národ, postrádající žen hodných, a byť by byl sebe vzdělanější, (v nyní všeobecném slova smyslu) — jest ztracen, jest přelíceným hrobem.

A kdo vštěpuje našim matkám tyto cnosti do srdce?

Ten, jenž nám dal naši řeč, naše písně a „duše útlé v těle čilém“ — náš Otec!

Matka má jest toho zřejmým důkazem.

Žala na hřbitově trávu. Bylo to v letě a slunce chýlilo se k západu. Já si trhal z keřů u zdi maliny. Poohlednu se po matce — klečela u zarostlého hrobu.

„Maminko, kdo zde leží?“ ptal jsem se.

„Tetička.“

„A kde leží babička a dědoušek?“

Matka vzdychla a ukázala rukou za lesy: „Tam v Želetavě.“

„A proč?“

„Až podruhé ti to povím; dnes není času. Pojď, půjdem!“ Druhého dne byla neděle. Seděli jsme kolem matky v zahrádce. Byli jsme celí ustrašení. Před chvílí teprv přestali na věži zvoniti na poplach — v sousední vesnici hořelo. Celá ves takorůžka běžela tam na pomoc. My přestali hráti a běželi k matce. Ta stála s malým bratříčkem v náručí, dívala se na valící se dým a modlila se k sv. Florianu.

„Mami, jak se to stalo?“

„Kdož to ví? Snad si hrály dívky se sirkami anebo s ohněm a zapálily. Vidíte, teď jim hoří

střecha a snad shoří ještě víc domů. — Nesmíte nikdy bráti sirky!“ A pak nám vyprávěla, jak shořela celá Želetava až na několik domů.

„A vy jste to viděla?“

„Jak pak ne? — vždyť jsem se tam byla narodila.“

„Pojďte, sedněte si a večer se pomodlíte za ty nešťastné pohořelé. Ba, milé děti, vy ještě nešťěstí neznáte.“

„Máte tatínka a mne — ale já! Matky své jsem ani nepoznala; umřela brzy po mém narození. Otec se pak oženil a když mi bylo pět let — odnesli ho také na hřbitov a já neměla nikoho. Macecha se vdala a otčím i ona mne sužovali dost a dost. Školy jsem ani neviděla. Když mně bylo 8 let, již mne posílali na robotu. Ráno časně mne vyburcovali, dali mi žernový pekáč do ruky a vyhnali mne na panskou nivu. Když druhým nosili v poledne oběd do dvora, mně nikdo ničeho nepřinesl a já sedávala v koutě někde a plakávala lítostí a hladem. Dal-li mi někdo vyškřabat zbytky ze svého hrnku, byl to pro mne šťastný den! — Jednou mne spozorovala paní vrchnová. Šla ke mně a ptala se mne: „Proč pláčeš, holečku?“

„Já mám hlad!“

„A což ti nedonesli oběda?“

„Mně nenosejí nikdy.“

„Pro Boha věčného, to je lid! — A čím jsi, dítě?“ —

Já jí vypověděla vše. Vzala mne do kuchyně, dala mi jíst, dala mi šátek na krk a sukničku a řekla: „Tu máš, ubohý sirotečku, a přijď zítra zase. Budeš-li vždy pěkně umyta a učešána, můžes sem vždy choditi.“

„Mně se zalily oči. To bylo první laskavé slovo za dlouhý čas. Políbila jsem jí ruku a spěchala s radostí na pole. Druhého dne ráno jsem se probudila sama, umyla se, učešala, jak jsem uměla a bez pláče šla na robotu. V poledne jsem

šla, arci ostýchavě, zase do kuchyně a paní správcová vidouc, že mám vlasy zapletené a že nejsem ušpiněna, pohladila mi hlavu, dala mi jísti a po krátkém čase mne vzala docela k sobě. Umývala jsem nádobí, opatrovala děti, chodila posílkou do městečka — slovem, dělala jsem, nač mé síly stačily — a ráda. Druzí služební mnou arci postrkovali, psuli mne — ale já trpěla a byla ráda, že jsem měla do syta jísti. Paní správcová mne posílala — Bůh ji za to oslav — i do nedělní školy. Tam jsem se naučila sv. zpověď — naučila čísti a počítati. Do kostela jsem chodila, kdy jsem mohla a kázání poslouchat bylo mou největší radostí. Ach kázával ten pan farář krásně! — Již ho také hlava nebolí. Jednou kázal na Jméno Panny Marie, abychom se nikdy nezapomínali modliti k P. Marii, ta že nás ochrání vždy a všeho. Já jsem si to pamatovala a od té doby se modlím každodenně sv. růženec — a vidíte děti — P. Maria mne neopustila. Zkusila jsem dost, ani vám to nemohu vysloviti — ale čisté svědomí jsem měla vždy a vždy jsem našla hodných lidí, kteří se mne ujali.“

Zamlčela se a my seděli kolem ní se zaslzenýma očima, jak kuřátka před bouří kolem své matičky. Ach, bouře nás zastihla všecky, ale té, jenž by nás vzala pod křídla, které bychom mohli se bez ostychu svěřiti a vyžalovati svůj bol a trud — té již není. Čtyři z nás šli již za ní do hrobu a již jen otec a já se starším bratrem putujeme ještě potnou pouť světa — ach, a přechásto jest nám zírati a vzdychati k duchům oslavených a je za přímluvu prositi. Málo dobrého užila na světě a i její konec byl bolestný. Strádala dlouho a těžce.

Těšil-li ji kdo na jejím posledním lůžku, říkala: „Lépe trpěti zde, než v očistci.“ —

Rostla's jak polní květ, bez ošetřování a pěstění lidského. Nebe ti však dalo rosy a slunce

tepla: kvetla's v úkrytu, ale červ tě nerozhlodal
a mráz tě nepopálil. Dobojevola's. Na trnu života
tvého rozkvetly ti teď růže věčné.

Světlo jest to sídlo,
Pověčně kde sídlíš,
Míru tiché křídlo
Stíní kraj, v němž bydlíš ;
A vody rajských pramenů
A jaré vánky Edenu
Sytí tebe krásou věčnou,
Lámou časův kosu sečnou,
Matko má!

Mně ty's neumřela,
Mně ty žiješ vezdy!
Ty's jen napřed spěla
Domů nade hvězdy.
Tam čekáš na mne, světice,
Tam svítíš mi, má dennice!
Kolikráte užím vesnu,
Než v Tvou náruč sladkou klesnu,
Matko má?

V bezesné když noci
Ven mne tesknost pudí,
A když tmavé moci
Otřesou mou hrudí,
Pak hledím v jasný Orion*)
Až z dumy probudí mne zvon:
Klidno pak jest nitro moje,
Jak bych zíral v oko tvoje,
Matko má!

Hlubší tmavých hrobů
Materská jest láska,
Místo vše, vší dobu
Obejme ta páska!
Nuž, jenom ještě maličko,
A užím tebe matičko!
Ať se zatím jak chce děje —
Hůř by bylo bez naděje,
Matko má!

---

*) dennice.

Zatím růži bílou
S hrobu tvého beru,
Upomínku milou
Skryju v nádra šeru,
Ji budu nosit do smrti,
Až mne, jak ji, čas rozdrtí. —
Z venčí růže — trn však v nitru —
Však co z toho? — Vždyť jen k jitrů,
Matko má!

Číslo 2.

Jarní дума na hřbitově.

Jaro již přišlo. Skřivan pje, tráva a květiny malé probudily se a otvírají modrá očka a vstávají z postýlky a naslouchají sladkým jarního pěvce zpěvům. Vše kypí a pučí. Příroda slaví vzkříšení. Skřivan byl andělem; vyvolal mrtvé z hrobu.

Zahradník se chápe rýče a spěchá šlechtit a pěstít své miláčky.

I já jsem zahradníkem! kladu do země semena, která kdysi vypučí a rozvinou se a vykvetou v květy věčné, nevadnoucí, v květy věčné, nevadnoucí, v květy zahrady rajske —: kladu do země lidská těla. —

Přišlo jaro. Spěchal jsem do svého sadu — na hřbitov a kráčet tiše mezi pustými smutnými záhony.

U starého, rezovatého kříže postana četl jsem:
Zde leží veleb. pán F . . . J . . . , jenž byl
zde farářem po 28 let.

Zemřel dne . . . .

„Zemdlený kde leží,
Ticho kolem kol;
Vane vánek svěží
S rajskeých zahrad dol.
Zde ti slunce svítí,

Hvězd i luny lesk —
Duši tvé kýž zřítí
Slávy Boží blesk;
Dřímej, až té věčný den
Z temna hrobu vzbudí ven!“

Kříž stál na křivo, nápis byl deštěm skoro již setřen a na hrobě rostl starý mech. Zajisté již dávno byl hrob ten v zapomenutí! —

„Dvacet osm let byl's pastýřem duší zde,“ uvažoval jsem sám u sebe — nesl's parno dne i chladno noci — tiše, bez reptání. Kolik novorozenců as jsi obrodil v Kristu?! Každého jsi sytil slovem Božím a chlebem života; tisíce zbloudilých synů oprostil's hříchů; všem jsi skytal rady a pomoci; umírající vyčastoval's na cestu dalekou, vložil's je do země, pokropil, požehnal, za ně se se slzami pomodlil — a teď otče, hlavo stará, šedivá — teď, když sám ležíš v hrobě? — jaký tvůj dík? — Ty's pro stádo své se odřekl výhod a sladkostí světa — — a hrob tvůj od lidí opuštěn, zanedbán, zapomenut — bez kvítí, bez věnců!

Duši tvou oslavenou to sice nebolí, že jest místo, kde její schránka práchniví, od lidí zapomenuto — ale mně, mně živému to rozrývá srdce! Není myšlenky smutnější, aspoň trapnější nad obavu, že někdy nikdo náš hrob nenavštíví a na něm se nepomodlí a místo to, kde dole jest hniloba a smrt, aspoň zdánlivým životem, pomíjející krásou květu neozdobí. „Ty zde dole,“ tak jsem šeptal, „já jsem tebe neznal — ale jsem knězem jako ty a tvůj osud — bude mým osudem. Zapomenut budu jak starý kříž, jenž dlouho stál u cesty, až ho vítr zkátil; zapomenut budu, jak staré evangelium, jenž leží v koutě roztrhané a ušpiněné a teří! —“

Poručil jsem hrob ten zřítí a nasázel na něj růží a břečtanu a nezabudek mysle si: „Snad někdo neznámý i na tvůj hrob kdysi vsadí kvítečko lásky.“

Usednul jsem si pak pod stromem a hleděl na malé mohyly kolem sebe. Zelenala se na nich

jará tráva, usmívaly se modré a bílé a červené zvonečky! včelky rychlé bzučely a pestrí motýlové laškovali: zem slavila vzkříšení. Ach, símě mé ještě nepučí, leží ještě mrtvě, tiše dole.

Jaký to temný, neznámý, tajuplný svět pode mnou! Ty hrobové pahorky jsou k nám sem do světa vyčnívající vrcholy nejvyšších hor světa jiného, nám neznámého, jenž pod námi leží. My vidíme ty vrcholy, ale lze nám z nich poznati celý onen tajný, v temnu zahalený svět? Pahrby hrobové jsou jak vrcholy Alp. Kdo zná jen jejich ledy a sněhy a skály, může ten si v duchu vyobraziti život pestrý, vířící a vroucí pod nimi dole v údolích — život ten plný strastí a slastí? A kdo hledí na hroby, jak tiše v řadách leží, ví ten, co se děje dole ve světě za Styxem?*) Když slunce vychází, rdí a stkví se temena Alp v jeho záři; ale v údolích dole jest ještě tma a lidé spějí v těsných lůžkách. Kdož ví, o čem který sní? — Mnohý svíjí se na posteli, mučen jsa zlým svědomím. Pot studený mu na čele vyráží, prsa těžce oddychují, srdce teskně buší, duše vidí hrozné příšery, křičí úzkostně ze sna — a nemůže procitnouti — a druhý vedle něho? Vidí svého anděla strážného; zdá se mu o ráji; slyší hudbu v světě neslychanou. Ústa se sladce usmívají a prsa volně oddychují jako nemluvňátka. — A temena Alp? — Září v slunci stejně krásně nad temným údolím, kde spějí bídník i dobrý.

Vás hroby kryje stejný trávník, zdobí tentýž květ — ale vy dole, vy kostlivci v těsných rakvích, spíte-li stejně klidný sen?!

Pokropil jsem vás všechny vodou svěcenou — není-li mnohému jedem místo vláhy? Dal jsem vám všem za podpěru svatý kříž, po němž byste mohli se vyšinouti do nebe. Nebude-li mnohému z vás sv. kříž dřevem potupy a záhuby?

---

*) Styx jest dle řeckých bájí řeka na onom světě.

Zakryl jsem si rukama oči a zadumal se v ono dumání, v němž zapomínáme na vše kolem sebe, kde oko nevidí a ucho jen jak ve snu slyší.

Poznenáhla obešel mne cit, jak by se mi srdce rozhřívalo, jak by mi cosi balsám do duše kapalo. Proberu se. Nade mnou na stromě zpívá jemný sedmihlásek. Byl-li to anděl toho hřbitova?

Pohledl jsem k modrému moři věčnosti, odkud na naši vypráhlou zem věje ochlada a omlada a vzdychl jsem: „Otče, popřej mi sladkého snu až usnu — až mne přikryjou trávníkem!“ — Tak jsem uvítal jaro!

Číslo 3.

P o u t ě ž i v o t a .

Motto: „Jsme my všickni chodci
Na té zemské pouti,
K nebeskému Otci
Máme přistanouti.“
František Sušíl.

Slunce nad lesy vystupovalo. V Počátcích zvonili ranní klekání. U kříže přede vsí klečeli matka se synem a modlili se. Josef měl vedle sebe ležeti hůl a malý raneček. Oděv jeho byl lehký a jednoduchý.

Když se pomodlili, vstala matka a vložila klečícímu synovi ruce na hlavu, žehnajíc jej. „Dítě, pamatuj na cestu, by se's neopozdil a nezabloudil. Anděl tvůj bude s tebou.“ Josef jí políbil ruku; dal klobouk na hlavu, vzal uzílek pod paždí, hůl do ruky, obejmul a políbil matku naposled a utřev si slze, kráčel po silnici v před. Matka se za ním dlouho dívala. Ruce měla sepnuté a rty se pohybovaly.

Josef ušel malý kus cesty a setkal se s jiným pocestným, též mladíkem. Ten si vyšlapoval jako pán. Josef, div že na něm oči nenechal. Na hlavě měl slaměný klobouk se zelenou pentlí; na zádech pěkný kožený vak; po straně se mu houpala kytára a na knoflíku mu visel míšek s tabákem. V ústech držel dýmku a rukou se podpíral o deštník.

Josef ho pozdravil: „Pochválen buď Ježíš Kristus!“

Alfred se ohlednul a odvětil zkrátka: „Dobrý den.“ Pak jaksi pohrdavě pohlížel na Josefa; myslil si: to jest asi nějaký chudák! — „No, a kam rázujete příteli?“

„Já? Já jdu k panu knížeti Nebeskému. Dostanu od Jeho milosti zaopatření a hojnost všeho, pod tou však výmínkou, že do večera tam musím doraziti, kdybych nedošel aneb zabloudil — nebyl bych přijat.“

„Hola, lele! Tož jsme tedy kamarády! I já jdu tamtéž! — Můžeme jíti spolu. Újde mi aspoň cesta.“

„Těší mne. Dva jdou bezpečněji a rychleji.“

„Eh, co rychleji! Času dost do večera!“

Z řeky a z lesů se kouřilo. Rosa na trávě a listech leskla se tisícerými barvami, jako fantasie jinochova. Ze všech stran zněly trouby pastýřů a zvonily zvuky stád. Skřivan švitořil, v háji kukala žežulka a Alfred zatočil deštníkem kolem hlavy, odfoukl velký kotouč dýmu a zavýskl z plných plic: „Toto bude rozkošná cesta!“

I Josefovi zajásalo srdce. Utrhnul si z keře planou růži, zastrčil ji za klobouk, políbil ji a řekl: „Neodpadej do večera“ a pak si počal ve-sele zpívati:

„Skřivánku milý můj,
Kýž jsem já bratr tvůj!“

„S tebou bych vyletěl,
K nebi tam zaletěl.“

„V modru se věčném skryl,
Rájové vzduchy pil — —“

„Eh, nech toho,“ řekl Alfred. „Já umím krásnější písně.“

„Počkej jen!“ Vyklepal dýmku, štourákem vyrýpal a zastrčil do kapsy. Pak si vzal kytáru, naladil, zabrnkal a zpíval písně o lásce, pití a Rinaldovi. Josef ho poslouchal jen leda bylo. — Alfred však zpíval, až se počal potiti. Spustil kytáru dolů, nazdvihl klobouk, utřel si mokré čelo šátkem, krčil ramena a poopravoval si vak: vytáhl láhvičku z kapsy, otevřel, napil se a řekl: „Brr! je to již teplé!“

„Je vám horko?“ ptal se Josef.

„Jak by ne! Slunce vstoupá výš a výš a praží, jak by tam nahoře dubovým dřívím topili. A čím dál, tím bude hůř. Jen kdyby zde byla nějaká hospoda, aby se mohl člověk schladit. Puh! to je vedro! Proč se ty tak nepotíš?“ (Alfred říkal Josefovi „ty.“)

„Proč jste si toho tolik na sebe naložil? Hledte, já mám jen tento uzílek. V tom mám kus chleba k obědu a jednu košili. Ani té jsem si nechtěl vzít, ale matka mi ji vnutila, abych prý se mohl převlect, kdybych se upotil. A vy toho máte na sobě, jak mezek, — pak se ovšem potíte.“

„Co ty rozumíš! Já přec k takovému pánu nemohu přijít, jako otrhánek nějaký!“ a podíval se po oku na Josefa. „Musí mít člověk pořádný šat, prádlo ve vaku, aspoň dvoje boty, hodinky, prsten atd.“

„A nač tu kytáru?“

„Aby mi ušla chvíle po cestě.“

„Nač tu dýmku?“

„Prosím tě, neplkej! Jak může jít mužský bez dýmky do světa?“

„Mně je to tak! Ale toho deštníku jste nepotřeboval. Má dřínovka zde jest silnější a lehčí.“

„Což, kdyby ti tvůj kabát zmokl, nebylo by škoda, bez toho za něj žid ani šesták nedá — ale můj! Nemohu býti bez deštníka. A pak mi to vše ani těžké není — jen kdyby slunce tak nepálilo.“

Ale přece mu to bylo těžké. Brzo si dal deštník na příč za záda, drže každou rukou jeden konec, aby tak vak ponadnášel, brzo na něj navlekl vak a nesl na rameně — brzy si dal klobouk do týla, brzo na stranu. Utíral se, odfukoval — bylo mu náramně potno.

Teď se díval Josef po oku na něj. „Jestli bych to všechno nehodil do struky a šel volně bez břemena!“

„Ano, což to nestojí peníze?“

„Eh, co po tom? Vždyť do večera dorazíme do zámku a tam to budete muset bez toho zahodit!“

Alfred však o tom nechtěl slyšet. Raději se potil. Josef mu vzal z útrpnosti kytáru a nesl mu ji. „Ta aspoň není tak těžká a pak v strunách hrá vítr.“ Přiložil si ji k uchu, naslouchal a radostně, spokojeně kýval hlavou.

Tak šli dále, až k polednímu uzřeli hospodu. Z komína se kouřilo a před vraty vlál vesele věchet.

„No, přec jednou!“ zvolal radostně Alfred. „Tamhle je hospoda. Ta mívá pivo, jak malvaz“, při tom si mlasknul.

„Já tam nepůjdu.“

„A proč?“ vyvalil naň Alfred oči.

„Nemám peněz. Lehnu si někde pod stín, odpočinu si a počkám na vás!“

„Víš co — aby's neřekl — máme býti v jednom domě: já nějaký ten žýdlík za tebe zaplatím sám“, slíbil milostivě Alfred.

„Děkuji vám, já nejsem žebrák. Mám kus vlastního chleba a voda je též dobrá.“

„Jak se líbí“, odsekl uražený Alfred a odešel do hospody.

U hospody byla louka. Tekl kolem ní ze studánky malý potůček zakrytý v olší. Tam si Josef sedl, udělal kříž, snědl svůj chléb, napil se ze studánky na louce a pak natáhl zemdlelé své oudy do hebounké trávy. Potůček šplounal, olšový rašilo, včelky a mušky zpívaly onen tajuplný ná-
pěv, jenž srdce lidské tak konejší a jež člověk nej-

raději poslouchá, když napřed zavřel oči. I Josef je zavřel a naslouchal a včelky a mušky bzučely a zpívaly, až ho do spánku uzpívaly.

Josef spal sladce. — Alfred však ne. Sotva vstoupil do hospody, švihnul hostinský čepicí se trápem až k zemi, a uklonil se šoupnuv pravo nohou: „Ponížený sluha, pěkně vítám, to mne těší. Račte si zde sednouti k extratišu.“

Alfred shodil vak, položil kytáru na lavici a zasednul rozepínaje si vestu a utíraje si s čela pot: „Herje! to tam dnes saží?“

„Nejlíp v hospodě — není-liž pravda? Hehe! — Rezi!“

Sklepnice přiběhla. Byla to čiperná děvce. Byla sice trochu bledá, ale očka měla krásná, veselá a drzá, jak nějaký vrabčík. V černých vlasích měla propletenou červenou pentli a růži. Krátká sukně a bílá zástěra s náprsníkem jí roztomile svědčily. Ručky měla v kapsách zástěrky; břinkala penězi a zvědavě pohlednouc na Alfreda, ptala se: „Co poroučí mladý pán?“

Alfred ji přeměřil okem od hlavy k patě, usmál se a řekl: „piva!“ Sklepnice odskočila. Nohy jí šly, jak strunky.

„To je feš holka,“ chválil Alfred.

„Což o to! A k pánům hostům vlídná“, usmíval se spokojeně hostinský. „Ale, smím-li se ptáti: kam pak má pán cestu?“

Alfred mu vše vypověděl a doložil: „Jen kdyby nebylo tak parno! V tom horku se to špatně jde!“

„Vždyť si můžete zde odpočinouti. Za chládku urazí člověk jednou tolik a pak do večera je dlouho, však tam dorazíte!“

„Já si také myslím.“ Rezi přiběhla a donesla pěnící džbánek s pivem. „Čepovala jsem schválně!“

„To jste hodná!“

„Takového krásného hostě slušno slušně uctiti.“

Alfred mrskl po ní okem, odfoukl pěnu a řekl: „Na vaše zdraví, slečno!“ Pil douškem dlouhým a pak si zhluboka oddechnuv, setřel pěnu z knírů: „Jak smetana!“

„Je ležák“, doložil hospodský a vyzdvihl prst.

„Bude pán poroučet něco k obědu?“ ptala se Rezi.

„Co máte?“

„Je zde polévka, hovězí maso, kuře, řízek — —“

„Tedy polévku, maso, kuře a salát.“

„Dobře!“

Prostřela před Alfredem a přinášela mu jídla. Alfred jedl s velikou chutí a vesele popíjel. Když mu donesla třetí džbánec, vzal ji za bradku a lichotivě řekl: „Jste jak z másla!“ Rezkla se jakoby zdráhavě k němu přitiskla šeptajíc: „Vy jste čtverák!“

Mezi tím hostí přibývalo. Sedli si k Alfredovi a započali hovor. Seznámili se brzo. Zábava se stávala stále hlučnější, až Alfred chtěje svou umělostí se pochlubit a sklepníci se zavděčit, kytáry se chopil a veselé i rozpustilé písně zpíval.

Hosté tleskali a jásali a Rezi, přisednouc si k Alfredovi, řehtala se jak hrdlička.

* * *

Josef spal klidně pod olším. Z daleka zahučel hrom. Probudil se, mna si oči pozíral k slunci a pak rovnýma nohama vyskočí: „Bože, což jsem tak dlouho spal? Vždyť podle slunce musí být již dvě hodiny! A tamhle na obzoru vystupují mračna: ba zdá se mi, že již i zahřmělo!“

Vzal svůj raneček a hůl a spěchal k hostinci. Právě, když otevřel dveře, chopil Alfred sklepnici kolem krku a vtiskl jí políbek na tvář. Josef se zarazil a nemohl slova z úst vypravit. Alfred však na něj volal: „Jen dál, kamaráde, je zde veselo?“ —

„Ale pojdte, opozdili jsme se již beztoho. Cesta nás nemine.“

„Kam pak teď půjdete? Valí se bouřka. Počkejte, až se to přežene — pak bude aspoň chladněji“, prohodil jeden z hostů.

„Jak pak, kdyby pršelo až do noci?“ odmlouval Josef. „Do večera máme býti na místě. — Nic platno, ať suší neb mokří. Příteli zaplatte a pojďte.“

„Ah co, já tady ostanu přes ten déšť — však vás dohoním!“ řekl Alfred. Sklepnice naň mrkla spokojeně okem.

„Pro mne — já jsem vás připamatoval — nebudete moct na mne žalovati, přijdete-li pozdě“, pokrčil ramenama Josef, dal s Pánem Bohem a šel.

„To je podivný patron!“ smáli se hosté.

„Z toho by člověk stloustnul“, zabručel mrzutě hospodský.

„A co začneme, než ta bouřka přejde?“ ptal se Alfred.

„Hodme si!“

„Dobrá“, volali ze všech stran.

Hostinský přinesl karty. Hosté vytáhli peníze a dali se do hry.

* * *

V hospodě hráli a Josef krácel rázně cestou. Mračna vystupovala výš a výš, vítr hnal kotouče prachu a z daleka řval hrom, jako lev, jenž si na poušti kořist hledá. Ovčáci a pastýři ze všech stran hvízdali a praskali, psi štěkali a stáda úprkem běžela k stájím. Josef si přitlačil klobouk do čela, kadeře mu litaly kol ramen a musel vší silou bojovati, aby proti větru mohl vykračovati. Konečně přišel do lesa. Vítr neměl tam naň takové moci — ale za to stromy stenaly a praštěly a klátily se sem a tam, jak slabé třtiny. Uplašený srnec, jak lýtý přeskočil přes cestu a strachem vřestěl. Blesk a hrom se střídaly, jako hřích a pokuta. Bylo to hrozné.

Josef krácel smutně a váhavě dál. Déšť počal velkými kapkami padat. „Co teď?“ rozjímal Josef.

„Mám se ukrýti pod strom? Zmoknu tam též a k tomu jest větší nebezpečí před bleskem a co hlavního — zameškám čas. — Ať se děje, jak Pán Bůh chce! Chce-li mne zachrániti — ani blesk mĕ neuškodí — a o té trochu vody: vždyť nejsem z perníku! Pepíku, jen dál!“

Vykračoval znovu rázně, vytáhl růženec z kapsy a počal se modliti. Blesk svítil a hrom hučel bez ustání. Vítr se umínil; za to však se lil déšť tím hustěji. Josef byl brzo promoknut až do kůže, nohy se mu v blátě lepily a ujížděly; pot mu řinul s čela. Vykračoval však, seč síly stačily, dále. Prostory mezi blesknutím a hromem stávaly se stále větší a větší. Blesk blednul, hřímání umlkalo a když přišel Josef na pokraj lesa, viděl na obzoru krásnou duhu. Oko jeho se vyjasnilo, srdce zajasalo — ale nohy nemohly dále. Sedl si na pařez, sundal klobouk a utřel si čelo! Držel klobouk v rukou a seděl v bezmyšlenkovém zadumání, jaké nás jímá po velkém namáhání. Odpočinuv si trochu, vzal opět svou hůl a šel krokem unaveným blatovou cestou. Čím dále však, tím více mu ubývalo síly. Obloha sice byla opět jasná a slunce opět jasně svítilo — ale duše jeho byla smutná a oko se mu slzou kalilo. „Nohy mé již nemohou“, vzdychal — „a cíle ještě nevidím. Slunce se blíží k západu — a já snad nedorazím! Ó, že jsem o polednách zdrímnul! Kýž by zde bylo aspoň človíčka, aby mi cestu bližší ukázal a mne trochu podpíral!“

Jak si tak vzdychal, uzřel postranní cestou kráčet kněze.

„Velebný pane, prosím vás, račte mi říct, kde jest zde nejbližší cesta ku dvoru knížete Nebeského. Slunce zapadává, mé nohy nemohou již dále a do večera tam musím být.“

„A kde jste se tak opozdil?“

„Přišla na mne, když jsem v poledne u potoka odpočíval, dřímota.“

„To jste neměl dělati přáteli! — Ale o to nic: já vás povedu kratší cestou a neslouží-li vám již nohy, zavěšte se na mou ruku.“

Josef se s poděkováním opřel o ruku knězovu a ten jej vedl pěšinkou stinnou a příjemnou. Když tak asi půl hodiny kráčeli, zabočili do údolí a před nimi stál krásný zámek. Báně a okna se leskly v záři zapadajícího slunce. S věže právě počali zvoniti klekání.

„Zde jest váš cíl“, řekl kněz. „Jen ještě několik kroků a jste u brány. S Bohem!“ Stiskl Josefovi ruku a zmizel v křoví.

Josef vrávorajícím krokem došel k bráně. Tam klesl na schody, sundal klobouk a modlil se.

Přiblížil se k němu sluha tázaje se vlídně „Co žádáš?“ Josef se mu vyznal.

„Vítám tě! Nech zde klobouk, hůl a uzlíček tvůj a pojď.“

Zavedl ho ke knížeti. Ten jej laskavě obejmul a políbil, řka sluhům: „Zaveďte ho k odpočinku.“

Sluhové ho zavedli do klidné komůrky. Umyli mu bolavé nohy, posilnili ho pokrmem, dali mu suché, jemné šaty a položili na lůžko. Josef položil umdlenou hlavu na podušku a sladce usnul a radostný sen mu kvetl v duši.

* * *

Josef klidně spal — a Alfred vedle cesty bolestně stenal. Při hře, jsa náruživostí rozpálen, pil a pil, až zapomněl na cestu, až se mu hlava motala. Sázel bez ustání, až vsadil poslední groš a i ten prohrál. Spolukarbaníci, vidouce, že již není na něm čeho vydržeti, přestali hráti. Poněvadž neměl čím útratu svou zapraviti, vzal mu hostinský vak a sklepnice kytáru a vypověděl jej z domu. Tu tedy stál u cesty, nohy mu klesaly, hlava se točila a v srdci hlodal červ předhůzky a zoufalství. Bůh ví, kde se teď toulá.

Milý čtenáři! Josef, to jest člověk, jenž nelpí na statku a rozkoších světa; Alfred — to jest světák. Kníže Nebeský jest Bůh. — Den vyrčený k dosáhnutí cíle — to jest život náš. To druhé snad uhodneš.

Číslo 4.

Kříž a jabloň.

Jaro dýchalo vroucnou láskou. Teplým jeho dechem pookřála stará zem a srdce její se rozjařilo a rozplesalo a z něho kvetly opět růže a pučelo kvítí. V hájích zpívali slavíci. Měsíc se díval z mraků jako z okénka ven, hleděl na kvetoucí zem a obličej jeho zářil radostí.

U silnice stál dřevěný kříž mezi dvěma jabloněmi. Jabloně byly v plném květu a houpaly a kolíbaly se jako marnivé dívky. Z květu jejich to znělo jak zadušený smích a vysmívavá potupa. Kříž však stál tiše jako trappista se svým „memento mori“ (pamatuj na smrt). Jabloň na levici kříže nahnula se k němu a šeptala: „Chudáku, jak zde stojíš opuštěn a smuten a such! Ten svět jest zlý! Posekal tvé kořeny, okradl tě o listí a krásu — a co jest z tebe teď? Hle, my se zelenáme, kveteme a poneseš ovoce — a kde jest tvůj květ z jara, tvé ovoce v podzim? Odumřel jsi světu! Jde-li pocestný cestou, sedne si jen pod stín náš; přijde-li veselá mládež, tančí jen kolem nás — tebe si nikdo nevšímá, nikdo neváží; ba ani pták na tebe nesesedne, by si zazpíval.

„A což mne onehdy neověncily panny ze vsi?“ namítal kříž.

„Ano — ale kde máš ten věnec? Do večera uvadnul a vítr ti ho strhnul a odnesl daleko pryč!“

Na to řekl kříž: „Nechlub se tak tvojí krásou! Za krátko ztratíš svůj květ — pak zařinčí

kosa; tvůj list počne pomalu žlutnouti; lakomý člověk ti urve tvé ovoce a až zapoletí první sníh — budeš státi nahá, suchá, opuštěná jako já. Já ovšem nemám květu, ani ovoce — mám však ozdobu, kterou mi ani krutost mrazu, ani vzteklost bouře nevezme: a to jest obraz Kristův, ježž celému světu okazují s pýchou a odvahou. Přijde-li pocestný, jenž prochází vesele se světem — lehne si do stínu tvého pro pohodlí: jde-li však cestou chudák, jenž nemá, co by jedl, jemůž nohy klesají — — ten jde ke mně a položí bolavou hlavu na mne a obejmeme mne slabým ramenem a hledá u mne potěchy a pomoci. Kolem tebe tančí a zpívá bezstarostná mládež, pokud jí ještě štěstí kvete a nebe se modrá — ale když jinocha neb pannu ohromí první blesk neštěstí — jde ke mně; když zabloudil z cesty pravé — jde ke mně; když otec neštěstím ztratil své i svých dětí jmění — jde ke mně; když matka uložila dítko do hrobu — hledá u mne potěchy; když člověku shasíná svíce života — ještě při posledním zaplápolání ohledne se po mně.“

Jabloň se zlostně zachvěla: „Já ti toho nezávidím! Ke mně jdou veselí lidé a k tobě jen smutní!“

„Já dávám smutným útěchu a ty veselým přesycení,“ řekl kříž.

Jabloň na pravé straně sklonila hlavu, jak kdysi lotr na pravé straně a šeptala: „Kýž jsem tebou a s tebou.“

Číslo 5.

Štědrý večer.

V kamnech praští oheň a v bílé, jasné světelnice jest teplounko, až milo. V troubě voní jablka. Stařenka si je peče — nemůže jich nepečených již hrýzati. Sedí u kamen na lavici vedle milé přeslice,

šlape nohou, rukama sliní a hladí niť a poslouchá svého starouška. Starý Rozmar sedí za pokrytým stolem u světla, pozvolna dýmá, popíjí z hliněného džbánu a při tom čte ze staré knihy přeradostnou událost Betlemskou. Vlasy má vzadu dlouhé, napřed krátce zastřižené a jak sníh bílé. Hodiny cvakají, vřeteno vrčí; oheň v kamnech praská a mezi to padají vážně a zdlouha slova starcova.

Venku zazní trouba a praskání a vštěkot a zvonění.

Pastýř s hochy „žene stádo do Betléma.“ Stareček položil knihu a dívá se kolem po světlici, jak by se divil, proč jeho hoši neběží za druhou mládeží ven? — Světnice však je prázdná! — Vstal, přitlačil tabák v dýmce a šel k oknu, jak by se chtěl dívat ven, ač bylo okno zamrzlé. Po chvíli odložil dýmku, podepřel se lokty o prkno u okna, zakryl si oči a vzdychl. Stařenka u kamen plakala.

„Proč pláčeš, matko?“ ptal se Rozmarný.

„Ty se mne ještě ptáš? Vy mužští přece nemáte kusa srdce! Ach Bože, před lety to touto dobou bývalo u nás jinak! Josef a Honzík a František se nemohli dočkat, až slouha zatroubí, a jak srnčata to skákalo a byli mezi hochy první, a Karolinka, chudátko, točila se jak čamrdka a snášela, poklizela, umývala — a teď? — Podívej se!“ Stařenka ukázala na prázdnou světnici, zastřela si zástěrou obličej a počala usedavě plakati.

„No, no, no, starouško! — jak Pán Bůh chce, jak Pán Bůh chce!“ chlácholil muž a hlas se mu třásl. „Vždyť nešel nikdo z nich hanebnou smrtí ze světa. Lépe, že Honzík a Frantík padli tam v Itálii, než kdyby byli zůstali mrzáky, jak tamhle Smrhů Jakub — víš?“ —

„O, kéžby jen byli na živu, necht i zmrzačení! Ráda bych na ně žebřala, kdyby již jinak nebylo!“

Rozmar se zastavil, pohledl na ženu s něžnou láskou, sedl si k ní na lavici, pohladil jí svadlé

líce a pak ji vzal za ruku: „Mařenko (to bylo jeho nejsladší slovo), nemluv tak, mé srdce. Nech toho! Máme ještě Josefa; snad se vrátí.“

Stařence se zablesklo v oku — ale hned zakroutila hlavou a vzdychla: „Dejž to Pán Bůh — ale 15 let nepsal! Kdyby byl živ, nemohl by mne nechat v takových úzkostech. Josef byl dobrý hoch až na to nešťastné tulačení. Bůh ví, kde kosti své složil! O, kdyby nám bylo aspoň jen to děvče zůstalo! Tatíku, čím jsme ten trest zasloužili? Šestý měsíc po svadbě umřela a tak ani vňoučátka nemáme!“ vzdychla stařenka a položila hlavu na jeho rameno, jako tehdy, když jí ještě kvetly tváře a ne vlasy — a on ji přivinul k sobě, jak tehdy, když byl ještě pevným dubem, a ne osykou třesoucí se.

Oheň v kamnech přestal praskati, kolovrátek nehrčel — jenom hodiny smutně cvakaly. Čas nestojí nikdy — i když srdce bolesti se zastaví.

Staroušci dívali se tiše do okna na ty ledové květy, a v srdci jejich vykvítaly též upomínky na dávnou mladost, na milé, ztracené dítky, na sbořené štěstí rodinné. Ach, že květy takové jsou též jen ledové, jak ty tam na okně.

Po dobré chvíli vstal dědoušek, vzal růženec z kroupeničky, udělal kříž na čele a počal se se svou manželkou modlit. Neřekli si, proč a za koho se chtějí modlit. Věděli to. Rozuměli si bez slov.

* * *

Vysokým sněhem kráčel po cestě k vesničce silný muž. Krásný byl večer. S tmavomodrého nebe zářil měsíc a třpytily se milliony hvězd, a na bílé zemi dole leskly se milliony jisker. Keře a stromy stály tajemně a tiše jak krystalové, obrovské květy — bez barvy, bez vůně — a přede krásné. Příroda ani nedýchala. Prázdným vzduchem bylo slyšeti cinkot zvonku a řehtot rolníček a vstěkot psů z daleké dálky. Vše kolem bylo tak jaksi cizé a přede známé — tak krásné — ale

jako úsměv na tváři právě zemřelého: bez tepla, bez života. Takový snad jest svět, jejž obývají nekřtěnátká: čarovný, jak mrtvá lilie — ale bez zdroje blaha, bez zahřívající lásky Boží.

Když přišel pocestný k vesnici, zastavil se, vzal s hlavy klobouk a utíral si čelo: chůzí vysokým sněhem se unavil. Povzdechnul si pohlednuv na nízké, sněhem pokryté domky a zašeptal: „Co as doma dělají?“ Ba měl proč vzdychat.

Před 20 lety opustil jsa jinoch domov. Touha po novotě, po cizině ho hnala od krbu matčina. S vakem na zádech proputoval celou vlast. Vlast mu však byla malou: šel do ciziny, přeplavil se až přes moře tam, kde mnozí „v novém světě“ nový život a nové štěstí hledají, nepamatující, že pravý nový svět jest až za mořem — na věčnosti. Novota, vroucí život omámily, oslepily ho; špatný příklad pokazil ho. Zapomněl na Boha a — na rodiče. Přestal jim psát. Před 15 lety poslal jim poslední list. Mamon mu přál, láska mu otvírala náruč. Oženil se. Vedlo se mu dobře. Mohl chudým rodičům poslat značné podpory — ale nebyl jich pamětliv. Tu na něj vzpomněl Bůh. Žena, již si byl z pouhé lásky hříšné vzal, jej opustila, za krátko ale zemřela. Dítka jediné mu též umřelo. I prodal svůj obchod, vsednul na koráb, hodil minulost svou s lehkomyšlností do moře, plul k domovu svému — a zde stál u malé vesničky s vakem sice dosti naplněným, ale se srdcem prázdným. Šel pomalu dále. Přišel k chatrné chaloupce. Okenka byla osvětlena a dveře otevřeny. Vstoupil tiše do předsíně a poslouchal. Ve světničce slyšel přidušené hlasy. „A tatíku, teď se ještě pomodleme za Josefa, aby nám ho Ježíšek navrátil, je-li na světě — aspoň by nám měl kdo oči zatlačiti — a zahynul-li, by mu svítilo světlo věčné,“ řekl ženský, chvějící se hlas — a ve světnici se modlili opět „Otče náš.“ Cizinec smeknul klobouk, padl v tmavé předsíni na kolena, položil horké čelo na

studenou zeď — a plakal hořce. Když se ve svět-nici domodlili, otevřel dveře a vstoupil.

Rozmar se ohlednul a stařenka vykřikla: „Ježíš Maria! tady je!“ — Josef před ní padl na kolena.

Venku vyzváněli na jitřní půlnoční. Zvony přály šťastný dobrý večer.

Číslo 6.

Krásný hrob.

„Hrob jest jen tmavý křemel,
V němž živá jiskra spí;
Až dotkne se ho Pán Bůh,
Pak jiskru probudí.“

Jest poesie i na hrobech! —

Kde jest krásnější hrob pro lodníka, než na skalnatém břehu moře? Tam šumí odboj a příboj, tam hučí bouře, tam syčí v pyše rozhněvané moře, tam přistávají bílé lodě, tam křičí racek — tam jest vše, co jeho duše milovala.

Kde by lesník raději uložil staré údy své, než na zeleném palouku? Tam hrčí jasný potok, z něhož pije jelen i srna; tam šelestí dub; tam píská drozd; tam kvete po celý rok kvítí až do pozdního ocúna; — tam kmítá světluška: — tam jest myslivcův ráj!

A kde by si raději přál na vždy sdřímnout rolník, než někde na kopečku pod košatou hruškou, jak by ještě z hrobu se chtěl dívat na tu Boží úrodu na polích a lukách, jak by ještě pod tráv-níkem chtěl slyšeti šveholení skřivana, tlukot kře-pelice a břinkot kosy.

Matka si přeje pochována býti u svých dítek; šlechtic na svém hradě, jenž býval jeho pýchou a

chloubou; kněz u svého chrámu, v němž sloužil Bohu — a nevinná panna v zahrádce.

Tuto tajnou touhu, toto tiché přání ctili všickni národové.

Ossianovým hrdinům bývalo ustýláno na horách, kde vítr hude a mlha, mraky se valí.

„Čtyři mechovité kameny
Jediným jsou tobě pomníkem.
Strom, s něhož bouře listů svála,
Dlouhá větrem hnaná tráva
Vypravují večer lovci,
Zde že tvůj jest hrob! —“ (Ossian.)

Jinoch, jenž chodil po horách a v doubravě zabit byl, o nějž plakali všechny děvuchy, pochován, jak nám kralodvorský rukopis praví, v tomtéž lese a nad jeho hrobem rostl „dúbec, dub“. Milenci, nešťastnou náhodou se zavraždívší, prosí v národní písni :

„Ach položte nás, položte,
Až tam na rozcestí,
Kady dobří lidé chodí,
Formánkové jezdí.

Kdo tady půjde, pojede,
Ať na nás zpomene;
Tady leží milý s miló,
Oba zabiti jsó! (Sušil str. 148.)

Matka, slyšíc žalobu dítěte nad surovostí macešinou, praví z hrobu k dítěti svému:

„Dyž tě budou bít,
Přidej mi povědít.

Tebe vezmu k sobě,
Budem spolu v hrobě. (Sušil str. 161.)

Ba i ten zbojník „Adámek“ prikazuje umíraje svým kamarádům:

„Vezměte mia s sebu,
Do tých tmavých žlebů.
Tam mia pochovajte,
Kde se scházíváte,
Na tých křižných cestách,
Pod tema jedlami,
Kde jsem píjal s vámi.“ (Sušil str. 181.)

Každý hledá svůj hrob tam a mezi těmi, kde a mezi nimiž za živa obcovał a účinkovał. Nynější věk si této touhy nevšímá. Dívoch Indián klade zemřelému svému spolubratru do hrobu luk a tomahavk, *) aby na věčných honech nepostrádal zbraní — my však své mrtvé klademe (často i bez odznaku křesťanství) do země dle pořádku tak trapného, se skoupostí hroznou i toho nejmenšího místa prázdným nenecháme, že se srdce až chvěje. Nám jsou mrtví — těla, jenž svou úlohu zde na zemi dohrála a teď zbytečná, ba nepohodlna jsouce, pod zem musí — a aby nám i tam ujmy neučinila, ukládáme je na místa co nejtěsnější. V městách hroby již i číslují! kde jest tu poezie?

Znám však i v tomto tak prosaickém věku hrob, jenž polohou svou jest pln živé, dojímavé poesie. Vidím jej za jasného dne z okna svého příbytku.**)

Jest to hrob kněze Tomáše Procházky v Ivančicích.

P. Tomáš Procházka byl rodem z Ivančic, kaplanoval tam kolem 30 let, až i roku 1858 tamtéž jako kaplan umřel. Každý krok jeho působení byl blahonosný a požehnaný. Ač byl knězem ve všem ohledu vzorným, byl přec velmi pokorný, na sebe přísný v pústě nespával nikdy na lůžku, nýbrž na — zemi.

---

*) Indiánský kyj, sekera.

**) Psáno v Řeznovicích u Ivančic.

Byl jen chudým kaplanem; zaklepala-li však chudina na dveře jeho, stal se hotovým boháčem. Rozdával, kde co měl. Jedenkrátě poděloval před svátky chudinu moukou. Nemaje však s dostatek pro všechny, ač nakoupil i za poslední krejcar, šel a přikoupil — na dluh.

Dítkám nebyl toliko učitelem; byl jim otcem i matkou — ba i společníkem. Vyučiv je ve škole důkladně, dbal o ušlechtnění a osvěžení mladé myslí jejich. On byl zakladatelem věhlasných školských radováněk Ivančických, které hledají po celé Moravě sobě rovných. Ku konci každého školního roku vytáhne veškera školní mládež buď za pěšáky buď za dělostřelce (s malým dělem) buď za „světoborce“ v plechové brnění oděná s prápory, bubny, polnicemi a hudbou a rozloží se někde u lesa polem. Tam se pak baví dítky tancem, zpěvem a deklamováním a celé město bývá na nohou a rozjařeno radostí a štěstím malých. V loni jsem byl těm radovánkám přítomen a až k slzám pohnut, když mladá deklamátorka (v ten den arciť za markytánku ustrojená) obrátivši se v tu stranu, kde bylo zříti Ivančický hřbitov v krásném roznícení nevinným svým hláskem zvolala as takto: „A ty Tomáši tam dole v tichém hrobě, budiž tobě věčnost tak šťastna a blažena, jak jest nám blažen a šťasten dnešní den, ježž ty's nám připravil!“ A lidé se zahledli dolů na hřbitov a mnohý si protřel rukou oči. Můžeš-li se kdo krásnějšího uznání dočkat?

P. Tomáš nesloužil jenom církvi, on sloužil, jak jeho velký, věrný přítel Sušil, i — vlasti. Vše co jí bylo k spáse, co jí bylo k oslavě, podporoval a zveleboval. Ducha svého vdechal v druhé — a tak stal se otcem duchovním v pravém slova významu.

Nade vše milo mu však bylo jeho rodiště. Mohl se státi farářem jinde na faře dosti výnosné, nechtěl však, ač jeho postavení kaplanské mu často dosti trpkým bylo —: on miloval stádce, jež tak dlouho pásł, vinohrad, ježž po taký čas obdělával převroucně, než že by se s ním byl chtěl před hro-

bem rozloučiti. Kde počal pracovati, tam chtěl pracovati až do večera, až by se dodělal mzdy zasloužené.

A dodělal se jí.

Nad Ivančicemi pne se hora, vyhlášená pro vzácný druh třešeň, „skalky“ zvaných. Na temenu té hory stály zříceniny kaple sv. Jakuba. P. Tomáš těžce to nesl, že v jeho otčině stánek Bohu zasvěcený leží v rumech. I chopil se myšlenky, že jej k slávě Boží a k okrase svého rodiště obnoví. Bůh tomu podniku dal zdaru a myšlenka stala se skutkem. On nestavěl peníze — on stavěl svou vůlí a příkladem. Dobrodinci darovali stavivo a peníze. Zedníci, tesaři, chasa svobodná často po denní práci při měsíčku pracovali na kostelíčku sv. Jakuba. P. Tomáš brával po škole odrostlejší žáky, dal každému cihlu do ruky a vedl je na příkrou horu, sám vždy, ač churav, dvě cihly nesa. Tak stavení jako zázrakem vzrůstalo — až se vypínal celý krásný kostelík mezi stromovým zeleným jako bílá bašta nebeská.

On dne vysvěcení své kaply nedočkal, jako Mojžíš nevešel v zem zaslíbenou — ale kdo kolem krajem jde, z daleka se mu zaskví sv. Jakub a každý si zpomene na P. Tomáše. Tam na štíhlé věži ukazuje až po dnes duch jeho k nebesům, jak to činíval za živa prst jeho.

Vloni jsem kázal o sv. Jakubě, v kterýž den v kostelíku tom bývá velká slavnost, k níž se na tisíce lidu sejde, na hoře té pod širokým nebem! Jaký to krásný pohled, jaký to unášející pocit! Dole pod kopcem jest hřbitov a na něm leží P. Tomáš. Leží tam bez náhrobku, jako žil bez pýchy, jenom kříž značí jeho hrob. U hřbitova počíná stezka, jenž se vine vzhůru na horu. Vedle ní stojí Boží muky s obrazy útrapy Páně — jest to křížová cesta. Končí u bílé jasné kaple sv. Jakuba, díla to Tomášova, odznaku touhy a bažení; totiž rozšíření slávy Boží a povznešení bližního k Bohu. — Leží mezi svými, jež křtil, vedl k Bohu, smířoval s bohem, za něž se modlil, pro něž obětoval život svůj. Jeho život byl křížovou cestou a od hrobu jeho táhne křížová

cesta vzhůru k stánku Božímu. Tak kráčel on strmou cestou trnovou, až došel k prahu chrámu věčného. — Až někdy zavzní hlas andělův a on vstane z hrobu — utkví oko jeho na té cestě křížové a uzřevši na vrcholu jejím dům Otce nebeského zazáří světlem nebeským a ústa jeho zašeptají: „Alleluja!“

U paty hory ustlali tobě,
Ty, jenž jsi bojoval udatný boj;
U paty hory leží zde v hrobě,
Země ti rány tvé veškeré zhoj.
A až když vůdce tvůj uzná svou dobu:
S jízvami čestnými povstaneš z hrobu.

Číslo 7.

Dobrá pomoc.

U Dohnalů na dvoře naproti hlavnímu stavení stojí malá chaloupka pod doškem. Jest to výminka.

V světničce jest vlhko, tmavo a neveselo. Na posteli leží stará, modrá peřina; vedle ní stojí dvě rozviklané židle, v koutě malý stolek a lavice; nad stolem visí začmuděný kříž, dva obrázky na skle a hodiny; na kamnech stojí míska a několik hrnků; na okénku lampička, dvě sklínky a několik starých kněh. To jest celý nábytek.

Za podzimního odpoledne seděl tam u stola shrbený stařeček se žlutou, vyzáblou tváří a četl v starém zákoně. Hodiny jaksi chraptivě cvakaly, chvílkou zabzučela moucha nebo zaklepala hruška v zahrádce větvičkou na okno — jinak bylo ticho jako v hrobě. Výminkař četl a četl, až se mu oči zavřely a šedivá hlava pokyvovala. V tom sjela šňůra na starých hodinách a závaží udeřilo o zem. Stařeček se probudil z dřímoty, protřel si oči, po-

díval se na hodiny, zavřel knihu, vstal a oblekl se v starý kožíšek, posadil na hlavu beranici a šel ven. Zavřel dveře, kliku strčil do kapsy, založil ruce na záda a kráčel volným krokem přes dvůr do zahrady. Nikdo si ho nevšimnul, jen starý „Vořech“ uzřev jej vstal, zív, protáhl a otrásl se a coural se pomalu za ním. Starý Dohnal se podíval v zahradě na včely, přivázel několik stromů ke kolkům a šel pak zadními vraty ven. Šel po humnech vedle potůčka pod vrbami až k červenému kříži. Tam si sedl na klekátko a díval se před sebe. Po suché louce honil vítr žluté listí, mezi černými zvůrami zelenalo se tam vzešlé žito, jako kus spadlé naděje tam s toho nebe, na němž stály bílé, skorem průhledné mráčky. Slunce již se sklánělo k „spálenému kopci“ a na nivě v levo pískal ovčák na ovce a hnal je domů. Dědeček seděl hodnou chvíli, pak vstal, políbil kříž a šel pěšinkou přes louku k druhé straně vesnice. Tam stojí pěkný dům — bydlí v něm radní Procházka. Dohnal vešel na dvůr.

Starý Procházka stál na zápraží podepřen o hůlku a komandoval. „Francku, ten vůz zatlač dál pod kůlnu, ať nezmokne, kdyby pršelo, na nic nepamatuješ. Ty Marušo, budeš ještě dlouho zevlovat? — Ah vítám tě Jozífku! Pojď dál“, volal na Dohnala a podával mu ruku. Potřásli si jimi a pak šli do světnice.

Procházka byl již také výminkářem, ale u něho koukalo všechno jinak, než u Dohnala. Světničku měl pěknou a veselou. Jeho stará ještě dost hbitě šukala po domě a měla všechno čisté, že se to lesklo jako zrcadlo. Procházka poroučel v domě, jako by byl hospodářem a všickni ho poslouchali. Mohl Pánu Bohu děkovat, že mu dal tak spokojené stáří.

Sedli si za stůl, stará Procházková donesla chléb a sůl, Dohnal si ukrojil a pak se dali do hovoru.

„No, proč se dnes tak smutně díváš, Josefe?“

„Byl jsem chvílku venku na louce u kříže, díval jsem se po poli, jak všechno vadne; rád bych, aby již to se mnou též vzalo jednou konec.“

„Ho, ho! již zase natahuješ staré moldánky? Neprohřeš se proti Pánu Bohu!“

„Ale prosím tě, jak by mne svět nemrzela, když jsem tak opuštěn?! Doma si mne nikdo nevšímne; kolikrát musím na kousek toho jídla dlouho čekat, než mi ho donesou a pak to ani k jídlu není. Jsem-li churav, nikdo se mne nezeptá, co že mi je? — nikdo mi ani nezamete a nevyčistí; inu, jsem již všem na obtíž, proto že se na ně nemohu více dřít! Tak by bylo nejlépe, abych šel, kam patřím!“

„Kamaráde starý, abych ti řekl pravdu — ty jsi toho sám vinen. Proč dal's tvým dětem všechno a nenechal si ničeho, z čeho by's byl živ a nač tvé děti by mohly ještě čekat. Vidíš, já jsem si udělal hodnou výměnu — když ji nepotřebuji, mohu ji synovi darovati, to nic nedělá — pak mám ještě svobodné pole, zahradu — — vidíš, děti si mne váží a poslouchají mne. Kdyby mně neparirovaly, nedal bych jim nic — proto mají přede mnou úctu!“

„Však oni by si nás též vážili, kdybychom i nic neměli“, prohodila Procházková.

„Amen“, řekl Procházka. „Musím ti přisvědčit, stará, abych neměl s tebou vojny.“

„Inu, teď již je pozdě“, vzdychl Dohnal, „mají vše v pozemkových knihách zapsané — a já zde stojím s prázdnýma rukama.“

Procházka si šel pro dýmku, nacpal, zapálil si, pošoupl několikrát čepičkou s jednoho ucha na druhé, podíval se významně na Dohnala a řekl: „Bratře, nech lamenta; já ti pomohu z bryndy.“

„Ty?“

„Ano, já!“

„A jak?“

„Večer až se setmí, přijdu k tobě a vše ti

rozložím. Totof jest kapitální nápad. Stará pošli pro trochu vína, musíme se na to napít.“

Procházková odešla. „Víš brachu, před ženskými nesmí člověk se vším ven. Já mám mou Bětu rád — ale, chudák potratila všechny zuby a tak se jí kolikrát stane, že při nejlepším vůli ji nějaké slovo vyklouzne, které by mělo za zubama zůstat. Proto večer přijdu k tobě; budeme sami.“

Procházková donesla vína, staří si zavdali, zakouřili, porozprávěli a o klekání Dohnal odešel. Když odešel, snesl si Procházka s půdy malou truhličku, šel do komory, tam rachotil mezi starým železem, naplnil bedničku, přibil na ni víko a večer za tmy ji donesl k Dohnalovi.

Mluvili spolu dlouho. Dohnal kroutil pořád hlavou a odpíral. Procházka však mluvil do něho, jak do pařeza a konečně rozloben řekl: „Na hrubý pytel hrubou záplatu. Nechceš-li — trp!“ a kulhal o hůlce domů. Dohnal seděl při lampičce, díval se na bedničku, podpíral si hlavu, mnul čelo, až pak udeřil na stůl: „Nechť! udělám to! Snad mi to Pán Bůh nepřipočte za hřích!“

Za několik dní na to, když donesla děvečka oběd do výminky, seděl Dohnal na posteli.

„Co pak je vám dědoušku?“

„Milá Marjáno, je mi jaksi špatně — slabo. Buď tak dobrá a řekni Martinovi, aby sem přišel, že s ním mám něco důležitého promluvit a pak zaskoč k Popelkům, aby sem Karluša přišla.“

Martin a Karolina byli jeho děti. Martin měl dům po otci a Karolina byla provdána na čtvrtce.

Děvečka roznesla, že dědoušek stůně a za půl hodiny byli již Martin i se ženou a Karolina s mužem u něho. Šli tam jaksi nerádi — ale báli se lidských řečí, že ani nemocného otce nenavštíví, a proto šli hned. Dohnal je přivítal a kázal jim sednouti.

„Co pak je vám tatínku?“ — ptala se dcera.

„Jaksi špatně a mdlo.“

„Když pořád tu kořalku do sebe lijete!“ odsekla Martinova žena.

„Kdyby jste mi vždycky poslali teplé polévky, nemusel bych kořalku pít.“

„A kdo vám neposílá?“ řekla snacha.

„No ty!“ řekla uštípavě dcera. „Kdybych to byla věděla, tatínku, že tak vás zanedbávají — Bože, jak to vyhlíží zde! — jak mám tři malé děti, já bych vás sama obsloužila.“

„No, no, jen se ještě nerozplač“, rozhorlila se mladá Dohnalka — „kdo se měl na něho podívat, když ne vlastní dcera? Já — já jsem cizá!“

Popelka si vyškrábal dýmku a smál se; mladý Dohnal chodil mrzut sem a tam.

„Nechte toho, děti — nechte!“ řekl starý Dohnal. „Pravda, že jste si nevšimli, jak jste měli — ale — vše je zapomenuto.“

„Vidíte, já se cítím jaksi slabým: zdá se mi, že brzo bude se mnou konec — a vy jste přec mé děti — koho mám — leč vás? Proto poslouchejte. Já jsem si schoval něco na stará leta — a vám jsem o tom neřekl. Zde pod postelí v té bedničce to mám. Až umřu, tak po pohřbu se o to spravedlivě rozdělte.“

„Ale Bože, tatínku, co mluvíte o smrti?“ zvolala Karolina, „vždyť vy nás nesmíte tak brzo opustiti!“

„Co pak vám to napadá! — vy a mluvit o smrti!“ řekla Dohnalová — „vždyť vypadáte jak míšenské jablíčko.“

„Nechte třesky plesky — ženské“ — bručel Martin — „tatínek je starý a má podivné myšlenky. Raděj jděte a uvařte mu něco lepšího. My mužští nemůžem na takové věci dohlížeti. Nebylo-li vám tatínku všechno vhod — odpusťte: já budu dbáti, aby bylo jinak.“

„Ano, ty budeš dbáti!“ odsekla žena. „Kdyby nás nebylo, hladem by umřel.“

„Děti nechte toho — vždyť již je dobře. Řekl jsem vám, co jsem chtěl a teď jděte po práci.“

„Však sem večer zase přijdem.“

Rozloučili se a šli. Na dvoře se zastavili a dívali se udiveně na sebe. „Já jsem vždy povídal, že má nějaké plesnivé dvacetníky“, řekl Popelka.

„Ano — abys měl nač pít!“ odsekla žena.

Dohnalová zatáhla muže za šos, aby šel. Rozšli se. Popelková šeptala muži: „Ty — ta Francina s tím tatínkem špatně nakládá. Víš co? Budem si ho předcházeti a posílati mu — možná, že nám dá všechno. Já vím, jak mám s ním mluvit!“ —

A Dohnalová šla za mužem do světnice. „Ty Martine, ta Karluša je vlastní dcera a vidíš — vyčítá mi, že si starého nevšimnu a sama ani o jeho prah nezavadí. Ale počkej! Já mu budu teď strojit a až on bude viděti, že si ho všímáme, dá všechno nám a Karluša může utřít.“

Za hodinu nesla do výminky hrnek kávy a dvě žemličky.

„Dědoušku, nechtěl byste trochu svačiny? Nebude vám to škodit.“ Dědoušek jedl a mladá hospodyň zatím zametala světnici. —

Večer přišla dcera Karolina, donesla v šátku hrnec s rýžovou polévkou a uvařenou slepici v ní. A tak to chodilo teď pořád. Dědoušek okrál, tváře mu osvěžely a když měl u sebe děti besedou, díval se ze starých očí opět vesele jak dříve.

Přišel advent, přišly vánoce, masopust — na potoku popukal led, sníh se roztál, zem se opět rozzelenala — ale stařeček již neuslyšel kukačky. Na zelený čtvrtek šel k němu pan farář s velebnou svátostí, před ním ministrant s klapačkou a do týdna zvonili na věži všemi zvony. Pan učitel zpíval, muzikanti hráli na „valdhorny“ a starého Dohnala nesli za manželkou pod trávník. Lidé nad hrobem plakali, nejvíce Dohnalová — a starý Procházka, hodiv tři hrsti hlíny na rakev, protřel si oči, obrátil se a řekl: „Ve jmenu v Pánu zesnulého děkuji všem přítomným za lásku, kterou mu proukázali a jej k hrobu doprovodili.“

Po pohřbu šli Dohnal a Popelka se ženami do výminky. Dohnal donesl kladivo a dláto a počal otvírat bedničku. Chtěl to sice hned po zasnutí starého udělati — ale Popelková nedala: poslední vůle prý jest svatá — dlužno ji zachovati.

Když víko odletělo, nahnuli se čtyry hlavy nad bedničku — a ženské vzkřikly, mužští zbledli.

V bedničce byly staré podkovy a hřebíky. Nahoře ležel papír, na němž bylo napsáno: „Jaká láska, taková odměna!“

Popelka se smál a Dohnal neříkal nic. Dohnalová měnila barvu jako chameleon a Popelková plakala.

Neříkali však nikomu nic — a svět je chválil, že aspoň naposled byli hodnými dítky.

Mně to pak jednou starý Procházka po tajmu vypravoval a já to držím za zuby, jako by to byla stará Procházková držela.

Číslo 8.

Byl to sen? *)

Víš, proč věje vítr? — Ne! A hle, přec věje!

Víš, jak vláha nebeská se promění v révě ve víno? Ne! — A přec tomu tak!

Od koho se naučilo ptactvo nebeské před zimou hledati ochrany v osluněných zemích za mořem? — Nevím. A hle, přec každou jesení tam letí a vesnou zase se vrací.

Kamkoli se ohlédneš, vše jest divuplné, jak pohádka, vše jest zázračné, jak stvoření světa a tobě nelze, leč pohlednouti k nebi a zvolati: „Velik jest Bůh!“

---

*) Dle skutečné události.

A je-li celý svět divem, proč by nebyl též člověk obklopen tajuplnými úkazy? člověk, jenž jest dítkem země i říše duchův; člověk, jenž stojí nohou na zemi a rozumem bydlí mezi hvězdami; člověk, jenž rukou objímá těla svých milých zde a duchem celuje stíny zemřelých?

Duše neumírá: proto nemůže i láska její (je-li pravá) umřít, a proto nemůže smrt přetrhnouti spojení duchů, ač přeruší obcování těl. Proto také věřím příběhu, ježž chci napsati a který mi starý jeden lékař vypravoval.

Přišel jsem v podvečer k němu. Seděli jsme při dýmce a mluvili o tom a onom. Přišli jsme za řeči i na sny a znamení. Já se tomu divil, že mnozí věrohodní lidé vypravují, jak se jim zastavily hodiny, měl-li někdo v domě umřít; jak slyšeli bouchnutí nebo klepání na okno, nebo jak cítili bodnutí u srdce, nebo se probudili náhle ze sna právě v onu chvíli, kdy nějaká jim milá osoba v dáli skonala.

Starý můj přítel poslouchal mne pozorně a když jsem dokončil a hleděl mu do očí, jak bych se tázal o jeho dobrozdání — pokrčiv ramenama odvětil: „A co to muto řeknete? — Když jsem byl ještě lékařem v L . . . a svoboden, vstanu jedenkrát v neděli ráno a chci se oholiti. Volám na svou hospodyň, ať mi donese břitvy. Nešla dlouho. Mně přešla trpělivost — i vrazím do kuchyně a ptám se, proč mi je nenese? Byla chudák celá bledá a naříkala, že jich nemůže nalézt. „A přec jsem je ještě sama ve čtvrtek sem na skříň — ta skříň stála naproti její posteli — položila.“

Já jsem ji hodně vyhuboval, že nedává na nic pozor, že vpouští každého tuláka do stavení a takový že je zajisté ukradl. Ona však se dušovala, že zde nikoho nebylo a volala na děvečku: „Mařko, nepustila's sem žádného?“

„Ani živé duše! Včera zde byla jen má matka a nikdo jiný!“

Služka ta byla ze sousední dědiny; byla hodná a neměli jsme na ni ani na matku její žádného podezření. Zůstalo tedy předce při tom, že to nějaký tulák vzal. Já jsem si koupil nové břitvy, ale vždy jsem se při holení zlobíval. Žádná břitva nebyla tak dobrá, jak ty staré. Hospodyň pak vždy říkala: „Tomu člověku ať ty břitvy nedají pokoje v hrobě, že já pro ně tolik trpěti musím!“

Uplynuly asi dvě léta. Měli jsme již jinou děvečku a na celou věc bylo zapomenuto.

Tu zase jednou v neděli časně z rána přišla hospodyň do mého pokoje celá uděšená. „Pane doktore, co se mi dnes v noci nestalo! Probudím se, oči mé padly na almaru a — Bůh s námi — tam stála stará Poláčková (tak se jmenovala matka té služby) — jak je a žije! Měla ruku vyzdviženou a sahala právě tam, kde ty břitvy bývaly! Chtěla jsem vyskočit a vykřiknout — ale v tom byla pryč. Bůh mne netrestej — ale já povídám: ona jest tou zlodějkou! Já jsem si to dávno v duchu myslela!“

„Dej si pokoj! To se ti jen zdálo — proto že na to stále myslíš a ji v podezření máš!“

„Nezdálo, na mou věru! Vždyť měsíc svítil jak ve dne, že by mohl jehli na zemi uvidět — viděla jsem všechno jasně! Celá podešená nemohla jsem potom ani usnouti a modlila se růženec.“

V tom někdo zazvonil. Hospodyň šla otevřít a přivedla člověka ze sousední vesnice.

„Pochválen buď P. Ježíš Kristus!“

„Na věky. Co pak mi nesete?“

„Pane doktore, máte přijít k nám ohledat mrtvolu.“

„Kdo pak umřel?“

„Stará Poláčková. Byla asi jedna hodina s půlnoci.“

Hospodyň zbledla a já zůstal též zaražen. Když posel odešel, šeptala: „Vidíte, pane doktore, že to nebyl sen? Ona chudák se mi přišla přiznat a mne odprosit, proto že jsem ji často zaklínala. No, Bůh ti odpust a dej ti radost věčnou a světlo

věčné nechť ti svítí, duše ubohá!“ Dobrák plakala.

„Slyš, Baruško, nepovídej to nikomu!“

„Bůh uchovej! O mrtvých jen dobré!“

A dostála slovu! Vy jste první, jemuž to povídám. Neznal jste mrtvou ani její bydliště. Vám jsem to mohl říct, když již jsme byli v té řeči.

Já kroutil hlavou.

„No, nekruťte hlavou; jest to pravda!“

„Vždyť já vám věřím — ale divné jest to!“

„Divné jest to,“ řekl lékař a vyklepal dýmku.

A co tomu říkáš ty, příteli, jenž toto čteš? — Takové vidění jsi snad neměl — ale zajisté s tebou mluvil ve snách tvůj mrtvý otec, nebo tvá matka, nebo tvůj přítel; zajisté jsi viděl obraz některého z tvých milých v světle jemném, jakoby v záři severné. Co myslíš? Byl to vždy jen pouhý sen — anebo snad k tobě přišli tvoji milí z těch záhvězdných krajů na besedu, když duch tvůj v spánku od země se odloučil a jim tak se stal přístupnějším? Odpověď ti dá na to srdce. Rozum jest zde nedostatečen!

Číslo 9.

Bláznivý Jakub.

Mezi B . . . nem a Ž . . . emi táhne se dlouhý kopec. Jest dole pokryt vinohrady a ovocným stromovím. Na hoře stojí hustý les, napřed chvojina, výše pak lískovina, jalovcoví a doubí. Na nejvyšším holém, jen kapradím porostlém temeně hledí do okolí šedé rozvaliny starého hradu.

Byl jsem teprv příchozí v té krajině: chtěl jsem se tedy na tu zříceninu podívat. Bylo to ku konci května. Obloha se dívala radostně na rozkvetlou zem; vzduch byl samý balzám; ve stromech a v křovinách výskalo a stěbetalo drobné ptactvo; v úkrytu kukala kukavěnka a ve vzduchu

zvučely a bzučely včelky a mušky, jak by dul vítr do neviditelné harfy. Šel jsem vinohrady vzhůru k lesu. Stezník se vinul révím a osením, až jsem vstoupil do velebného stínu vysokých jedlí. Jaký to libý chlad, jaké to tajné šumění, jaký to krásný, hebký koberec z jarého mechu! — Já jsem vždy litoval lid, bydlící v krajině nelesnaté. Ti neznají největších krás přírody.

Asi za čtvrt hodiny řidnul les, sem tam již se ukázal doubek neb jalovec — vždy víc a víc, až jehličí docela přestalo a stezka vždy příkřejší a kamenitější zabíhala mezi lískové křoví a zakrslé douby s lepivým, ještě mladým listím.

Tisíce kvítek se na mne dívalo, tisíce motýlů po nich poletovalo a já kráčel vůní mateří doušky jak omámen a zahloubán do té krásy vůkol, až jsem pojednou, nevěda ani jak, stál u zbořeniny.

Staré, začernalé zdi strměly smutně k obloze a do pustých oken se dívalo veselé, májové nebe, jak na dvoře a v rozsutých komnatách bujná tráva a květou kopřivy, hadí mlíčí a durman. Tak se zvědavě jasným okem dívá nevinné dítě na kvítím ozdobenou mrtvolu. Zadumal jsem se a smutným citem se mi rozechvělo srdce.

„Vítám tě, kmotře! Co zde chceš?“ zazněl za mnou hlas. Ohlédnu se. Stál tam muž, hadry nuzně pokrytý a díval se na mne pichlavým zrakem. Byl hubený na kostru; měl žlutou tvář, dlouhý, rozčuchaný šedý vous a s nepokryté hlavy visely mu kadeřavé vlasy divoce přes čelo dolů. Já ho měřil udiveně od paty k hlavě.

„No, co se na mne díváš? — Vidíš, to je můj zámek. Ale komonstvo všechno uteklo! No, nechť! já tě zavedu sám dolů!“

Neměl jsem k tomu žádné chuti. Obrátil jsem se a odkvapil, nemile dojat, pryč. Když již jsem byl mezi křovím, slyšel jsem, jak za mnou volal: „A jest-li ji potkáš, nepozdrav ji ani.“

Přijda domů, vypravoval jsem v'podvečer, co jsem zažil.

„Ah, to byl bláznivý Jakub!“ řekl starý soused.

„A jaký je to člověk?“

„To je smutná historie! Povím vám ji — stojí za to. — — Tamhle v D. . . ně býval před časy krejčí Pivonka. Měl úhlednou chalupu a živil svou ženu a svého synka poctivě. Chlapec Jakub byl hodný a dovedný. Otec ho posílal do školy a když byl 12 let, vzal jej sám do učení a za nedlouhý čas pomáhal otci, jak každý tovaryš. Dařilo se jim dobře, nejlíp Pivoňkové. Neměla na starosti, než na vaření, prádlo a pak 2 kozy.

To by bylo bývalo vše dobře — ale Pivoňkovi nedědilo. Od přílišného sedění a nepřírozeného hrbení se při práci — osůchotněl a jednou o dušičkách po krátkém poléhání vydechl na posled a zavřel oči na vždy.

Nastaly u Pivoňků smutné dni. Bylo vše prázdno: otec scházel na každém místě. Pivoňková chodila mlčky a Jakub sedával zasmušile za stolem a čítal v otcově bibli. Krejčířovati nesměl: — nebylť mistrem. Minuly vánoce, minul masopust — a když se rozzelenaly nivy a cesty uschly, skládala Pivoňková Jakubovi prádlo. Jakub šel na hřbitov, rozloučit se s hrobem otcovým. Přiřda domů držel matku dlouho okolo krku, líbal jí tváře a uslzené oči, pak vzal vak na záda, hůl do ruky a řekl: „Maminko, neplačte! Dá Bůh, že za dvě léta se navrátím a pak budete beze vší starosti; já vám budu dobrým synem.“

Pokropil se svěcenou vodou a šel do světa. Pracoval u rozličných mistrů na venkově i v městách; ob čas psával matce. Z prvu dostával od matky odpovědi — později však vždy řidčeji, až docela přestaly. Jakub nevěděl, jak si to vyložit? Toho se arci nenadál, co se stalo. Přišel do D. . . va mladý švec a seznal, že má Pivoňková pěkný domek a ještě mimo to nějaký statek, ucházel se o ještě dosti švarnou vdovu a ta za krátký čas svolila a jak to bývá, že starý blázen jest horší

mladého, dala mu připsati chalupu a v opojení tom docela na syna zapomněla.

Uplynula dvě léta a Jakub šel silnicí k domovu. Jak se to domů lehce jde! Jedna vesnice mizela za druhou, již viděl z daleka známé hory a lesy a když osmého dne slunce zapadalo, uzřel v jeho lesku svou rodnou dědinu. Přišel domů, otevřel dveře — za stolem seděla matka s jakýmsi mladým mužem u večeře. Jakub dal pozdravení a políbil matku. Zbledla a šla ven. Muž za stolem řekl: „Vítám tě! Posad se!“ Jakub naň upřel udiveně oči a šel za matkou ven.

„Prosím vás, kdo jest to tam ve světnici?“

„To je tvůj nový tatínek.““

„Co?! — A vy jste mi o tom ani nepsala?“
Mlčela.

„A neměla jste mne?“

„Tebe mohou vzít na vojnu — a co bych si pak sama počala?““

„Mne na vojnu? — jediného syna? A co je s chalupou?“

„Do toho ti nic není. Chalupa je má — mohu ji dáti, komu chci! A konečně, nač se o to staráš, co já dělám? — bez toho budeš souchotnářem, jak táta. — Mám být pořád milosrdnou sestrou?““

Jakub se na ni chvílku zahleděl, pak se obrátil a šel mlčky ven. Již se stmívalo. Šel za ves, tam kde leží hřbitov. Otevřel bránu, pokřižoval se, vyhledal otcův hrob, sedl si na něj, opřel loktě o kolena, položil čelo do dlaní a seděl nepohnutě.

Hodina za hodinou ubíhala — a Jakub nešel domů.

Bylo ráno, — Jakub nešel ještě a nešel ani za týden, ani za měsíc. Nebylo o něm ani vidu ani slechu. Až asi za půl roku vyprávěli si lidé, že ho viděli na B . . . kým kopci; každému prý se vyhýbá a skrývá se v starém zámku. Matce to nedalo pokoje. Šla ho hledat a našla jej v skutku.

Trhal ořechy z lísek. Sotva však ji spatřil, rozvzteklil se a počal po ní házet kamením, že se útekem sotva zachránila. Jinému neublížil nikomu a proto mu lidé též v ničem nebránili. Nedbal o něj nikdo — co as dělá, neb čím se živí? Les a pole byly plny úrody — a kdo by mu byl nepřál?

A když napadl sníh a počalo mrznouti, počal chodit do okolních vesnic. Šel do kteréhokoli domu, sedl si ke kamnům a seděl mlčky, až mu dali jísti. Když se najedl, odešel němě, jak byl přišel. Chudák — pomátlo mu to rozum, že matka na otce a na něj zapomněla a oddala se chlapu cizému. A tak již blázní přes 50 let! Do sklepů v starém hradě si nanosil mechu a listí, tam se též zásobí ovocem, brambory a co na poli nalezne — zkrátka: žije tam jak sysel. V zimě uvidíte často vystupovat ze starých zdí kouř; — to si dělává oheň. Teď aspoň s lidmi již mluví a leckdos ho též navštíví a přinese mu něco k snědku. Každému však říkává na rozloučenou: „A potkáš-li ji — ani ji nepozdrav!“ To s tím míní svou matku. Nebožák myslí, že ještě žije, jako hněv v jeho srdci.

„A kdy umřela?“

„Eh, muž ji brzo dobil! Sám propil chalupu a umřel ve vězení.“ —

Od té doby stal se mi Jakub zajímavým. Umínil jsem si, že se ještě jednou podívám k trosce. Minulo však leto, svadla jeseň — aniž bych byl svému předsevzetí dostál. —

A po všech Svatých, když byl jednou pěkný den, pomyslil jsem si: kdo ví, bude-li slunce letos ještě tak krásně svítiti — půjdeš na kopec! Dal jsem se tedy na cestu. Šel jsem opět vinohrady k lesu. Ale jak bylo vše jinaké! Révy stály suché; nikde kvítečka, nikde zeleně — všude jen zvůry. A v tom lese! Jedle se klátily smutně větrem a sténaly. Nikde ani živočicha; jen ustrašený zajíc přeběhl cestu a havran letěl na lup. Lísky stály holé a listí na dubech viselo, jak rezem prožrané.

Při každém kroku to křupělo a šustělo pod nohama. Chvillemi se opřel vítr a honil spadlé listí.

Sbořeninu bylo skrz holé křoví z daleka viděti. Přijda k ní, uzřel jsem Jakuba sedícího na hoře na zdi. Měl na sobě jakýs starý plášť, pravou ruku držel nad očima, jak stinidlo, dívaje se do dálky. Měl opět obnaženou hlavu a bílé, dlouhé jeho vlasy lítaly větrem. Lezl jsem k němu na horu.

On, uslyšev mne, obrátil hlavu a ukázal levou rukou do dálky na modravé hory, kde se klonila na obzoru obloha k zemi.

„Kmotře, jak je tam daleko?“

„Proč se ptáte?“

„Proč! — Musím tam jít!“

„A co by jste tam dělal?“

„Co! — Čápy již dávno odlítnuly a laškovky také a křivánci také — — jen já jsem ještě zde!“

„Nechte toho a pojdte raděj dolů. Zde jest zima.“

„Lišce a Jakobovi není zima,“ řekl a hleděl zase do dálky.

Já s ním chtěl započít rozhovor, on však mne krátce odbyl: „kmotře, jdi pryč — a když ji potkáš, nepozdrav ji!“ a opět se zahleděl na modravé hory.

Prohlídl jsem si rozvalinu a šel pak k domovu. Na nebi se honily divnotvarné mraky, vítr skučel hlasitěji lesem a na dubí se třepetal suché listí jak křídla nabodnutého, umírajícího motýla.

Přišel jsem domů po západu slunce. Měsíc již byl vysoko; byl menší, žlutý a zdálo se, že mezi mraky letí v divém chvatu.

Když jsem si ulehnul a usnul, viděl jsem Jakuba sedět na zřícenině ve svitu luny, jak pravou ruku drží nad očima a hledí k obzoru.

A na obzoru vyšlehla světlost, jak severná zář a svítila na Jakuba, že stál jak v ohni — a postava jeho rostla výš a výš, až dosahovala k tmavé obloze; jeho šedé vlasy vlály po hvězdnatém nebi jak bílý, větrem šlehaný mrak a oči mu svítily

jak povětroně. *) Máchnul rukou a zvolal, že se to valilo od hory k hoře, hukotem hromu: „Nepozdravuj ji!“ Hlas ten mne probudil. Byl jsem celý rozechvělý. Svítalo již. Podíval jsem se z okna ven; nebe bylo zamračené a poletoval první sněh.

Večer přinesli lidé, jenž byli v lese na dříví, novinu, že bláznivý Jakub sedí na starém hradě mrtev.

Ti, jenž čerpají vzdělanost svou z románů, říkají, že sprostý lid nemá citu! — Co má víc vůně: růže na šípku, nebo růže papírová? Co má víc jádra: pamlsek — nebo rezný chleb? — — Jakubův osud nechť mluví! —

Číslo 10.

Rozloučení.

Na sv. Silvestra odpoledne oblekali Záhorského p. faráře domácí do kleriky. Stářím mu zesláblo a schromlo tělo: nemohlo více samo sobě sloužiti.

Když na věži sezváněli, přišel p. kaplan do farářova pokoje, vzal stařečka pod pažďí a vedl ho zvolna do kostela. Lidé se scházeli houfně; přijelo i několik saní ze vzdálenějších osad a když kněží vstoupili do chrámu Páně, byl již celý jeho prostor přeplněn. Na kůře „bral“ učitel na varhany „a,“ hudebníci dle toho ladili housle, trouby a bubny, a když se vše utišilo, vyvedl kostelník p. faráře ze sakristie k pohodlnému sedadlu, jež mu postavili na stupeň u oltáře. Na kazatelnu nemohl již pro chorobu vystoupiti. Byl oděn v bílou řízu. Starou,

---

*) Povětroň = meteor.

šedou hlavu to jeho suché, choré tělo již sotva neslo: byla nakloněna jako plný, zralý klas. —

Ale kdyby byl měl dlouhý, bílý vous, mohl v něm každý sv. Jana evangelistu po druhé na svět příšlého zříti: tak velebná byla jeho tvář, tak laskavě hledělo jeho staré oko, tak mile se usmívaly jeho svadlé rty. Na kůře zatroubili fanfáru, pan farář si usednul a pohledl jaksi smutně na shromážděný lid, jenž jak jedním okem na něj hleděl, ani nedýchaje.

Nastalo na okamžik ticho, jako při pozdvihování.

„Pochválen buď Pán Ježíš Kristus!“ zašeptal pan farář a naklonil hlavu.

„Až na věky, amen!“ řekl hlasně lid. —

„Milí farníci!“ počal po malé přestávce. —

„Dnes jsme se zde shromáždili, bychom Bohu za dobrodiní, po celý rok nám proukázaná povinný dík vzdali. Poznávám ve vás své milé, dobré děti, proto že jste přišli v tak hojném počtu se mnou, vašim duchovním otcem, Pánu Bohu obět díků věnovat, která mu budiž mila, jako obět Abelova! A zajisté, máme mnoho příčin k díkům! Žeň naše byla hojná a šťastná, osady farnosti této zachráněny od vojny, moru, ohně, krupobití — a zač Boha především velebím — nikdo z mých farníků letos nesešel smrtí náhlou a nenadálou, smrtí násilnou, nebo snad hroznou sebevraždou. Otče na nebi, přijmi za to dík Tvého starého sluhy!“ Zamlčel se, pohlednul zaroseným okem vzhůru sepnuv ruce.

V lidu ozývalo se hlasité vzdychání. „Koho mezi vámi letos Bůh navštívil nestěstím, i za to mu děkuji! — nebo metlu, kterou otec nás nezbedy trestá, máme líbat. A pak — neřekl-li Spasitel: „kdo chce mým učenníkem býti, vezmi kříž svůj na sebe a následuj mne?“ Ó líbejte ten kříž od Boha na vás seslaný, těšte se z něho — on, a jenom on vám někdy bude k oslavě! Ne statek, ne sláva, ne rozkoš, ne krása, jedině kříž Kristův vás spasí! — — —

K díkům největším však jsem zavázán já sám. Dnešním dnem končí padesátý rok mého pastýřování mezi vámi. Byl jsem zde čas jako výpomocný, déle však jako samostatný správce duchovní. Padesát let! — Po tak dlouhý čas mne Bůh sílil a žehnal mé snaze. Když se tak po vás poohlednu, nevidím nikoho z těch, jenž při mém příchodu byli muži.

Bez mála všechny jsem vás křtil, všechny cvičil ve škole a chrámě, všechny těšil, všem byl rádcem! Hojně setby mi dopřál Pán! Čítal jsem v knihách a naleznu, že jsem ve zdejší farnosti 5723krát křtil a 978 sňatků manželských požehnal. Mnoho svízelo po ten čas jsem přetrpěl, mnoho křivdy snesl, mnohou slzu vycedil — ale vše to utrpení jest mi jen jako snem! Já si dnes vzpomínám jen na dobrodiní Tvá, o Pane, a na ovoce, jež má práce nesla. Pracoval jsem mnoho, — pohlédnu-li však na vás, moji milí, není mi mé práce líto a s radostí se chci položit k těm, jež jsem pochoval. Ano, jsem unaven a chce se mi spáti! Již mi dřímota smrtná tíží víčka, chci vám dnes dáti „dobrou noc“ — chci se s vámi rozloučiti — rozloučiti na vždy! Vícekrát k vám mluvití nebudu!“

Lid se rozplakal a pan farář pokračoval třesoucím se hlasem: „S Bohem tedy, moje drahé dítky! Děkuji vám za lásku vaši a až budu ležeti pod drnem, nezapomeňte na můj hrob! nezapomeňte na svého starého otce!“

Lid plakal tak hlasitě, že stařeček sám počal se zajíkat a pokryl si oči.

Po chvíli pokynul rukou a když se lid utišil, pokračoval: „Neplačte, děťátka! Přejte mi pokoje! — Když strom usychá, bývá vyřazen, a na jeho místo zasazen strom nový. Je-li dům na sboření, stěhují se lidé z něho ven. — Jsem již starým stromem! Co zbývá, než abych uhnul mladému? Jsem zbořeníště: jakého úkrytu lze vám u mne naleznouti? Tož, přejte mi pokoje! — Musí to býti! Neskládal jsem ruce v klín, pokud jsem měl z dostatek síly

— ta však již vypršela! — Když jsem k vám přišel, měl jsem jak havran černý vlas: a hleďte, teď jest šed! — Když jsem k vám přišel, byl jsem jako dub: a teď jsem chvějící se osykou! — Když jsem k vám přišel, kvetl jsem jak jabloň: a kde jest můj květ teď? Pohledněte na mé vráskovité tváře! — Když jsem k vám přišel, zářilo mé oko ohněm: a teď jest vyhaslé a mdlé, že vás sotva na několik kroků pozná! — Když jsem k vám přišel, zněl můj hlas jako zvon s věže: a teď mne sotva slyšíte! — Když jsem k vám přišel, hořelo mé srdce láskou k životu a práci: teď tepe pomalu, a brzo se zastaví docela, jak sešlé hodiny!

Drazí moji! I vy jste mladí, i vy jste silní, i vy jste plni života a naděje! — Podívejte se na mne. Dnes nechť vám káže mé hynoucí tělo, co řekl Šalomoun: „Marnost nad marnost, a vše jest marné!“ Pamatujte, že i vy sestárnete — ač, dá-li vám Pán dlouhého věku, — pamatujte, že i vy se-slábnete, že i vám, jako tomuto roku, přikvapí den poslední!

Buďte tedy v každou dobu hotovi k smrti, jako pohotov voják býti má na zvuk polnice a rachot bubnů vrhnout se v boj. Jest ale proto pravý voják málomyslň? — Neení! Tak také vy, chystajíce se dnem i nocí k smrti, nemálomyslňte, nobrž pracujte s veselím a živte se poctivě, jak jsem vám vždy kázával. Přijmuli jste od otcův statky: jest tedy vaší svatou povinností o to míti péči, by jste je zachovali a rozmnožili potomstvu. Buďte poslušni Boha, duchovní i světské vrchnosti; milujte tu zem, v které jste se narodili, která vás živí a do níž budete pohrobeni; nestydte se mravů svých otcův a nezavírejte domu svého chudým, by vám nebyla ta neláska závorou u brány Otce nebeského!“

Oddechnul si těžce, sáhl rukou na srdce, pohlednul se po chrámě, jako vystěhovalec po svém domově, a pak mluvil slabým hlasem: „To byla má poslední slova k vám. Více k vám nebudu mlu-

viti s místa svatého. Tedy na shledanou, až budeme píti kalich blaženosti v království nebeském!“

„Na shledanou!“ zazněl bolestný výkřik chrámem.

„Ovečky moje, odpusťte mi, že jsem vás tou řečí rozsmutnil! Víte — z domu hořícího že vy-letává kulich — a z úst starcových řeč o smrti. — A ty, Pane, odpusť mi dle velikého milosrdenství Svého, v čem jsem poklesl, odpusť mi, jestli jsem stáda Tvého dosti bedlivě nestřežil; — za vše pak, za zdraví i chorobu, za příjemné i trpké přijmi ponížený a vroucí dík, jež skládá starý sluha zde před oltář milostí Tvých! — Toužím s jelenem žíznivým po pramenu vod živých: dej se mi z něho napítí, ó Pane můj! — Dej zdaru vinici, na které jsem tak dlouho pracoval; uchraň ji krupobití a náказы světa, ať Ti květe a ovoce nese, z něhož se plní kalich požehnání a blahoslavenství — amen!“

Při poslední modlitbě byl kmet povstal a obrátil se k oltáři. Teď unaven klesnul na sedadlo. Fanfára na kruchtě zazněla a přehlučela pláč lidu; zvuky varhan valily se chrámem, jak zvuk vichoru lesem; ze sakristie vyšel p. kaplan, kostelník s kadičnicí a ministranti. Vedli stařečka dolů; kostelník rozžehl svíce a p. kaplan vystavil velebnou Svátost. Dým kadidla se vznášel vzhůru a libě voněl chrámem. Libější zajisté byla však Bohu chvála, již zazpíval ctihodný kněz a kmet v hluboké pokoře na nejnižším stupni oltáře: „Te Deum laudamus!“ A lid povzpěvoval za ním s unášející vroucností: „Bože, Tebe chválíme!“

Zatím se v kostele setmělo a když pan farář vystoupil k oltáři, vzal monstranci do rukou a zanoťil: „Salvum fac populum Tuum Domine!“ (Zachovej lid svůj, Pane!) — vrhaly mu svíce kolem šedin zář, jako oslavenci. —

To bylo poslední kázání p. faráře. Šel pak na odpočinek, ale jenom na krátký. — Brzo šel na odpočinek, věčný. A když to své inštalaci do

království nebeského slavil, bylo přítomno mnoho kněží a tisíce věřících a všickni plakali a slzy jejich padaly do jeho hrobu.

Však to nebyly slzy — to byly drahé perly. — O, starý pane faráři, jak jste bohat na onom světě!

Číslo 11.

● dušičkách.

Po ulicích krajského města Y... bývalo viděti vysokého vyzáblého muže. Chodíval volným krokem s hlavou sklopenou, nesa pod levým paždím nějaké noty a v pravé ruce hůl na odhánění psů a vyhrožování klukům, když za ním pokřikovali. Šat jeho býval vždy tentýž: modrý kabát, šedé spodky a černý plstěný klobouk — jenže kabát rok po roku více blednul, spodky dole třapatěly a klobouk potem a tukem prosákal. V zimě míval nad to kolem krku omotaný vlněný šátek a na ramenou šedý plášť; — rukavice a teplé spodky nahražoval rychlejším krokem.

„A co dělal?“

Hned ti povím. Každodenně ráno — jak je rok dlouhý — o půl šesté hodině vstal, oblekl se, zamknul svou světničku, sestoupil v starém, tmavém domě přes dvoje schody dolů, vyšel do úzké uličky a podíval se k obloze, je-li jasná nebo chmurná. Byla-li jasná, řekl „dobrá!“ — byla-li chmurná, vtlačil klobouk hlouběji do čela. Pak se obrátil a šel do kláštera. Vylezl na chor, sednul za varhany a když udeřením šesté hodiny zavzněl zvonek u sakristie, počal hráti. Varhaníku ustanovenému nelíbilo se v tak ranní hodinu vstávati — zvláště v zimě: proto ho starý muž za několik krejcarů ale více ke cti a slávě Boží zastával. Po

ranní mši sv. si koupil u pekaře věku a šel za město na vzduch. Tam posnídal a kolem osmé hodiny se vrátiv, počal v chudších domech soukromě vyučovati — jak se hodilo: buď klavíru, buď linterně. V některém domě vyučoval za oběd, v některém za peníze, jak bylo ujednáno. V prázdné chvíli seděl ve své světničce, opisoval noty na výdělek anebo u starého klavíru hrál své fantasie — někdy i zpíval. Tak žil po celý rok v samotě, nejda nikam, leč do domů, kde vyučoval, anebo někdy do pokoutní hospůdky, kde seděl v koutě, opíral čelo o dlaň a pil až pozdě do noci víno. To se stávalo jenom někdy a sice obyčejně, když venku bylo mlhavo a deštivo. Lidé ho měli za poloblázna a uličníci se mu vysmívali. Za let dřívějších ho mnozí z útrpnosti zvali, by jim hrál při plesech domácích na klavír — on však odepřel vždy. Taneční hudba mu byla solí v očích. Později si ho lidé už nevšímali a jenom, chtěl-li chudý otec nechat své dítě zvlášť vycvičiti, zašel do tmavého domku do druhého poschodí požádat, jsa jist svolení.

„A kdo byl ten muž?“

Básník!

Neusmívej se sl. publikum! Já opakuji, že byl básník, ač nenapsal nikdy ani jedné slohy. Věz, básníky nejsou všichni, kdož píšou verše a rýmy, mnohý z nich jest jen chřastavá rolnička beze vší krásy, cinká a břinká, ale nehude: básníkem však je každý, komu Bůh dal do srdce krásocit a tvůrčí sílu, aby mohl city a krásné vidiny, žijící a zářící v nitru jeho, světu znázorniti — buď si už slovem, neb barvou, neb hudbou, neb plasticky jako mimik,*) sochař a stavitel.

Každý básník je květinou, která ssaje ze země, ze vzduchu a z paprsku slunečního prvky do sebe, a v sobě je přetvoří a vypěstí v rozkošný, pestrobarevný, milodechý květ, jenž blaží svět a

---

*) divadelní umělec.

zaplašuje truchlotu v přírodě. Mnohá květinka kvete v zátiší, v křoví, kde ji nikdo neuvidí: a přec zůstane květinou. Mnohou zašlápne noha, dříve než rozkvětla: nebyla proto také kvítkem? Mnohý básník tvoří pro sebe, aniž by svět o tom zvěděl, anebo mu není dopřáno, výplody své světu ukázati: přestal proto býti básníkem? — Mnohého zničil, udusil svět dříve, než srdce jeho rozkvětlo — smíme mu proto upříti ducha básnického?

Jiní nadaní duchové jsou jako stromy: dřevo jejich (t. j. výsledek jejich práce a snahy) upotřebí potomstvo na palivo (k svému pohodlí a prospěchu), anebo ho použije za stavivo k budovám novým, velebným; básník však, jsa jen kvítek, nehodí se k ničemu, leč za lék pro ducha a srdce, a to jen tenkrát, nebyl-li jedovatou bylinou à la Heine. A takových je mnoho! Jednu však velikou přednost má každý básník pravý a šlechetný. Kvítek, ač svadne brzo, zanechá semeno, a to každým jarem kvete v nové kráse: básník, zanechá-li po sobě semeno ducha svého, buď si to už v knihách, neb na obrazech, či v hudbě, neb v stavbě — pak jeho semeno padá do srdce mnohých a vykouzlí v něm máj a ráj rozkoše vždy nový!

To jest stránka světlá. Má však skorem každý básník též temnou stránku, a ta jest: že je nestálý a nepraktický v životě. Chytrostí světa nezná. Proto už jeden starý římský táta, vida, že synek jeho plete verše, a chtěje mu tu libůstku zahnati, mrskal ho metlou mysle si: „Synku, ne tak! To bych měl z tebe plechou věc!“ Chlapec bolestí úpěl: „Parce pater virgis non amplius carmina scribam!“ *)

Prosil chudák, ale už zase veršil! — Nic platno! Už drozda, aby ti dle kolovrátku zapískal: „Jede, jede poštovský pacholek“ — zapíská ti to, ale ke konci si přece zahvízdne své: „Tui!“, jako když sedával v lese na jedli. — Trpký osud často

---

*) Šetři otče metly, nebudu já vic skládati veršů.

učívá básníka praktičnosti, darmo však: on přec zase vždy jedná dle svého.

Takovým byl i náš „učitel hudby.“ Byl z rodiny chudé, učitelův syn. Rodiče na něho vynaložili, seč byli a poslali jej do latinských škol. Syn prospíval, ale v brzku počal smutnit. Jakási nenasytelná touha táhla jej ku knihám. Četl dnem a nocí rozličné verše a romány, dobré i nedobré, a z těchto ochuravěla jeho duše. Propadl světobolu. Srdce jeho prahlo po štěstí, ale nemohlo ho naleznouti, proto že ho nehledalo samo v sobě — a v Bohu. Když byl ve školách již vyšších, zamiloval se. To se stalo tak. V domě, v němž přebýval, měli dcerku o něco mladší, než byl on. Ta četla s ním tytéž knihy a rozmlouvali spolu o přečteném. Byla tedy naplněna týmiž city, jako on. Chodívali často spolu za večera po zahrádce a mučili své duše vyumělkovaným bolem. Hledívali vzhůru k zářícím hvězdám a nejraději k souhvězdí „kuřátka“ zvanému. Vypravovali si o touze srdce svého, o blaženosti na světě onom, o sladkém spánku v hrobě atd. Rodiče tomu nebránili myslíce, že jejich dcera něčemu se přiučí a pak jim ani ve snu nenapadlo, že by mladí lidičky láskou k sobě zahoreli. To však už bylo. Mladí lidé si vyznali lásku, přísáhali věrnost až do smrti — byli blaženi, ale u studenta bylo konec učení a u dcerky konec práce. Myslili pořád na sebe a kde jen mohli, scházeli se. Najednou se ohnivý mladík vytasil s návrhem, že se postará o budoucnost. Právil, že na dráze zdlouhavého studování mu kyne cíl až za dlouhá leta, touha jeho že tak dlouho čekati nemůže. „Cítím v sobě sílu obra a láska ji ještě zdvojnásobní. Utvořím si štěstí sám, vlastní silou, jako mnohý jiný a v brzku! Půjdu k divadlu. Budu hrát v činohrách a v truchlohrách; budu zpívat ve zpěvohrách — mám vlohy ke všemu. V krátkce si vydobudu jmena slavného a důchodů — a potom přijdu pro tebe, má dušinko, a ulovím si tě, jako Břetislav Jitku.“

Dívka se naň v blouznivé radosti plamenným okem dívala. Náhle však zbledla a zachvěla se: „Ty mne chceš opustit?“

Mladý hrdina se zachvěl též, ale brzo se vzmuživ řekl rekovsky: „Nelze jinak! Rozloučíme se na chvíli, abychom tím dříve spojení byli na vždy!“

A vskutku — za krátký čas študent upláchl a šel kamsi k divadlu. Že byl mlád a hezký a měl pěkný hlas, přijmuli ho. Ve zpěvohrách zpíval ve sboru, v činohrách mu dávali malé úlohy, ale ještě menší plat. Žádal-li o větší úlohu, vysmáli se mu. Rozmrzel se tedy a hledal štěstí jinde. Seznámil se s jedním redaktorem. Ten jej přijal za levný peníz, aby psal do jeho listu menší články.

Pracoval dnem i nocí. Skládal básně, pokoušel se i o divadelní hry, že ale neměl důkladného vzdělání a zralosti, bylo vše nedokonalé a jiskry pravého ducha básnického utlumovány byly hromadou popele a smetí. Nechtěli mu to přijmouti aneb jen z milosti bez platu.

Teď poznal, že chybil, že bez základu nelze věcně stavěti. Náhodou šťastnou dostal se do zámožného domu k mladším hochům za correpetitora *) a dohlídače — říkají takovým mladíkům „instructor“! — Přijmul místo s radostí a umínil si, že bude v prázdných hodinách studovat dále, by mohl složit zkoušku a pak hledati štěstí stálého. Cítil se šťastným a studoval s velkou chutí. Tu ho došla zvěst, že dívka, pro kterou bez dovolení rodičů opustil studia, pro kterou matka jeho tolik slzí vycedila a otec ho proklel — ta že umřela. Viděl v tom trest boží, cítil se zlomeným býti, mněl svou budoucnost ztroskotanou. Den pro něho neměl světla, noc spánku a srdce místo blaha ulovilo si furie. Učinil opět nerozumný krok: šel, že hrozila právě válka, k vojsku. Bůh ví, jak a kde se světem potloukal. Otec i matka mu umřeli a on po letech

---

*) Opakovatel, jenž se žáky doma opakuje.

se objevil v městě Y . . . takový, jak jsme jej seznali. Zanevřel na svět, ač nespravedlivě — nebo ne svět, ale nepraktičnost vlastní ho zbavila štěstí života. Nežádal od světa ničeho, ač mohl, kdyby se byl podal, lépe žítí — a svět jej měl za to za blázna. Jedinou jeho oblahou bylo nadšení, které kdysi burácelo v nitru jeho jako sopka, teď však hrálo jako teplý ohýnek v krbu.

* * *

Na vše svaté k večeru seděl zamyšlen ve své světničce. Bylo tam temno a sychravo. Venku skučel na ulici vítr a popoháněl první snížek. Starý „učitel hudby“ byl právě přišel z kláštera, kde zpívány byly hodinky za mrtvé. Seděl dlouho zamyšlen. Duch jeho bloudil v dávné minulosti. Vzpomínal na svou lásku, na ztracený ráj života. Pojednou vstal, zasedl ke klavíru a počal smutně hrát a zpívat přidušeným hlasem:

„Brzo jsi mi shasla, hvězdo žití mého,
Jako ta hvězdička s nebe blankytného.

Brzo jsem tě ztratil, nežli jsem se nadál,
Jakoby v jednu noc s keře list opadal.

Brzo tvé mladičké srdéčko uvadlo,
Jakoby v jednu noc kvítečko uchřadlo.

Darmo na to kvítí nebe rosu tratí,
Svěžesti života více mu nevrátí.

Tak i moje slzy darmo teď padají,
Tvojím svadlým líčkám ruměnce nedají.

Ruměnce nedají, víc mi nezakvítněš,
Hvězdičko spanilá, více mi nezkmítneš. *)

Hrál ještě chvíli smutně, pak vstal, omotal si vlňák kolem krku, vzal plášť a šel pomalu tam,

---

*) Tato píseň jest od Sloty.

kde pod svadlým kvítím svadlí lidé leží — na hřbitov. Hřbitov byla samá zář. Mnohé hroby a pomníky byly ověnceny, ozářeny pestrými lampami a průzračnými nápisy. Mezi nimi chodili vystrojení páni a paničky obdivující se a hovoříce. Jen sem tam někdo klečel a modlil se. Na některých hrobech byly popelnice a premovaní lokajové přicházeli a vkládali do nich návštěvenky. Víte, ti velcí páni to mají pohodlné (ne všickni!): místo co by kdo šel pomodlit se k hrobu známého, dá lokajovi svoji návštěvenku, ten ji donese na hrob, a dle těch druhého dne příbuzní vědí, kdo na jejich zemřelého pamatoval. Ví-li o tom také ta duše na věčnosti? — Je-li v nebi také moda s návštěvenkami?! — „Učitel hudby“ hleděl smutně na tuto parádu a slávu na poli rovnosti a popele a šel dále, tam kde leží chudí. Na hrobech hořely malé lampičky, kolem hrobů však klečeli velcí i malí a i to nejmenší dítko, neumějící se ještě modlit, drželo v ručičkách krejcarovou svíčku, a světélko plápolalo a modlilo se místo dítěte: „Lux aeterna luceat eis!“ (Světlo věčné svitiž jim!) A ještě dále, kde leží žebráci a cizinci a samovrazi, tam kde ani lampička nesvítla, tam u plotu — tam šel „učitel,“ tam klešnul na hrob, nevěda ani na čí, smeknul klobouk, pohlédl k souhvězdí „kuřátek“ a plakal hořce.

„Zde budu ležeti zapomenut a nikdo se u hrobu mého nepomodlí.“ — — Vítr mrazivý dul a žluté listí se honilo po hrobech. „Učitel“ se zachvěl zimou. Vstal a šel k městu. Zima ho lámala — doma nezatopeno: obrátil se k své hospůdce. Sednul si do kouta, položil čelo do dlaně — ale vína takřka neokusil. Po tvářích mu tekly slzy. Hosté druzí štuchali jeden druhého a usmívali se. Tlustý hostinský ukázal prstem na čelo. Když se „učitel“ byl ohřál, vstal, šel domů a sedl na starou pohovku. Seděl dlouho, až mdlobou usnul. Zdálo se mu, že je opět na hřbitově. Světla na mramorových náhrobkách svítla plamenem modravým, temně, smutně. Tam však od hrobů chudých a opuštěných

svítila jasná zář. U každého rovu klečel lesklý anděl se sepnutýma rukama a uprostřed kráčela milostná paní a rozprostírala svůj hvězdnatý plášť. Když udeřila dvanáctá, rozlilo se nevídané světlo, hroby se otevřely, jasné postavy vystupovaly z nich a vedeny jsouce anděly řadily se kolem kříže.

Andělé počali zpívati nebeským zpěvem:

„Salve regina, mater misericordiæ!“

vlídná Paní s laskavým úsměvem se vznášela vzhůru. Andělé a duše za ní výše, výš až k otevřenému nebi, a zpěv zněl tišeji a tišeji, až dozněl ve vlasti věčné harmonie. „Učitel“ vyskočil jak u vytržení, chvátal ke klavíru a v svatém zanícení zpíval, ucho nakloňuje, jak by naslouchal andělům: „Salve regina!“ Po jednou však přestal, klesnul na zem, naklonil hlavu a šeptal: „Ne, ne! Neumím hudbu nebeskou! Ale uslyším ji! I u mého hrobu se pomodlí anděl!“ Klečel až do kuropění. — —

Druhého dne opět kráčel ulicemi krajského města Y . . . vysoký, vyzábělý muž v šedém plášti, s ošumělým kloboukem a holí v pravé ruce. Lidé si ho nevšíмали, kluci za ním volali — a nikdo netušil, co v noci v jeho světničce se dělo.

Číslo 12.

Silvestrový večer.

I.

V továrně Arona Rosenfelda zazvonil zvonek. Dělníci ustáli v práci a hrnuli se k výplatě. Jeden po druhém obdržev peníze odcházel. Mezi posledními byl Švanda.

Strčil peníze do kapsy od vesty jak by to byly hadry a zastavil se hned na dvoře u traktera. Vyluskl rychle dvě čtvrtky „šmatlavé,“ zapálil si

doutník a spěchal ze dvora ven. Byl chlapík dost silný a přímá chůze jeho svědčila, že kdysi nosil vojanskou čepici. Před vraty na něho čekala žena. Švanda spatřiv ji, zakroutil si kníry a bručel cosi.

Kde pak tak dlouho jsi?“

„Kde! U výplaty! Proč jsi nešla napřed, když ti to dlouho trvalo? Bez toho děti na tebe čekají.““

„Však na tebe též!“

„Co by na mne čekali? Já dnes si zajdu do města. Celý týden se člověk nadře, jako mezek, proč by se také někdy nepovyrazil?““

„A což já se nenadřu?“

„Ty máš doma děti!““

„A ty jich nemáš? Prosím tě, muži, co myslíš? Utrácíš peníze a František nemá botek; nemůže ani do školy, Tereška je skoro nahá a zítra je nový rok; máme platit na vše strany a ty jen pořáde hýříš!“

„Hýříš, hýříš!““ osopil se muž. „Mám doma pořád to kňourání poslouchati?““

„Nemusel bys ho poslouchati, kdybys byl hodným otcem. Ale co mají děti dělati, když trpí hlad a zimu a ty přicházíš opilý? Prosím tě, Josefe, pojď domů!“

Švanda mlčel. Žena plakala.

Továrna stála asi čtvrt hodiny od města. Byla s ním spojena silnicí. V půl cestě stál kříž a u kříže zahýbala jiná cesta do vesničky, kde Švanda bydlel.

Švanda a jeho žena došli k tomu kříži. Bylo již hezky při tmě. Švandová vzala muže za ruku a prosila ho lichotivě: „Josífku, pro naše děti tě prosím, pojď se mnou domů!“

„Ženo nezlob mne!““ křikl Švanda a chtěl se jí vytrhnouti. Ona však padla na kolena a úpěla: „Pro umučení Kristovo, pro jeho svatou krev tě prosím, muži, obrať se a slituj se nad námi! My tě budeme na rukou nositi!“

Ze zadu blížily se kroky. Svanda místo odpovědi strčil do ženy, že se ubohá do škarpy sva-
lila a u kříže ležeti zůstala. Obejmula to svaté
dřevo a plakala hořce. Jak by ne? Nesla těžší kříž,
než byl ten, ježž objímala.

Švanda ubíhal k městu. Plyn už hořel v uli-
cích a lidu bylo všudy plno a plno. Zabočil hned
v předměstí do hospůdky. Bylo tam čudno a plno
kouře, že člověk vejda, skoro ničeho nerozeznal.
Švanda však tam byl asi dobře znám. Šel do kouta
ke stolu, kde již sedělo více mužů jeho druhu. Po-
věsil čapku na hřebík a místo pozdravu strčil dva
prsty do úst a hvízdal, až uši zaléhaly. Jeho sou-
stolovníci se smáli tomu vtipu, sklepnice přiběhla
a donesla mu v plecháči piva. On ze sklínek nepil:
potloukl jich mnoho. Nasadil plecháč k ústům a
zapil dlouhým douškem „žluč“, pak jím udeřil o
stůl a řekl: „Servus chaso! Švanda jest tu, bude
dnes švanda!“

„Bravo! Na zdar! Však je Silvestra!“

„A kde je dnes Knotek?“

„Eh, baba!“ zabručel v koutě zarůstlý
chlap a při tom vyplivnul. „Šel ke zkoušce do
tovaryšského spolku. Budou prý tam hráti 3 krále!“

„Pro mne ať si jde třebas ke kapucínům za
frátera!“ řekl jiný. „Já jsem vždycky říkával, že
je Jezovita! Než bych s takovým mluvil, raděj
s Gráslem!“

„Vy mluvíte jak vzdělaný člověk,“ řekl ho-
spodský, jenž mezi tím k stolu přišel a klepal mu
na rameno!

„Ba že jsem, a co bych nebyl? Kdybych
měl peněz, dělal bych pána, jako každý jiný!“

„Eh, co peníze! křikl Švanda. „Já jsem tady
také pán! Ať někdo přijde, já ho vyhodím!“

Dvěře se otevřely a vstoupily dvě ženštiny,
jeden starý muž a bledý, vyzáblý chlapec. Ženštiny
byly vyfintěny vybledlými pentlemi a tou osumělou
nádhrou, jenž člověka smutkem naplňuje, jako po-
hled na svadlou růži.

Vlasy měly načesané a tváře líčené. Jedna nesla harfu a druhá kytáru; stařec s nabubřeným obličejem měl housle a chlapec fletnu. Zasedli si za stůl a počali hráti a zpívati. Hosté se rozjařovali víc a více, a čím byli rozpustilejší, tím nestydatější byly písně šumařů, až konečně vystoupila mladší se starcem a zpívaly píseň dvouhlasně — píseň tak necudnou v slovu a s mimikou tak protivnou, jak lze slyšeti a viděti jen u Vídeňských „volkssänggrů“ v sídle novomodní kultury. Posluchači se řehtali a tleskali a hulákali refrén se zpěváky. Když píseň dohulákali, vzala mladší notový papír a šla sbírat. Švanda ji vhodil šestku a když se za to zvlášť vlídně na něj podívala, vzal ji kolem pásu a vtiskl ji na malovanou tvář polibek a — — — — doma seděla jeho žena s dvěma dítkama u stolu. Dítka jedli jalovou polévku a matka plakala.

„Maminko, jezte,“ řekl chlapeček.

„Jen jez mé dítě, já nemám chuti!“

„Kdy přijde tatínek?“ ptalo se děvčátko.

„Však on přijde, jen buď ticho! Tu máte každý jablíčko, aby jste věděli, že jest dnes poslední den v roce. Snězte ho, pak se pomodlíte a půjdete spat. Jest zde zima a dříví jest drahé. Uspoříme zatopení.“

Dítka chudátka prosila, aby jim maminka něco vypravovala — třeba tu pohádku o pídimužících. —

„No, budu vám povídati, budu — jen se pomodlete a lehněte. V posteli vám bude tepleji.“

Dítka uposlechly. Matka si s nima klekla a když večerní modlitbu dokončili, řekla: „A teď se pomodlíme „Otče náš“ za odvrácení těžkého kříže.“ Malí tomu nerozuměli — ale modlili se v nevině své vroucně. Pak si ulehli, matka si k nim sedla, hladila je po tvářích a vypravovala jim o pídimužících.

Když usnuli, přisedla si ke stolku a při mdlém svitu lampičky zašívala umrzlými rukama dítkám košilky.

Odbila 10tá, 11tá, 12tá hodina. Švandová se zachvěla a jako k posile vzala se stěny kříž a políbila jej. —

Bylo k jedné hodině. Na dvěře cosi padlo. Švandová otevřela a muž její vrávoral do světnice a žvatlal chroptivým hlasem: „Ani necekej, bestijo! Sic tě“ — a v tom klesl na židli. Hlava mu padla na stůl — spal v omámení. — Žena shasla lampičku a ulehla též. Dítka se probudily, strachem však ani nedýchaly, vinouce se těsně k sobě. —

Tak slavili u Švandů sv. Silvestra. — —

II.

Asi za 10 minut po Švandovi vyšli z Aronovy továrny starý Knotek se synem, Knotek zámečníčil v továrně a syn mu pomáhal. Dali se touze cestou kolem kříže k městu, kudy hnala vášeň Švandu. Šli dlouho mlčky; když přišli ku kříži, viděli tam klečeti Švandovou. Nebohá jich neslyšela přicházeti, tak byla v bolest pohřížena.

„Dobrý večer Švandová!“ pozdravil starý Knotek, „co zde děláte?“

Ohledla se a studem sotva mohla odpověditi: „Do města do kostela jest mi daleko; konám pobožnost zde. Všady Pán Bůh!“

„Všady! No, dej vám Pán Bůh šťastnější nový rok, jak byl letoší pro vás!“

„Dejžto Pánbíček milý!“ vzdychla Švandová a utřevši si slzu z oka, vstala. — Knotek jí podal ruku a šli každý svou cestou.

„Matěji, viděl's, jak byla uplakána?“ řekl Knotek po chvíli.

„Viděl!“

„Jistě, že muž jí opět nechtěl jíti domů. Co za týden vydělá, v sobotu a v neděli prohýří. Je to trest! — Nebohá žena, nebohé dítka!“

„Ba věru jsou nebozí! Kdyby byl ještě svoboden — ale tak! Ženatým býti a nedbati!“ — —

„Matěji, pamatuj si: čemu člověk přivykne za svobodna, toho nenechá ani co muž a otec! Sám to naznáváš, že jest to od Švandy špatné — a přece do jeho společnosti chodíš!“

„Tatínku, já vícekrát nepůjdu!““

„Ani dnes ne?“

„Ne! — Slíbil jsem Jaroslavovi, že s ním půjdu dnes do tovaryšského spolku. Chci se dáti zapsati co spoluúd.““

„Jest to pravda?“

„Jest!““

Starý Knotek urychlil krok v radostném rozechvění. Šli opět mlčky dále. Přišedším do města, zněl z jednoho chrámu vstříc zpěv a zvuk varhan. Odbývalo se tam „Te Deum“ později, aby i dělníci měli příležitost Bohu ku konci roku díky vzdáti. U dveří chrámových se Knotek zastavil: „Matěji, pojďme poděkovat Bohu!“

Šli. Stoupli si pod kruchtu do stínu a když kněz dával velebnou svátostí požehnání a zpěv utichnul, zaslechl Matěj, že otec po tichu pláče. Sevřelo mu to srdce a slza se vyřinula i z oka jeho. —

Když bylo po pobožnosti, vzal otec Matěje pod pažďí a vedl se s ním. To neudělal ještě nikdy! Matějovi bylo při tom tak volno a blaze, jako nikdy v rozpustilých společnostech, v nichž dříve hledal štěstí.

Doma na ně matka již čekala s večeří. Když vkročili do dveří, obejmul ji Knotek a políbil ji vroucně v tvář. Ona naň udiveně hleděla a ptala se směšky: „Co ti dnes napadá?“

„Matko, Matěj se dá do tovaryšského spolku zapsati a nepůjde víckrát do krčmy!““

V druhé světnici právě deklamoval mladší bratr Jaroslav — miláček rodičův — z tříkrálové hry:

„Ó budiž sláva Bohu na výsostech

A lidem mír, jenž dobré vůle jsou!“

(VI. Šťastný.)

A bylo radování a bylo hodování a byl mír!
Večer, když bratři přišli ze spolku a klidně ulehli, vzala matka svíčku, šla po prstech k posteli a blaženým okem se dívala, jak dnes i Matěj doma spí v čas pravý. Namočila ruku do svěcené vody a pokropila je. — Matka každá je též knězem!

Číslo 13.

N a n o c l e h u.

Jak jsem předešle slíbil, že se chci podívat do světa, tož jsem to též uskutečnil. Čas nečeká — a život ubíhá. Proto hned odpoledne na sv. Štěpána vzal jsem „kukátko“ na záda a dal se na vandr, bych pro Tebe, moje drahé publikum, něco nového nasbíral. Zimy a zachlazení se nebojím, vždyť mi „Mater Koleta“ od Alžbětinek z Prahy poslala — ač jsem jí jaktěživ a ona mne neviděla — cukrovinky proti kašli. Zde jí za to děkuji a v údolí Jozafat jí to řeknu tváří v tvář.

Šel jsem tedy do světa a rozvažoval jej na mysli. Večer mne překvapil jako zloděj. Ohlednu se udiveně a vidím velekrásný obraz kolkolem. Oblouha na západě planula krokotem, klenula se přes ten celý svět v jasné zeleni a s výše její hleděl dolů půlměsíc stříbrný. Bylo jasno, až čarovně, že ani hvězdičky jemným světlem nemohly proniknouti. Bylo ticho až milo, bylo svato až úžasně — ale srdce mé zůstalo teskné a tělo mé se chvělo zimou. Opřel jsem se o holý strom u silnice a vzdechl:

Ó světe, jak jsi teď krásen! Ale vše ta krása nerozhřívá tělo i duši, ale naplňuje ji tesknotou, proto že nezáří královské slunko!

Ó člověčenstvo! jak jsi teď pokročilé ve vědách, jak vládneš párou i jiskrou elektrickou — co

však ti to vše platno, když zavíráš oči před slunkem lásky Boží a chvátáš za bludičkami, jenž poskakují a lákavě kmitají nad bahnem?

Ó srdce lidské! ty hluboké moře, v němž ukryto jest nesčetné množství drahých perel — co jsi bez slunka lásky Boží? Pustá, tmavá, bouřemi rozrývaná propašť!

Vesmír bez slunce zmrzne, člověčenstvo bez Boha zhyne a srdce lidské bez náboženství pravého spustne — a ať je toho lesku, totiž: osvěty, vynálezů, pokroku, svobody, kultury atd. na fury: bez slunce — věčná tma hmotná, bez Boha — věčná tma duševní! *Initium sapientiae timor Domini!* Začátek moudrosti jest bázeň Boží.

Nedaleko kmitala z městečka světla. Šel jsem si tedy hledati nocleh. Kukátkář musí se ukrčovati a vzítí se vším za vděk: řemeslo jde zle. Šel jsem tedy uličkami městečka a zastavil se u malé hospůdky. Víte, starý formanský broň pozná hospodu z daleka a člověk, jenž se potuluje světem, také — netřeba mu jí ukazovati.

Vešel jsem do prostranné jízby a prosil hostinského o přístřeší na noc. Hostinský vida, že mám slušný šat, dal mi ho bez dlouhých okolků. Sedl jsem si k prázdnému stolu nedaleko kamen a prohlížel si světnici. Bylo v ní kouře a horka až na zbyt. U velkého stolu sedělo asi deset mužů po řemeslnicku oblečených a v koutě hráli tři, jak se podobalo nádenníci v karty. U velkého stola mluvili klidně. Starý muž s bílými vlasy a vlídnou tváří vedl slovo. Nastalo na okamžik ticho. Jeden hleděl zamyšleně do sklínky, druhý vzdychl a zaškrabal se na hlavě, jiný vyklepal dýmku, svěsil hlavu, plivnul na doutnající popel a zůstal tak se svěšenou hlavou seděti. Hospodský seděl u okna, levou rukou bříňkal penězi v kapse a pravou bubnoval na prkně. V koutě křičeli: „Vyhoď flašky a nefiksluj!“ — „Ano flašky! Tu máš trumf! Tak, desítko, pojď pěkně do chlíva!“ A pak bylo zase ticho. —

„Jak povídám,“ začal po chvíli starý měšťan za velkým stolem, „kdybych neměl zahospodařeného groše z mladých let a kdybych měl děti — nevím, jak bych byl živ! Vy to nepamatujete, ale já jsem to viděl: u nás byli řemeslníci teple — ať to byl kdo chtěl! Švec, krejčí, bednář, kožešník, soukenník, perníkář — všechno jedno! každý se v řemesle zaforotil a zavezl to na jarmark. To jsme vám vozili domů pytlíky stříbrňáků! Ale teď, co ty továrny nastaly, není možná, aby člověk něco zvítěžil. Já jsem povídal, že už svého čepičkářství nechám.“

„Vám je lehký tak říci — ale já!?“ řekl vedle něho hubený muž. „Nedělám-li, nevydělám pranic — a co potom? Pravda, že se nadřu, jako mezek a nevydělám ani tolik, jako mnohý nádeunník — do továrny však přece nechci. Raději se nuzačím, jak můžeme.“

„Ja, ja,“ potřásl jiný hlavou, „brzo přijde chlapec a chce — eh tento: boty; brzo přijde děvče, že má — eh tento — roztrhané — eh šaty.“

„Musíme je posílati do fabriky,“ řekl odhodlaně jiný a dopiv sklínku, odšoupl ji. — „Co platno?“ — Já sám na všechny nestačím. — Jak říkávají: osm krků a dvě ruce, je osm bíd v domě.“

„Dobře,“ řekl starý „v továrně si vydělají, dokud jím zdraví slouží — a to tam dlouho netrvá, a potom — jak povídám, nejvíce se musí báti otec, zvláště u děvčat, aby nepřišly o čest —“ Stáhl ústa a ukázal prstem k čelu.

„Čest sem, čest tam!“ křikl jeden z hráčů a obrátil vypoulené oči k velkému stolu. „Po cti se svět neptá! Do fabriky však není třeba posílati. Udělejte to jako já: pošlete děvče do Vídně. O mou Žofku se tady nikdo ani neotřel. — Jářku, tu máš „hamotšajn“ a jdi do Vídně — hledej si štěstí. A vidíte — z jara tam byla matka a donesla od ní plný uzel šatů. Vede se jí dobře. Jeden mladý kupec se do ní zamiloval a až si po novém roce

vše zařídí, vezme si jí. Teď jí už platí byt a stravu — je živa jako baronka a bude šťastnou.“

„Dejž to Pán Bůh, Křečku,“ řekl starý pán u velkého stola.

„Eh, co Pán Bůh! Ať dá nebo nedá! Člověk sám musí za našeho věku hleděti — s nebe už mana neprší. No, Honzo, rozdal's už?“ ptal se kamaráda a počal znovu hráti.

Dvěře se otevřely a vešlo děvčátko as 12leté vedouc starého slepce za ruku. Slepce nesl harfu.

„Pochválen Pán Ježíš Kristus!“ pozdravil stařec i děvče.

Hosté u velkého stolu zakývli na poděkování hlavami, slepec si sednul na lavici u zdi, děvče stálo vedle něho opírajíc se o stůl. Stařec počal hráti, děvče otevřelo velké, nevinné oči a počalo třesoucím se hlasem zpívat:

Opadáva růže
Pod zeleným stromem:
Dcera chce se loučit
Se svým rodným domem.

„Zůstaň, panno, doma,
Svět je plný kalu, —
Uzříš, budeš plakat,
Dočkáš, budeš v žalu!“

„Kalu já se vyhnu,
Budu hledat kvítí,
Toho všudy kvete,
Kde jen slunce svítí.“

A přec do světa šla,
Tam jí líčko svadlo —
Růže opadala,
Listí v bláto padlo.

„Zpívej veselejší!“ volal Křeček od malého stolu. „Co je po takovém žalostnění!“

„Já neumím,“ řeklo děvče.

Slepec však začal bříinkati z vesela, a aby hostům vyhověl, zpíval:

Aj nedaj Bože, co bych umřel,
Až já zaplatím, co jsem dlužen,
Napřed Bohu, potom lidům,
A naposled šelmám židům.

Starý čepičkář u stola se usmál a druzí s ním, jenom Křeček křičel, už napilý: „Také nic potom! Bězte do měst — třeba do Znojma nebo do Vídně: tam to umějí!“

V tom vkročil policajt. Uviděv harfenistu ptal se jej:

„Odkud?“

„Z Třebíče, pantáto!“

„Máte pas?“

„Tuhle je!“ a starec vyndal rozmačkaný list.

Policajt jej přečetl a dal pak zpět. „No, dobrá, ale ať nehráte přes čas. — Dobrý večer, pánové! Pane hostinský, půlčík vína.“

Hostinský nalil, policajt vzal sklínku, podíval se na víno proti světlu, pak odhrnul vousy pod nosem a řekl: „Pojď do arestu a neškod“ a vyklopil na jednu. Ohlednul se po světnici a vida Křečka řekl: „Křečku, máte hosti!“

„Hosti? Koho?“

„Slečna Sofi přijela.“

„Žofka? — a se ženichem?“

„Nevím, byl-li to ženich — ale měl nastrčený bodák.“

„Co že?“

„No, nerozumíte moravsky, vy mudrci?“ roz-zlobil se policajt a červený nos mu zlostí zmodral. „Přijela šupem! Dělala ve Vídni ctnostnou?“

Děvčátko se udiveně dívalo na slepce, jak by se ptalo, co to? Starý čepičkář to pozoroval.

„Má dcera? Co to povídáš, lumpe?“ vyskočil Křeček.

„Kdyby byla bývala v klášteře, nebyla by přijela s takovou ctí — rozumíš ty hadrlumpe!“ odsekl strážník.

Křeček vyklopil rychle a utíkal.

„Napřed zaplatit!“ řekl hostinský.

„Tu máte —“ odsekl Křeček, strčil mu peníze a ten tam.

Hosté hleděli na sebe udiveni. Starý čepičkář kýval hlavou a řekl: „Tam to vede. Pamatujte si to vy, kteří máte dcerky. Raději doma v skrovnosti, než v městě v hedbáví za hřích. Žel Bohu, Křečkova není sama.“ Pak se obrátil k harfenistovi a řekl: „Vy starý, kde budete nocovati?“

„Ach, kde jinde, než tady, jestli mne pan hostinský nevyžene.“

„Zde není pro to děvče žádného příhodného místa, pojdte ke mně — já vás přes noc pohostím a co bude dál, uvidíme!“ Zaplatil, dal s Bohem druhým a šel vzav harfenistu i s děvčetem domů.

Druzí hosté též odešli a já při kahanci jsem napsal těchto několik řádků. Zítra půjdu dál. Co se s tím malým děvčetem stane, dozvím se snad někdy později, až zase tadytom půjdu. S Bohem.

Číslo 14.

V nemocnici.

Dne 9. ledna 1874.

Slavné publikum! Já tě na stotisíckrát pozdravuji a přál bych si, by tě těchto několik řádků při stálém a náležitém zdraví vynatrefilo. Já, co se mého zdraví dotýče, chvála Pánu Bohu, zdrav jsem, jenom že se již přes týden ve špitále nalezám. Onehdy jsem se nachladil proto, že jsem šel s rozpáranou botou v sněhu a byl jsem rád, když jsem došel do města J . . . , kde mají špitál, čili nemoc-

nici. Na snažnou prosbu mne tam přijali a p. doktor povídá, že není potřeba, než odpočinutí a trochu potu, pak že přijde vše zase do pořádku. Já doufám totéž a cítím již takovou úlevu, že mohu toto psaní bez velké obtíže psáti.

Mně se zde líbí. Mám pěknou, čistou postel, stoleček u hlavy a v noci světlo. Mohu při něm čísti. Jsme zde ve světnici jenom čtyři. Já, jeden starý voják (teď je verglařem, a má omrzlé nohy), jeden nádenník z továrny se zimnicí a pak starý, poplašený ševcovský tovaryš s dobrou vůlí na prstě.

Bavíme se chvílkami dost dobře. Starý kolo-
vrátkář sedává celé dni a noci na posteli a kouří z krátké dýmečky. Byl světem kříž na kříž a vy-
pravuje rozličné věci — a je dobrý chlap. Před
včirem mu poslala jakási paní kus ovaru a dvě
jelita. Dal mi také kus a já, jak již člověk někdy
tak hltavým jest, snědl to a je mi zase hůře. Ale
— proto nic: já s tím verglařem přece rád mlu-
vím, již proto, že patříme takřka k jednomu cechu.

Včera odpoledne přišel pan doktor a visitoval
nás. Přijda k ševcovi řekl, že si musí nechat po-
debraninu rozříznout. Švec se počal sataniť a křičel,
že si nedá. Pan doktor ale zavolal zkrátka dva po-
sluhy, ti jej drželi a doktor šmik sem, šmik tam
— boule byla otevřena a hnis tekł. Švec křičel,
jak by jej někdo na skřípec bral. Starý verglař
seděl na posteli, díval se po oku po něm a chví-
lemi odplivoval. Když doktor ševcovi prst obvázal
a tento stenaje na postel klesnul, řekl verglař:

„Pane doktore, račte odpustiti, znáte ten nový
zákon, jenž nedávno vyšel?“

Doktor ukládal své nožíky do tobolky. Po-
hlednul na verglaře a prohodil: „Ne! Jaký zákon?“

„No, že šveci smějí teď státi za kmotry.“

„Což dříve nesměli?“

„Ne!“ kroutil verglař starou hlavou — „a
ono to není ani v pořádku, že teď budou směti.
Jak pak, prosím vás, může švec co kmotr, když se
ho kněz zeptá: „Odříkáš se satanáš?“ říci: „Odří-

kám!“? Což nevíte, že je satan cechmistr všech ševců?“

Doktor se smál a švec vyskočil jak posedlý z postele a oči mu hořely až strach. „To já netrpím! Já jsem počestný řemeslník. Mám svůj „lehrbrief“ a my ševci nejsme žádní satani! Já budu žalovat u kriminálu! Já si takové potupení nenechám líbiti! My máme svůj počestný cech jako řezníci a soukeníci a máme v kostele svou štandartu — abyste věděl! Oh, že mne má matka — —!“ křičel běhaje po světnici.

„Hle, hle, vždyť vy jste už zdráv“, divil se verglař.

Švec uslyšev to, rychle vlezl pod příkrývku a počal znovu usrkovati a vzdychati.

Verglař si cpal do dýmečky a obrátiv se ke mně řekl: „Já takových flouzů nemohu viděti. Rozřezuje mu hloupou podebraninu a on křičí, jak by jej ras dřel. To já jsem viděl jiné věci. řezati a nekřičeli při tom tak. Taková baba, jak tamhle ten je — — darmo mluvit!“

„A kde jste viděl takové věci?“ ptal jsem se.

Verglař si zapálil a usednuv pohodlně na posteli, máchnul rukou. „Hm, kde!? Vždyť jsem sloužil pod Radeckým! To byl jeneral! „Habt Acht! Präsentirt!“ volal starý a vzpřímiv se položil ruku k čelu. „Ten by byl Prajsům vytřel zrak! Ten když řekl před bitvou: „Děti, teď se pomodlíme“ a pak komandoval — ah! to to šlo!“

„Dej mu Bůh slávu věčnou!“ řekl jsem.

„Tu má, tu má!“ volal nadšeně starý. „Toho Pán Bůh musel oslaviti. Já když hrám na svůj vergl ten „Radecký marš,“ vždycky mne slzy polijou — jak jsem starý, plesnivý chlap.“

„Ale, co jste chtěl vypravovat?“

„Aha! No, když bylo po vojně, byl jsem komandován do špitálu. Bylo tam nemocných a poraněných až strach! Milosrdné sestry nemohly vystačiti, museli jsme my vojáci také pomáhat. Počkejte, kde pak honem ten špitál byl? V Tyrolsku

to bylo — ale jak pak — eh — Neustiften! — už to mám! V Neustiftenu to bylo.“

„A co?“

„Počkejte a nechte mne přec domluvit! Což pak to mohu všechno na jednou vysypat? Tak tam bylo těch nemocných a blesirovaných až hrůza. To vám bylo naříkání a bědování. Kněz chodil bez ustání z jedné síně do druhé a těšil a zaopatřoval. Co chvíle některý umřel. Položili jej do truhly, vyvezli na hřbitov, hodili do hrobu a truhlu přivezli zase zpátky, aby tam vložili jiného. Pane, k tomu patřil apetit! — Tak, abych nezapomněl svou řeč: ležel tam také jeden kyrysník z Čech, jmenoval se Karel. — Jaké měl příjmení, to už nevím. Prosím vás, kdo si to také může pamatovati? Člověk tolik lidí v tom světě sezná — —“

„Tak přec vypravujte dál.“

„No, snad si smím zapálit?“ bručel starý a zapaloval úmyslně hodně dlouho. „Ten Karel tedy měl vám ruku rozsekanou šeredně! Některý ten talijánský kujon mu škaredě posvítil. Chudák, svíjel se bolestí a když mu doktoři řekli, že si musí nechat uříznouti ruku, sice že umře, třásl se na celém těle. Ale tam nerozumějí špásu. Vzali jej a šup s ním na stůl. Milosrdná sestra mu hladila tváře, utírala mu pot a chlácholila jej, nic však platno: on stenal, že bylo člověku až úzko. Juž ho chtěli připnout k stolu, aby sebou nemohl házeti — v tom začali zvoniti tři hodiny. Bylo to v pátek. Kyrysar se ohlednul na milosrdnou sestru a ptal se: „Co to zvonějí?“ :

„Tři hodiny“ řekla sestra. „Dnes je pátek — víte? V tuto hodinu umřel Kristus Pán za nás na kříži. Příteli buďte trpěliv a obětujte mu svou bolest.“

Vojákovi vyhrkly slzy. Sedl si rychle, vzal pravou rukou rozsekanou levici, vyzdvihl ji a zvolal vám jak u vytržení: „Pane Ježíši Kriste, já ti obětuji tuto bolavou ruku! Páni doktoři

řezejte, já budu držeti tiše.“ My jsme hleděli jak vyjevení. Zvony v městě zvonily, doktoři řezali a milosrdná sestra se modlila. Když zvony dozvonily, odložil doktor, který řezal, instrumenty, řekl druhým: „Zavázat“ a obrátiv se utřel si slzu. Vida, že jsem to spozoroval, oschápl se na mne: „Co brejlíš? Tamhle se dívej a uč se, jaký má býti voják!“ —

Starý sklonil hlavu a zapomněl kouřit. Švec utichnul a nádenník, jenž měl zimnici, udělal kříž a počal se modlit. Mně bylo, jak by anděl míru krácel nemocnicí.

Ó víro svatá! čím bychom my synové prachu byli bez tebe?

Ty jsi luna jasná, jenž roztrhává chmurné mraky a svítí tesknému chodci na úzký stežník. Ty smutnému zpíváš slávkem; ty zpupnému burácíš hromem do svědomí, ty nevinnému hudeš a šelestíš v májovém kvítí. Ty jsi hladovému manou na poušti, žíznivému pramenem ze skály. Ty jsi hrdému krotitelkou, slabému sloupem. Ty jsi slepému světlem, hluchému hudbou, nemocnému balsamem. Ty stojíš u člověka v nebezpečení jako rádce, v boji jako strážce, v nemoci jako milosrdná sestra a ve smrti naň hledíš jako anděl okem napojeným nebeskou radostí, dýcháš na jeho žhavé čelo ochladu a kapeš do jeho vadnoucího srdce omladu. Ty s deštěm k nám na zem sestupuješ a s námi zase do nebe vystupuješ, kde chvěješ se krásou duhovou. Ty nás otroky bídy šlechtíš na dědice nebeské.

Ó víro svatá, čím bychom my synové prachu byli bez tebe?

A ty, milý čtenáři, vezmi si za příklad onoho vojína, obětuj Bohu všechny kříže a bolesti své. Tím vytrhneš všem útrapám žhádlo a získáš si věčné blaho.

Číslo 15.

V cikánském táboru.

U Ivančic na kopečku
Stojí boží muka,
Ukazuje na dvě cesty
Dřevěná tam ruka.

U té muky Kuba stojí,
Stojí dlouhou chvíli:
„Poradte mi, kudy mám jít?
Lidé dobří, milí!“

„Dám-li já se levou cestou,
Přijdu k Oslovanům,
Půjdu já-li pravou cestou,
Přijdu k Troubským lánům.“ *)

Smála se mu stará bába:
„Nač se staráš, klouče?
Ty můžeš jít kudykolvěk —
Přijdeš do Přelouče!“

A pravdu mluvila ta bába! Člověk svému osudu neujde! Kdo se narodil pod lavicí, ten se na ni nedostane a kdyby se dostal — spadne dolů a zláme si ještě nohu — má-li štěstí, a nemá-li ho: zláme si hned vaz! Nemyslete si, že jsem snad Turkem a věřím ve fátum, v osud železný, jemuž nikdo neujde, čiň, co čiň: Turkem nejsem — ale malý Tureček přece! Věřím v pud, kterémuž neodolá, leč hrdina, jakýmž býti čestno jest — mně však nesouzeno a nenapsáno ve hvězdách. U mé

---

*) Od Ivančic vede cesta levo k Oslovanům a v pravo k Troubkám.

kolébky nestál „Jaroslav, světa rek“ — mně dudal ukolébavku „Švanda dudák.“

Věřím v pud, s nímž každý se narodil.

A jak by ne? — Proč letí vlaštovice za moře a vrabec si raděj sedne do sedlákovy stodoly? Proč kanárkovi v kleci volno a v lese teskno? Proč slavík v háji plesá a v kleci zmírá a nezpívá, leč zakryjí-li klec, neboli mu vyloupnou oči, aby neviděl vězení svého a slep, jako Homér, vytvořil si v nitru nový svět a o jeho kouzlech pěl?*)

I já mám pud. Když jsem ležel v nemocnici, zaříkal jsem to plahočení se světem až kamsi za Padařov,**) odkud vzešlo světlo bláznů — ale sotva jsem byl trochu na kramflekách, už jsem stál „u Ivančic na kopečku“ a rozvažoval, kudy bych měl jíti? Eh co! pomyslíl jsem si, nač chytřit? Do Oslavan je blíž a jsi tam znám — tedy v levo! Šel jsem zvolna po silnici a díval se na vysoký, dýmající komín cukrovaru. Bože můj! Při čmoudu a smradu, z kalu a kvasu strojí si lidé sladkost pro tělo — a sladkosti tělesné začmuzují duši, špiní ji kalem a rozkvašují hříchem! Krmený pták špatně lítá a k zemi klesá: kdo hoví svému tělu, toho duše nikdy se nepovznese k blankytu orlem! a vyšine-li se, padne střemhlav tím rychleji a bolestněji.

Dojda kolem továrny Oslavan, zavítal jsem k „herbergsfotrovi,“ jenž mne, smeknuv čepičku, vlídně přivítal. Nechav u něho kukátko, šel jsem, že právě zvonili do kostela — měli tam jakési oddavky — vykonati svou pobožnost. Kostel leží krásně na kopci nad městečkem a u něho rozsáhlý hřbitov. Po mši

---

*) Homér, největší řecký básník, byl dle podání slep. — Mnohý řekne: Nač nám to povídáš? To víme bez toho! — Inu, víte, já jsem již tak uvykl, vše důkladně explicirovati. Kdo to již věděl, nedostane snad závratě, uslyší-li to ještě jednou, a kdo to nevěděl — otevře ústa a oči a pomyslí si: Hle, hle! co ten kukátkář všechno neví. Jako študovaný člověk!

* Pověstný bez věrec Alfons Šťastný

sv. jsem šel na hřbitov, bych se podíval na kříže, náhrobky a nápisy, je jich tam mnoho a rozličných — jeden však mne zarazil a uchvátil spolu.

Uprostřed hřbitova strmí žulová kurhana čili mohyla, t. j. pahorkovitý náhrobek sestavený z velkých kusů žuly, na jehož přední straně vytesán jest jakoby vchod do šachty, jejž kryje mramorová deska. U něho stojí dva havíři s odkrytou hlavou, jeden má v bolu křížem složené ruce, druhý pobožně sepnuté. Na desce jest napsáno, že dne 8. června 1860, v pátek ráno po Božím Těle v uhelných dolech Kleinových v Padouchově se zadusilo 52 havířů — a ti že zde leží. — Mohyla byla pokryta bílým sněhem. Jen v rozpuklinách vinul se zelený břečtan a vzadu stály krásné mladé, tmavé jedle. Já se díval dlouho na náhrobek ten, až konečně pokleknuv v modlitbě vroucně jsem povzdychl: Jak sníš budtež duše vaše čisty; s břečtanem vždy zeleným mějte naději — a k nebi vzrůstejtež — jako mladé jedle! — —

Pak jsem šel ke zdi hřbitovní a hleděl v stranu Padouchovskou, kde neštěstí to se událo. Opřen o zeď, zíral jsem na ty pahorky, na ty vysoké komíny, pod nimiž pracují a kopou lidé kamenné uhlí. Pane Bože! jaký jsi Ty dobrý hospodář! Když lidé z hlouposti a nerozumu vymýtili lesy, bez kterých ani žítí nemohou, tím méně se ohráti za mrazu zimního — otevíráš Ty zdroje nevyčerpatelné svého bohatství! Ale kolik to obětí žádá?! —

Vy, kteří jste tam pod zemí pracovali k blahu člověčenstva — teď ležíte pod zemí až k soudu! Ale nebojte se! Ze šachty jste vykopali lidem teplo a světlo — z hrobu svého vstanete i vy k světlu a teplu věčnému! — ač, jestli jste byli spravedliví!

Vy jste pro svou rodinu postrádali rozkošného světla slunečního a šli pro ni do tmavého podzemí: za to z tmavého hrobu povstanete k záři slunka věčného.

Vy jste sestoupili hluboko dolů: aby jste vyšší byli vysoko vzhůru!

Vy jste se zadusili plynem jedovatým, aby jste oddýchali zdravotou rájovou.

Vždyť jste umřeli pro své rodiny!!
— umřeli „se znakem víry“ a spíte spánkem pokojů! — —

Šel jsem na „herberg.“ Starý pan „herbergsfotr“ divil se mým obrázkům a dal mi za to k obědu kyselého masa. Po obědě jsem vzal kukátko opět na záda a „obrazil“ městečko.

K večeru jsem šel svou cestou dále. Přišla k lesu uviděl jsem cikánské boudy a vystupující kouř. Já řku: „Vy roto! — Tam ubozí, poctiví lidé v počestné práci musejí se pod zemí mořiti a hynouti — a vy zde se válíte žijíce z pěti prstů!“ Ale, že jsem zvědavý a že jsem s nimi znám, zabočil jsem přece v tu stranu, kde tábořili. Ještě jsem byl dobrých 500 kroků vzdálen, již se proti mně hrnuly malé, polonahé děti s velikým křikem ruce zdvihající: „Krejčárek, pantatínku; prosím vás pro matičku Boží Tuřanskú, dajte krejčárek na chleba sirotečkovi!“ Já děti podělil a ptal se chlapce asi 12letého: „Je Pavel doma?“

„Je, je pantatínku! Pro Boha prosím krejčárek! Je tamhle!“ Jednu ruku natahoval o krejcar dívaje se na mne velkýma černýma očima, kterých by mu každá krásotinka záviděla a druhou ukazoval ku stanům běže přede mnou. Já šel za ním. Stany a vozy byly rozestaveny do kola a v prostřed hořel veliký oheň. U samého ohně ležel na staré houni na břicho šedivý Pavel — „Pavel Daňhel, Pferdehändler,“ jak si sám říkává. Uviděv mne, vztýčil se na polo a podepřev se lokty volal: „Vítám vás k nám kukátkáři! Co děláte?“

„Je mi zima. Jdu se ohřát!“

„Tak pojďte. Hybaj, verbeži zatra....!“ řval Pavel na děti kolem ohně sedící a vzal bič do ruky. Děti vyskočily a běžely k vozům zalézt do peřin. —

„Tady si sedněte vedle mne,“ vybízel Pavel ukazují na houni „a dejte na kořalku.“

Já si sednul a vytáhnul míšek.

„Matěju, sem!“ křičel starý cikán.

Ten dvanáctiletý hoch přišel. Pavel cosi po cikánsku zateremtil se starou cikánkou, jenž naproti shrbená seděla. Vstala, šla k vozu a donesla mázovou flašku. Já dal peníze a Pavel vstav volal na chlapce: „Pojď sem.“

Chlapci se jaksi nechtělo.

„Pojď sem! povídám,“ zařval starý.

Chlapec natáhnul ruku a Pavel chytna jej, počal do něho mlátiti, až vlasy vstávaly. Druhé děti se dívaly z vozů a smály se až radost. Když se Pavlovi už zazdálo dost, pustil chlapce, dal mu flaši a peníze: „Tu máš a jdi do vsi k židovi pro máz silné — a neupij! sic poznáš mou náтуру!“

Chlapec utíkal jak srnec.

Já řku: „Proč jste ho tak bil?“

„Aby nerozbil sklinky.“

„Ale, pro pána, vždyť ji ještě nerozbil.“

„Aj, to nejde,“ kroutil cikán hlavou. „Kdyby byla už rozbita, bylo by pozdě. Já biju napřed, aby si dal pozor. A jak se máte pořád?“

„Děkuju. A jak vy?“

„Zle přísahám — zle! Jurovi se stalo neštěstí*), v Hustopeči jsou trhy slabé, handl stojí —“. Já se usmál.

„A co se smějete? Myslíte, že nejsem handlír, že kradu? — Tu si přečtete sám!“ Vytáhl ze staré tobolky ušpiněný legitimační lístek a podal mi ho. Stálo na něm napsáno: „Paul Daňhel, Pferdehändler.“ Cikán se na mne ostře díval a vida, že kývám hlavou, řekl: „No vidíte! Není to poctivý handl? Jak že je jeden Bůh — a se štemplem! Císařský štempl.“

„A kde máte chasu?“ ptám se.

„Prosím vás — ve světě, po živnosti.“

---

*) t. j. že sedí v chládku.

„Kde jsou ženské?“

„Tamhle v búde a v lese. Máme mrtvého,“ řekl Pavel a cpal znovu dýmku vzav zatím kousek tabáku do úst. „Nechcete také za žebřiny?“ ptal se nabízejce mi bako. *)

„Ne! A kdo vám umřel?“

„Chlapeček, jak andělíček.“ V tom přiběhl kluk s kořalkou. Pavel vzal flašku a díval se mnoho-li je v ní.

„Tys upil!“ křičel na kluka.

„Neupil! žid nedolil!“

„Ano, ty si necháš nedolíti! Hybaj z očí!“

Podával mi flašku; „Pijte.“

„Nebudu, pijte sám.“

„Tož na zdraví.“ Dal flašku k ústům a pil douškem tak dlouhým, že jsem se bál, aby mu sklínka nepřimrzla. Když se napil, zamlasknul jaksí jazykem a houkl jako sojka. —

Z boudy vylezlo několik cikánek. Vedly mladou, vrávorající ženštinu a posadily ji k ohni, samy posedavše kolkolem. Neviděl jsem jak živ cos podobného. Mladá cikánka seděla jako v mramor vtesaná bolest. Velké oči hleděly bezvýznamně do žhavého uhlí, černý, rozcuchaný kadeřavý vlas visel po velmi krásné, osmahlé tváři dolů k rozhaleným nadrům. Ruce měla na klín skleslé a sepnuté. Řty pevně sevřené přelétalo chvillemi jakési křečovitě trnutí.

„Doroto, na“ volal Pavel podávaje jí sklínku s kořalkou.

Dorota se nehýbala.

„Dorlo, Dorlo, duša moja, pij, pij!“ nutila stará cikánka.

Dorla zakroutila hlavou.

„Tak pite vy,“ řekl Pavel a podal láhev ženám. Ty se jí rychle chopily a v okamžiku byla skoro prázdná, že Pavel musel rozkázati: „Dost!“ aby také pro něho něco zbylo.

---

*) bako je tabák k žvýkání.

„Nám také, nám také!“ volaly dva hlasy z houští. Byly to dvě cikánky vracející se z lesa. Každá nesla na rameně motyku a pod paždí chrastí. Pavel jim velkodušně podal zbytek a ptal se: „Jste hotovy?“

„Jsme.“

„Tož alou!“

Mladá cikánka uslyševši to, vyskočila rovnýma nohama a běžela jako šílená k boudě volajíc: „Ne, ne, ne, já ho nedám!“

Druhé cikánky běžely za ní, děti vyskákaly z vozů a nastal křik a pláč, až uši zaléhaly.

Pavel se postavil před boudu, dýmal silně z krátké hliněnky a řval, co hrdla měl: „Ah, ah, ha! Ven! jen ven a za mnou!“

Stará bába vylezla a nesla dítě v kus plátna zamotané. Dorota a druhé cikánky šly za ní rvouce si vlasy s hlavy a bědovaly a křičely ve své cikánské hantýrce, že mne hrůza obcházela. Pavel šel velkým krokem napřed stále kouře, až přišli k hustému houští. Tam byla vykopána jáma. Mladá cikánka vytrhla bábě dítě a počala je horoucně líbat, že ji ho musely druhé ženy násilím vyrvat a ji držet, aby do jámy neskočila.

Pavel stál nepohnutě drže motyku v ruce. Kouřil a hleděl přísně. Bába dítě opět zavinula, položila do jámy a Pavel počal motykou na ně hrabati hlínu. Děti se vrhly též na hromadu a házeli rukama prst a hrudy do hrobu mladého cikáněte. Když byla jáma zasypána, podal Pavel klu-kovi Matějovi motyku a zavolav na děti odešel. Dorota se vrhnula na hrob a zůstala ležet jako mrtva. Druhé cikánky počaly hlubokým podivným nápěvem zpívat píseň, jejíž slova asi takto zněla:

„Matička ztratila děťátko;

Rukama lomila chudátko:

„Kde jsi mé

Rozmilé,

Jediné

Ztracené robátko?“

Ke hrobu spěchala k večeru,
U hrobu plakala při šeru:
„Trudu, ach,
Co budu,
Trudu se
Nezбудu — na věru!“

Pak zdvihly Dorotu a odvedly ji k táboru.

Tam praskal už opět veselý oheň a děti nosily ze všech stran chrástí. Pověsili nad oheň kotel, hodili do něho dvě slípky, jimž buďto „Pán Bůh sám byl řezníkem,“ *) jak říkávají, aneb jež se „zatoulaly,“ a naházeli do uhlí bramborů. — Bylo všeobecné ticho. I cikánovi jest bolest svatou. Ženy hleděly smutně na Dorotu a okřikovaly děti.

Já bral kukátko na záda a chtěl odejít.

„Juž jdete?“ ptal se Pavel. „Počkejte, já půjdu s vámi. Zaplatítn ve vsi sklínku na šťastnú shledanú.“

Bral na sebe starý burnus a rozkazoval Matějovi, aby hleděl nakrmiti koně (čím? to ví Bůh) — — v tom však přišel ze sousední vesnice přednosta s dvěma jinými muži a rozkazovali cikánům, aby se hned odklidili.

„Ale strejčku, však my půjdem ráno.“

„Eh, co ráno! Jděte hned, marš! Jste tady již dva dni a přes 24 hodin vás nemusíme trpěti.“

„Ale pro Boha, vždyť je večer!“

„Do toho nám nic není! Marš, a hned!“

„Ale kam půjdem? Však my vám nic neukradneme! Patříme tady do Oslavan k obci — vždyť nás znáte!“

„Tak jděte do Oslavan, postavte si tam chalupy a pracujte, vy pakáž!“ rozpálil se přednosta a počal hroziti holí. Ženy se rozkřičely a nadávaly. Pavel řval až syptěl. Když však úřad nechtěl rozuměti žertu, počal zapřahovati hubenou kobylu do vozýka, ženy proklínající celý svět skládaly své

---

*) t. j. „které pošly, zdechly.“

zboží a děti hrabaly v uhlí po bramborách polo-
pečených.

„Aby vás Pán Bůh trestal!“ křičela stará cikánka. „Co vám tady děláme? Kam nyněkom máme jít? Má cikán zmrznout? Nemá cikán duše? Však vám kráva nebude dojít! a červený kohút ať vám sedí na střeše!“

„Zadrž hubu, čarodějnice!“ křičel přednosta. „Chvilku není člověk před vámi jist!“

Já řku: „Přednosto, do rána jste je zde mohl nechat, když už měli oheň rozdělaný a byli uloženi.“

„Co vy tady chcete, tuláku!“ osopčil se na mne přednosta. „Ještě se jich zastávejte! Co se světem toulá, to je jedna branže! Jděte si posvých!“

Já se odklidil a stoupl opodál do houptí, abych pozoroval, jak to vypadne. Netrvalo to ani čtvrt hodiny, měli cikáni naloženo a táhli nadávajíce z lesa ven. Představený se svou assistencí rozhrabal žhavé uhlí, zašlapali ho a odešli. Kde před chvilkou byl čilý život, rozložilo se teď mrtvé ticho. Já stál dlouhou chvíli v myšlenkách.

Nebohý národe kočující! kdy se tě konečně někdo ujme, aky tě naučil práci a pořádku? Nebyla by to nejkrásnější misie? Těžká, těžší než práce missionářů za mořem mezi divochy, ale záslužná před Bohem! Stát se svými zákony až posud nepořídil nic, dílem, že se o to nezasadil. Máme nucenou návštěvu škol — proč nenutíte cikány k usedlosti, práci a škole? Má bez ustání národek tento nešťastný ale nadaný blouditi světem, hnán býti od vesnice k vesnici, jako vyvrhel? Mají na dále venkovské obce tento vřed na těle státním živiti potem a prací svou? Kdo může zazliti obci, že je vyhání? a koho nezabolí srdce, vidí-li, jak v mrazu a sněhu jako psanci štváni bývají z místa na místo?

Vystavěli jste jim někdy chalupy a přivtělili k obcím: dobře — ale nenaučili jste je náboženství, práci a pořádku! Dejte mladé do ústavů, vyrvete je rodičům, ušlechťte je duševně — a vykonáte nej-

krásnější dílo kultury. Staří, s nimiž bez toho není porady, vymrou a mladí budou pokolení jiné! Svěřte takové ústavy řádům duchovním, a uvidíte! Zde platí heslo: školou k vzdělanosti! Též cikán musí platit daň z krve a neměl by nároků na státní ochranu? Chraňte ho duševně, cvičte ho, nuťte ho k tomu, to jest povinností vaší. On chudák jsa přivyklý nevázanosti sám nezačne, jako nevletí sám do klece vrabec.

Tak jsem rozumoval. V tom něco v křoví zašustlo jako laňka, Dívám se a vidím mladou cikánku letmo běžeti k hrobu svého dítěte. Odtrhla se od tlupy a spěchala ještě jednou k milému místčku, kam položili dítko její. Měsíc již stál na nebi a hleděl mrazivým hledem k zemi. V strozech hučel vítr, že cikánčiny černé kadeře lítaly divoce jak havraní perutě. Vrhla se na hrob a hlubokým, altovým hlasem, na nějž jak živ nezapomenu, zazpívala — ne zaúpěla celou duší tato tři slova:

„Matička ztratila děťátko!“

a pak opět ticho v temném lese.

Mne polily slzy. Ubohá matko! kde jest otec tvého dítěte? Jak po druhé nalezneš místo, kde tvůj poklad leží? Kde najdeš útěchy v bolu svém? Ubohá matko! Tebe jest mi líto, tvého dítko ne! To spí sladce. Ač nemáš náboženství sama, přece jsi ho nechala pokřtít a ono teď v nebi se raduje a tílko jeho, ač není v zemi svěcené, přec leží krásně. Z jara vykvete na jeho hrobě divoká fialka, přiběhne srna a bude hleděti na neznámý jí pahrbek, přiletí ptáček popeláček a zapíská na zelené větvi, přihoupá se motýlek a polaškuje si tam, napadne rosička a ochladí rovek jeho — ale ty, ty jak umřeš? ty jakou naději budeš míti na shledání nad hvězdami? Ubohá matko!

Šel jsem dále ke vsi a zpíval po tichu:

Tážete se, má kde vlast,
Rodná má kde země?

Kýž té matky poznám slast,
Kýž se hlásí ke mně!
Já jen procházím smutně svět,
Zmítán jsa, co v bouři květ,
Každý volá tam i zde:
„Cikán, cikán jde!“

V lese jsem se narodil,
Kolébku měl v křoví;
Les jsem dostal za podíl, —
Kde můj domov — kdož ví? —
Já jen procházím smutně svět,
Zmítán jsa co v bouři květ,
Každý volá tam i zde:
„Cikán, cikán jde!“

Ptáče má své hnízdečko,
Kde se v bouři kreje,
Liška má své místečko,
Kde se v mrazu hřeje;
Já jen procházím bludně svět,
Zmítán jsa co v bouři květ,
Každý volá tam i zde:
„Cikán, cikán jde!“

Věřte mi: ač jest povinností člověčenstva, ušlechtili cikány, odvyknouti jím tulačení, přece takovým lidem, jako jsem já, bude jich líto, až zaniknou. Pak přestane všechna romantika a bude vládnouti rozmysl studený. Kdo neví, jak to rozchvěje srdce dětinné, když přijdou do vsi cikáni, nebo komedianti, nebo drátař, nebo kolomažník, nebo kukátkář, nebo hadrník a zapíská na píšťalu neznámý, cizí nápěv, kdo nepoznal toho kouzla, ten mým slovům neporozumí a vysměje se mi. No, nechť!

Prozatím, než zaniknou, prosím Tě, slavné publikum, nenakládejž s nimi surově, třebaš byli drzi a dotíraví. Platí též o nich slovo Páně: „Nebo kdožkoli by píti vám dal číši vody ve jmenu mém“

že Kristovi jste, amen, pravím vám, neztratí odplaty své.“
(Sv. Marek IX. 40.)

Číslo 16.

Žebrácký pytel.

Dal jsem se stranou k Brnu. Jářku, musíš se také jednou podívat na ten „Moravský Manžestr“ *) — tak Brno v novinách rádi nazývají — jak to tam asi vypadá? Dorazil jsem tam právě na popelční středu, v dešti a blátě. Toulal jsem se po ulicích a náměstích vzdor přšce — (co ta udělá kukátkářovi? ten je všemu zvyklý) — a pohlížel na domy a sklady. Na rozích byly přilepeny velké cedule v různých barvách, oznamující, že bude tu a tam ples; byly však již potrhány, jak ta masopustní radost. Z mnohých skladů šklebily se za sklem na mne potvorné, ohyzdné škrabošky, že jsem se já, který přec již mnoho nepěkného viděl, s ošklivostí odvrátil. Jaký krásocit a jakou ušlechtilost mohou míti lidé, jenž takové škrabošky si přizazují a v tom pobavení, ba i vtip nalezají a ukálati chtějí? Nešlo mi to do kotrby. Myslil jsem si: „Přec každý měšťák je uhlazený, vydává se za vzdělaného, a když si chce „udělat hec,“ zahyzdí se za maškara tak, že by se to i mnohému pacholkovi znechutilo. A ty útlé, jemnocitné dámy, které padají do mdlob, jimž se rozechvějí čivy; že křičí až strach, uvidí-li myš anebo pavouka — ty s takovými maškarami s hovadskou tlamou, nebo s dlouhým, přehyždým nosem se velmi příjemně baví a tančí s nimi po celou noc, a ráno prospavše se zaplítají vlasy k novému plesu. To mi, jak pravím,

---

*) **Manžestr** jest pro vyrábění vlněných látek světoznámé anglické město.

nešlo do kotrby. Přišel jsem ke knihkupeckému krámu a díval se na knihy vystavené. Bylo tam několik obrazů polonahých ženštin; „historické romány“: „tajnosti inkvisice“, „Barbora Ubrykova“, skvěle zavázané spisy „Heinricha Heine-ho“ atd. —

„Aha! Odtud berete vy tu vzdělanost! Proto máte tolik vkusu! řekl jsem sám k sobě.“

(Prosím pány Brňany, aby to nikdo z nich nepotahoval na sebe, leč koho se to týče.) — —

S oblaků to počalo šeredně mrholiti, že mne až zima rozrážela. Pomýšlel jsem na nějaké přístřeší. Do hospody jsem nechtěl jíti, že byla popelčná středa a známého jsem nikoho neměl, leč Vás, slavné publikum, ale co to platno, když neznám Vaší adresy? Co tedy počíti? Rozmýšlím sem a tam, až mi napadlo, že mám v Brně starého známého Trudu. Býval kdysi v T... Měl tam domek a soukennictví mu vynášelo dost, že mohl i s rodinou pořádně žíti. Brával práci od bohatších mistrů, spracoval to doma a měl vždy živý groš. Když však se rozmnožili továrny, zvláště když společnost Skenova všech dodávek k armádě se zmocnila, počali mistři jeden po druhém klesati a Truda — byl bez práce a výdělku. Kopati neuměl, žebrati se styděl: co tedy učiniti, aby i s rodinou nezhylnul? — Prodal domeček a přestěhoval se do Brna. Tam je továren dost, práce hojnost — o výdělek tedy hej! —

Věděl jsem o jeho bytu. Já řku: tam půjdeš a tam se ohřeješ. Šel jsem tedy až do nejzadnějšího konce předměstí k malému, šindelem pokrytému domku, sestoupil po dvou schodkách dolů a zaklepal v pravo na dveře.

„Dále!“ ozval se temný hlas.

Vstoupil jsem do malé světnice. Bylo tam zima, jak na ulici. U starého stola seděl bledý muž opíraje čelo o dlaň. Byl v chatrném, špinavém oděvu. Na posteli seděla žena, šijíc jakýsi pytel a vedle ní pod starou peřinou tři děti. Jinak byla světnice pusta a prázdná: bez obrazů a okras. Já

se zaražen zastavil a ptal se: „Odpusťte, bydlí zde pan Truda?“

Bledý muž pozdvihnul hlavu, hleděl udiveně na mne a pak zvolal překvapeně: „Ty's to? Ví-tám tě!“

Teď jsem jej teprv poznal. Kam se poděl ten silný, zdravý muž?!

Já zatajil své užasnutí a skládal almárku: „Jdu se na vás podívat.“

„Teší nás — přicházíš však do smutného.“

„Co pak se stalo?“

Truda ukazoval na prázdnou světnici a na roztrhanou postel řka: „Podívej se, na jaká místa jsme přišli!“

Přohlednul jsem se ještě jednou po jizbě. — Ach Bože, bylo tam smutno. Ani hodin již neměli!

„Šest neděl již nemám práce — ani krejcaru jsem neuviděl.“

„A kam's dal peníze za domek?“

Truda máchnul rukou a řekl: „Ani nemluv! Továrna mne připravila o zdraví: půl roku jsem ležel. Pak nám stonaly a umřely dvě děti — — dobře jim! nemají hladu. K novému roku jsme dali poslední takořka peníze na byt, aby nás nevyhodili, jako psy. Teď jsme takhle holí,“ zajíkl se můj přítel a ukázal dlaň.

Žena vstala s postele a položila na stůl že-brácký pytel: „Josefe, tu máš; již je hotov.“

Truda se naň díval, jako vyjevený a pak na mne vyvalil oči: „Vidíš ho? To je teď můj statek!“

„Mami, já mám hlad!“ žalovalo nejmenší dítě na posteli.

Dělník vyskočil náhle, popadl křečovitě pytel a hůl a podáváje mi ruku, volal: „Kamaráde s Pánem Bohem!“

Já jej zadržel: „Počkej! Pro dnešek mám ještě pro vás na chléb — za zítřek pravda ne-stojím!“

Truda klesl hlavou na stůl a počal plakat. Žena klečela u postele a lomila rukama.

Já dal největšímu chlapečku peníz. „Jak se jmenuješ, chlapečku?“

„Frantík.“

„Tož tu máš, Františku a jdi pro chléb!“

Chlapec vyskočil rovnýma nohama a volal: „Mami, pantáta dal na chleba!“

„Chleba!“ tleskalo nejmenší dítě.

Truda udeřil pěstí na stůl.

Slavné publikum! Takových Trudů přicházíva teď mnoho na venek. Továrníci v městě mají vrátné a ti každého dělníka, který přijde k vratům žebrat, k týmže vratům, které svou silou a prací pomohl stavěti, odbudou a odženu. My jich neodhánějme, aby někdy nebeský vrátník sv. Petr nám neudělal taktéž.

Číslo 17.

Skřivan jara.

Nějaký čas jsem chodil po okolí brněnském a obrátil se pak k jihu, kde leží Rajhrad.

Rajhrad! — Ráj a hrad! Když tam přišli první mnichové, obrátili rýčem a radlem krajinu tu v ráj a klášter jejich byl hradem víře a umění. — Rajhrade, tys byl již mnohému hradem proti nákaze světa a na tisíce mnichů nalezlo ve zděch tvých svůj ráj. V rozkošné úrodné — ne krajině, ale zahradě vypíná se tvůj chrám s dvěma věžma, jako kazatel, jenž s oběma rukama ukazuje k nebi volaje: „Krásný jest ten svět Boží a dobrotou Jeho naplněna jest země — tam však na hoře jest svět krásnější: to ho hledejte.“ Rajhrade, kdykoli se mi zaleskly ze zeleného stromoví tvé bílé zdi a třpytné bání, vždy zaplesalo rozkoší mé srdce! Tak i tentokrát, ač stromoví stálo holé, pocítil jsem radost, uviděv milé mi místo. Den byl krásný, vzduch již

jarní. Šel jsem volným krokem po silnici. Najednou zaslechnu za sebou spěšné kroky. Obrátím se a vidím jakéhos flamendra. Spodky a kabátec měl z chatrné, bavlněné látky; boty měly přepodivnou formu jako kůsle*): kramfleků čili podpatků nebylo a špičky měly hroznou chuť do výšky; čepici měl přivázanou starým, modrým šátkem přes uši, ruce v kapsách a ramena skrčená do výšky. Upaloval, hůl drže pod paždí, co jen mohl. Víte, kamna bez uhlí jsou studená a nepřikládá-li člověk do žaludka, mrzne celé tělo. Tu nepomůže sklínka pálenky! žaludek chce polévku, kus masa aneb aspoň chleba.

Járku. „Ho, ho, příteli! kam tak na spěch?“

„Pochválen! — Do Rajhradu!“

„Na věky! — Neutíkejte tak, však tam dojdete! Odkud jste?“

„Z Brna.“

„A co jste?“

„Co je vám do toho?“ odsekl „výběřčí“ nevrle a chtěl pospíchat dál.

„No, nic za zlé! Já nejsem žádný špehoun. Jsem také člověk poctivý. Je teprv jedenáct hodin — do dvanácti v Rajhradě budete, když i se mnou pomaleji půjdete. Vždyť já vím, že se chcete zastaviti v klášterské kuchyni — znám to dobře! Půjdeme spolu a pohovoříme si: ona je cesta pak kratší.“

„Výběřčí“ uvolnil krok a šli jsme spolu.

„Tak tedy z Brna!“ začal jsem já. „Je tak málo práce tam?“

„Ale Bože, darmo mluvit! A zvlášť my kazamiráci!“

„Tedy kazamirákem jste! No pravda! A což u továrníků a boháčů v Brně nedostanete ničeho?“

„Ano, tam toho dostanem! Tam stojí u dveří domácí nebo portýr a zažene každého, kdo přijde.

---

*) kůsle jsou zvláštní druh střevíců podobných saňkám, v nichž chodí horalé po sněhu.

Kdyby člověk nedostal u dobrých lidí na venkově trochu něčeho teplého, tak by musel zmrznout.“ A vyprávěl o své bídě, až jsme přišli ke klášteru. „No, tady jsme. S pánem Bohem!“

Zabočil do brány klášterské. Viděl jsem ze všech stran chudé lidi s hrníčkem spěchat za týmže účelem ke klášteru, za jakým kazamirák šel. Já popošel dále v stromořadí k lesíku a usednuv si na lavičku, hleděl na krásný klášter. Kolik takových klášterů dříve bylo, v nichž se pěstovala věda, nábožnost, duch pokory a lásky, lásky obětavé k bližnímu — a kde jsou teď? Vyzdvíženy až na několik! Svět se přiučil vědě v klášterích pěstované a zrušil tyto, aby mohl říci, že od klášterů se nepřiučil ničemu, tam že byla jenom temnota. — Svět jest beznábožný, proto zrušil a ruší až po dnes kláštery, ohniska pravé pobožnosti. — Svět jest pyšný, proto vyháněl a vyhání po dnes mnichy, vzory pokory a pravé poslušnosti. — Svět jest sobecký, proto prodal kláštery, kde almužnu udělovali chudým a chorým plnými rukama, jednotlivcům, kteří groš křečovitě drží, anebo je proměnil v kasárny a jiné veřejné budovy, kde chudý nejen něčeho nedostane, ale na něj i musel mnoho ještě platiti a skládati. Svět teď chudého si jen všímá, dokud ten může pracovati a pak, když již síly své vyčerpá, nebo když právě není příhodné práce, odkopne ho. Pravda, mnohý chudý, máje výdělek, nehošpodaří a pak v čas, kdy není práce, nemá do čeho kousnouti. Můj náhled však jest tento: Kdybychom měli více těch nenáviděných klášterů, žeby bylo méně chudiny a v čas neúrody neb jakéhokoli neštěstí nezatarasily by kláštery své brány jako to dělají tam, kde místo věže vévodí vysoký komín.

A co den je hůře a Bůh sám ví, kam až to přijde. V celém světě boj proti církvi. Papež oloupen, biskupové sem tam již také oloupení a uvěznění, kněží věrní zahrnutí z far a z kostelů a kněží odpadlíci v slávě — i ty můj Bože, ty můj Bože!

Seděl jsem dlouho smuten.

Najednou nade mnou zašveholil skřivan. Vzpa-matoval jsem se a hleděl za ním vzhůru. „Skřivánek hlasatel jara! Má duše, co teskníš? Země byla mrtvá a zmrzlá a hle, již pučí travička a vstává z hrobu a volá: „jaro jest zde!“ — Skřivan odle-těl za moře, jakby se nechtěl nikdy více navrátiti a tamhle se již opět vznáší a zpívá: „jaro je zde!“

Zahleděl jsem se do oblohy, na níž zářilo krásné slunce. Bylo mi podivně. „Bože můj,“ vzdychl jsem — „co jsme my lidé? Tvé slunce svítilo již Adamovi, k němu radostně požíral Noe, vystoupiv z korábu, jemu dali Řekové krásný název „Hélios“ a opěli je v nadšení, k němu ruce vzpínali a před ním klekali pohanští národové všehomíra, ono toli-keru pokolení svítilo na kolébku i na hrob a svítí přec až podnes v téže záři, jako tenkrát, když jsi stavěl hráze moři. Kolik milionů lidu hledělo k němu — a kde jsou teď? Kolik milionů z nich zpupnělo proti Tobě, — a kde jsou teď? Ti, jenž teď Tebou zhrdají a nevěstu Tvou, církev proná-sledují — umrou též a slunce Tvé bude zářiti stále, jako Ty jsi stálý.

Až se narodí člověk ten, který shasne slunce na nebi, ten pak pokoří také církev a zničí. Jiný nikdo! Ano, přijde církvi zase jaro a již jest zde — ty skřivane, hlásateli jara, jsi mi znamením! Církev nekvěte jako netřesk na střeše, ale jako růže na trní. Velcí tohoto světa jsou jako netřesk, květou jenom tehdy když mají vrch, když jsou na střeše — církev rozkvítá však dole v trní. A trní jest teď dost, bude i dost květu rozpučelých ctností a růží lásky věčné.

Jak to Bůh divně řídí! První biskup, jenž byl teď uvězněn, jmenuje se Mečislav Ledochovský. **Mečem** pravdy **slavně** hájí právo církve, a když mu vše pobrali a do žaláře jej odváděli, zůstal sám jediný chlazen a napomínal druhé k mužnosti: proti všem útrapám **choval** v srdci **led**! Pravý Meči-slav Ledochovský! A teď, když propuštěn jsa

ze žaláře, putoval k náměstku Kristovu do Říma, všudy byl jako vítěz uvítán a ty jeho mučednické ruce líbány. Zvítězil v žaláři a tak zvítězí celá církev v utrpení.

Oh, vy pánové světa (na chvílku však jen pánové: vždyť brzo musíte odstěhovati se do světa jiného!) — církev a pravověrné kněze nepřemůžete! Ti jsou silni! Proto se jich bojíte a pronásledujete je. To jest znamení jejich síly. A pokud strom jest silen, pučí vždy z nova a kvete! Tak bude i s církví jistě. Za velké peníze by nešli vaši sluhové vám k vůli do vyhnanství a do žalářů, kam jdou sluhové církve, opustivše vše, jako apoštolové, jedině pro lásku k Pánu svému Jezu Kristu. Jim je heslem:

„Regnum mundi et omne ornatum saeculi contempsi propter amorem Domini mei Jesu Christi.“ To je po česku: „Slávou světa a veškerou ozdobou života jsem zhrdnul pro lásku k Pánu svému Jezu Kristu!“

A kdo světem pohrdá, ten nad světem již zvítězil!

Skřivánku, poslíčku jara, děkuji ti: teď mé srdce opět kvete. A ty, slavné publikum, odpusť, že jsem dnes tak podivný obrázek dal do kukátka.

Kukátkář tudy chodí, kudy svět ho vodí.

Číslo 18.

M a s o p u s t

a) v městečku.

Asi půl hodiny od městečka Klevetovic stojí ve žlebě mezi lesy „kamenný mlýn.“ Pantáta mlynář jest „teplý.“ Má čtvero složení, pilu, olejnu, stálou a silnou vodu, velké zahrady, úrodná pole a bujnou louku — ale nade vše milejší a dražší jest

mu dcerka Madlenka. Lidé dobří, jest to také děvče! Štíhlá, jak ten modřín a krásná jak ta pohoněnka *) u potoka. Pěnkava v zahradě umlkne, když Madlenka zpívá a zavolá-li na dvoře „pi pi!“ — hrne se k ní drůbež o překot, holubi jí lítají kolem hlavy a ten „Hafan“ div řetěz nepotrhá — tak radostí skáče.

Přijde-li krajánek anebo pocestný a Madlenka mu podá džbáněk piva — v kamenném mlýnu i nalévají — zapomene na žízeň a hledí zajisté přes sklínku na švarnou dcerku.

Je-li pantáta v bručivém rozmaru, přikrade se Madlenka ze zadu k němu, přikryje mu náhle rukama oči, zavolá: „kuku!“ — a je po bouřce: pantáta se usmívá zase.

Mlynář jest pořádný muž — u něho musí býti vše čisto jako na sloupku: staví a opravuje skoro bez ustání. Není tedy divu, že i o svůj největší statek — svou dceru dbal. Nechal ji v Klevetovicích cvičiti a když byla starší, zavezl ji na dvě léta do Brna. Dal ji všemu se učit, čeho dle náhledu nynějšího světa zapotřebí — slečně vzdělané totiž. On nechtěl, aby jeho Madlenka mezi olšemi zakrněla — chtěl z ní míti paní. Peněz měla k tomu dosti.

Teď byla dle jeho náhledu dokonale vzdělaná a dospělá — nescházelo, leč do světa ji uvoditi.

O to však jest hej!

Byl masopust a první věneček v Klevetovicích ohlášen na neděli po svatých třech králích. Do mlýna přišla již týden před tím švadlena. Šila s Madlenkou pilně a když bylo vše hotovo, vystrojili Madlenku, aby viděli, jaký „effekt“ to učiní. Bylo to ovšemť večer; ve dne vše jinak kouká, než při osvětlení.

Madlenka se oblekla a byla vskutku velmi krásná! Měla jednoduché bílé šaty, okrášlené živým břečtanovým listím, ve vlasích myrtový proutek —

---

*) zavilec = Anemone.

slovem: stála tu jako nevinnost, ověnčena nadějí. — Matka radostí div neplakala; pantáta mlaskl prstem a zašňupl si z vesela, a kde která děvečka nebo mlečka v domě byly, všechny se sběhly a se založenýma rukama obdivovaly a chválily. Sáhnout na ni se bály.

Jenom ta bába Vokůrková přistoupila blíže, ohmatla jemnost látky na šatech a řekla: „Jak andílek, jen vyletět!“

Švadlena vzala šaty do Klevetovic, aby se při jízdě nepomačkaly, a když přišla neděle po sv. 3 králích, zapřáhal k večeru mlynářův Honzík do korby. Vzadu si sedly matka s dcerou, ke koňům mlynář a Honzík vstoupil na sanice, aby korbu zadržel, kdyby se chtěla skátiti. Mlynář křikl „hy!“, Honzík práskl karabáčem, mlynářka se ohledla ještě jednou po domě, vraníci poskočili — s hejsa skokem ku skočné radosti! Ve zvonkách a rolníčkách cinkalo a řehtalo se tisíc šotků, a v mladých prsou Madlenčiných smálo se tisíc radostí.

Což, ono i na louce často z rána kvete a usmívá se na tisíc květů, než však se nadáš, vystoupí na nebe hrady a z nich se sype dolů hrád*) a ledovou svou střelbou pobíjí útlá tlíka květinová.

Vraníci skákali jelenem a než bys okem mžiknul, byli u města. Honzík praskal jako zběsilý.

„Tatínku,“ volala Madlenka, „ať Honzík tak nepraská! Ono to již není ve zvyku.“

„Ať je to v modě, nebo ne! však Klevetovičtí moresům tak nerozumějí, jako ty. Honzo, jen praskej — je to tak veselejší!“ volal vesele mlynář. A Honzík praskal, až lidé zůstávali státi a stará hokynářka pod bránou řekla: „Aha, mlynář veze dceru na trh!“

Zastavili se u švadleny. Než se Madlenka oblekla, prováděl Honzík koně — pak sedli opět do korby a jeli k hostinci.

---

*) Krupobití.

Okna v I. poschodí byla ozářená a hudba již hrála.

Šli přes schody na horu. U vchodu je přivítali pořadatelé plesu. Jeden vzal Madlenku a vedl ji do sálu. Byl to okresní adjunkt. Taneční síň byla jasně ozářena, chvojím, záclonami a zrcadly ozdobena. — Adjunkt uvedl slečnu k sedadlu. Usedla si vedle matky a otec šel do vedlejšího pokoje mezi pány. U prostřed taneční síně pod lustrem stálo několik vyšňořených mladíků. Dívali se skrze sklíčka, pošlapující z jedné nohy na druhou, po dívkách a posuzovali mladé i obstarlé, slíčné i neslíčné.

„Hle, hle! jak to tomu mlynářovému „bak-fišlovi“ sluší!“ šeptal písař ze zámku.

„Hm! kdybych se mohl ženiti, zašel bych do mlýna a —“ prohodil podučitel, nedomluvil však. Adjunkt se na něj podíval přes ramena, ušklíbl se, hodil hlavou a řekl skrz zuby: „Směšné!“

Paničky a slečny dílem seděly na lavicích podél zdi, dílem se procházely po síni do kola, klonily se jedna k druhé, usmívaly se, tiskly si ruce a byly všechny krásně oblečeny. — Bože můj, jak je ten svět falešný!

Madlence bylo jaksi podivně. Ten lesk, ta vůně pomád a vodiček, to usmívání a švitoření kolem — to vše divně ji dojímalo. Nevěděla — je-li jí těsno či teskno. Chudátko, nevěděla, že jest v skutku na trhu, vystavující svou krásu.

Trubači zatroubili, adjunkt se k ní přiblížil, uklonil se hluboce a zašeptal: „Slečinko, smím prositi?“

Madlenka vstala, podala mu ruku v bílé rukavičce a už se točili v letném tanci. Točil s ní v levo, v pravo — v před, v zad a když hudba dohrála, uvedl jí k sedadlu, řka: „Ručenku líbám!“

Madlenka se uklonila a z hluboka oddýchajíc, utírala si šátečkem čelo. Když si pooddechla, prosil adjunkt mlynářku, směl-li by slečinku sálem prováděti. Mlynářka pokynula hlavou. — Hoj, byla ta mlynářka dnes švarná v tom čepci se žlutými pen-

tlemi! — Madlenka vstala, položila buclatou svou ručku v adjunktovo paždí a on vzav její vějíř, ochlazoval jí tvář.

„Jak račte býti spokojena, slečno, s úpravou sálu?“

„Oh, velice!“

„Ale my ne! — Nenadáli jsme se, že taková hvězda, jako vy, nás počtí. Pro vás není síň dosti důstojně upravena!“

„Prosím, neračte přeháněti!“

„Slečno, mám tolik vzdělání, že bych vás nepravdivým lichocením nikdy neurazil — ale pravdě musí dáti každý čest! — Smím prositi o první čtverylku?“

„S radostí!“

V tom se přidružil jiný pán a prosil též o taneček. Hudba počala hráti, Madlenka tančila opět a opět — bez ustání až do půlnoci. V přestávkách jí nosili cukrovinky a limonádu. Matka zářila radostí a mlynář, mohl-li se na okamžik od taroků odkradnouti, zaskočil ke dveřím a strčil hlavu do taneční síně, dívaje se po dceři.

O půlnoci večereli a pak tančilo se z novu až do čtyř hodin. Potom zamotali Madlenku do kožicha a vezli domů. Otec celou cestou byl pln chvály; matka plna starostí, jak doma hospodařili; Madlenka mlčela a Honzík v zadu klel, že dole „v šenkovně“ prohrál ve ferblu 4 šestáky.

Ráno Madlenka spala až do 10 hodin a pak celý den se krčila ke kamnům. Mlynářka vyprávěla děvečkám a mlečkám, s kým a kolikráte Madlenka tančila. Mlynář si poslal pro slanečka, snědl ho se syrovým zelím a pil víno.

V úterý ráno přinesla poslovka z Klevetovic velkou, na „slečnu Magdalenu“ adresovanou škatuli. Divili se, co by to bylo? Otevřeli ji, Madlenka vzkřikla: „o já!“ a mlynářka spraskla ruce. Byla ve škatuli krásná, velká kytice ze svěžích květin a lístek: „Královně plesu klade k nohoun toto kvítí komitét.“ Sběhl se celý dům. Všichni obdivovali a

chválili. Prášek šeptal pohunkovi: „Ty Kubo, to by si náš kozel pošmákl!“ Mlynář to zaslechl — a již letět lepanec prostorekovi na hubu. Obdarovali poslici hojně a mlynářka se jí ptala venku v kuchyni, kdo že ji tu škatuli dal?

„Zlatá panimámo, nevyzradte mne — mám příkázáno! — Pan adjunkt!“ — — —

V neděli na to byl ples „na červené hospodě“, později zas jinde a tak po celý masopust. Madlenka byla na každém plesu a měla záletníků hojnost. Tančila vždy „do strhání.“

Mlynář chtěl se známým něčím zavděčiti, sezval k sobě na předposlední neděli pány a paničky z Klevetova a okolí. Přijeli všichni. Honzík měl bílou zástěrku. Otvíral vrata, říkal vsem dle rozkazu mlynářova: „Poníženě k nám vítám urozené pány,“ vypráhal koně a vodil do maštaly. Mlynář vítal hosty v síni s radostnou tváří: „Těší nás, těší nás! Prosím, špacirujte jen dále! To je pěkné!“ Ve velké světnici byly prostřeny stoly a hosté častováni skvěle. K večeru zahráli 4 z města objednaní hudebníci a „mladý svět“ tančil. Sám mlynář vzal svou „starou“ v radosti srdce svého a rejdoval s ní „šoupavou.“ Madlenka tančila, obsluhovala hosti, a když k půlnoci odjeli, klesla skoro bezdechá na pohovku. Odkášlala a v šátečku uviděla kapku krve. Ulekla se, neřekla to však nikomu.

V poslední masopust byla zase v Klevetovicích zábava — tentokráte beseda. Ovšemť, že i mlynář tam jel. Když v městečku slyšeli cinkot jeho zvonků a práskání Jakubovo, dívali se lidé z oken ven a hádali, koho si as Madlenka uloví?

„Snad si ten adjunkt přec tu Madlu vezme“, řekla tlustá apatykářka paní kontrolorové.

„Ale madame, ma chère! co myslíš? Takové robsko že by si vzal? Vždyť to nemá kusa fornýry! Jsou zde jinší slečny! Jejich Týny, nebo Evženy, to jsou — —“

„Vždyť ony na adjunkta nečekají! Než, musíme jít, abychom nepřišly pozdě.“

Madlenka, chudátko, však ani na nic nepomyslila. Bavila se vždy — však jen jako dítě, beze všelikých ohledů a zámyslů.

Dnes však měl osud i na ni navlíknuto.

Do Klevetovic přišel nový, svobodný lékař. Byl krásný štíhlý muž s tmavým vlasem a vousem a velikýma modrýma očima. Madlenka ho ještě neviděla. Při besedě po prvním sboru sedl sbormistr za klavír, doktor vystoupil na podium, uklonil se a pohlednul na shromážděné obecenstvo. Mimoděk se setkal zrak jeho se zrakem Madlenčiným a jí bylo, jako rozpuklé růži, na niž zasvítí palčivé slunce; — začne brzy vadnouti. — Sbormistr hrál a doktor počal krásným barytonem zpívati:

„Šohájku švarný můj,
Kocháš-li pro švarnost —
Pak to tvé chodění
K nám jest ti na marnost!
Milujž radž slunéčko,
• Věčnou to krásu má:
A jak ten polní květ
Prostičká jen jsem já.

Šohájku švarný můj,
Kocháš-li pro mladost —
K mému tož okénku,
Nechoď si pro radost!
Milujž radž z růže květ,
Ten vždy zas rozkvétá:
Za krátko na vždycky
Uvadne mladost má.

Šohájku švarný můj,
Kocháš-li pro zboží —
Ó pak věz, u nás že
Statek se nemnoží!
Chod si radž k sousedům,
Mají dost dukátů,
A jejich dceruška
Kordulku z brokátu.

Šohájku švarný můj,
Kocháš-li pro lásku —
Ó pak k nám chodívej,
Zlatý můj obrázku!
Tebe já miluji,
Více než slunce květ,
Tebe já miluji,
Více, než celý svět!

Dozpíval. Obecenstvo tleskalo a volalo „Vyborně!“ Madlenka seděla jako smyslů zbavena. — Hořela na celém těle a slzy jí stály v očích. Při taneční zábavě vzal ji doktor též k tanci.

Byla celá zaražena. Pýřila se a nevěděla mu ani odpovídati. Bezpochyby se mu to líbilo — požádal ji ještě vícekrát o taneček. Když přijeli k ránu domů, nemohla ač unavena usnouti: stále viděla krásného doktora a slyšela jeho ještě krásnější hlas.

V úterý dokončili masopust domácí zábavou na poště. Též doktor tam byl pozván — a Madlenka si koupila kytičku kamelií. Jednu si zastrčila do vlasů a ostatní držela v ruce. Když počal tanec, přišli k ní adjunkt a doktor najednou prosit. Madlenka, neznajíc koketerie, šla kam jí srdce kázalo. Zastrčila si kamelie za pás, řekla adjunktovi: „odpusťte“ a podala doktorovi ruku. Adjunkt se hryzl do rtů, šel k apatykářce a bavil se a tančil s její Týnou nápadně. Madlenku více nevzal. Za to s ní tančil tím více lékař. —

K půlnoci mezi tancem jí šeptal: „Slečno, prosím, dejte mi tu kytičku na památku!“ Madlenka sklopila oči a dala mu jí. On jí políbil ruku.

Lékárnice štouchla kontrolorovou a šuškala za vějířem: „Viděli to?“

„Skandál!“ soptila kontrolorová. Na veřejném místě!“

Masopustní basa byla pochována a lidé šli na popelec.

Madlenka seděla doma a pokašlávala. „Vidíš zachladila se's,“ řekla matka. — „Podruhé dej pozor.“

Uplynulo čtrnáct dní. Madlenka bledla a kašlala více. Mlynářka v komoře lomila rukama a mlynář chodě po zanášce bručel: „Hm, hm! Mně se to nelíbí.“

Přišla Velkonoc a ze mlýna šli na vzkříšení do Klevetovic. Madlenka na cestě musela odpočívat, tak byla slabá. Mlynář zašel k doktorovi, pověděl mu vše a požádal ho, by zítra je navštívil. Doktor přišel. Madlenka se zapálila, zbledla však hned zase. Sednul si k ní a vzav ji za ruku, mluvil s ní vlídně. Dívala se mu do očí a když byli sami, zašeptala:

„Pane doktore, já vykašlala krev.“

„A kdy!?“

„Hned v masopustě.“

Doktor vstal, šel k oknu a sevřel rty. Obličej se mu zachvěl bolestí.

„Pane doktore, neříkejte to mým rodičům a pomozte mi.“

„Dušinko, ano — dá-li Pán Bůh.“

Ale Pán Bůh nedal! — Lékař chodil stále — Mařenka však stále chřadla. Když květly fialky, donesl jí jednou kytičku. Seděla bledá na pohovce, jen na tvářích měla malé plamenné růže. Přijala fialky s úsměvem řkouc: Což jste vždy tak laskav, pane doktore? Ale mám dnes na vás zvláštní prosbu.“

„A jakou?“

„Zazpívejte mi tu píseň, již jste zpíval o besedě.“

„Líbí se vám?“

„Ano, ráda bych jí ještě jednou slyšela, pokud jsem na světě.“

Doktor si sednul k malému klavíru a zpíval:

„Šohájku švarný můj“ atd.

Při posledních slovech počala Madlenka škytati. Doktor se uleknul. Zakrývala si šátkem oči a

usedavě plakala. Toho se nenadál. Poznal teď, že mimo choroby plicní má i choré srdce. Že to nevěděl dříve — za celý svět byl by k ní nechodil a plamen nemnožil. — Že anděl Smrtonoš dříve na ni nedechnul, dokud srdce její bylo v poupěti!

A když jaro slavilo hody, když celý svět byl ve zpěvu a květu, ležela Madlenka na lůžku. Okno bylo otevřeno a slunce svítilo jemně. Tu přiletěl krásný žlutý motýlek do světnice, poletoval sem tam, až si usedl na postel. Madlenka se usmála:

„Ty se jdeš na mne podívat, motýlečku? Vezmi mne s sebou!“

Natáhla bílý prstíček po něm — a motýlek odletěl oknem ven tam vzhůru do jasného, modrého vzduchu, kde je otčina duše Madlenčiny.

A když kvetly růže, otrhaly je jednoho dne v mlýnárově zahradě všechny. A nač by také květly, když nejkrásnější růže — když Madlenka uvadla? — Dali jí je do rakve a nasypali do hrobu.

Po pohřbu padl mlýnář doktorovi kolem krku a úpěl: „Ztratil jsem jediné dítě!“

„A já snad budoucí manželku!“ vzdychl doktor.

Chodil opět do mlýna — ale k mlýnářce. Odstonala to Boží navštívení.

V mlýně bylo smutno a trudno a pocestný už tak rád se tam nestaví na sklínku. „Je tam jak po vyhoření!“ říkali.

Takové ovoce nesl veselý masopust Kamenomlýnským. — Děvčata, pozor!

Číslo 19.

M a s o p u s t

b) ve vsi.

Kamenec jest chudá vesnice, a přec tam jeden čas lidé pojedli masa dost. A proč by ne? Vždyť

hostinský Mrvínka ho sekal o 5 kr. laciněji, než každý jiný řezník. — A to bylo tak:

Bylo kolem vánoc. U Mrvínků v nálevně sedělo večer několik chasníků a mezi nimi pocestný. Malý raneček ležel na lavici, na hlavě měl čepici dle francouzské mody, v ústech držel viržinku a „huba mu šla jako trakač.“ „Chasníci hodní, upřímní, věřte mi! Já jsem viděl Mediolano, Livorno, Udine, Piačencu, — já ležel v Polsku v Krakově, v Lemberku (Lvově) — suď to Bůh! — ale takového hnízda, jako je tady, jsem ještě nenašel! Ani noclehu nechťejí dát chudobnému člověku, jako by byl horší, než pes! Ale nechť! Pán Bůh to vidí a umřítí musíme všichni. Však já se do toho hrobu přec nějak dotluču, a pak budu mít tak velký domek, jako každý sedlák. Že ne?“

„Tady se napijte a nechte nářku — však vás hospodský nechá na noc,“ řekl Vávruš Šimon podávaje pocestnému sklínku.

„Na zdraví chasníku! Takových by mělo být víc: byl by život ve světě a svatá láska — suď to Bůh!“ řekl pocestný a nahnul sklínku. Pak se obrátil k hostinskému: „Pantáto, víte, že mne zde necháte?!“

Hostinský byl ryšavý chlap a na jednu nohu hodně pokulhával. Zastavil se u stola a ptal se: „Jak se jmenujete?“

„Všudybyl Jan.“

„Co jste?“

„Všechno. Já spravuji hodiny, jsem krejčí, muzikant, řezník — a můj hlavní kšeft je: vysušovat sklínky.“

Chasa se dala do smíchu a starý Durda v koutě udeřil na stůl a křikl: „Synové Serbie! To je člověk! Vandrovačku, pojdte si zavdat!“

„Děkuji vám uctivě, tatínku — mám tady.“

„No nechť — jen pojdte, však se z mého také neotrávíte. Synové Serbie — ba že ne! Víte, já mám syna, je také vojákem a leží až v „Nykšpurku“ (Mikulov). Znáte to?“

„Ale Bože nebeský, jak bych to neznal, tatínku! Já znám Miramare — a neznal bych „Nykšpurk“?“

„Aha, Miramare, co tam byl Maximilian! Jak jste tam přišel?“

„Stařeček Durda jsou čtenář!“ řekl hostinský mimochodem.

„Jak jsem tam přišel? No, poslouchajte, aby-ste to věděli.“ A počal jim vypravovat a lhal, až se mu od huby prášilo. Chasa se dívala a chvílemi smála; Durda volal co chvíle: „Synové Serbie!“

Čas za řeči utekl — bylo devět hodin. Chasa se počala vytráceti a Durda už hodně podnapilý podával Všudybylovi ruku: „Vandrováčku, přijďte ráno ke mně, k stařečkovi Durdovi. Stařeček Durda jsou dobrý člověk — o šrůtku masa mu nebude. Synové Serbie! ba že nebude! Dobrou noc!“

„Dobrou noc, tatínku! Neupadněte, je tam kluzko!“ volal za ním pocestný.

Nezůstal ve světnici, než Šimon Vávrů a Tomáš Krupičků. „Hospodský, nalejte nám ještě — když je tady dnes tak pěkný „kselšoft.“

„Hodina sem, hodina tam!“ řekl hostinský a máchnul rukou.

„Bodejť že ano — já to také říkám! Věčnosti bez toho neujdem a život jest krátký. Suď to Bůh! a o peníze není! Není-liž pravda?“ řekl pocestný.

„Ano, čerta není!“ drbal se za uchem Tomáš. „Podívejte se tamhle na černé prkno, jaký řad tam stojí.“

„Toho jste sami vinni, chasníci! Víte ti tatínkové již jsou takoví, že nerádi dávají — suď to Bůh! Ale co? Vy se dřete na poli, v stodole, v lese — já to znám dobře — a bez toho vám majetek jednou připadne celý; — i vzal bych si mírku anebo dvě a prodal.“

Šimon se na Tomáše usmál.

„No, co se smějete?“

„Ty kumšty my už dávno známe — ale vytrhni si z dlaně chlup, když ho tam není! U nás děcek plný dům a stodola je prázdná.“

„Tak bych si pomohl jinak!“ řekl Všudybyl.

„Ale jak? Snad nepůjdem na tovary?“

„Ale chasníci, chasníci! vy jste na moutě duši ještě jako děcka! Já být na vašem místě — peněz dost!“

„Rád bych věděl jak?“ křičel Tomáš.

„To vám teď nemohu říci. Kdybychom byli kamarádi — pak ano.“

Hostinský stál v prostřed světnice podepřen o sloup a poslouchal je pozorlivě. Žvástali ještě chvíli a pak šli též domů do maštale ke koňům spat, jak to bývá zvykem.

Děvečka donesla otep slámy a rozestřela ji na zem. Pocestný se uložil, kleje na svět a na svůj osud. Hostinský zamknul dveře, vzal svíčku se stola a šel do své světnice spat. — Po chvíli nebylo slyšeti ničeho, leč chrápání ze sna.

* * *

Ráno ještě za tmy klepal forman na okno. Hospodský vstal a otevřel mu. Děvečka zatopila a sedlák vypiv pálenku odjel. Za chvíli vstal Všudybyl ze slámy, protahoval se, zíval a naříkal, že je mu jaksi zle od žaloudka — aby mu dal pantáta sklínku „silné.“ Hospodský mu nalil a křičel na děvečku: „Francko, dělej ať podojíš — bude brzo sedm hodin!“ Pak si sednul naproti Všudybylovi a ptal se ho: „Vy, je to pravda, co jste včera povídal, — že jste řezníkem?“

„Inu, pantáto, učil jsem se nějaký čas — ale mnoho toho není. Víte, když člověk má drobet v hlavě, tak mnoho namluví, až dost! No, co škodí?“

„Pravda že, to svět už tak nese! — Ale, abych nezapomněl své řeči, když něco umíte, tak jest toho škoda zapomenout: u mne byste mohl ledačemu se přiučiti. Mnoho vám dát nemohu, ale

kdybyste tomu rozuměl, mohl byste si vydělat sám dost.“

„Jak to myslíte?“

Hostinský se ohlednul a vida, že ve světnici nikoho není, přisednul blíže a počal skoro šeptmo: „No, vždyť jste včera chtěl chase raditi, a sám byste si rady nevěděl? Vy koupíte kde a zač chcete, třeba za pět,“ — při tom ukázal na prsty — „přivedete domů třeba v noci — a já budu sekat. Rozumíte mi? Výdělek „holport.“

Všudybyl se naň upřeně díval. „Co o mně myslíte? Já k vám půjdu za tovaryše — ale poctivě!“

Hostinský se usmál a řekl: „To se rozumí, vždyť já jsem vás jen tak skoumal!“

Teď se dal zase Všudybyl do smíchu. Mrkli na sebe, podali si ruce a za chvíli měl Všudybyl bílou zástěrku a po straně ocílku. Hospodský na něj volal „Johann!“ a lidé se divili, nač potřebuje tovaryše?

„Abych si zvětšil obchod,“ odpovídal hospodský. „Co si tady na vás urvu? Budu kupovat, porážet a maso prodávat do města.“

Hned na druhý den šel „Johann“ „do krajů.“ Oblekl si hospodářův krátký kožíšek, jak na řezníka sluší, uvázal „Plaslovi“ provázek kolem krku, zapálil si doutník a máchnul hůlkou kolem hlavy. „Plasl, auf!“ A pes skákal a štěkal, až se ves rozléhala. Lidé se dívali oknem ven a mnohá děvčice řekla: „To je hezký chlapík!“

Všudybyl chodil po vesnicích od domu k domu. Šel všudy do chléva, prohlížel krávy a telata, podával však velmi málo, aby mu lidé nemohli prodati. Mezi smlouváním však si prohlídnul všechna okna a východy důkladně. Na večer koupil telátko jen tak pro jmeno a dovedl je domů. Tak chořoval krajem skoro denně, že za krátký čas znal všechny chlévy. Večer vždy seděl doma mezi chasou a bavil ji. Měli ho všichni rádi. — —

Přišel masopust. Jednou v pátek, kdy jak obyčejně málo kdo do hospody chodil, pozval si Všudybyl Šimona Vávry a Tomáše Krupičku, pravě, že by se rád s nimi skamarádil a tak jim oplatil laskavost, kterou mu při jeho příchodu prokázali. Platil za ně máz za mázem, a když už měli hodný strápec a počali mu tykati, zavedl řeč o masopustě. Ptal se jich, kdy si zařídí nějakou „muziku?“

Šimon se díval zamračeně a Tomáš řekl: „Napřed nám porad k penězům.“

Hostinský šel ven, jak by si té řeči nevšímal.

„Pomohu vám, o to není,“ řekl Všudybyl, „jen nejste-li baby!“

„Eh, co baby!“ durdil se Šimon. „Nenadávej mi! Neznáš mou náuru! Tak tě — — —“ a při tom vyzdvihl ruku, jak by ho chtěl bit.

„No, no!“ chlácholil tovaryš. „Já to tak nemyslil. Pojdte tedy sem blíže.“

Chasníci přisedli. „No co?“

„Já vám dám každému pětku, pomůžete-li mi dovésti krávu.“

Hoši se divili. „A odkud?“

„To vám ukážu: jen pojdte se mnou.“

„A nyněkom večer?“

„Ano! Poslouchejte, jám vám řeknu proč, aby-ste to věděli. Ta kráva jest nemocná a ten jistý hospodář ji nesmí veřejně prodati. Koupil jsem ji tedy po tajmu za fatku a dnes večer za tmy si mám pro ni přijít! Zítra potom vykřičí, že mu ji někdo ukrad a bude po merendě.“

Šimon se díval na něj jaksi podezřeले. „Jak pak, kdyby ji u vás našli — byla by z toho ostuda.“

„Anebo kdyby byla ukradená,“ prohodil Tomáš.

„I jdi mi, nevěřící Tomáši! Co pak jsme takové kočky? Kráva se v noci porazí, rozseká a ráno, ať si ji někdo hledá, Tu máte, napíte se ještě a půjdem.“ Vzal sklínku, přihnul si notně a podal hochům. Šimon se zdráhal, Tomáš však se chopil

sklínky a řekl: „Když nepůjdeš ty Šimku, půjdu já sám.“

„Dobře máš, Tomši,“ přisvědčil Všudybyl — „a ty, když chceš mítí suchý masopust, tak si užstaň seděti za pecí a můžeš se tam modlit růženec. To je šuhaj! — suď to Bůh!“ Vzal hůl a podal Tomášovi druhou: „Pojď kamaráde!“

„Eh, tož to vezmi kozel!“ rozhodl se Šimon. „Počkejte, já půjdu s vámi!“

Šli. Všudybyl je vedl zadními vraty kolem humen ven za ves. Bylo tmavo a mlhavo. V měkém sněhu nebylo ani kroku slyšeti. Psi štěkali jako chraptiví a mlha pohlcovala jejich hlasy. Viděti bylo sotva deset kroků a každý strom, každý keř stál jako obrovská nestvůra. — Šli dlouho. Všudybyl napřed, Šimon a Tomáš za ním. Šli polními cestami sem tam.

„Kudy jdeme?“ ptal se Šimon.

„Mlč a pojď!“ oschápl se Všudybyl.

Za chvíli viděli cosi černého před sebou, jako by vysoké hory. Přijdouce blíže, viděli, že jsou to stavení. Rezník se obrátil: „Pst! Zde jsme — teď ticho za mnou.“

Vedl je kolem plotů, až přišli k stodole. „Zde počkej, Šimku, a kdybys někoho slyšel, tak pískni! Tomši, pojď se mnou.“

Šimon zůstal státi ani nedýchaje a na celém těle se chvěje. Všudybyl otevřel dvířka u zahrady a zmizel s Tomášem ve tmě. „Ty, Tomši, se postavíš u síně ke dveřím a kdyby někdo chtěl jíti ven, klepni jej, až se svalí, abychom měli času na útěk. Já půjdu do chléva!“ rozkazoval Všudybyl.

„Ale Janku, snad nechceš krásti?“

„To se rozumí, ty blázne! Já jsem to před tím hloupým Šimonem nechtěl říci, aby se nesplašil a nám neutekl. Co bychom potom sami dva dělali? Vidíš, ty jsi jiný Kubík — však ti dám také o 2 zlatky více.“

Přišli na dvůr. Pes zaštěkal — ale Všudybyl mu hodil rychle kus masa, jež pes počal hltavě

žráti. Tomáš se postavil k síni a Všudybyl šel do chléva. Za okamžik měl krávu venku a oba pospíchali po měkkém sněhu pryč. Přijdouce k stodole, uvázali krávé ještě jeden provaz na rohy a táhli ji za sebou. Šimon ze zadu poháněl.

„Teď půjdem po silnici,“ řekl Všudybyl, „aby nebylo viděti „šlapu“ a kdybychom měli někoho potkati, začnu mluvit na hlas německy a vy řkejte: „jó!“ a „ná!“ aby nás nikdo nepoznal. A honem!“

Hnali seč byli a dostali se bez překážky až domů. Přede vsí se rozešli. Všudybyl hnál krávu domů a hoši šli spat. Spali, jak obyčejně, v maštali u koní. Vloudili se po tichu každý do svého dvora. Nikdo jich neslyšel. Bylo už k ránu. Šimon se povaloval ani neusnuv a Tomášovi se zdálo, že ho pochapové chytali.

Tomáš neměl už matky a macecha si nevšímalala hrubě, co dělá — proto bylo ráno u Krupičků totak; Vokurková však vidouc, že jest Šimon ospalý a že se vyhýbá zrakům: četla mu hrozné levity.

„Byl's již zase až do rána v hospodě, že jsi tak ospalý? To ti povídám, ať mi tam nenaděláš dluhů! Jen se podívej — dětí plno, bída v každém koutě a tatík k ničemu.“

„Já jsem v hospodě nebyl!“ bručel Šimon.

„A kde? snad na touláčce? Ty, nedělej nám hanby! Já bych to smrtí zaplatila! Co také vidíš na té Vokřálové Maři?“

„Ale prosím vás, nemluvte pořád!“ řekl Šimon a šel ven. Starý Vávra seděl na lavici u kamen a kouřil, dělaje špejlky na jelita.

Když Šimon odešel, řekl: „Ty stará, musíš s ním také pořád hubačit? Chasa je chasa — nech ho!“

„A když z něho bude lump, co potom budeš dělati?“

„Eh, co lump! Však my jsme nebyli také lepší.“

„Proto's tolik zahospodařil, starý . . . . — Když káru mladého, ještě se ho zastáváš. Jsi otec? Styď se sám před sebou!“

Vávra vyplivnul, vyklepal dýmku a mlčel. Vávrovka bouchla dveřmi a šla po práci.

Hned po večeři se Šimon vykradl, řka, že půjde do konírny spat, v pravdě však přeskočil zídku, aby nebylo slyšeti vrata vrznouti, a šel do hospody. Tomáš tam už seděl a pil vesele. Všudybyl měl čepici na stranu a byl v nejlepším rozmaru. Jak Šimona uviděl, vzal plecháč do ruky a z daleka mu ho podával: „Pojď sem, kamaráde a zalej své suché srdéčko. Já, když se napiju, jsem vždy vesel — jenom po podmáslí mi přijde jakási tesknota. Suď to Bůh!“

Šimon se napil a nazdvihl čepici na poděkování. Zasednul si vedle Všudybyla, jenž mu strčil po tajmu pětku do ruky. Šimonem to až trhlo — ale schoval ji rychle do kapsy.

Pak vypravoval Všudybyl, jak mlátil Taliány v roce 66tém. „Však kdyby byl býval,“ doložil, „v Čechách Radecký anebo Laudon, ti by byli Prušákům naprášili! To byli jenerálové — suď to Bůh!“

„Poslouchejte mne!“ křičel Durda. „Nade všechny jenerály byl Samson! Četl jste o něm, jak pobil Filistinské? To byl jeden jenerál! Synové Serbie! takových neroste! Rozumíte tomu?“

„Ale jako Napoleon Bonaparte. přece nebyl.“

„Proti Samsonovi byl Bonapart hadra!“ křičel Durda. „Bonapart měl kanony a infantriu a kavaleriu — víte, co jich měl u Slavkova? — já to vím! — ale Samson měl jen čelisti osličí — jestli znáte zákon, tak to víte — a tou pobil Filistinské — Synové Serbie! — až dost! Je to pravda, nebo není?“

V tom otevřela Vokurková dvéře, ohledla se po světnici a vidouc Šimona volala: „Šimku, pojď domů!“

„Vítám vás, tetičko!“ řekl Všudybyl a šel jí s mázem naproti. „To je hezké, že se jdete na nás podívat. Zavdejte si!“

„Pijte si sám — já nebudu. Šimone pojď!“

„Ale mamínko, přejte mu drobet vyraženíčka vždyť je masopust!“

„Masopust je pro ty, kteří mají peníze, a ne pro chudou chasu!“ odsekla Vokurková. „No, Šimku, půjdeš anebo ne?“

„Hned, až jen dopiju.“

„Já ti dám lumpačít! Povídal, že půjde spat a zatím tady dělá dluhy. Alou, pojď!“

Šimon vzal čepku a odešel mlčky, celý zahanben. Druzí v hospodě se smáli a Tomáš řekl: „Sak...! mě to udělat — já bych se na ni podíval!“ —

Vokurková zavedla syna domů. „Ode dneška budeš spávat ve světnici za kamny — já ti vyženu tvé lajdáctví!“

Šimon se vzpíral, jak mohl — nic platno! Jak matka chtěla, stalo se. —

V hospodě bývalo však vždy veselo, zvláště Tomáš tam býval, jako doma. Jedl a pil až do upadnutí. Červínka měl velký odbyt. Hostům dával „porce“ velké a laciné, maso sekal o 5 kr. laciněji, než každý jiný, tak že všichni se divili, jak mu to může vynášeti? Ale co nám do toho? myslili si — však on se do prstu neřízne, a kdyby to nemohl dávat — nedával by.

Přišly ostatky. Hudebníci byli objednáni na 3 dni a v hospodě bylo hlučno a zvučno ve dne i v noci. V úterý se chasa oblekla za maškary a chodila od domu k domu. Všudybyl byl za medvěda. Skákal, bručel, tančil s děvčaty a při tom pitvořil se tak vesele, že se všichni za břicha popadali. Večer u muziky skotačil a výskal až se hory zelenaly, a když k půlnoci pochovávali basu, dělal kněze. Tomáš mu ministroval. Nejvíce se líbila posluchačům nová píseň, kterou Všudybyl

dle nápěvu pohřebního nad basou zpíval, a která byla plna sprostoty a rouhání.

Druhého dne, když šli lidé s popelcem z kostela domů, zůstávali po celé vesnici jako vyjevení státi. Dva četníci vedli Všudybyla a Tomáše v poutech. Tomáš klopil hlavu a spíchal seč mohl, aby ušel zrakům diváků. Všudybyl ještě od včerejška opilý volal naň: „Kamaráde, nepospíchej — však tam budem brzo dost. Toto je škaredá středa — suď to Bůh! Adijé Kamenče — juž se loučím!“

Lidé šeptali: Co to? babičky spínaly ruce a Tríska, druhý šenkýř, jemůž Červínka všechny hosty odloudil, vypravoval plnou hubou: „To jest to laciné maso! Ten pan tovaryš kradl a milostpán řezník sekal. Vždyť ono nezůstane nic tajno — ale kde!“ —

„A jak to vyšlo ven?“

„Předešlou sobotu hnal ten „cizý lump“ s Tomšem v noci „hlubokým lesem“ vola. Hájný „z Palouka“ stál na čekané a viděl je a také slyšel, jak ten tulák řekl Tomšovi: „Ty, toto je dnes naposled. Je toho už trochu moc, mohlo by se to vyzraditi: po ostatecích povandruju dál.“ — Však už vandruje a ještě ho k tomu vedou dva strážní andělé. — No, abych to dopověděl: Hájný celou věc udal. Dnes ráno se hledalo a ono u Červínků masa dost a žádný certifikát. To je správa na obci? — Ale ono jich půjde ještě více!“

A v skutku. Za krátký čas odvedli i Červínku a Šimona. Vokurková omdlela a Šimon plakal, že je nevinen. Za týden také přišel domů za nevinného uznán a od té doby se vyhýbá lidem a sedává doma. Ti druzí si poseděli pěknou chvíli v laciném bytu. —

„Vidiš,“ řekla Vokurková mužovi, když se Šimon vrátil, „kdyby nebylo mého rozumu, měl by's ze syna „Štymberáka.“

Číslo 20.

R ů ž e n k a.

Onehdy jsem se probíral ve spisech hlubokého myslitele Jeana Paula a četl v jeho „Kometě“:

Za parného jitra želelo dítko neobyčejně citlivé a moudré ubohé rosy, že nezářila*) dnes na květinách tak dlouho, jako jindy, kdy po celou noc v svitu luny žije a skví se a až do poledne v kališkách bleskotává. To nemilosrdné slunce, pravilo dítko, ji svou palčivostí z kvítků vyhnalo a vypilo. Téhož však dne přišel déšť a donesl Boží duhu a otec dítku ji ukazuje řekl: „Hleď“ tamhle na nebi vznáší se dnešní rosa zářící velebou a žádná noha nemůže ji už pošlapati. — Pamatuj si: pohynešli pro zem — narodíš se pro nebe!“ Tak řekl otec nevěda, že prorokuje: za krátko na to umřelo dítko neobyčejně útlé a moudré. — “ Jean Paul.

Když jsem to byl přečetl, vzpomněl jsem si na tento obrázek.

Viděl jsem obličej a postavu, jaké snad více neuvidím. Byla to asi 13letá dcerka jednoho učitele — Růženka. Nebyla nápadně krásná, nebyla živá a čilá jako dívky jejího stáří, ba nádech choroby ji obležoval, jako vadnoucí kvítek — ale otevřela-li na tebe velké oko, uviděl's kus jasného, smavého nebe; otevřela-li ústa, žasnul's mysle si: „mluví to dítě?“ Slova její byla slova člověka odrostlého. Duch její uzrál brzy, jako hrozen na výsluní.

Jsouc nestarší dcerou odchovala skoro všechny druhé dítky. Nebyla-li matka doma, byla ona a jim matkou: ošetřovala je, vařila jim, kárala je a učila je.

Spokojena byla vždy, rozpustilá nikdy a smutná jen tehdy, když druhý trpěl. Měla-li po kdy, vzala

---

*) Zmizí-li rosa hned po slunci východu: bouřivá poleží-li však dlouho: bývá jasný den.

knížku a četla. — Já na to dítě hleděl vždy s jakousi úctou. Ona kráčela životem tiše a blahodárně jako májová rosa; žila a květla skrovně, jako bílá růže; mluvila prostě a bodře, jako zvonek s malé kapličky.

Po jednou ochuravěla. Já ji navštívil a soudil, že okřeje — ale Růženka churavěla více a více, až za několik dní nebylo pomoci. Rodiče bědovali, ale Růženka byla klidna. Když cítila svůj konec, řekla: „Prosím vás, pošlete mi pro velebného pána.“

„Bože — dítě, což jest tak zle?“

„Je! Pošlete hned; či mi toho štěstí nepřejete?—

Otec se dal do pláče a šel hledat furu pro kněze.

„Maminko, pojdte sem“ řekla Růženka.

Matka si sedla k ní na postel a hladila jí čelo: „Co chceš, má duše?“

„Maminko já vidím Pána Ježíše: Jede pro mne na bílém koni. Víte, že to je můj ženich nebeský?“

Matka se odvrátila tiše pláčíc a dala jí studený obkladek na rozpálenou hlavu.

„Maminko neplačte — vždyť se uvidíme zase! A já mohu jíti. Košili mám novou, punčochy vyprané — věnec mám také — jsem tedy přistrojena. Ty bílé šaty dejte Terezce, do hrobu je jich škoda. Však, až nás Pán Bůh vzkřísí, ošatí nás rouchem jiným. — Ach, to mne to bolí! Vody, vody!“

Matka jí podala pít a Růženka ovlažila žhavý jazyk.

Otec přišel.

„Tatínku, přijede velebný pán brzo?“

„Brzy Růženko — nestarej se.“

„Abych ho jen dočkala! O půl dvanácté —
— Tati!“ natahovala ručku — „tati.“

„Co chceš.“

„Tati, pojdte sem — položte mi ruku na hlavu — tak! Tati, odpustíte mi?“

Otec se usedavě rozplakal a matka šla ven. —

Vůz pro mne přijel v podvečer. Sednul jsem si a jel. Přijeda našel jsem Růženku už v beznadějném stavu. Nemohla mluvit. Oko její však rozprávělo a já cítil, že vypravuji do věčnosti anděla. Poslouživ jí svátostmi umírajících a pomodliv se za ni, přistoupil jsem k lůžku jejímu a nahnuv se šeptal jsem jí: Růženko, vzpomeneš si na mne v nebi? Přisvědčila mi okem.

Odporučiv jí do ochrany Boží a sebe do její přímluvy jel jsem domů.

Nebe bylo jasno a na severu planula v růžovém a fialkovém a zelenavém světle ona zázračná zář, jenž jest nejkrásnějším divadlem noci; a tou oslňující pestrostí barev probleskovaly věčné hvězdy. — Myslil jsem si: kdyby život pozemský byl sebe ladnější a vlnadnější, přec jej přezáří život věčný, jako hvězda zář severnou. Růženko vlnadná — blyskavá zář světa ti hasne — ale svítá ti světlo věčné.

Na pozejtří jsme ji pochovali. Já jí činil u hrobu řeč z útrob srdce a co dík za to usmívá se na mne z lilijí na Růženčině hrobě, kdykoliv jdu kolem — její lilijový duch a kane mi v srdce sladký balsám.

Slova, která jsem u jejího hrobu promluvil, zněla asi takto.

„Slaví-li v některém domě svadbu, tož rodičové se radují, že dceru zaopatřili, družičky zpívají, hosté plésají a výskají, fábory na rozmarinách ve větru lítají, hudba hrá — — ale nevěsta pláče. Z teplého otcovského domu, z milého náručí matky musí ven pryč za mužem, kterému věnovala srdce své, nevědouc však, jaký osud na ni u něho čeká? Jak jí bylo v domově starém, ví; jak jí bude v domově novém — toho neví. Opouští matku, aby se stala sama matkou. Počne postrádati péče, lásky a rady mateřské — a začíná sama pěstiti a voditi pokolení nové. Snad přijde i nemoc, bída, vdovství — kdož to ví? — Proto právem pláče každá nevěsta při sňatku svém, ač druzí se radují.

Dnes též vidím družičky a mládence v oděvu slavnostním. Fábory na rozmarynách vlají, ale všichni pláčete: rodiče, družičky, mládenci, hosté a i ta hudba smutně hrála. Co to? proč pláčete? Není příčiny! Vždyť ani nevěsta dnes nepláče! Ona se raduje! Zasnoubila se ženichovi, jenž ji dovede do domu, „kde jsou příbytkové mnozí“, kde jí bude lépe, než bylo v otcově domě; zasnoubila se ženichovi, jenž ji lépe pěstiti bude, než matka, než otec, bratři a sestry; zasnoubila se ženichovi, u kterého nebude smutku, ani bídy, u kterého ji nebude boleti hlava a oko nezapláče: zasnoubila se Jezu Krystu, věčnému ženichu „jenž pase mezi lilijemi“ (Píseň Šalom. kap. 6) Umíraje volala: „Ježíš jede na bílém koni!“ Teď je u něho, je jí dobře: tedy neplačte.

Ano, Růženko, zde byla's poupětem, teď však jsi v zahradě nebeské růží rajskou, nevadnoucí.

A vy rodičové, pro umírnění vašeho bolu, slyšte příběh.

Rabín jeden měl dva syny, jež miloval nade vše. Odcestoval, by učil po okolí. Mezi tím umřeli jeho dva synové. Matka těla mrtvá umyla a položila do horní světnice. Na sobotu přišel otec domů a řekl: „Manželko kde jsou synové moji, ať je políbím a ať se napijí se mnou žehnaného vína sobotního?“

„Raabi“, řekla matka — „napřed mi odpověz na otázku.““

„Mluv.“

„Dal mi před časem kdosi uschovati poklad předrahý a nežli jsi přišel domů, žádal jej ode mne zpět. Učinila jsem dobře, vrátivší mu ho?““

„Já vykládám zákon hospodinův; ty jsi mou ženou a ještě se mne tak tážeš?“

Žena vzala rabbího za ruku, vedla jej do vrchního pokoje, odhalila pokrývku, kterouž byla zastřela své syny a ukazujíc na stuhlá těla, řekla: „Hle, toť ten poklad.“

Rabbí složil ruce v kříž, zašeptal „Saddaj, adonaj!“ a pak ukloniv se před svou manželkou řekl: „Ty's žena Makkabejská!“

I vám, rodičové, svěřil Bůh poklad drahý — teď si pro něj přišel: navratte mu jej rádi. Dal vám uschovati perlu jasnou, skvělou — teď si ji vzal, pokud nebyla zakalena: Dal vám růži krásnou pěstiti — dnes si ji vzal nerozhlodanou červem, nezašpiněnou prachem světa a nesvadlou, aby ji zasadil do záhonů věčných. Dal vám dítě sladké na vychování a vzal si je pokud srdce jeho nepočalo pukati bolem života a nepočalo bušiti žádostí hříšnou. Odevzdali jste mu poklad tak, jak vám jej svěřil: radujte se z toho a dbejte, byste jej někdy uviděli v pokladně nebeské.“

Tak asi jsem mluvil nad Růženkou, nevěstou Krystovou.

Jest však ještě jiný druh nevěst Krystových a to jsou ty, jenž pro Něj opustily dům, otce, matku, sestry i bratry, jež pro Něj svlekly i nádhery — ano obětovali i vlasy své a Mu slouží v úkrytu kláštera, kají se nezhřešivše, žijí umřevše.

Býti nevěstou Krystovou jako Růženka — jest štěstím; býti nevěstou Krystovou jak jsou řeholnice — jest zásluhou: býti však nevěstou Krystovou jakou v krátkosti chci nakresliti — — jest dílo milosti Boží.

* * *

Blížil se advent. Venku bylo mlhavo, že člověku sotva na deset kroků lze bylo rozeznati předměty; bylo sychravo a chmurno. Já seděl ve své světnici zadumčen, mrzut, ba churav. Nechtělo se mi ani do psání ani do čtení. Sednul jsem si tedy k svému starému cimbálu, vzal národní písně Sušilem sebrané a přemítal v nich. Počal jsem zpívatí píseň 78. str. 73.

Z a h r a d a B o ž í .

Vím já zahrádku, místečko krásné,
Svítlí tam slunce převelmi jasné.

Pravda a láska, pokora víra,
Do té zahrádky dvěře otvírá.

Ach Bože, komu ráčíš to dáti,
Ve Tvé zahrádce slávy dojíti.

Zde člověk dychtí po světské slávě,
A zítra již má hrob na hřbitově.

Zde pyšní lidé ve zlatě chodí,
Zítra je červy a žáby snědí.

Nežádám více světské rozkoše,
Žádám jen vidět Pána Ježíše.

V tom věčném ráji, starci kde hrají,
Andělé pěkné písně zpívají.

V tom někdo zaklepal. Byl to kostelník.
„Velebný pane, pojedem s Pánem Bohem.“

„A kam?“

„Do N. k staré B . . . Je prý již špatná.“

Byl jsem tomu povděčen, že se mi naskytla příležitost, vyjetí ven. Oblekl jsem se, vzal z chrámu Tělo Páně a jeli jsme do mlhavého kraje, jak do neznámé budoucnosti. Tanula mi na mysli nemocná, a přál jsem si, by duch její a pamět byla jasnější, než byl svět kolem nás. Jest to pro kněze vždy trapný pocit, přijde-li k nemocnému, jenž takřka o sobě již ani neví.

Přijeli jsme do N . . . a zastavili u domu. Donesli ven židli, abych s vozu pohodlněji mohl sestoupiti a já vešel do světnice. Podlaha byla jak křída bílá, na stole bílý ubrus, kříž, dvě hromičky, na talíři sůl, pět bakulek bavlny a vedle několik stužek plátna na obvázání údů svatým olejem pomazaných. Tak to bývá v každém pořádném domě. U talíře stála sklínka se svícenou vodou a v ní malý kropáček z pšeničných klasů. Položil jsem bursu, pokropil světnici a ohlednul se po nemocné. Postel se bělala jako sníh a na ní ležela stařenka nepokryta peřinou. Byla oblečena v pěknou sukni

s bílou zástěrou, v bílou košili s krajkami kolem krku a v kordulku zlatem vyšívanou, jak to nosí mladé dívky a ženy, jenom že kordulka nebyla zašněrovaná — stařenka by to byla nevydržela. Tvář její byla hubená a bledá, vlasy šedé — ale oko a rty mladé. Hleděla usmívajíc se okem dítěte na mne. —

Já druhým pokynul, aby se odstranili a přisedna vyzpovídal jsem jí. Po sv. zpovědi těšil jsem jí, aby se nelekala smrti a nestarala se příliš o svého muže a své pozůstalé dítky — o ty že se postará Bůh, otec nás všech.

Stařenka přikývla hlavou a šeptala: „Ano! Já se smrti nelekám — já se na ni těším. Dítka své jsem odchovala, napracovala jsem se dost — teď více nemohu. Nač bych byla na světě? Řekla jsem svému muži, aby o mne neplakal, že se brzy uvidíme, a svým dětem jsem řekla, aby se nespouštěli Boha a spravedlnosti, jak jsem je učila. Své domácí a sousedy jsem odprosila a teď čekám v těch šatech, které jsem měla co nevěsta, abych přijmula Tělo Páně a šla k ženichu nebeskému, jestli mne nehodnou služebnici ráčí vzít do slávy své. Slavím svadbu druhou.“

Já poklonil v úctě hlavu.

Nebyla-li to také pravá nevěsta Krystova, a sice jedna z nejvelebnějších? Uvázala se v úlohu Bohem jí usouzenou. Zůstala poslušna po celý život svému muži, podporovala ho duševně i tělesně; porodila světu dítky a vychovala je pro nebe, nikdy však nestala se nevěrnou Krystu svému a teď, když úlohu svou dokonala, když síly své pro blaho bližních vyčerpala, šla jako nevěsta oděna ku Krystu svému, by mu ukázala, jak hospodařila s hřívnou jí svěřenou a přijmula korunu slávy tam

„kde starci hrají,
Andělé věčné písně zpívají.“

Pokoj tobě, ty pravá matko slovanská, a sláva v nebi!

Slavné publikum! V Padařově v Čechách jest nešťastný člověk, jenž se jmenuje Alfons Šťastný! Ten píše, že není duše a tudíž ani spasení po smrti. Kdyby jeho učení vniklo v lid, nalezli bychom potom ještě lidí, jenž by tak pokojně žili a šťastně umírali, jako stará B . . . . ka z N . . . . ? A takový člověk praví, že pracuje pro vlast a národ! Ano, ale aby národ zhynul duševně ještě více, než politicky v časech nejsmutnějšího úpadku!

Číslo 21.

● velkopátečních nešporách.

Teplý vítr foukal od těch krajů, jenž kdysi tekly mlékem a medem a které se od té doby, co tam ukřižován byl nejmilostivější ze Synů lidských, Ježíš z Nazareta, Bůh z Boha, člověk z Panny, ponenáhlu proměnily v žhavé, kamenité pustiny. Vlažný vánek vál odtud, kde kdysi šelestily palmy a kde teď je vše skála a poušť.

Teplý vítr vál od východu, kde jest hrob Nejspravedlivějšího, Ježž nejnespravedlivěji usmrtili.

Od hrobu Spasitelova vál teplý vítr k nám, aby u nás z hrobu vzkřísil osení a fialky a nezabudky a nebesklíče a růže.

Od pustin bezstromých, v nichž leží hrob Páně, zavál k nám vánek, aby u nás každý stromek rozkvetl bílou ratolestí.

Bylo odpoledne na velký pátek. Přišel od zelených polí a lučin do města, šel jsem hlučnými a stěbetavými ulicemi, po nich spíchaly chvátaví lidé a kmitaly se pestré šaty a kloboučky pyšných a marných dcer světa. Jindy se rád dívám na hemživý lid a mnohdy se při tom rozesmēju, jako na veselé komedii, dnes však mne ten hluk a šumot jaksí dusil a krušil. Šel jsem co nejrychleji k bi-

skupskému chrámu. Vejda do velebné budovy, kleknul jsem si vzadu do poslední stolice. Bylo tam svato, ticho, smutno. Oltáře byly odekryty a bez okras, lampa věčná vyhasnuta, jen v poboční kaple v Božím hrobě hořela světla a pak u hlavního oltáře 15 žlutých svíček na trojhranu. Odtamtud zazníval vážný sbor, zpívaje žalmy. Po každém žalmu shasla jedna svíce.

Pojednou utichl sbor, zazněly tklivě zvuky harmonia a mocný hluboký hlas počal zpívat žalozpěv Jeremiášův. Kdo jsi toho ještě neslyšel, jdi a poslechni. Bol hluboký jako moře a strážení ohromná rozechvěje a omráčí ti duši. Já položil čelo na ruce a vzpomínal na Jeruzalém a na tresty, které Bůh v starém zákoně poslal na něj pro jeho odpadlictví, pomýšlel na zem Chanaan, kdysi rozkoš světa, jak spustla, jak v rumy padla pro hřích svůj, že ukřižovala Krista.

V tom cosi zarachotilo — já pozvednu hlavu a vidím, jak biskup vstává a kněži s ním. Poslední svíce byla shasnuta a mladíci v černých talárech, v bílých svrchních rouchách kráčeli se sepjatýma rukama po dvou k bráně chrámové. Za nimi šli kněži a kanovníci v červených pláštících. Kroky jejich byly tiché, jako kroky duchů. Postavili se do dvou řad. Naposled přišel biskup. Dlouhý purpurový plášť se vlekl daleko za ním po zemi. Kráčel tiše jakoby nedotýkáje se země se skloněnou hlavou, nežehnaje. Kněži se před ním uklonili, brána se zavřela a já zůstal sám v pološeru.

Duši mou zahalila noc. Jakoby ve snu stáli přede mnou uvěznění biskupové němečtí. Stáli u zamříženého okna a hleděli smutným okem k nebi. Jejich chrámy jsou dnes opuštěny a purpur strhnut s biskupských beder. Viděl jsem biskupa švýcarského u vyhnanství, vztahoval ruce po stánek Božím, mu svěřeném. Viděl jsem kněze ctihodné, zahnané od svých stád, ani těkají světem a v žalu utíkají jako otroci před smečkou krvolačných psů je pronásledujících! A viděl jsem v Římě starou

šedivou hlavu, ozářenou trojím diademem, ana hledí jasným okem důvěrně k Bohu — důvěrně ve vězení, důvěrně v bolu, důvěrně v boji.

A viděl jsem bouři divokou a mraky černé a blesky žhavé; a slyšel jsem hromů rachot a víchoru hukot — blížící se k nám. A bouře ta bořila chrámy, trhala biskupům purpur z beder a byl slyšán hlas jakoby přicházel z Jeruzaléma: „Ukřižuj! Ukřižuj!“

A jasné oko ve Vatikáně hledělo pořád stále důvěrně k nebi.

Ale já chvěl jsem se celý a sepnuv ruce úpěl jsem s Jeremiášem (kapitola II.):

Kterak zahalil Pán mrákotou
Dceru Sionskou v den svého hněvu,
S nebe k zemi svrhnul Judskou děvku,
Zapomněl na archu, podnož svou!
Ztroskotal vše Jakobovy skvosty,
Vrahy uvedl v dům svůj jak hosti,
Ohrady své panny*) rozmetal,
Zkázal poslal jejich do stánu,
Sílu Israele polámal,
Říši její přivedl v pohanu,
Hněv Svůj odvrátil od nepřítele,
Zžehl Jakobův dům žárem cele. —

Natáhnul jak nepřítel svůj luk,
Pravici Svou zvednul k potrestání,
Ohněm vylil Svoje rozhněvání —
A teď Sion jest jen stánkem muk.
V chrámě Jeho, jež jak chatu sbořil,
Není, kdoby v sobotu se kořil.
Stánek pust a oltář opuštěn,
Knězi Jeho do vyhnanství jdou,
Svatyni vzal odpůrce náš v plen,
V svatý den tam kráká píseň zlou,
Že i ohrady a mury kvílí,
Brány pukají a v rum se chýlí.

---

*) Jeruzaléma.

Není zákona a prorokům
Nezjeveno Bohem Hospodinem,
Aby kárali vás vaším činem,
Věštice, že spustne vám váš dům!
Proto starci vaší sedí v prachu,
Ústa jich se zamlčela v strachu,
Posypaly vlas si popelem
Panny Sionské a žíněmi
Přepásaly se a přebolem
Čela bílá vrhly ku zemi,
Děti křičí po chlebě a vínu,
Darmo však! — mrou hladem v matek klínu!

Komu tebe připodobniť mám,
Sione? jak zhojit tvoje hoře?
Ohromný jest bol tvůj jako moře,
Koho k potěše Ti zavolám?
Kdo jde cestou kolem, každý
Tleská rukama, jsa chtiv tvé vraždy:
„Toť to město dokonalých kras,
Toť ta radost světa veškera?
Sbořme ho, náš nadešel dnes čas,
Ať se nedočká víc večera!“
Tak tě ponížil Bůh ve Své zlosti,
Odpůrce Tvé povznes k mohutnosti!

K Pánu, Sáleme, se navrať zas,
Řekou nechť ať zřetelnice tvoje
Vylévají hořkých slzí zdroje,
Dnem i nocí nechť tvůj úpí hlas.
Volej k němu v době kuropění,
Volej v noci v snění, za dne v bdění,
Zvedni vzhůru k nebi rukou svých,
Nechať úpí rty tvé prosíce
Za životy tvojích maličkých,
Jenž mrou hlady v rozích ulice.
Jako potok vylej žalostnění,
Ať u Pána najdeš odpuštění.

Popatř, Pane, jak Jsi pravrahu
V plen dal mě Svou vinici kdys drahou,

Ustoj, ať vše kněze vrah zlou snahou
Nepovraždí chrámu na prahu.

Ušetř bídy! Či snad jísti bude

Matka vlastní dítě v hladném trudě?

Vždyť již mrtev starec, pachole —

Mládence a panny zbil již meč,

Pohubilať v den Tvé nevole

Nemilostná nepřítelé seč

Všechny, jež jsem vroucně milovala,

Vyživila, zdárně odchovala.

Popatř, Pane, jak Jsi pravrahu

V plen dal mne, Svou vinici kdys drahou!

Ustoj, ať vše kněze vrah zlou snahou

Nepovraždí chrámu na prahu.

Tu někdo sáhl na mé rameno: „Proč pláčete?“
Já se ohlednu a vidím, že vedle mne sedí prostý
rolník. Spamatoval jsem se a udělav kříž vyšel
z chrámu. Sedlák šel za mnou.

Před kostelem ptal jsem se jej: „Odkud jste
strýčku a co zde děláte?“

„Jsem z nedaleka. A co zde dělám? Sám ne-
vím! Je mi až k pláči.“

Já řku: „Pojďte sem na Františkov, tam si
můžete oddechnout.“

Šli jsme.

Bylo již temno a hvězdy zářily z tmavé ob-
lohy. Šedli jsme si spolu na kámen a sedlák
vzdychal.

„Proč tak vzdycháte?“

„I mám tady syna v alumnátě — však dnes
také byl v kostele — a já čta teď v novinách, co
svět proti církvi a kněžím kuje, myslil jsem si:
Proto mám nakládati na svého syna? Zašel jsem
tedy sem a řekl mu, aby raději vystoupil. On mi
ale odpověděl, že knězem bude a kdyby přišlo co-
koliv. Já řku: „Chcešli, buď si!“

Ukázal jsem mu vzhůru k obloze a řekl:
„Příteli, bude-li trpět váš syn, jsa knězem, pro
věrnost ve svém povolání, zaskví se někdy, jak tam

ta hvězda na nebi! Ta svítí stále! Kdyby měl statek a slávu celého světa, vše by se rozplynulo, jak tamhle dole ten kouř z komínů továren!“

Sedlák se díval k nebi a pak pohlednuv na mne řekl: „Člověče, kdo jste?“

„Poutník na zemi, jenž učí se na ní poznávati Boha.“

Číslo 22.

Starý ministrant.

„Utíkejte, Prajzi jdou,
Juž jsou tamhle za vodou!“

Tak zpívali anno 1866 a mladí lidé sebrali kde jaký groš a upalovali, až se za nimi prášilo, sami nevědouce ani — kam? Mnohý tenkrát uviděl pěkný kus světa a libuje si to podnes a vypravuje o tom s hrdostí, jako o nějakém hrdinství.

I já téhož roku si zašel do světa, ač neutíkaje před Prušákem. Hned na začátku června vjel mi jakoby v předtuše všeobecný téhož roku vandr do noh a já vzav hůl táhl k Vídni, od Vídni k sv. Hypolitu a dále do hor. Kybych byl tušil tenkrát, že jsem předchůdce, čili ubytovatel (po vojensku Quartiermacher) tak mnohých a četných mimovolných cestovatelů, nevím, zdaž bych byl s tak lehkou a veselou myslí kráčel krásným údolím, které protéká říčka Traisen a které se táhne vedle cesty k poutnímu místu Marie Panny Celenské od Wilhelmsburku k opatství cisterciáků „Lilienfeldu“ až k hoře sv. Anny (Annaberg.) Kdo z vás, sl. publikum, v Marii Čeli byl, zná tu krajinu a uvěří mi, že to pro mne byla rozkošná cesta.

V pravo, v levo nebetyčné hory, plné stromů a zeleně. Sem tam se bělal selský dvorec, kolem něhož se táhla stříbrná niť. A ty nitě se rozprá-

daly až dolů do údolí a tam šuměly k řece Traisen. Jak má ta řeka krásnou, modrou, jasnou vodu a ty louky a ty zahrady kolem ní, jak bujně se zelenaly a květy! A ty mlýny a pily jak klepotaly a hučely v svatém tichu nevinných krásných hor! Sednul jsem několikráte u takových pil a mlýnů na břehu vody, sezul zaprášené boty a koupal unavené nohy v křišťalových, chladouncích vlnkách. Vlnky šplouňaly kolem mých nohou a líbaly je; hladké rybky udiveně se míhaly a střílely sebou semo tamo; tráva a kvítí kolem mne voněly, strom nade mnou šelestil, ptáčekové cvrkali, pískali a smáli se, a já v nevyslovném blahu hleděl vzhůru k vysokým krásným horám a nad ně výš k nejvyššímu, nejkrásnějšímu nebi. „Bože, kdo tam as přijde?“ Utrhnuv velkou sedmikrásku s břehu a trhaje lístek za lístkem, jak to činívají děti a milenci, šeptal jsem: „Přijdu — nepřijdu; přijdu — nepřijdu —“ atd. Juž nevím, co mi vyšlo — ale vím, že jsem se položil na znak do trávy a hleděl v tichém blouznění k hučící píle. Řezala rychle do klády. „A prkna,“ — myslil jsem — „a prkna kam as přijdou? Co z nich asi bude? Bude z nich kolébka, či kufr pro syna, jenž s plácem musí od rodičů do ciziny do škol? Bude z nich svadební postel, či pryčna pro vrahy a lupiče v tmavém vězení? pryčna otlučená železnými pouty a rozhrýzaná zuby vzteklých zoufalců? Bude z nich truhlice pro poklad lakomcův, či z nich zbudují na oltáři chudého vesnického kostelíka sv. tabernákulum — skříň pro poklad nejdražší člověčenstva vykoupeného? Sbijou z nich podlahu na divadle, kde polonahá „umělkyně“ tančí a šašci obecenstvo „baví“ — či sbijou z nich jeviště věčné truchlohry, jeviště nejvyšší strážně, jeviště vroucích slzí a hrozného bédování — sbijou z nich rakev?“

Vlny šuměly a ubíhaly, píla hučela a řezala, ptáčekové zpívali, stromy se houpaly a slunce na obloze kráčelo tiše dále — — a já neměl odpovědi na svou otázku.

Jak je to dobře, že člověk nevidí do budoucna! — —

Vstal jsem, obul boty a šel dále krásným údolím. Slunce zapadlo za vysoké hory, k večeru však ještě bylo daleko. Dlouho vrcholy hor ještě zářily v slunci, jako velcí lidé v paměti dějepisu, když malí lidičkové dávno již v temném zapomenutí zahaleni jsou.

Asi za hodinu jsem přišel k domu nad nímž se houpal chvojový věnec. Domek byl jako vestavěn do hory, která se nad ním vzadu vypínala. Byl jsem unaven a pak mi nezáleželo na tom, naleznuli noclehu v osamotnělé hospůdce, nebo někde v osadě. Před hospodou seděl starý muž kouře z krátké dýmky. Zastavil jsem se u něho a smekna klobouk pozdravil jej: „Pochválen buď P. Ježíš Kristus.“

Stařec pohledna na mne, vstal, nazdvihl uctivě malou aksamitovou čepičku a nakloniv šedou hlavu, řekl: „Na věky, amen!“

Zůstal rozpačitě státi, nevěda, co má ze mne udělati?

Jářku: „Prosím vás, mohl bych zde u vás zůstat na noc?“

Stařec se vzpřímil (byl o dvě hlavy větší, než já) a řekl jaksi hrdě: „U dveří starého Bergbaura ještě nikdo neříkal o nocleh, aby ho nedostal — ať to byl kdo chtěl! A kdyby toho nebylo — což nevidíte věnce nade dveřmi? Jen jestli pánu bude se líbiti u nás. Tamhle na kopci je městečko. Tam by jste dostal lepší nocleh. Jest tam jen hodina.

Já hledě na strmý kopec, kde městečko leželo, zakroutil hlavou: „Pro mé nohy jest to dnes již mnoho. Zůstanu zde. Spokojím se s tím, co máte — vždyť málo žádám.“

Starý mi podal ruku a stisknul ji, že jsem div nekřiknul. „Grüss Gott!“ (Pozdrav Bůh) řekl a vedl mne do světnice.

„Mircl!“ *) volal starý.

Přišla mladá, buclatá selka.

„Mircl, ten pán tady zůstane na noc. Jdi a povleč v horní světnici postel a přichystej něco k večeři.“

Mladá selka šlehla po mne okem: „Ano, ale co mám uvařit?“

„To je mi jedno! Třebas několik vajec se salátem. Máte tamhle v zahrádce krásný.“

Hospodyň odešla a starý si usednul mně na proti. —

„Dovolte, kam jdete?“ ptal se zvědavě dle způsobu lidí, kteří mnoho o samotě žijí.

„Jdu se podívat sem na vaše hory.“

„Juž nejsou tak krásné, jak byly za mého mladého věku,“ stěžoval si stařec. „Ani nevím, čím to je? Ta zeleň je jiná, tráva již není tak bujná, stromoví jest jako svadlé a to slunce již ani nehřeje jak hrávalo — ale pěkně je zde až doposud dost. A odkud jste?“

„Z Moravy.“

„Z Moravy? Aha, to je za Vídní.“

„Já vím,“ kýval starý hlavou. „Chodějí zde každoročně procesí z Moravy do Maria Cele — ale těm Polákům je málo rozuměti“ **) řekl prostosrdečně starý. „A dovolte, kdo jste vy?“

Já se usmál a vytáhnul z kapsy kolár, který jsem pro horko na cestě sundal.

„Stařec jaksi uleknutě vstal, šel, vzal mne za ruku a políbil ji rázně: „Odpusťte, velebný pane — — já jsem si hned myslil, že jste knězem —“ tloukl se do hlavy.

Potom rychle odešel a volal v síni „Mircl!“ Po chvíli přišel opět a ptal se, nechtěl-li bych jíti ven do zahrady, tam že je veseleji, než zde v světnici.

---

*) t. j. Mařenka.

**) Tamnější Němci jmenují všechny Slovary zkrátka Poláky.

Sel jsem ochotně za ním. Víte, jak bývá dušno v letě ve světnici dřevěné a zvlášť v údolí. Šli jsme přes dvůr do zahrady, která ležela na patě kopce. Stařec vypravoval: „Zde jest naše zahrada; ten les nad tím je náš a nahoře za ním máme pole a pak luka. Tam máme své krávy.“

V zahrádce v bezovém houští měli malou besídku. Tam jsme si sedli. Bergbauer odešel a po chvílce donesl sklínku s vínem. „Tu zatím na občerstvenou.“

Soumrak padal níž a níž a s hor bylo slyšeti výskání a jodlování. *) Po chvíli přišel k nám mladý muž, syn starcův a manžel mladé hospodyně. Pozdravil mne a usedl si též. Mladá hospodyně donesla večeři hojnější než jsem byl žádal a já pojídaje vypravoval milým hostitelům svým o své vlasti, krásné Moravě. Poslouchali mne napnutě, jakobych jim vypravoval o vzdálené Americe, a když se docela zvečeřelo, zazněly ze zdola milé zvuky citery a veselý, národní zpěv. Zaznívaly od mlýnů.

Jak to krásně znělo! A jak ta naše moravská chasa, která má přec tolik nevyrovnaně krásných nápěvů, teď často po ulicích hulákává sprosté písně! — kdo tím vinen?!

Hvězdy zářily velkým světlem, od řeky vystupoval chladný vzduch a nejvyšší temena hor počala vzkvétati bílým světlem měsíce, jako vršky stromů jarním květem.

Já řku: „Odpusťte; jsem unaven a jest již pozdě — půjdu spat. Prosím vás, probuďte mne ráno časně.“

„A kdy?“ ptal se starec.

„Čím dříve, tím lépe. Třeba o pěti hodinách.“

„Dobrá. Já vás zbudím.“

Dali jsme si dobrou noc a stařeček mne zavedl do malé světničky k velké posteli, povlečené

---

*) zvláštní zpěv německých horálův.

červeně pruhovanými povlaky. Stisknul mi ruku a já zůstal sám.

Šel jsem ještě k oknu. Nad hory vystupoval jako slunce veliký měsíc v tiché kráse. Pokleknul jsem a modlil se k Tomu, Jenž hvězdy a měsíc a vesmír rozsvěcuje. A mlýny klepaly a citery zněly a z daleka pěl slaviček.

Oh, my lidé toho krásného světa nejsme hodni! Když nám zní harfa Boží, chceme slyšeti buben slávy světské; když nám svítí hvězdy věčné, hledáme blikavý plynový plamen.

Ráno mne probudilo klepání na dvěře ze spánku. Procitna ohlížím se udiveně. Nemohl jsem se spatovati, kde že jsem? Klepáno po druhé silněji: „Juž je půl páté.“

Poznal jsem hlas starého Bergbaura a odpověděl: „Dobré jitro. Juž vstávám.“

Podivno! Sluch ze všech pěti smyslů večer nejposléze usne a ráno nejdřív a nejrychleji se probudí. A tak jest to též při onom delším spánku — při smrti. Mnohý již, vydechna naposled a obrátiv oči v sloup, procítnul opět, když u něho manželka nebo matka zoufale vykřikla a obrátiv hlavu zašeptal s mírnou předhůzkou: „Proč mne budíš?“ a žil pak ještě čtyřadvacet hodin, by konečně usnul pevněji.

To se stává zvlášť u souchotinářů. Proto také lidé u lůžka umírajícího šetrně šeptají, by jej „neprobudili.“ — Sluch tedy naposled umírá a až přijde jaro věčné — který smysl napřed procítne? „Na hlas andělů vstanou mrtví!“ — Opět tedy ucho. — —

Vstal jsem rychle a obleknul se. Vyjda ven viděl jsem starce státi na pavlači se sepjatýma rukama a hleděti vzhůru k nebi. Byl oděn v dlouhý, starosvětský kabát a měl klobouk na hlavě. Obrátil se, pozdravil mne a ptal se srdečně: „No jak jste se u nás vyspal?“

„Děkuji, převýborně!“

„To mne těší. Libo-li půjdeme, já již na vás čekám.“

„Půjdete se mnou?“

„Ano.“

„To mne těší. Napřed však musím zaplatit.“

„Jest již zapláceno. Nás to těšilo, že jsme vám mohli posloužit s noclehem.“

Vzal jsem tedy svou tašku a ptal se po domácích, bych jim mohl poděkovati.

„Syn už je na kopci a mladá je dole,“ řekl stařec. „Snídati bez toho zde nebudete — až v N . . . u p. faráře.“

Sestoupili jsme dolů. Poděkoval jsem mladé hospodyně, požehnal v duchu celému domu a vyšel za starcem na silnici.

V údolí bylo ještě šero. Z řeky a z lesů na kopcích vystupovala mlha. Vzduch byl chladný a vlhký. —

Šli jsme chvíli mlčky. Starec vyzdvihoval nohy vysoko dle způsobu horálů, kteří musí choditi mnoho po vysokých horách, a opíral se o dlouhou hůl drže jí tak, jak u nás sklínkaři.

„Chodíte často do N . . .?“ ptal jsem se po chvíli.

„Každodenně!“ řekl starec.

„Každodenně? A což tam máte tolik práce?“

„No ovšem. Jsme tam přifařeni a já tam chodím do kostela. Napracoval jsem se na světě již dost! Před desíti roky jsem dal synovi hospodářství řka: „Teď pracuj ty, já budu sloužiti Bohu.“ Od té doby jsem nevynechal ani jednoho dne mši svatou! — Jen jestli to Bůh ode mne přijme za mé hříchy!“

„Bůh nežádá divu, jen dobrou a pevnou vůli. Jak pak jste již stár?“

„Budou na sv. Leopolda sedmdesát.“

„Sedmdesát již? A jste ještě tak silný!“

„Já jsem ještě trochu z těch starých!“ chlubil se Bergbauer. „To mladé pokolení je již celé jinačí. Celý svět schází a kdyby nebyl starý Pán

Bůh tentýž, kterým býval, řekl bych: vše nestojí za fajfku tabáku! A jak by ne? — Na těch kopcích teď již ani plechý strom nevyroste; tráva se nedaří — a ten mladý lid? Darmo mluvit! K ničemu to není! Ani k modlitbě, ani k práci a — na mou věru — ani jak se patří k juksu!“ Mně, pokud jsem byl mlád, bylo jedno — do vrchu či po rovině. Nač jsem namířil, to padlo. O hodech jsme tančili tři dni a tři noci bez ustání a čtvrtého dne jsme šli zase do práce, jakoby nic. A toho bych byl rád viděl, kdo by byl mohl na mne svědčit o nějaké špinavosti či špatnosti!“

A starec vypravoval o bývalých dobách, kdy v horách žili ještě lidé pevní a zdraví, jak hory samy, lidé, jimž z úst plynula řeč čistá, upřímná, jak ty horské potůčky. Vypravoval mi o své zemřelé ženě, jíž prý teď žádná se nevyrovná; o svém nejstarším synu, kterého zachvátila střela ve Vlašsku, a o svém nynějším hospodářství. Cesty ubývalo, světla přibývalo a když jsme malou hájinou vystoupili na vrchol příkrého kopce, zůstal jsem udiven státi.

Byli jsme pojednou v plné záři jasného slunka, které v levo z dola vystupovalo. Temena nižších kopců zářila safírem a smaragdem a v dáli stály bílé hory rdíce se růžovitě. V údolích se rozprostírala mlha. Městečko před námi lesklo se jak nebeský Jeruzalém.

Zazněl zvon s věže a hlas jeho nesl se krajem vůkol a z nížin mu odpovídaly menší i větší zvony v krásném plnozvuku.

Smeknul jsem klobouk a hleděl tiše před sebe. Starec pravil: „Dnes támhle na horách padl v noci snh. — Než pojedme, je čas do kostela.“

Šli jsme k městysi již blízkému. S věže se díval oknem hošfk a kýval čapkou.

„Ten čtverák ještě spadne,“ řekl stařec a hrozil k věži holí. „To je můj vnuk. Chodí zde do školy. Že by to však na něho bylo mnoho, denně chodit sem a tam, bývá celý týden u p. učitele,

v neděli pak a ve svátek chodívá domů. Je bez toho ničemy doma smutno — ale co dělati? učit se musí. Kdybyste toho kluka znal: to je vám živé stříbro!“ chlubil se dědeček usmívaje se.

Došli jsme do městečka a já zazvonil u farských dveří. Byv vlídně přivítán, poprosil jsem p. faráře o dovolení, v jeho chrámě sloužiti mši svatou. Vyhověno ovšem ochotně žádosti mé. Mně přísluhoval starý Bergbauer sám, odříkávaje vážně a ukazuje každým pohybem úctu nejhlubší. U hlavního oltáře ministroval p. faráři malý kudrnáček.

Po mši sv. jsem děkoval starému Bergbaurovi a on mi představil malého kudrnáčka co své vnouče. „Jindy,“ pravil, „ministrujeme spolu, dnes však jsme se museli rozdělit.“

Pan farář mne pozval k sobě a Bergbaura také. —

Sedíce ve světlém pokojíku, rozmlouvali jsme při snídání o účelu mé cesty a o všeličems jiném.

„Kde pak jste nocoval?“ ptal se pan farář.

Já ukázal na Bergbaura. Ten se usmál a kývnul hlavou. Pan farář mu poklepal na rameno a řekl: „Schön, schön, alter Ministrant!“ (Pěkně, pěkně, starý ministrante!“ Ano, co vám musím říci. Tamhle dole v Sch . . . . je teď kněžna A . . . . na nějaký čas. Mluvili jsme oněhdy o vás a přála by si starého ministranta vidět. Máte ji navštívit.“

„Já?“ ptal se stařec. „Já kněžnu? A proč?“

„No, proč!? Líbilo se jí to, že vy jsa tak stár denně chodíte na horu ministrovat.“

Bergbauer chvíli přemýšlel a pak řekl: „Třeba! Možná, že si pomyslí: Může-li tak starý denně chodit do chrámu Páně, proč bych i já častěji nemohla jíti? — Půjdu tam někdy.“

„Ale rozumíte,“ připomínal p. farář, „až k ní půjdete, políbíte jí ruku.“

Bergbauer vyvalil oči: „Já, já ženské líbat ruku?! Oho, pane faráři, to se nestane! Já líbám ruku jen knězovi, že v ní držívá Tělo Páně — ale jinému? Toho se na starém Bergbauru nedočkáte!“

Pan farář se zadrbal za uchem a přimlouval mu: „Pak si aspoň vezměte svůj dlouhý kabát tady, až tam půjdete.“

Bergbauer uchopil svůj kabát za obě klapky a potřásaje jím řekl hlasem vážným: „Tento kabát já oblekám jenom tehdy, když jdu do domu Božího. Do jinších domů chodím ve své kazajce. Komu to není milo, nechť mne nezve.“

Vstal, políbil p. faráři ruku a mne požádav, bych na zpáteční cestě se u něho zase zastavil, odešel vážným krokem.

Farář se obrátil ke mně: „Vidíte, tak je ten lid: hodný, ale — neustupný!“

„Dobře, dokud takovým jest!“ doložil jsem a poděkovav vzal jsem raneček a šel dále do jasného již údolí.

* * *

Proč vám tento obrázek z mých předkukátkářských let podávám?

Abyste viděli, jak má býti křesťan, zvláště za nynější doby, kdy lež a nevěra panuje: nepodlízavý, poctivý a pevný, jako žula! Má obětovati za císaře a vlast i syna svého — nikdy však neobětovat své mužné uvědomění, svou čest, své svědomí! — Rozumíte mi? —

Číslo 23.

Procházka v máji.

Zelený máj —
Rozkvetlý háj —
Na sta ptáčků hude!
A ty jen lkáš,
A ty se ptáš:
Jak zas letos bude?!

„Jak zas letos bude!?“ slyšeti teď ze všech stran vzdychati hospodáře se starostlivým obličejem. Co však mně je potom, jak letos bude? Já vím, že bude tak, jak Bůh uzná a proto se nestarám leč o zelený máj, o rozkvetlý háj a ptáčkův zpěv! Šel jsem se svým kukátkem bezstarostně do květného světa. Přišel jsem do Branovic. U všech oken byly ještě od 1. máje zelené ratolesti zastrčeny, aby čarodějnice nemohly do domů, a pak co upomínka na zázračné zachránění sv. apoštolů Filipa a Jakuba.

Víte o tom? Jestli nevíte, tak poslouchejte: povím vám to.

Když chodili, tak vypravují staří lidé, sv. Filip a Jakub světem, aby kázali svaté evangelium, zajali je vojáci a vedli před soudce pohana. Cesta byla daleká, že museli jíti několik dní. Přišli do jedné vesnice na noc. Vojáci zavřeli sv. Filipa a Jakuba do jednoho domu a aby ten dům ráno našli (večer ho nebylo dobře viděti), zastrčili u oken zelené ratolesti a přikázali hospodáři, aby ty dva svaté dobře střehl, sic že sám přijde o život, kdyby jich ráno u něho nenalezli. Pak šli vojáci do hospody. Sv. Filip a Jakub si klekli a modlili se pobožně. Žena vidouc to, řekla mužovi: „Podívej se, to jsou zajisté svatí lidé — prosím tě, pusť je.“

Muž odpověděl: „Nesmím, ženo, přišel bych o krk.“

Svatý Filip obrátil k němu kleče hlavu a řekl: „Nepřijdeš. Bůh tě zachrání.“

Muž mu věřil a pustil je zahradou zadními dveřmi ven do pole, že mohli před vojáky se zachrániti.

Na druhý den ráno vojáci vstali a šli z hospody ven, aby svaté vedli v okovech dále. Na domě, který stál zrovna naproti hospodě, viděli zelené halouzky.

„Což jsme je tady nechali?“ divil se jeden. „Mně se zdá, že ten dům byl včera dál od hospody.“

„A hle!“ zvolal druhý voják, „tamhle na tom domě jsou také zelené chvojky!“

„A tamhle také — a tam zas — a tamhle — I aby do toho — —“ zaklel vůdce vojáků, „vždyť jsou na všech domech po celé vesnici zelené ratolesti!“

Vojáci stáli chvíli rozpačitě, nevědouce si rady, do kterého domu by měli jít a pak se zahanbením museli ze vsi pryč.

Ten zázrak učinil Pán Bůh, aby zachránil svaté a hodné muže. Poslal v noci anděla svého a ten nastrkal za všechny dvěře zeleného, tak že vojáci nevěděli kudy kam?

Tak, teď to víte.

To jen mimochodem.

Šel jsem tedy Branovicemi. U všech oken byly ještě zelené ratolesti od 1. máje a slunce na letošní květen vyhřívalo až radost. Na hoře na konci osady plela před krásným domkem v zahrádce mladá dívka barvínek, jenž stál v plném modrém květu. Mám rád barvínek. Dostal jsem laskominy na kytičku. Proto

U zahrádky jsem se zastavil,
Přes plot klobouček svůj nastavil:
„Dívčo, jarní kvítku,
Natrhej mi v kytku
Modrý barvínek.“

Dívka se vzpřímila, otevřela na mne udiveně velké modré oči a řekla:

„Nikdy s tebou jsem se neznala:
Nač bych kytičku ti vázala?
V zahrádce my máme
Pro hochy jen známé
Modrý barvínek.“

Já řku: „No, no, panenke! Znáte-li mne nebo ne? — to by vám bylo jedno, kdybyste věděla, jak mám rád barvínek: dala byste mi kytičku za

klobouk. Vidíte, já nemám zahrádky a vám ho zde kvete dost a dost.“

Dívka se sehnula a počala trhat, pak ovinula kytičku červeným hedbávím, vytaženým ze šátku a podala mi ji: „Daleko ale tu kytku neponesete — zvadne vám brzo.“

„Oh ne! — Já ji zastrčím do kukátka a tam pokvete dlouho.“

„Cože? Snad nejste vy ten kukátkář? Oh, to se zastavte u nás!“

„Mé dítě, nemohu: musím dál. To já jen se zastavuji u zahrad a hledím na květy a těším se chvíli pohledem na ně a pak jdu dál. Já jen hledím lidem do oken a pozoruji jejich radosti a žalosti, jejich slabosti a ctnosti — a jdu dál. Pro mne není stálého místa nikde, až — — — No, s Bohem, panenke a dej vám Bůh delšího květu, než vašemu barvínků.“

Zabočil jsem kolem rohu a šel za osadu k blízkému lesu. Šel jsem jako pohádkou. Staré, vysoké duby vypínaly se vysoko, vysoko vzhůru a tam držely jasné, modré klenutí a s té azurové klenby svítila věčná lampa dolů na zelené křoví a houští. Zem kolem se zelenala a kvetla a voněla. Pohoněnky a máslenky a fialky a hluchavky vykukovaly ze všech stran z vysoké trávy. Včelky bzučely, motýlové se houpali, slavík jásal a plakal, drozd pískal, žežhulka v dáli kukala a ještě dále tesal datel. Byl jsem okouzlen, omámen. — Zalezl jsem si do houští, aby mne nikdo neviděl. Tam jsem si sednul u potůčka na pařez a poslouchal dlouho. —

Jak musí být v nebi, o němž svatý Pavel praví, že toho, co tam vyvoleným jest uschováno, ucho neslýchalo, oko nevidalo a srdce lidské nepocítilo! Mně pukalo srdce rozkoší již zde na zemi v rozkvětlém a rozezvučeném lese. — Až umru, prosím, neupalujte mne*) ale raději pochovejte mne

*) Psáno v době, kdy otázka o upalování mrtvol byla často přetřásána.

do lesa vedle potůčka, kam přilétají popeláčkové, ptáčekové zpěvákové pit studené vodičky, a nestavte mi žádné mohyly. Kříž mi dejte do hrobu a na hrob zasejte pšenice a nasázejte stromů třešňových a višňových a malenišť a jahodišť, by ptáčekové rádi sedali a zpívali a zobali na mém hrobě v krásném stinném lese. Vstana rozechvělý cele, kráčel jsem chodníkem dál. Potkal jsem stařenku shrbenou až k zemi. Nesla na zádech malou nůši chrastí a vlekla, podpírajíc se o hůl, s tíží jednu nohu za druhou. Přišla-li k většímu pařezu, usednula a odpočívala si, z těžka oddychujíc. Došel jsem jí brzo, ač nechvátaje.

„Pochválen buď Pán Ježíš Kristus!“ pozdravila stařenka.

„Na věky, matičko! Co pak? Tak stará a ještě na dříví?“

„Můj Bože, při čem bych vařila!“ vzdychala stařenka. „A stará krev — rybí krev: aby pořád hořelo v kamnech.“

„A což nemáte nikoho, kdo by na stará léta vás ošetřil? Jak pak jste stará?“

„Jak stará? I ty můj Bože — člověk samým trápením a samou starostí zapomene na léta. — Ale — počkejte! když jsem se vdávala bylo mi 23. S nebožtíkem jsem byla 46 let — řekl mi to onekdy pan farář — a můj nebožtík umřel v koleře za Prajzů. Prosím vás, vypočítejte mi to.“

Já čítal: „26 a 36 jest 69 a 8 — — 77 let jste, stařenko.“

„Sedm a sedmdesát! I pane králi, jak to utíká! kdo by to byl řekl!? A že to bídné tělo tak dlouho v té bídě a v tom soužení vydrží!“

„Dovolte, stařenko, sednu si vedle vás. Je vám tak tuze zle?“

Staruška sepnula ruce, kývala hlavou a políbila růženec otočený kolem ruky. „Je, člověče — neznám vás ani kdo jste? — je zle, že hůře být nemůže! kdybych toho svatého růženečka zde neměla, musela bych si zoufati — ale, chvála Bohu,

trpím ráda — však Pán Ježíš trpěl víc, chudinka, a za nás!“

Já mlčel a hleděl k zelené trávě dolů.

„Já jsem nebyvala vždycky v takové bídě,“ vypravovala starucha po způsobu rozprávných starců, „Bůh chraň! Měli jsme pěkný čtvrtlán a živili jsme se dobře. Dvě dcery jsme vdali a grunt jsme dali synovi — však je mu Matěj.“*)

„V koleře umřel můj muž a jedna dcera — Tonka, měla truhláře. Druhá, ta mladší, Karluše, vzala si lumpa (my ho tenkrát neznali) a nyní chudák sama neví kudy kam bídou. A ten můj slavný pan syn od té doby, co můj muž umřel, mi nechce dát výměny. Jen si pomyslete: onehdy, když jsem k němu přišla a jej s pláčem prosila, aby mi dal mou věc, že nemám ani na sůl, řekl: „Tak zdechni, babo, když nemáš co jíst!“ — Babička začala plakati.

Mne obešel mráz.

„A proč nejdete k přednostovi, aby vám vymohl vaše právo?“

Babička kroutila hlavou. „Tam jsem byla aspoň desetkrát a vždy darmo! Ti se spolu napijou a mne nechají v hladu. Onehdy mi řekl, když jsem to žalovala: „No, víte, výminkář to jest včil tak: Zereš, nežereš — zdechneš, nezdechneš!“ a bylo po soudu. Než bych tam ještě jednou šla, radž chodím žebrotou a hledám po poli lebedu, abych se najedla.“

„A což nemáte p. faráře?“

„U toho jsem také byla — Bůh mu zaplať za všechno. — Napomínal ho již nejednou, ale vše marno. Řekl mi, že musím žalovat u soudu — a vidíte, než bych na to nechala dojít, aby pro matku byl syn zavřen, raděj umřu hladu. Tak tedy: ať už je jak chce — však se Matěj snad přece polepší. On ani není tak zlý, jako nevěsta.“

---

t. j. jmenuje se Matěj.

V tom zarašily kroky v houští a zarostlý myslivec zakřikl: „Juž zase kradeš, babizno? Traky sem!“ —

Stařenka prosila, aby ji nechal, že sbírala jen suché chřastí — myslivec však jí strhnul nůši ze zád, vzal traky do zástavy a s klením odešel, dívaje se po mně jako rozkaboněný morák.

Babička plakala a já — — no, co jsem dělal to jsem dělal — ale slavíček zpíval ještě a slunce se smálo a země kvetla: mně však rozkoš v srdci zmrzla. — —

Do rána přišel mráz a zmrzlo kvítí a slavíci zimou ustali zpívat.

„Glück und Glas,
Wie leicht bricht das!“

říkají Němci. Po česku to znamená tolik:

Sklo a štěstí
Křehké jesti!

a s ním i máj a ráj pozemský. Jen tam v máji věčném je stálost.

Číslo 24.

V národní kavárně.

Také na naši lípě slovanské vypučely zde onde nerozkošné větvičky z čertovy zahrádky, lidé to, kteří vidí spásu národa v beznábožnosti, v liché „osvětě.“ Chtějí shasnout slunce Boží a osvěcovat svět smrdutým plynem. Spílají a nadávají na náboženství, na kněžstvo, na muže počestné a zachovalé, až vlasy vstávají a myslí, že Pán Bůh se jich ulekne a opustí, zničí svou církev, rozláme své desatero a řekne: „Občane N. N., odpusť, já chybil! Utvoř teď zákon ty a řiď svět, jak sám chceš. Řekni jen a já dám deště a úrody dle tvé vůle.“

Kde takové hluché kopřivy rostou, to vám nemusím říkati: znáte je dobře.

Dnes ti však, slavné publikum, chci ukázat takové kvítko z té „čertové zahrádky“, které jsem náhodou chytl pro kukátko.

Přišel jsem do městečka N . . . Bylo to v neděli odpoledne. Procházeje ho a ohlížeje se na vše strany, kde bych něco pro svůj krámeček vhodného našel, spatřím na náměstí velkou tabuli s nápisem „Národní kavárna.“ Překvapilo mne to, poněvadž jsem v celém městečku viděl jen samé „Gasthausy“ a „Schneidermeistery“, „Schuhmachry“ atd., ba i „Bürgerschulu“ a jenom sem tam po straně český nápis. Já řku: „národní kavárna“ zde? — musíš tam vraziti.“

Šel jsem.

Kavárna měla dvě oddělení. V zadu, v menší místnosti bylo trochu hlučno. Hráli tam v karty, smáli se a křičeli po německu i po česku. Seděli mezi nimi i židé. Národního jsem neviděl nic: bylo to tam jako v každém veřejném hostinci. Přední pokoj byl větší. Tam stál kulečník a kolem u zdi několik stolků. Na zdi visely noviny. Na kulečníku hrálo několik mladých lidí, v koutu u stolka četli dva mladíci a za stolem u okna seděl vysoký, hubený muž s brýlemi na nose a s velkou kšicí u žejdlíka piva. Já si sednul k témuž stolu.

„Dobré odpoledne!“ pravím. „Jest dovoleno?“

„Sluha! — Prosím!“ odvětil zkrátka ten hubený a stříhl po mně přes skla okem.

Dal jsem si nalíti džbánec piva a ohlížel se po nějakých novinách.

Byla tam samá stará čísla. Vytáhnou tedy z kapsy svůj „Hlas“, který jsem právě z pošty dostal, rozřezal jsem jej a četl, jak každý uhodne, napřed „kukátko“, kvítek to ducha svého (jak básníci říkávají), s otcovskou radostí a i žalostí, an jsem na svém nejmladším opět uviděl chyby a nezdrábnosti. „No, pod sluncem nic beze skvrny!“ S tím se těším vždy a to mne i tehdy potěšilo.

Soused můj sebou vrtěl a pokašlával. Ohlednu se naň, co to dělá. Díval se na mne podivně jaksi s opovržením a řekl:

„Dovolte pane, vy čtete „Hlas?“

„Jak vidíte, ano.“

Soused kroutil hlavou povážlivě.

„Divíte se tomu? ptám se.“

„Divím!“ řekl jakoby upřímně můj soused a hleděl upřímně na mne, poopraviv si brýle. „Já myslil, že „Hlas“ čtou jen báby a kostelníci a farizeové a kněží — a tu vidím, že i vy, ač dost slušně vyhlížíte — (já se mu za to uklonil) — čtete „Hlas!“ — „Hlas!“ ten nesmysl!“ Při tom položil ukazovací prst levé ruky na čelo, jakby ho provrtat chtěl a povýšil hlas: „Dovolte, pane, kdo jste?“

„Cestující.“

„Aha, rajzendr!“

„Třebas.“

„A v jakém obchodu?“

„Sbírám rozličné zboží. Takové, jak jste vy, též.“ —

Hubený se na mne udiveně podíval, nevěda, co si má z mé řeči vybrati. „Jako já? Prosím, já jsem hotovitel oděvů.“

„Tedy krejčí? Právě pro mne.“

„Aha, již vím,“ zvolal soused. „Vy máte tedy obchod v rozmanitých látkách čili štofách?“

„Ano, ano — v rozmanitých látkách.“

„Mhm! Ale, milý pane, teď teprv nepochopuji, jak můžete čísti „Hlas“? Vy přec musíte mnoho světa pochoditi, uvidíte mnoho, slyšíte mnoho, musíte míti přece jasný rozhled — a čtete takový klerikální list?“

Nedaleko nás si stoupl jakýsi vousáč a poslouchal levity krejčovské. Můj soused ho ani nepozoroval — tak byl horlivostí unešen!

„Kupte si zde „Svobodu“ — tu když budete čísti, otevrou se vám oči.“

„Svobodu?“ ptám se. „Kde vychází?“

„Vy jí neznáte?! V Praze, v Krakovské ulici č. 17. Hleďte, vydavatelem je p. Alfons Šťastný, který tak znamenitě posvětil Palackému a Brandlovi, který dokázal, že není nebe ani pekla po smrti, že Ježíš byl pouhý žid a Krista že nebylo! Oh, to je vám chlapík! A ty nápady, ty vtipy jeho! Račte jen poslouchat. Hned zde v čísle 1. stojí: „Papež spotřebuje prý do roka šest párů pantoflí, ačkoliv jen málo chodí. Ale „holt!“ to líbání jich, to jim dává co proto! Hahaha! není to výborné?“ smál se krejčí plným hrdlem.

„Šest párů do roka, to je dost!“ ozval se ten vousáč za námi. „Ale kolik párů by jich ten ubohý sv. Otec potřeboval, kdyby mu je chodili líbat lidé tak usoplení a s tak nevymáchanou hubou, jak ji má Alfons a ještě někdo. Po každém políbení by musel pantofel zahodit.“

Krejčí sebou trhnul, jak by ho byl had uštknul a já se usmál. Vousáč odešel a můj soused zastrčiv „Svobodu“ do kapsy zamlčel se. Byl bych rád ještě kus jeho moudrosti uslyšet, proto jsem zapředl řeč znova.

„Ten pán jest zajisté klerikál — ne?“

„Ten? Ten je papežštější, než papež sám a do všeho se míchá. Však, kdo má rozum, nechá ho a ani s ním nemluví.“

Já řku: „Kdo se ho zde ptal na jeho rozumy, když jste mi to četl?“

„No, vidíte! Ale ať si mluví jak chce, to mne nemýlí. Kdo hledá pravdu a dle pravdy postupuje, nesmí se bát ničeho!“

„To je svatá pravda,“ přisvědčil jsem mu.

„Ti kněží,“ pokračoval, „nás jen v té staré temnotě udržeti chtějí. Přejí si zase roboty a desátky, a kdyby možno bylo, i hroznou inkvisici.“

„Četl jste o ní?“

„Jak pak ne? „Tajnosti inkvisice“ vyšlé u Karafiata v Brně. Znamenité dílo!“

„Ah, tam jste vyčerpali své historické vědomosti?“

„Ano, tam — a ubezpečuji, že je to pravda! Vždyť by se to nerozšířilo a stát by to zakázal, kdyby to pravdou nebylo! Oh, to jest hrozné, co se dělo! Já nejsem bezvěrec — ale v neomylnost věřit? Nikdy! Jenom věda jest neomylna!“

„Kterou hlásá p. Alfons Šťastný,“ dodal jsem.

„Ano!“ přisvědčil krejčí. „Jen věda nás spasí.“

„A co jste študoval?“ ptám se.

„Já? Nic!“

„To to s tím vaším spasením vypadne bledě,“ řekl jsem jak žertem, „nemáte-li vědy.“

Krejčí se usmál: „Vy jste čtverák!“

Z náměstí zazněl zpěv. Vše se hrnulo k oknům.

Šlo velké procesí Slováků a kněz s nimi. Hosté dělali své poznámky a někteří se smáli tomu zpěvu do mol.

Když zašli, usedli jsme zase a můj soused počal rozdrážděně :

„Jest-li pak to není nesmysl, tak světem se toulati a zaháleti?“

„Však je dnes neděle!“

„Je; oni ale potřebují aspoň pět dní sem a tam. Co se to zanedbá! Jaká to ztráta v národním hospodářství!“

„Naposled z toho bude poprask!“ řekl jsem.

„Příteli, kdyby ti lidé v loni byli šli k výstavě, byl by jim to nikdo nezazlil.“

„Výstava, to je něco jiného. Tam by se byli vzdělali — ale zde?“

„Zde půjdou k sv. zpovědi a z té budou mít třeba lepší užitek, než z výstavy.“

Krejčí se na mne upřeně podíval a řekl: „Vy také chodíte k zpovědi? Já ne!“ dodal hrdě. „Hříšník jsem, to vyznám — ale mám jít k takovému kněžourovi, který sám hříšníkem je a mám si před něj kleknouti, já vzdělaný člověk. a říct: Já bídný, hříšný člověk? — To se nestane!“

Poslední slova řekl na hlas, aby to všichni slyšeli. Mne to rozdráždilo. Pravil jsem též na hlas: „Když vyznáváte, že hříšníkem jste a vadí vám jen ta slova „já bídný, hříšný člověk,“ tož můžete říci: „já vzdělaný, nadutý, pyšný krejčí“ — a bude.“ Všechno se smálo.

Krejčí vyskočil: „To mám zastrčiti do kapsy od cizého?“ Chtěl cosi začít, vousatý pán však zakročil: „Ten pán zde se vás neprosil o váš katechismus. Jak jste se ho ptal, tak odpověděl.“

Krejčí vzal klobouk a utekl a já kukátko a odešel — rozloučiv se s vousáčem.

Za městečkem jsem viděl poutníky u kříže se modlit. Dohonil jsem je. Modlili se za přátele i nepřátele, proto také i za toho krejčího.

Tak to je: Liberalismus tupí a nadává; křesťanství modlí se a žehná. Liberalismus pustoší jak povodeň, křesťanství zúrodňuje jako déšť. Liberalismus šlehá jak blesk; křesťanství svítí jako slunce. Liberalismus hučí a zžehá jako samum;*) křesťanství vane jako jarní váněk a zaplašuje jedovaté mlhy. Liberalismus staví lehké střechy na bahni-
tých základech; křesťanství staví pevné základy a
střechou je mu věčná obloha.

Přidej se, slavné publikum, ku které straně ti libo. Rozum ti dal Bůh, bys mohlo voliti dobře. Už mě také přemlouvali, abych se dal k liberálům, že prý slibují větší platy, ale od té doby, co sám excelencpán dr. Herbst, hlava a sláva liberálů, pokročilců vůdce a chloubu, temnomilců škůdce a zhouba řekl, že dva mrazy mohou přivésti Rakousko na pokraj propasti, od té doby jsem si řekl: „Vašku, ouha! Nechoď čehy, dej se hot! On má tedy Pán Bůh až podnes moc v Rakousku: drž se strany pravé a práva!“ Oni ti páni sice Boha nejmenují, spolehajíce se na přírodu, poněvadž však příroda jest jen služkou Boží a jde tam, a činí to,

---

*) Samum = horký vítr na poušti.

kam a co vůle Jeho káže, proto já se obracím raději zrovna napřed k Bohu dle přísloví:

Nechoď ke kovářskovi, ale
Jdi zrovna ke kováři.

Číslo 25.

P o s v í c e n í.

Pane redaktore!

Pozdrav a vinšování všeho dobrého Vám atd.

Slíbil jsem sice sl. publikum něco jiného, poněvadž však na neděli příště budoucí připadají císařské hody a o hodech každý miluje nějaký žert, proto prosím, račte zde přiložený obrázek strčiti o posvícení do „Kukátka.“ Já tentokrát nebudu moci sám osobně slavnému publiku se producirovat, proto že jsem od kmocháčka pozván na hody, což nemohu odepřít. Přišel bych o dobrou husinu a pak bych se mohl, kdybych nepřišel, s kmotrem rozkmotřit, což bych oboje nerád. Račte mne tedy u vzácného obecenstva omluvit a řekněte mu, že přeju všem radostné hody a zdravý žaludek a napomeňte je, aby si před hody přišli pevně knoflíky u kabátu a vesty, sic by je mohlo potkat neštěstí, jako toho Hanáka.

Víte o tom? Ne? —

Počkejte, povím vám to tedy.

Tak byl jeden strýček Křoupal pozván od kmocháčka na hody. Oblekl se svátečně a šel. Křoupal byl dobrý jedlík. Když po hrubé šli k obědu, zasednul si Křoupal jako kamna a jedl za čtyry: polívku s lukšami, maso s máčkou, pečínku se zelím, koláče — — zkrátka co bylo a při tom si nahýbal ze džbánka až radost. Tváře se mu smály jako měsíček a broušek pod vestou rostl jako náky.

Najednou to udělá v okně: cink!

Hospodyň vyskočila: „Pro pána, někdo střelil.“

Hospodář šel k oknu a kroutil hlavou: „Divná věc! Rány nebylo slyšeti a tady ve skle je kulatá dírka, jak by někdo kulkou střelil. Bezpochyby to bylo z větrovky.“

Kmocháček Křoupal prohlížel pokojně vestu a vida, že mu jeden knoflík dole nad žaludkem schází, řekl: „Nelekejte se. Mám trochu těsnou vestu a po tom pojedení se mi utrhł římbulák a „kvaltem“ prorazil okno.“

V Klokočově v „chaloupkách“ bydlí domkař Zástěra. Je bezdětek a má v chaloupce ještě podruha. Ten mu platí ročně 12 zl. Zástěra nádeničí a co si vydělá, obyčejně propije. Žena ze svého tovarychu musí vyživiti dům.

Jednou před posvícením dělal asi po tři neděle v lese pařeží. Byli vyplaceni až po dodělané práci a proto dostal pěkných několik zlatek najednou.

V sobotu odpoledne před posvícením vraceli se drvaři z lesa domů. Hned na cestě stavili se v hospodě na sklínku „patálie“ a vpili se do dobré chuti.

Zástěra nesl na rameně, podpíraje ji sekerou, dlouhou suš. Tu shodil doma na hnojisku a sekeru nechal hned u ní ležeti. Nevzal si ani času, ji uklidit. Šel do světnice. Žena drhla zem.

„Nechod mi sem; pošlapeš všechno.“

„Však já půjdu hned pryč, neboj se.“

Sáhnul do kapsy, vytáhl kožený měšec, rozevřel ho a podával ženě dvě zlatky.

„Tu máš peníze, Sofino. Kup masa, kup mouky, kup krupice, kup kafe, kup, co chceš a napeč a navař, abys věděla, že jseš má žena.“

„A co pak ti mám, Toníčku, uvařit k večeři?“

„Uvař si co chceš — anebo ani navař. Podělej si svou práci. Já půjdu k Josefovi na skle-

ničku a tam si dám kousek sýra, nebo salam, nebo něco. Tak si to již jen sprav. Žere prase?“

„Žere; jen kdyby mělo co! Musíš koupit šrotu.“

„Koupím!“ slíbil Zástěra a otočiv se, šel do hospody.

Zástěra je velký, hranatý muž. Černé vlasy visí mu přes čelo až na oči. Levé oko má menší a zdá se, jak by se na ně stále usmíval. Osmahlou tvář má, jako všichni chalupníci, oholenou. Ve všední den nosí plátěné, ušpiněné kalhoty, modrý, barchetový „lajblík“, na hlavě úzký, vybledlý klobouk a na nohou „hluky“ t. j. střevíce z tvrdé, velké kůže s dřevěnými podešvama. Košili má u krku s úzkým, modrým límečkem a kaničkama svázanou.

Tak vystrojen šel k Josefovi, poručil si „samečka“ (láhvičku půlžejdlíkovou), věku a cervulády a vypravoval kamarádům, jak těžkou práci měli s tím pařezím. Po chvíli přišel holič, namydlil jednomu po druhém vousy štětcem a počal holiti. Břitva skřípala a holení usrkovali, stahovali ústa a tlačili kolena o sebe — bolestí. Holič klel a nadával: „Máš vousy jako hřebíky a v nich plno prachu a písku. Břitva bude pryč. Měl si's aspoň ten písek vytřít.“

Konečně bylo těžké dílo vykonáno a hosté si poručili ještě sklínku na rozchodnou.

Mezi tím Zástěrová nakoupila vše, čeho bylo na posvícení zapotřebí, a pak šla se k podruhyni chlubit se svým statkem a vypravovala celá udivená, ba až poděšená: „Zlatá sousedko, ani nevím, co to dnes s tím mým starým je? Neřekl mi slova, ani se nevadil, dal mi na všechno bez říkání — ani jsem ho nepoznala.“

„Snad bude jinačí.“

„Dejž to Pán Bůh nebeský! Nyněkom ale musím jít spat, abych se ráno brzo probudila. Musím upect na plech koláčů. Budete také pécti?“

„Jak pak bych jinak s těmi fagany vydržela? Chtěla jsem již dnes odpoledne, ale bála jsem se, že by všechno snědli ještě do večera a na hody bychom neměli ničeho.“

„Ale přejte jim! Kdybych já tak měla aspoň jednoho. Chudák Honzíček; že nám ho Pán Bůh vzal! — No, dobrou noc!“

Asi k deváté hodině přišel Zástěra domů. Svleknul se, kleknul k oknu, pomodlil se a pak šel k putně. Vzal ji do obou rukou, nazdvihl a pil dlouho a hlasitě. Hasil kořalku. Konečně si ulehnul shasnuv napřed lampičku a zamrčel: „Juž spíš?“

Zástěrová neodpověděla a tvářila se, jakby spala.

„Ta má spánek! Může ji odnésti i s postelí. Inu, uondá se také po celý den.“ Obrátil se a počal chrápat. — —

Ráno před svítáním vstala Zástěrová, zadělala těsto, vytopila troubu a než muž vstal, byly koláče již upečeny.

Zástěra si namazal boty koptem a lojovou svíčkou, oblekl si koženky a manžestrovou vestu. Žena mu donesla snídání: as třížidlíkový hrnek kávy a velký koláč. Zvonili po prvé do kostela. — Zástěra posnídal, vzal kazajku modrosoukennou, obnovní klobouk a šel pomalu, jak by každý krok čítal, do chrámu. Zástěrová ustrojila se též na rychlo a chvátala za ním.

Po kostele došel Zástěra domů, vzal si starší kazajku, na hlavu aksamitovou modrou čepičku a šel se „podívat“ k Josefovi.

V poledne přišel k obědu, pojedl pořádně a pak si schrupl na lavici u kamen. Po požehnání šel opět do hospody. Popíjel za stolem, kouřil, klábosil s druhými a šel přes chvíli ven pod stráž podívat se na chasu. Když večer chasa odešla s muzikanty k večeři, byl Zástěra již hodně podnapilý. Seděl s několika bratry z mokré čtvrti za stolem a jaksi se rozzalostnil. Naklonil hlavu k levému ramenu,

zahmouřil oči, vyndal dýmku z huby a počal žalostným, vysokým hlasem zpívat, předsazuje stále „oj“:

„Oj, starala se máti má,
Oj, kde mi Pán Bůh místo dá?“

Mezi zpěvem pohyboval rukou, drže v ní dýmku, brzo vzhůru, brzo v pravo, brzo v levo, anebo ji nechal klesnout jakoby unaveně na stůl. Někteří z hostů zpívali s ním:

„Oj, na Klokočovském hřbitově,
Oj, tam je místečko pro mne.

Oj, až mně budou zvony hrát,
Oj, hrobař bude postel stláť.

Oj, místo peřin prachových,
Oj, dají třísek borových.“

Zástěra naklonil hlavu až k samému stolu a počal plakati.

„Co pak pláčeš, Tondo?“ volal tkadlec Ferina.
„Nic si z toho nedělej!“ A počal vřeštět:

„Pobudem, nebudem,
Světa nepřebudem.“

„A co bys tesknil, však jsou dnes hody a kdož ví, kdo od dneška za rok bude živ?“

„A ba!“ volal třetí.

„Co bysme veselili nebyli,
Když nám Pán Bůh přeje;
Dává nám na zemi pivečko
A po smrti nebe!“

„Ah, cákra! to je pěkná!“ volal zase tkadlec,
„všecko je u večere a pro nás naše ženy nejdou!“

Všem jakoby se rozbřeslo v hlavě. Na to si ani nevzpomněli.

„A just nepůjdeme domů, když pro nás nejdou!“ volal Zástěra udeřiv na stůl. Vzal sklínku a počal jí tlouct: „Hej, hospodo výskej, hosté cheou pít!“

A počal znovu spívat:

„Mám maličko
ve žbánečko,
nevypíjo,
já ten žbáneček
vo ten trámeček
hned rozbíjo!“

Tak to šlo až přes jedenáctou hodinu. Konečně se Zástěra s namáháním zdvihl a vrávoral domů. Žena strachem nespala a čekala. Sotva zatloukl na dvěře, otevřela. Zástěra šel do světnice, tam chmatl ženu za krk a přitlačiv ji do kouta, počal ji škrtiti a dávatí lepance. „Já ti dám, ty sloto, doma ležet a o mne se nestarat! Nemohla's pro mne přijít a říci: „Muži, pojd' domů k večeři!“ Musel jsem já býti do této doby lumpem? Když bylo devět, myslím si: Kdy pak ale ta žena přijde? Ani jsem si do půlčíka nedal již nalejt, jen do čtvrtky a seděl jsem jako stupečka — a ty nejdeš. Čekám do desíti, do jedenácti — a ty nejdeš. Bylo toho potřeba? Co o mně řeknou lidé?“ A bil ženu znovu.

Podruhyň slyšíc to vyskočila a přiběhla je rozbraňovat.

„Sousedě, co děláte? Máte rozum?“

Zástěra pustil ženu, chytnul podruhyň a vystrčil ji ven. Pak si lehnul oblečen a obut jak byl. Spal tvrdě a sladce spánek spravedlivých.

Ráno časně hospodyň vstala a šla po tichounku ven vařit snídání. Podruhyň již u ohniska vařila „těm hladovým chrtánům“ polívku.

„To jste včera zase dostala pomazání!“ litovala Zástěrovou.

„Zaplať Pán Bůh, včera to ještě ušlo,“ vzdychla tato, „ale dneška se bojím. — Co pak vaříte?“

„Zasmaženou.“

„Já tady mám ještě trochu hovězí, tu mu zhřeju.“

Zástěra k osmé hodině vstal a počal se nemluvě oblékati. Potom zasednul za stůl, opřel hlavu o obě ruce a škaredil se.

Žena otevřela dvěře a postavila před něj mísku s polívkou. Neřekla „a“ ani „b“. Obrátila se a šla ven. Mísa i s polívkou letěla za ní. Žena se ulekla.

„To je snídání o posvícení?“ křičel Zástěra. „Kafé chci! A hned!“

Den přecoural mrzutě sem a tam, dočkav se sotva odpoledne. Jak počala muzika hráti, šel do hospody. Bylo již opět k desáté hodině večer — a Zástěra ještě nešel domů. Žena na něho čekala se strachem; když nešel tak dlouho, šla k podruhyni na radu.

„Prosím vás, co mám dělat? Mám pro něho jíti do té hospody?“

„No, jděte! Však vás včera bil, že jste nepřišla.“

Zástěrová si oblekla kožíšek a šla nesměle pro muže. Seděl v nálevně za stolem v hlubokém hovoru. Sotva uzřel ženu, počal se usmívati.

„Ah, naše pajmáma! Vítám tě, Sofino! Pojď sem a sedni si ke mně. Jdeš pro mne? To jsi hodná. Neboj se, já se ti neztratím — ale kde!“

„Pojď jen, pojď domů.“

„Ale kde! Sedni si. Co chceš? Chceš-li piva, dám ti piva; chceš-li kořalky, dám ti kořalky; chceš-li salám, dám ti salám — co chceš?“

„Nic, nic; jen pojď.“

„Hospodský, holbu piva pro mou starou!“

A musela s ním seděti až do jedenácti.

Na cestě domů počal jí vyčítat: „Ty jsi žena? Nestydíš se v tuto hodinu přijít do hospody? Je to dost hanba na mne a jsem mužský, že tam tak dlouho sedím, a ty také ještě přijdeš?! Počkej, až přijdeme domů! Neutrátím sám dost, musíš ještě ty lumpačit?“

„Ale vždyť se's včera zlobil, že jsem pro tebe nepřišla.“

„Mlčíš?! Já jsem pán. Nevíš, že's slíbila před oltářem poddanost?“

Přišli na dvůr. Zástěra udeřil na podruhovo okno pěstí, až se sklo popukalo a dolů řinčelo, volaje: „Dobrou noc!“

Podruhyň vyběhla jako zděšená: „Pro Boha, co se děje?“

„Co se děje? Já jsem to!“

„A proč tlučete na okno?“

„Však je posvícení.“

Ze světnice pak bylo ještě slyšeti nadávky až do půl noci.

Asi ke druhé hodině vyběhla Zástěrová a dělala na rychlo oheň.

„Co se zase stalo?“ ptala se podruhyň mezi dveřmi.

„Ah, musím mu vařit česnekovici — je mu zle, lumpovi.“

* * *

Tak slavil Zástěra hody.

Druhého dne vstal s hlavou, jakby roztlučenou, oblekl se zase do špinavých plátenic a obul do „hluků.“ Vzal roztlučené okno na záda a nesl je do vedlejší osady ke sklenáři.

Co si asi po té cestě myslil?

Sklo a štěstí

Křehké jesti!

Proto každému radím užívat hodů rozumně, aby nemusel po nich chodit s roztlučeným oknem, nebo s roztlučeným svědomím a zdravím.

Číslo 26.

Ruka ruku myje.

To bylo parno letos ve žních! A není divu, když ta kometa se svým ohnivým ohonem tak

blízko k zemi přišla! — Jestě štěstí, že vše nepopálila na „prant.“ Oni sice učení páni hvězdáři čili astronomové vypočítali, že ta vlasatice, když stála naší zemi nejbližší, ještě byla tak asi 3800 milionů mil vzdálena a že na ní hoří uhelník — to vše může být, také však ne: já se ale držím staré kovářky báby. Ta mi řekla, že to parno přišlo od té hvězdy — a je přec starší a zkušenější, než kterýkoliv z těch hvězdářů: té já věřím.

Však kometa je již pryč a včera padnul pěkný déšť — parno jest tedy také pryč a proto, ač jdou studenti teprv na prázdniny, končím já čas svého odpočinku a stojím slavnému publikum se slušnou poklonou opět k službám, pokud naleznu milost před tváří jeho.

* * *

Zmínil jsem se o študentech a ne na darmo. Předvčírem jsem potkal dva takové světoborce na silnici. Chváтали, jak by je četník hnál, ač jsem pozoroval, že jim nohy, chůzi nezvyklé, vypovídají službu. Mladší měl vyšmatlaný podpatek a kulhal.

Pozdravili mne vzdělaně s „Má úcta!“

Poděkoval jsem: „Na věky, mladí pánové! Juž na prázdniny?“

„Ano!“ a ti tam seč jim nohy stačily.

Ohlednul jsem se po nich a zakroutil mrzutě hlavou: Kde jest ten čas, kdy's i ty tak radostně chvátával k domovu, kdy's i ty vše viděl v světle radostném, kdy i tobě srdce nadějí sladkou div div nepuknulo? Teď jest vše jinak. Květ mladosti sva-dnul, vůni odhoupaly větrové, slavík dozpíval píseň lásky a strom života mého stojí na parném, žhavém slunci se zaprášeným listím a nezaleskne se a neosvěží, leč po bouři a dešti.

Zadumal jsem se o své mladosti a na mysli mi přišla milá mně vždy upomínka na nepatrné dobrodružství, které mnohému se snad směšným zdát bude, mne ale vedlo k poznání dobrého člověka, a to mi bývá vždy tak milo, jak bych na-

leznul u cesty krásné kvítko. Všechno kvítí nelze člověku si natrhat, se všemi dobrými lidmi není dopřáno povždy býti: těšme se tedy i pohledem na květ neutrhnutý u cesty — těšme se nad setkáním se s člověkem dobrým, třeba nám pak zmizel jako krásná vidina na vždy z očí, třeba uhynul se stínem, uplynul s vlnou do vlnícího se moře světa, kde jednotlivé vlny nelze rozeznati. —

Bylo to v roce 1860. Spěchal jsem z Jihlavy domů na prázdniny. Šel jsem lesem u Rančířova a byl jsem vesel. A proč by ne? V kapse jsem měl dost obstojné vysvědčení, dva cervuláty a hodný kus chleba — a pak dva šestáky t. j. 20 kr. r. m.

Dosti jest to pro chudého,
V krásné mojí vlasti dost!

zazpíval jsem si se „žebrákem“ (nemýlím-li se) od Chmelenského.

Ale nebylo toho dost! —

Za Rančířovem jsem dohonil (šelf jsem jako každý studující velmi rychle) starého vojáka. Šel zvolna oháněje se holí uříznutou kdesi v lese a přes chvíli švihnul jí před sebe, jakoby vyplácel „Kompaniestraf“ t. j. 25 na — — — však starí vojáci uhodnou, kam! Měl na sobě ošumělý, bílý, vojenský kabát s vybledlým, zeleným vyložení, staré, vzadu ušlapané, modré spodky, na nohou pantofle a na hlavě modrou polní čepici na přič s klapkou na oči staženou, aby mu do nich slunce nesvítilo. Takových čepic teď již vojsko nenosí. Přes rameno mu visela špinavá, plátěná taška, tak zvaný „brodsack.“

Když jsem ho dohonil, ohlednul se po mně a položil nedbale ruku na čepici, pozdravuje po vojensku. Vyhlížel jako cikán. Měl hubenou, osmáhlou tvář a kníry i vlasy jak uhl černé. Pozoroval jsem na límci jeho hvězdičky.

„Kam pak, kam pak?“ oslovil mne basovým hlasem hledě na mne dolů.

„Až za Želetavu!“ odpověděl jsem.

„Je to daleko?“

„Dobrych sedm hodin. A kam vy?“

Kaprál švihnul před sebe hůlkou, jakby chtěl ukázati do veliké dálky a řekl:

„Pořád dál a dál, až se mi něco treffí — třebaš až do Vídně.“

Umírnil jsem krok a šel vedle něho. Šli jsme chvíli mlčky.

„Jste študent?“ ptal se po chvíli kaprál.

„Ano.“

„Na ferie?“

„Na ferie.“

„Já mám také ferie, a pořád!“ zasmál se starý voják zlostně a zaklel. „Zatr...ný život to! U té zlořečené vojanštiny odvykne člověk práci anebo je-li řemeslníkem, jako já, zapomene všechno a přijde potom domů, stojí tu, hotový lump — a stal by se jím také lehko, kdyby se nezdržel.“

Já se naň po oku podíval, mysle si: „Však ty na lumpa nemáš daleko.“ On to pozoroval.

„Nemyslete si,“ řekl, „že jsem lumpem, ač se jím býti zdám. Když se trochu narafičím a obuju si střevíce — mám je zde v „brodsoku“ — tak přec ještě vypadám aspoň trochu k světu. Teď arcijdu „fechtem.“ Ale co mám dělati? Na vojně jsem si vysloužil toto (ukázal na své ošumělé šaty) a přijde domů — kde nic, tu nic. Matka žebračkou, chalupa žádná — peněz nic — i aby do toho! Co počítí? Doma se stydím nádeničtí — říkají mi tam p. kaprál — tož jdu raději do světa, naleznou-li někde práci v továrně, a když by bylo zle, budu pracovati třeba za nádenníka u zedníků.“

Přišli jsme na kopec u Vilánce. Slunce již stálo vysoko a pražilo až do duše. Já řku: „Ve Vilanci si odpočneme.“

Voják neodpověděl.

Přijdouce do Vilánce zabočil jsem k hostinci.

„Nepůjdete na sklínku?“

Pokrčil rameny. „Což o to — ale nemám ani háku!“

„Tož pojdte se mnou,“ pravím a vešli jsme do chladné, klenuté hospody. Já mu dal jeden cervulát a kus chleba. „Chcete piva?“ ptám se ho.

„Ah, když již mi chcete něco dát, tak mi nechte nalíti trochu „šedé.“

Poručil jsem tedy sobě sklínku piva a jemu kořalky. Pojedli jsme, vypili a šli dále — já i on bez groše.

Kaprál měl plno řečí. Šli jsme skrz Suchou, kde prý byl zatčen loupežník Babinský, skrz Mitteldorf a přišli k Stonařovu. Já unavením a horkem sotva šel. Voják vida to, řekl: „Lehněte si zde do stínu a odpočňte si — já půjdu „obrazit“ místočko a pak vás zavolám. U Stonařova teče loukou potok obrostlý olším a vrbím. Tam jsem si chtěl ulehnutí, že jsem však měl náramnou žízeň, zašel jsem napřed do prvního domku a prosil stařenu sedící přede dveřmi (pletla vlněné punčochy) o trochu vody.

„Vandrováčku,“ řekla dobrá stařenka (Bůh jí zaplať tu vůli), „ráda bych vám dala trochu mléka, ale jsem sama chudá.“

„I děkuji vám, vždyť já nejdu žebrat — rád bych se jen napil vody.“

„Té vám dám s radostí.“

Odešla do síně a donesla mi v starém, černém hrnku vody. Napil jsem se, poděkoval a šel si lehnouti do stínu u potoka. Potůček šplouchal, olší kývalo, cvrčci cvrkali, mušky bzučely a já šťastně usnul. Najednou mne někdo probudil. Otevru uleknuté oči a vidím před sebou starého kaprála. „Auf!“ volal, „pojdme! Měl jsem dnes štěstí. Dostal jsem několik krajíčků chleba a pár krejcarů. Pojdme se posilnit. Tu máte na holbu piva.“

Strčil mi do ruky dva kousky chleba a sedm krejcarů.

Já držel oboje udiveně a nechtěl peněz přijmout.

„No, no! Platil jste za mne dřív, teď já budu za vás, když sám ničeho nemáte.“

„Ale vy máte delší cestu.“

„Však já se nějak protluču.“

„Tak si aspoň nechte peníze a zaplatte za mne v hostinci.“

„To by pěkně slušelo, abych já před hostinským platil za vás. Jen pojdte.“

Šli jsme tedy a jedli vyžebnaný chléb a posilnili se z vyžebnaných krejcarů. Mně bylo divně okolo srdce a byl bych dobráka vojáka políbil.

Když jsme vycházeli ze Stonařova, řekl jsem mu: „Však já se vám odměním, jen co přijdeme k „andělu“ — tam jsem znám.“

„Netřeba! Ruka ruku myje!“

Asi za tři hodiny jsme došli k velké, o samotě stojící hospodě zvané „u anděla.“ Tam jsem byl znám a tam jsem chtěl přenocovati, ač jsem mohl dorazit lehce ještě domů. Ze známosti však jsem tam zůstával přes noc co u dobrých přátel. Starý pán mne laskavě přijal, zavedl do své světnice a pohostil mile. Když jsem mu vypravoval dobrodružství s vojákem, zasmál se srdečně, vyšel ven, zaklepal starému vojínovi na rameno a dal mu hojnou svačinu. Kaprál si pohodoval, jak zajisté dávno již ne a poděkovav se podal mi na rozloučenou ruku a šel po silnici dále k Vídni. Za chvíli zašel za kopeček a zmizel mi jako sen. Více jsem ho neviděl. Kde asi teď jest? Není snad vysíleným, bídným otrokem našich továren a lživého pokroku? Nebo je již mrtev a prost všech bíd a útrap? — Bůh buď s ním, ať již je na tomto, či na onom lepším světě!

* * *

A proč jsem ti to vypravoval, slavné publikum?

Abys nemělo každého, kdo v ošumělém obleku se žebráckým pytlek silnicí kráčí anebo v hospodě sedí u sklínky kořalky, za lumpa. Mnohý pán jede v lesklém kočáře, kouří doutníky po 50 kr., platí 20 až 50 zl. za lóži v divadle, aby viděl svůdnou

tanečníci, vyhazuje na lahůdky ohromné peníze a když na silnici natahuje k jeho kočárn bílý otrok našeho století, dělník bez práce roztrhaný klobouk žebře, odvrátí se marnotratný bohatec a řekne: „To je lump!“ Bůh to soudí, kdo je lumpem a kdo ne. Hadry nečiní lumpy! Někdy spadnou s těl lidských špinavé hadry i drahé, hedbávné látky, tělo bude průhledno až do svědomí a užasnutý vesmír odvrátí se od mnohého boháče, jenž jezdíval v kočáře a zvolá: „Lump!“ — před mnohým pak, jenž cho-
díval v šatě ošumělém — ukloní se s úctou.

Číslo 27.

Ž e b r á c i.

V loni jsem jednou v neděli přišel do poutního místa Žarošic. Právě přicházelo veliké procesí, napřed vlály korouhve, za nimi šla mládež svobodná, pak hudebníci, kněží a ostatní lid. Hudba hrála a z tisícerych úst zněla hlasná chvála Marie Panny. Stoupnul jsem si s kukátkem k mostu, smeknul klobouk a hleděl na zástup poutníků. Byli zaprášeni a upoceni. Ženské nesly v bílých plachtách koše na zádech. „Starší bratr“ vyvolával uchrap-
těným hlasem slova písně, děle jednotlivé slabiky nápadně od sebe.

Za mostem na silnici ke kostelu sedělo uprostřed cesty několik žebráků. Zástup musel se rozdělovat, aby jich nepošlapal. Divil jsem se představenstvu obce a četnictvu, že to trpí.

Hned u mostu seděla ženská asi přes třicet let stará a ukazovala až nad koleno obnaženou, bolavou nohu. Vedle sebe měla dvě berly. Roztahovala ruce, jak to mají někteří kazatelové ve zvyku a křičela: „Ó duše křesťanská, rozpomeň se nad bídným Lazárkem! Každý krejčárek svaté almuž-

ničky zaplatí ti Kristus Ježíš (naklonila hlavu), poutníčku milý. Posilň vás Pán Bůh, křesťánkové milí a dejť vám zdraví.“

Jakási stařena jí dala krejcar.

„Oh, zaplať Pán Bůh, zlatá, štědrá ruko! Vítám vás sem do krásného „lesidenci“ matičky Boží!“

Kus dále hulákal chlap osmahlý, natahuje růžencem ovinuté ruce a oči maje sklopeny: „Smilujte se nade mnou, dobrodincové, nad bídným slepým žebráčkem, nebo slepota je to největší neštěstí na světě. Já nebohý, slepý mrzáček nevidím slunce Božího — o můj Bože! — a věčná tma je kolem mne. Zaplať Pán Bůh na stotisíckrát a chraň vás i vaše děti slepoty! Ó poutníčku nábožný! maminko dobrá! smilujte se nad slepým sirotkem! Ježíši Nazaretský, smiluj se nade mnou!“

Ještě dále seděl malý, vyzábělý mužík, usmíval se jako nižší úředník, když se poroučí představenému obdržev od něho právě důtku a pohyboval rtoma, jak by chtěl mluvit. Levou ruku natahoval o almužnu a pravou zvonil zvonečkem.

„Podívej se, chudák němý,“ řekla jedna poutnice druhé a podávaly mu almužnu.

Průvod vešel do kostela, zvony přestaly zvoniti a z chrámu zazvučely varhany. Zabočil jsem do hostince, složil tam „kukátko“ a šel do kostela. Vyjda z hostince ven, vidím, že žebráci sedí již vedle silnice v stínu stromů. Městečko bylo jako vymřelé, nikde človíčka — všechno bylo v kostele, až na ty žebráky a kramáře u hřbitova.

Šel jsem po tichu kolem domů, aby mne žebráci nepozorovali. Ženská čítala peníze a slepec vytáhnuv z pod roztrhané haleny sklínku s kořalkou, napil se notně a podával ženštině: „Na, pij! Moc-li sebrala's?“

Chromá sáhla po sklínce, přihnula si napřed a pak řekla: „Nestojí to ani za to! Třicet krejcarů. Co se člověk nakřičí, div si hubu neroztrhá, a nic z toho, Nač se courají po poutích, když nechtějí

nic dáti? Nejlíp má tamhle on (hodila hlavou po němém), ani necekne a vydělá nejvíc.“

Slepec se obrátil k němému. „Pravda, člověk se tady nahuláká a vy dostanete pro nic a za nic. Dejte aspoň z výdělků něco, sic vás prozradím!“

Němý se usmál kysele: „Vyzradte si, však já mám také hubu, abych řekl, co jste vy za krásnou, necudnou branžu. Pfuj, hanba!“

„Co že, my branža?“ rozkřikla se ženština, slepec však náhodou se ohlídnuv spatřil mne (měl bezpochyby přece nějaký „šajn“) trhnul sebou, natáhnul rychle ruce a počal bédovat: „Smilujte se nad bídým, slepým žebráčkem, dobrodincové!“

Chromá roztáhla ruce a spustila: „Ó duše křesťanská!“

Němý počal zvonit pohybuje při tom rtoma, a já šel, jakoby nic, klidně do chrámu Páně.

Po službách Božích vyhrnuli se poutníci z kostela a rozešli se po městečku dílem do hostinců, aby se občerstvili, dílem mezi krámy a za most, kde prodávali nudlovou polívku, uzenky, jelita, koláče a okurky nakvašené. Žebráci hulákali ještě více a viděl jsem mladé holky, jak s jakousi hrůzou na ně hleděly a stařeny spínaly ruce a bédovaly: „To jsou chudáci nešťastní!“

* * *

U nás v Martinkově žila dcera po učitelovi — Terinka jí říkali. Vidím ji až podnes, jak by stála přede mnou. Byla stará, hubená, churavá a viděla sotva na dva kroky. Nosívala dlouhé šaty (u nás říkali, že se nosí po pansku), ale ty šaty byly vyrudlé a vetché. Bydlela v malé tmavé jizbičce v obecní chalupě. Před smrtí tu komůrku musela sdílet se starým žebrákem, který často přišel opilý domů a k ní neměl žádných ohledů; kopati neuměla a nemohla a žebrati se styděla. Pletla lidem punčochy (na šití již neviděla) a kdo jí za to co dal, z toho žila. Z pokladny chudobinské dostávala nějaký ten groš a za ten si kupovala kávu.

Živila se brambory a chlebem, vydělaným pletením a kávou. Ale, jaká to byla káva! A ještě jsem často slýchal od žen, které k nám přicházely: „Což Terinka, ta je fajnová! Takhle jen kafičko, a aby člověk o něco poprosila, a člověk by jí rád dal — to Bůh uchovej; ráda by dělala milostpaní!“

Já jsem tomu tenkrát ještě nerozuměl, ale vždycky se mi taková řeč přčila, proto že se má matka Terinky pokaždé zastávala. —

Bylo to jednou na podzim. V naší zahrádce kadlátky již byly opadány a jenom na hrušce ještě žlutalo se listí. Přišel jsem z kostela domů. Matka mne zavolala do kuchyně a tam mi strčila do kapsy dva kornouty s kávou a cukrem a pak v šátek zabalenou buchtíčku (bezpochyby si to ušetřila sama od úst) a šeptala mi: „Tu máš a zanes to honem Terince. Řekni, že jí to posílám k svátku — ale neříkej to nikomu, rozumíš?“

„Rozumím!“ a již jsem byl tentam. Přiběhl jsem k Terince. Seděla u malého okénka a pletla punčochu. Ve světničce bylo tmavo, sychravo a vlhko.

„Pochválen Pán Ježíš Kristus!“ pozdravil jsem.

„Na věky. Kdo pak je to?“

„Tuhle vám posílá maminka něco k svátku!“ řekl jsem místo odpovědi přiblíživ se k ní.

Poznala mne po hlase. „Ah, ty's to, holečku? Vítám tě!“

Vzala kornoutky a šátek, rozbalila jej a vidouc, co jsem jí donesl, počala plakat. Slzy jí tekly po bledé, vráskovité tváři. Nemohla ani promluvit. Vzala mne za hlavu a políbila mi čelo. Políbení to hřeje mne až po dnes do duše. Já vzal rychle šátek a utekl. Volala cosi za mnou, nevím ale co — nevrátil jsem se.

Já o tom tenkrát ničeho nikomu neřekl, teď však to snad smím již říci: má matka již i s Terinkou odešla do světa jiného, kde vydávají vespo-
lek o sobě svědectví, a mně nezůstala leč upomínka

sladká jako klidný sen, srdcejemná jako národní píseň a nehasnoucí, jako hvězda na nebi.

* * *

Slavné publikum! Nemohu ručiti za to, že všichni žebráci veřejní jsou tací, jako ti v Žarošicích, ale je jich přemnoho takových; tajní žebráci však jsou všichni toho druhu, jako byla Terinka. Milý čtenáři a zvláště ty, dobrá čtenářko, komu dáš budoucně almužnu?

Číslo 28.

P r s t   B o ž í .

Slavné obecnstvo! Ač jsem jenom sprostý kukátkář, tož přece někdy, je-li moje panoráma prázdné a já mám při chvíli, postavím vergl na stranu, sednu si před boudu, zapálím si dvoukrejcarovou cigárku a čtu něco. I vzal jsem oněhdy č. 16. „Hlasu“ do ruky a čtu v Kronice z Říma řeč předsedy italského ministerstva v parlamentě: „Klerikálův zbraň jediná jest, že nám hrozí prstem Božím; toho já se však nebojím (veselost).“ — Kýho šlaka, co to? Já nechtěl ani svým očím věřit, a protož četl jsem ještě jednou. Avšak nic naplat, četl jsem totéž! Ó Viktoru Emanueli, pamatuj, co tvé jméno znamená! Viktor znamená: vítěz; Emanuel: Bůh s námi! Jenom tehdy budeš vítězem, bude-li Bůh s tebou. Bůh s tebou však býti nemůže, když dovolíš svému prvnímu ministru žerty si tropiti z Jeho prstu!

I šel jsem a hledal mezi svými obrázky, až jsem našel vhodný. Zde je.

Na císařské silnici od Jihlavy ku Znojmu leží více osamotnělých, velkých hospod. Dříve, kdy ne-

bylo železnic, byla tato silnice nejbližším spojením mezi Prahou a Vídní. Dnem i nocí jezdívali formani v modrých, přes krátké koženice visících košilích s tři- i čtyřpárovými vozy dovážejíce rozličné zboží sem a tam. Tento druh formanů teď už vymřel. Pošty a kočáry vrchnostenské se potkávaly a předjížděly bez ustání a já často jako hoch stával u silnice troubě na pět poštovský pochod. Hoši ho teď ani neznají. — Hostů bývalo tehdy v oněch hostincích dost, hospodští bohatí a bujní.

V jedné z těch hospod, jenž leží mezi lesy, seděli v zahradě v stinné besídce forman Jakub a bagounář „Ferda.“ Bylo krásné, červencové odpoledne. Na nebi nebylo mráčku; slunce pražilo, pozdní růže a kvítí stály bez vůně, listoví stromů bylo zaprášeno a viselo bez pohnutí.

Forman Jakub seděl opřen o stůl a dřímал. Měl sice trojí povoz, či jak říkal: „furverky“ (při dvou měl pacholky a třetí řídil sám). „Ale kdo by v tom parnu ta hovada tak mořil?“ myslil si a poslal pacholky spat. Sám šel do besídky pit.

Bagounář „Ferda“ zahnal bagouny do stínu pod kůlnu — vždyť ta chamraď se za poledne nechce ani hnouti, a nutí-li je člověk, tak to kapá — a šel též do zahrady na pivo. Jakub seděl tedy opřen o lokty a dřímал. Když ho štípla moucha, máchnul rukou kolem nosu, protřel si oči, zabručel „bestija“ a napil se cvaknuv cínovým víkem u džbánku. Ferda ležel na polo opřen v koutě a chrápal. Slyše cvaknout víkem, zapukal několikráte z vyhaslé dýmky a usnul hned zas. U kuželny v stínu staré lísky ležel v trávě na znak cestující šumař. Ruce měl křížem pod hlavou, starý klobouk na očích a housle se šmytcem za kobyliku zastrčeným visely na halouzce nad ním. Bylo ticho, jak o půlnoci, jen že o půlnoci bývá ticho volné a teď bylo dušné.

Na jednou kdosi zahvzd a zavolal: „Feldman, sem pojď, mrzáku!“ a do zahrady vstoupil myslivec pádným krokem a za ním pes s jazykem

až na zem vyraženým. Jakub a Ferda procítli a dívali se ospale na příchozího. Myslivec odložil pušku a tašku a zaklel utíraje si čelo: „Mord Wetter! To je horko! — Ah, Jakube, jste tady? Vítám vás!“

„No, kde bych byl, když tady sedím? — Zardejte si —“ řekl Jakub ani se nehnuv; jenom okem mrknul na džbáněk.

„Děkuji — až se trochu ochladím.“

„A kde jste se tak uhrál?“

„Eh, šel jsem na mlaďochy a ono je to slotá všechno zalezlé, jak jezevci. A mám-li na něco přijít, tak mi to tuhle to hovado — lehneš, mrcho! — ještě zaplaší. Inu, je to ještě mladé a hloupé, jako ovce.“

„Jaký pán, taký krám,“ ušklíbl se obrovský, tlustý hostinský, přinášeje pivo.

„Mlčíš, ty starý pytláku!“ odsekl myslivec.

„Toť jsou randy! Kdybych nepytláčil, neměli byste co jísti. Bez toho nic netrefíš — jak jsi myslivec. Vytrhnout ti to oko!“

Forman a bagounář se smáli a myslivec, odhrnuv si kníry odfouknul pěnu a napil se. „Neplkej, kmotře, a raděj sem dones kus masa — mám hlad. No, vítám tě!“ a podali si po tak zdvořilém přivítání ruce. Hostinský šel poručit do kuchyně a myslivec sednul za stůl.

„No, Jakube, co je ve světě nového?“

Forman pošoupnul zelenou aksamitku, loupnul špásovitě očima a řekl: „Dnes ve Štokravě načepovali pivo.“

„Kdyby vám radž načepovali už jednou rozum!“ zlobil se myslivec. Jakub se chechtal, až se mu ramena trásla a Ferda, cpaje dýmku, šlehnul po něm okem:

„To jsou hloupé řeči — ebatta!“ pak přisednuv k myslivci šeptal povážlivým hlasem: „Tamhle u Komárny je kolera!“ Při tom ukázal troubelem od dýmky přes rameno a vzdychnul.

„Co, co — kolera?“ divil se myslivec.

„A jaká! Pantáto, věřte mi nebo ne — jak jsem bagounář — no při obchodu musí člověk někdy zaprášit — ale, jak povídám: umíráček zvoní od rána do noci, truhláři nestačí dělati rakve — lidé padají jako mouchy, až vlasy vstávají! Je to tam hrůza! Ať se propadnu, když to není pravda!“

„Vždyť já vám věřím: četl jsem o tom. Jen aby to sem nepřišlo!“

„Ať přijde — hm! — to budou věci!“ řekl forman. „Já se naježdím světem ve dne v noci — v zimě, v letě — a nic mi není, sem jako buk! Vidte, že ano, hospodský?“

„A co?“ ptal se tento přicházejce.

„I ti tady se bojí kolery z Uher.“

„A ty také, ty vousáči?“ smál se hospodský myslivcovi. „Dokud máme masa a vína a piva dost, nebojím se kolery. To bychom byli blázni, abychom umřeli!“

„Nepokoušejte Pána Boha!“ prohodil bagounář.

„Eh co! Pán Bůh sem — Pán Bůh tam! Já se nestarám o něj — a on o mne také ne! Já se vyživím sám — nepotřebuji Jeho. A když si nedám bídy a jsem v čistotě, neuškodí mi kolera.“

„A když umřem, budem mrtvi!“ řekl forman.

„Ba že!“ přisvědčil hostinský. „Člověk je jak zvíře — když umře, je po všem. A kdyby měl člověk duši, vezme ji Pán Bůh po smrti a řekne: Pojď sem, dušičko, ty's zasloužila — já ti dám pětadvacet — ? Co? Ale kde! To by byl — —“

Forman se smál a myslivec rozjařiv se též, ptal se: „A kde's to vzal, kmotře?“

„Já četl knihy — knihy takové, že jich není ve vůkolí. Tam je pravda! Dal mi je jeden pán — učený pán! — A co pleskají ti kněží o Bohu, nebi, pekle — za to nedám groše! Ať mne Bůh trestá, může-li! Milion —!“ zaklel hostinský a udeřil na na stůl napiv se vína. „Co se budem bát! Ty tam vstávej a hrej!“ volal na šumaře.

Šumař vyskočil, vzal housle a ladil. „Pantáto, nemám kolofouny. Hostinský písl a za okamžik přiběhl kluk. „Dones sem kořalky a karty! Klučik donesl — šumař se napil a počal hráti. Hosté si zasedli ke kartům a hráli s křikem a smíchem. —

„Ať mne Bůh trestá — může-li“ řekl hostinský. Bůh to slyšel a vyslal anděla hněvu svého. A anděl hněvu Božího si sednul na černý mrak a chvátal rychlostí bouře k zemi. Oko jeho šlehalo blesky a hlas jeho hučel hroznou velebností, až se země chvěla, až se stromové klátilo a listí jeho strachem se tráslo, až ptactvo a zvěř polní polekaná těkala hledajíc úkrytu. —

„Přijde bouřka!“ řekl bagounář.

„Nechť!“ křikl hostinský. „Ty, Jurko, hrej veseleji! Počkej, já zazpívám:

Počkej Bonaparte! bude cesta ouzká —

Až tě budou provázet z Uher do Rakouska!

„Auf! Zpívejte!“

A hosté zpívali, až se to rozléhalo. A do toho hřměl hrom.

Hospodská přišla a položila mužovi ruku na rameno: „Ty, Antone, co děláš? Podívej se — Pán Bůh hrozí. Přestaň.“

„Eh, ať hrozí, nechť hrozí! Co nám do toho? Ty jdi do kuchyně!“

„Pánové, pojdte aspoň do světnice, aby vás lidé zde neslyšeli.“

„Hospodský, má u vás žena kalhoty?“ ptal se forman.

„Poslechněme a pojdme!“ řekl bagounář.

„Just ne!“ křikl hostinský. „A ty — marš domů!“

„No, paní kmotra, však my přijdem!“ chlácholil myslivec.

Hostinská šla a v kuchyni sednouc k oknu vzala svou jedinou dceru kolem krku a bědovala: „Andělko — ten tatínek jest rouhač! Bůh mu odpust!“

A anděl Boží letěl vždy blíže a blíž. Vítr hučel a stromoví se ohýbalo a praštělo. Krávy utíkaly bučice domů, drůbež křičela a myslivcův ohař plazil se kňuče k pánu svému. Prach se zdvihal, že zahalil celé okolí — blesky se křižovaly a mračna rachotila, jak rozlícené voje. Hráčům v besídce padaly karty se stola a vítr jim bral čepice.

„Nic platno, musíme do světnice!“ mrzel se hostinský. „To je dnes zatr . . . . povětrí!“ Vzali si džbánky a šli.

Přijdouce do světnice, sedli si za stůl. „Což musíme to blýskání viděti?“ řekl hostinský a zavřel okenice, rozžal svíčku a hráli dále.

A anděl Páně se vznášel nad hospodou a kázal hrozným hlasem pokání. Okna se třásla, komínem to skučelo jako neštěstí.

„To je dnes přec hrůza — Bůh uchovej!“ řekl myslivec.

„Drž hubu,“ zlobil se hospodský, „a dej pozor na hru. — Trumf!“ křikl a vyhodil srdcové eso. —

V tom zařval chroptivě hrom — a všem vypadly karty. Hospodský zblednul a vstal chtěje otevřítí okenici.

„Ježíš Maria — hoří!“ křičel hlas z kuchyně. Všickni vyběhli — a hle! — maštal stála v plameni! Forman běžel do konírny a vyběhl s pláčem ven: „Dva koně mám zabité!“

Hostinský křičel: „Haste, haste — pro Boha!“ Ale ubraň živlu rozbouřenému! Oheň vyšlehoval vzhůru, vítr dul a za krátkou dobu leželo vše, co nebylo klenuto popelem. Magounář vyhnal své bagouny; forman s pomocí pacholků vyvedl živé koně a vyvezl vozy — a když bouře se vzdalovala, bylo v hostinci smutno a ticho. Na dvoře se kouřilo a trámy ještě praštěly; dobytek řval, čeládka chodila ustrašená sem a tam; hospodský seděl v koutě a kabonil se a hospodská stojíc ve dveřích plakala.

A venku na zahradě a na poli dýchalo vše sladkou pohodou. Kvítí se smálo, tráva bujně stála,

stromoví bylo plno lesku, jak v Boží hod, ptactvo švitořilo, vzduch překypoval rajskou vůní a nad obrozenou zemí klenula se zářící duha míru — duha Boží!

Protož buď mi zdrav, anděle bouře. Když i hněv neseš — přec vždy tvé oko nebeské uroní též slzu blahodárnou: kde jsi na chvíli hřímal, tam zůstavuješ vždy též požehnání. — To značí tě nebešťanem býti!

Asi za deset let po této události šel jsem kolem téže hospody. Kdež byl předešlý blahobyt?! — Plotu kolem zahrady nebylo, střecha byla dřevá, malta na zdi oloupána, okna z části roztlučena, vrata rozlámána a ve škarpe ležely staré jesle na krmení, či po formansku „futterbankl.“ Myslil jsem si: „Jak to as uvnitř vyhlíží?“ — a vešel jsem.

Hostinský seděl u okna a bubnoval na sklo. Obličej měl sestárlý, vlas prokvetlý a oděv na něm jen jen visel. Byl zbořeništěm jako jeho hospoda. V koutě seděla Andělka bledá a sešlá a dělala papírové růže. Když jsem vstoupil, pohledla jaksi polekaně na mne a pak se zasmála, že mne mráz obešel. Byla choromyslna. — Před desíti lety jí umřela matka na tuže koleru, již se otec nebál, a nezkušená dívka zamilovala si krátce na to úředníka panského, jenž k nim dojížděl. Ten ji ale opustil — a Andělka ráj své lásky zaplatila rozumem. Ve světnici bylo vše zaprášeno a špinavo. Bylo mi těsno u srdce. Vypil jsem sklínku kyselého vína a kvapil pryč. V uších mi znělo: „Prst Boží!“ Šel jsem po silnici mezi lesy dále a čím má útroba byla naplněna, to překypovalo v písni:

Mezi lesy hospoda —
Pusto v sadě, na zahradě;
V jizbě holá neshoda,
V jizbě všechno v nesouladě.

Otec hledí oknem ven —
Okno slepo, začazeno —
Šeptá, vzdychá zarmoucen:
„Dobře umřela's má ženo!“

V koutě sedíc na zemi
Matné oko, bledé tváře
Dcera zdobí růžemi,
Potom zpívá ku kytáře :

„Byla krásná, byla panna,
Jako s nebe padlá mana —
(la la la)
Modrá fiala !

Oko hvězda, tváře růže,
Hlásek slavík, úsměv bůže —
(la la la)
Modrá fiala !

Přijel pán a opět dojel,
Ciz jen přijel, milý odjel —
(la la la)
Modrá fiala !

Ó jak bylo všechno v plese,
Když tam venku kvetla v lese —
(la la la)
Modrá fiala !

Den a den, tak čas ten plyne,
A s ním venku v lese hýne —
(la la la)
Modrá fiala !

Den a den, tak čas ten plyne,
A s ním věrnost, láska mine —
(la la la)
Modrá fiala !

Přijel milý, a zas dojel,
Jednou ale na vždy odjel —
(la la la)
Modrá fiala!

Růže svadla, dcera chřadla,
Matka žalem ve hrob padla —
(la la la)
Modrá fiala!

Hop a skok a do kola
Dcera po jizbě se točí:
„Kdo mé kráse odolá?“
Otec utírá si oči.

Hop a skok a z jizby ven
Dcera divý tanec vede — —
Hluchá baba u kamen
Na rubáš jí niti přede.

Cesta mně ušla, nevím jak? — Pojednou jsem byl za lesem, kde silnice jde náhle s kopce dolů. Procitl jsem z myšlenek a ohlížel se po rozkošné krajině. V dáli bylo vidět věže městečka a vesnic, zahrady, rybníky, háje — než, co popisují? Vždyť znáte Moravu. Zastavil jsem se, sedl pod strom a zahleděl se. Tu spatřím naproti na lípě plechovou tabulku, na ní vymalovaný vůz a pod vozem forman s rozjetou hlavou. Myslil jsem si: Zde se stalo neštěstí. Opodál rovnal zahrabač kamení. Ptal jsem se ho, co ta tabulka znamená?

„Tam byl přejet bohatý forman Jakub. Jak se to stalo — Bůh ví!“ —

Prst Boží to byl. Bůh nebývá posmíván! —

Číslo 29.

P y t l á k.

„Pro Boha tě prosím, kam už zase chceš jít?“ šeptala Spurná, pohlížeje se strachem na muže.

Spurný rozšrouboval pušku a ukryl ji pod kožich, ženě ani neodpovídaje.

„Josefe, nechod dnes nikam“, prosila žena — „ráno kokrhala černá slepice; to znamená neštěstí.“

„Mlčíš!“ — osopil se muž.

„Ano, mlčeti mám! A když tě dovezou mrtvého, co si počnu s dětmi?“

„Co jen vždycky máš s tvými hloupostmi? Já jdu do obecního, to je naše — tam mi nikdo poroučeti nesmí.“

„Což jsou v obecním také srnci?“

Muž se ohlednul po dětech na posteli, zaskřípal zuby a udeřil manželku do tváře, až vzkřikla — pak bouchnul dveřmi, že se okna otrásla a šel zahradou do pole. — —

Na tmavém nebi svítily miliony hvězd; teplý větýrek letěl klidnou nocí jako anděl a roznášel vůni kvetoucích u kostela líp; v hájíně nad potokem klokotal slavík a táhlé zvuky jeho žalovaly jemný bol. Spurný však neviděl hvězd, necítil pohlíbení vánku, neslyšel slavíka — šel rychlým krokem chodníkem k lesu. Byl muž obrovské postavy. Na hlavě měl beranici a vlasy mu visely přes čelo dolu do očí hněvem a náruživostí v nočním šeru svítících. Býval za mladých let vojákem a přišed domů, dědil od rodičů půllán. Bylo to kolem roku 1848. Hony se tenkrát staly svobodnými, rolníci počali stříleti a Spurný si koupil též pušku. Toulával se s ní celé dni po poli, zanedbával hospodářství a když ho žena anebo matka výminkařka napomínaly, aby začal jinak — rozzlobil se a šel do hospody. Jsa od malička popudlivý, sesurovél

takovým živobytím ještě více a stal se domácím tyranem. Čím dál tím více byl doma vzácným; čím dál, tím více pustnul a s ním pustlo hospodářství a dům. Pole neslo malý užitek, stodola stála prázdná, střecha byla dírava — plot rozbouřen a dobytek chud. — Dříve píjával víno a pivo, teď se pustil do kořalky: jest lacinější. Honby dávno byly už zase pronajaty — ale Spurný chodil ještě pořád střílet. Když nesměl veřejně — šel po tajmu: pytláčil. Činil-li to první léta z bujnosti — stávalo se to teď ze zvyku a někdy i z holé bídy.

Šel nočním šerem po chodnících zřídka šlapných, až přišel k lesu. Na pokraji ze zastavil, vyndal pušku zpod kožicha, přišrouboval hlaveň k pažišti, nabil, nastrčil zápalku a šel pozorně mezi křovím dále až k palouku, kde byla slánka a kam zvěř chodívala lízat. Postavil se do houštiny a čekal. Bylo v lese tma a ticho, jen chvílemi se zachvělo listí a zahoukla sova v dáli. Asi za půl hodiny se počalo šeriti, vrcholy stromů zářily v jemném lesku, světla přibývalo víc a víc — až hustým listím probleskoval velký a bledý měsíc. Pně stromů vystupovaly ze tmy a brízy sem tam roztroušené leskly se příšernou bělostí.

Jak jest ten les krásen v takové době! — krásen a pln teskných tajností a radostí, jako srdce poustevníkovo, když sní o ráji. —

Na druhé straně palouka cosi zašustělo — Spurný zdvihl hlavu: stála tam srnka s dvěma kůzlátky, natahovala krk a větrila. Spurný namířil, zablesklo se — a svatým tichem lesa hučela rána pytláková. Koza zavřeštěla, vyskočila a klesla k zemi. „Dobrá“, zabručel Spurný a šel k ní. Polekaná kůzlata utíkala od matky v smrtelném chropotu sebou škubající. Pytlák jí šlápnul na krk, vzal ji za běhy a zatáhnul do houštiny. Spustil kohoutek a počal z novu nabíjet, v tom však zaprašťelo haluzí, myslivec vyskočil a popadnul silnou rukou Spurného za krk.

„Co tu děláš chlape?!“

Silák však se mu vytrhnul, otočil se a než mohl myslivec odskočiti, popadnul ho za prsa a hodil jím o zem. Klekl na něj a počal ho puškou bít. Myslivec držel v pravé ruce dvojku a levou zachycoval rány Spurného, aby jej neudeřil do hlavy — jinak se však nemohl pod tíží obrovského těla ani hnouti. Žádný nemluvil slova — bylo slyšeti jen namáhavé pachtění. Myslivec ruky již ani necítil — krev mu z ní tekla — viděl už svůj konec. V úzkostech smrtelných napnul křečovitě své síly, hnul sebou. — Spurný jedním kolenem sklouznul, myslivec oprostil pravou ruku a již opět hučela tichým lesem rána. Spurný zavrával a řekl: „Milion hromů! Mám dost!“

Myslivec vyskočil a namířil z novu: „Tak jdi, chlape, máš-li dost; nemáš-li, šplíchnu na tebe ještě jednou.“

Spurný vzal pušku a zabočil do lesa. Šel rychle, skoro běžmo po stráni dolů v tu stranu, kde tekla potok. Doběhna k němu shodil se sebe šat a skočil do vody. Tam se válel a sténal bolestí. Po chvíli vylezl, oblekl se a šel volným krokem domů. Tělo jeho se chvělo a nohy mu klesaly. Měsíc stál vysoko, kohouti kuropěli a chladný ranní vítr foukal od vody. —

Přijda domů, klesnul na dvěře a klepal. Žena mu mlčky otevřela. On šel též mlčky do komory, pověsil tam pušku, vzal plucar s kořalkou a pil dlouhým douškem. Pak si lehnul a přikryl se kožichem. Ve světnici bylo ticho — děti ze spánku dýchaly odměřeně, hodiny cvakaly a měsíc svítil oknem tak jasně, že stůl a židle vrhaly stín.

Spurný počal skřípati zuby: „Až toho fousáče dostanu — no, chraň tě Bůh!“ — Žena mlčela. —

Po chvíli počal se kroutiti a vzdychati. Žena se lekla: „Co je ti?“

„Ančo, dones mokrou hadru a polož mi ji sem; dostal jsem!“

„Ježíš, Maria! co já nešťastná si počnu?“

„Mlč a nekřič, ať nepobouříš lidi!“

Spurná vstala a přikládala mu studené obkladky. K ránu nemohl bolestí už vydržeti — poslal si pro lékaře. Lékař asi za 3 hodiny přijel, ohledal Spurného, vytáhl mu několik broků a kroutil hlavou. „Celá rána je v životě! Střeva jsou prostřelená — nechte se zaopatřiti.“ Spurný zafal pěstě a pěny mu vystoupily z úst. Odtud šel lékař k myslivcovi a zavazoval mu ruku.

U Spurných bylo pláče a bědování. Postřelený nechtěl napřed o zaopatřování ani slyšeti — až odpoledne, když už měl zánět, zavolali pana faráře. Nespravil s ním však mnoho! Nemocný mluvil s cesty: proto mu udělil kněz jen poslední pomazání a odešel smuten „s Pánem Bohem“ domů. Lidé po dědině vycházeli před vrata, klekali a bili se v prsa a když kněz zašel, zůstali státí a vypravovali si kývajíce a potřásajíce hlavami.

Pod Spurnovými okny stálo plno dětí a poslouchali, jak křičel bolestí. K večeru, když zánět dostoupil nejvyššího stupně, utišil se. Matka jeho a žena seděly u něho a ošetřovaly jej. Pojednou počal škrábatí nehty po zdi. Matka vstala a nahнула se k němu.

„Josefe, co děláš?“

„Musím posypat testament.“

„Vždyť's žádného nedělal.“

„Co bych ne? Tamhle leží“ a ukazoval do prázdna.

Matka šeptala snaše: „Jdi pro představeného — on chce dělati poslední vůli.“

Spurná si hodila na hlavu vlnák a spíchala pryč. Matka přisednula k posteli, vzala starý „nebes klíč“ a modlila se modlitby za umírající. Nejmenší dítě sedělo na kolíbce, hrálo si se lžičkou a ukázavši na postel zažvatlalo: „tata!“

Postel zapraštěla, nemocný zasténal a než matka přiskočila měl oči v sloup.

Matka klesnula u postele na zem a škytala usedavě.

Když představený přišel, bylo už okno otevřeno a hromička hořela. — — — —

Přišel večer a hvězdy svítily opět tak milo, větérek dýchal opět tak vonně, slaviček zpíval opět tak sladce, měsíc vycházel opět tak krásně, jako včera — jen že u Špurných vyl pes po celou noc — byl v domě umrlec. — Avšak nebyl tam umrlec sám — byla tam i bolest až k zoufání, hanba a bída — a to vše vrhalo stín na duši pytláka, jenž ležel stuhlý na slámě. — —

Varujte se pušky!

Číslo 30.

V z k ř í š e n í.

Země ležela pusta. Všechny její síly a divy spaly pod sněžnou pokrývkou a ona truchlila, jak truchlí matka na hřbitově u hrobu svých robátek. — Tu zaznělo kuropění jara! skřivan zašveholil přiletěv od východu a s ním přiletěl teplý vánek, zrozený pod palmami; slunce se radostí rozesmálo a rozehrálo; země shodila sněžnou roušku, slzy radostné jí tekly bystřinou, stráně se zazelenaly, modré fialky se koukaly okem novorozeňátka, bílé zvonečky zvonily: příroda slavila — v z k ř í š e n í!

Člověčenstvo bylo též pusto. Všechny jeho nejušlechtlejší dary a síly spaly pod dusivou mlhou kletby, zasloužené hříchem spáchaným v Edenu a Tvůrce — po lidsku řečeno — truchlil nad svými tvory. Tu zaznělo kuropění jara nového: Kristus kázal sestoupiv s věčného východu a s ním přišla útěcha zrozená v světlém stínu stromů rajských; slunce pravdy zaplálo a rozehrálo hruď člověčen-

stva, že z ní pučely a kvetly nevidané cnosti v lepotě nebeské: člověčenstvo slavilo — vzkříšení!

A i ty, človče, jsi — ach přecho! — pust! Srdce tvé se svými žádostmi a vášněmi, se svou touhou a rozervaností, se svou slabotou a omylem bloudí jako řeka v pravo, v levo a zaplavuje a ničí nejurodnější nivy, zaplavuje a kazí tvou cnost a nevinnost! Máš rozum a víru! Ty nechť vykazují srdci tvému cestu přímou a pravou. — Srdce jest slabá žena; rozum podporovaný vírou jest muž. Ty dva spoj v manželstvo a narodí se ti dítě, cnost, jež bude tvým bezpečným vůdcem, jenž tě uchrání bludů a poklesků, a i ty — budeš pak slaviti vzkříšení!

V P . . . . . zvonili všemi zvony na vzkříšení. Vesnice byla umetena, domy uličeny a farníci v svátečním oděvu kráčeli se zpěvníky pod pažďí vážným krokem ke kostelu. Na cestách za vsí bylo viděti davy nábožných z přifařených osad. Chrám byl ozdoben nejskvostněji. Na oltáři, u obrazů a na korunním svícnu byly nové svíce s kyticemi, prapory byly zavěšeny: vše se jen lesklo. U kříže a u Božího hrobu ještě klečeli lidé a „líbali.“ Když pan farář vešel do sakristie, vzal kostelník kříž ze země a kýval na sousedy. Přednosta a starší sousedé vystoupili ze stolic a kostelník dal jednomu kříž, druhému a třetímu paškál, sochu Spasitelovu, nebo jak říká lid „vzkříšení“ či „Marečka,“ jiní vzali baldachýn, svobodní chasníci korouhve a postamenty a čekali. Pan farář vyšel s ministranty a kostelníky v nejskvostnějším rouše a ubíral se k Božímu hrobu. Tam ve svatém šeru pokleknuv modlil se po tichu se skloněnou hlavou — pak vstal, odhalil monstranci, obrátil se k lidu a zapěl chvějícím se hlasem: „Vstať jest této chvíle!“ Bubny zavířily, fanfara zazněla a lid počal zbožně zpívat. Průvod se bral z chrámu ven. Napřed šly školní dívky, pak odrostlá mládež, hudebníci, ministranti, p. farář s velebnou Svátostí pod baldachý-

nem a za ním a kolem něho druhý lid ve volném skupení.

Šli po vsi. Hudebníci hráli veselé pochody, pan učitel tloukl bubny a když p. farář uděloval na rozích požehnání, zazněly intrady, lid klesl na kolena a z mnohého oka řinuly slzy blaženosti. Takové slzy jsou voda z rajskeho pramene! Já jsem viděl „vzkříšení“ v městech, kde bylo vše skvostné a velkolepé — ale vzkříšení ve vesničce je dojemnější! Nemysli si, že ta veselá hudba ruší pobožnost! Uchovej! To množí radostný pocit nad vzkříšením Spasitele a již jsa ještě hoch, plakával jsem a až podnes radostí slzívám, když při takových příležitostech prostí hudebníci zanotí nějaký pochod, jenž by mne jindy nedojmul. Proč? — Já nevím! — Nemysli, že představení obce se horší, když kostelník jim rozkazuje, aby nesli kříž, paškál atd., nebo že učiteli ubude vážnosti, když tluče bubny, troubí. — To, to! Představení právem v tom vidí vyznamenání, když smí nositi znamení vzkříšení, a kdyby učitel nešel s hudebníky a nepříčinil k oslavě Boží, ztratil by vši lásku a vážnost osadníků, kterou by mu žádný paragraf nemohl navrátiti. Tak jest to na našem venkově a běda tomu, kdo by rušil lidu tuto dětinnou prostomyslnost lžiosvětou!

Slavnost byla ukončena a lid se rozcházel. Někteří šli do palírny, kde byl též kupecký krám, aby nakoupili ještě nějakých potřeb pro svátky a pod tou a pod tou záminkou vylouskli sklínku „šmatlavé.“ —

Šel tam též starý kolář z B . . . . známý pijan. Koupil za 3 kr. prysily a dal si nalíti. Ťukl si s druhými na „stálé zdraví,“ usrkl kořalky a mlaskal jazykem jako znalec vína — pak vypil sklínku na jeden doušek.

„Ah! tak! Však jsem ji neměl v ústech od škaredé středy.“

„Co?!“ divili se druzí.

„No ano! Víte, já se rád napiju, o to nic, ale když je svatý čas, nepiju a nekouřím. Já jsem

dobrý křesťan! — Paňmámo, nalejte mi ještě a dejte mi cigáru: nechal jsem dýmku doma.“

„Že to ale tak vydržíte!“ nahodil hlásný.

„Inu, ono se hubě chce — ale já komanduju: hubo mlč! a musí poslechnouti — vždycky, sempre! jak říká Talián. Já jsem starý kaprál! Ale potom to také chutná!“ Vzal sklínku a vypil opět.

„To byla dnes muzika,“ chválil krejčí, „až to hřmělo.“

„Mhm!“ přisvědčoval kolář, zapaluje si doutník. „Ten náš p. rektor to umí! Tamhle Dolinský učitel když hrá na varhany, tak to dělá: „túi, tui, tú!“

Druzí se smáli a rozházeli se pomalu, kolář však zůstal sedět a pil a klábosil dále. Když už byla noc a kolář hodně napilý, řekla mu židovka: „Kolář, běžte domů — už je pozdě, můžete zítra přijít zas!“

„Co ty židovino mne budeš vyháněti? Hle, hle! Já si zaplatím vždycky — immer — sempre! a ty mi poroučet? Ale kde! — Čtvrtku rumu — a hned! Já ti ukážu — ty — —!“

„No, mlčte, kolář, a pite!“ chlácholila židovka.

A kolář pil, až nevěděl, kde sedí a nadával neustále. Konečně ho přec vypravili, zamkli za ním dveře a on vrávoral ve tmě k domovu. Jda kolem hřbitova počal zpívat: „Odpočiňte v pokoji, věrné dušičky! Já za vámi také přijdu, ale hned ne! — To, to! Ale kde! — Pojď sem, ty židovino, já ti dám! Kde jsi? Ukaž se! Já jsem spravedlivý křesťan a ty židovina — víš co to nese?“

V tom zavrávoral do škarpy a svalil se. Chtěl vstát, nemohl však. „Eh, potvoro, struho. No nechť! Já dnes jsem trochu — — eh, kde mám ty sirky?“ Držel kousek smotku v ústech. Po dlouhém namáhání rozžal a počal zapalovati — tu mu vyšlehl modrý plamének kol úst — kolář klesl k zemi. Počal sebou kroutiti a řvati, kousal do hlíny, bil

nohama a rukama, až náhle sebou trhna, na tváři ležet zůstal. — — —

Ráno šli lidé z P . . . . . do kostela a našli jej mrtvého.

Co tomu říkáš, slavné publikum? Co mu pomohlo vše mrskání svých náruživostí po celý půst — když pak opět náhle se vrhnul v tůň hříchů?

Proto sesnub rozum se srdcem, chceš-li slavit i ty vzkříšení! konej jen věrně, co sv. církev žádá a můžeš pak zpívat radostné alleluja zde i tam, kam s touhou zírá vše stvoření!

Číslo 31.

N a p l e s u.

Že právě jest masopust a ty bláznivé dni, kdy bezmála každého chytanou skákavé křeče, chci Vám vypravovati, jak jsem byl na bále, abyste i Vy dostali chuť. Píšu dostali a ne dostaly: nebo ženské mají vždy chuť na bál — mladé pro kus toho tance a méně mladé, či docela nemladé (staré jsem neřekl!) — — inu, „skrzevá to sladké drevko.“ — Člověk tam všelicos uvidí, všelico uslyší a pak si o tom může sem tam se známými promluvit. No, však už víte. Při takových příležitostech pak se obyčejně říká: „Nechci pomlouvati, Bůh chraň — ale — —“; nebo: „Nesuď, nebudeš souzen“, jak říkám jí — „když to však člověk vezme —“ atd.

A k vůli tomu „sladkému drevku“ jsem šel i já na bál.

„To byl as nóbl bál, když tam pustili i kukátkáře“, řekne mnohá milostenka, čtouc řádky tyto.

Oh, prosím, milost slečno! Nesuď, abys nebyla souzena, I já se umím hoditi do parády. Počkej jen! —

Přišel jsem do městečka Tentononc a zastaviv se v hospodě, vidím lidi běhati přes schody dolů a na horu do prvního poschodí. Nosili tam židle, pohovky, sklínky a jiné věci. Ptám se, co že to bude?

„Budeme míti bál“, řeklo malé hospodského děvčátko držíc v ruce koblih a točilo se radostí jako čamrdka.

Vidíš Vašku, myslím si, natouláš se tím světem dost a neužiješ ničeho. Popřej si také jednou, vždyť je masopust! — „Dictum, factum!“ říkával můj nebožtík pan učitel. To prý znamená: „kdo nelení, tomu se zelení.“ Šel jsem ven a ptal se v maštali „fici podomka“, jaký bál to bude?

„Oh, pěkný. Přijedou všichni páni z okolních dvorů a vsí, z městečka také, toť se rozumí a kde který žid. Bývá jich kolikráte 50 i 60 párů.“

„A jaká bude muzika?“

„Jsou zamluveni Češi.“

Češi, myslím si, Češi? Pane, když Češi zahrají, to jdou nohy jak strunky. Půjdeš. — A mnoho-li je vstupného? ptám se.

Podomek se na mne podíval po oku a řekl: „To pro vás není. Musí se platiti 1 zl.“

Já vytáhnul šestku, dal jí podomkovi řka: „Tu máte a vycidte mi boty. Pacholek na mne teď vyvalil obě oči, nazdvihl čepku a šel pro kartáč. Za chvíli se leskly boty jako zrcadlo. Pak jsem šel ke studni, umyl si v korytě čistě ruce a obličej, — oholen jsem byl — vytáhl hřebínek a učesal si vlasy. Po té jsem šel do šenkovny k mé almárce. Mám v ní dole šuplátko. To jsem vytáhl, vyndal z něho čistou „šmizlu“ a nový nákrčník, přivázal si oboje, oprášil kabát a pak jsem šel k zrcadlu, abych viděl, jak mi to svědčí. No ujišťuji vás venkoncem, že jsem byl spokojen a uznal sám sebe za hodna, vstoupiti, ač krokem váhavým, do společnosti uhlazené — — a potom: vždyť je to mou povinností, pozorovati svět.

Když počala k večeru muzika hráti, šel jsem na horu, dal u dveří zlatku vstupného a chtěl vstoupiti. Ten však, jenž přijímal lístky, ptal se mne, proto že jsem žádného lístku neměl: „Prosím, kdo pak jste?“

Víte, člověk světem prošlý se neulekne. Vzprávil jsem se a řekl z vysoka: „Já jsem pan Václav Kosmák, a cestuji právě touto krajinou. Ci snad není dovoleno — —?“

„Oh, prosím, prosím“ a ukloniv se vpustil mne do taneční síně. Nebylo tam takřka ještě nikoho. Sín byla pěkně upravena. V prostřed veliký lustr, na zdích svícný, mezi nimi veliká zrcadla a okrasy z růžového i bílého organytnu*), podlaha voskovaná, oršestr ověncený — jak pravím „manifik.“ Ale, co to pro tebe? Ty tančiti nebudeš, zasedni si tedy někam do koutka, odkud bys pohodlně viděl. Šel jsem do vedlejšího pokoje, kde bylo na stolech pro hosty prostřeno a přisednul si u samých dveří, abych viděl do tančírny. Dvéře velké se otvíraly a jak andělé krásné dámy počaly vcházeti — v bílých, rozličně: modře, zeleně, žlutě, růžově, — pruhovitě, kostkovitě i mašličkovitě okrášlených šatech, s kadeřavými vlasy, s kyticemi v ruku, v rukavičkách, bílých hedbávných botkách. Objímaly se vespolek, tiskly si ruce, líbaly se. Páni v bílých vestách a černých frakách, v bílých rukavičkách, ve vyleštěných botech (jako já jsem je měl), s vlasy načesanými, s kníry natočenými, dvořili a kořili se jim, usmívali se, podávali jim paždí a vodili je ochotně a elegantně po lesklé, jasné síni. Bylo šepotu, hovoru, přidušeného smíchu, houpání a šoupání a hemžení po podlaze, šustotu dlouhých šatů, vůně a krásy, že jsem byl jak omámen. Starý drátař byl by, vida to, sepnul ruce, a řekl: „Pan bůžku muoj milý! Tako pekne ty to ve svém nebesu nemáš!“ Já však jsem se brzo

---

*) Zde poznámky není zapotřebí. Ženské vědí, co organytn je a mužští toho nepotřebují.

zpamatoval. Hudba počala hráti a hosté mladí tančiti a mne — bolet srdce. Věřte mi! Jak ti Češi spustili, každý ton mne rozechvěl a zvlášť ta křídlovka svým sladkým hlasem tak mne rozesmutnila, že jsem se až odvrátil, abych ukryl své pohnutí. Zabral jsem se do myšlenek o té marlosti světské. Po chvíli obrátil jsem se zase k tančícím a hleděl na ty krásné postavy, jak se lahodně houpaly, jak se ve zvucích hudby koupaly, až hudba ustála. Pak se počaly, z hluboka oddýchající, opět procházeti. Jedna mi nejvíce padla do očí. Byla vysoké postavy, tmavé vlasy jí visely v dlouhých prstencích na bílá ramena, oči její planuly, jako tmavé, veliké hvězdy. Šla s mladým pánem kolem mne, zahovořila a hlásek její zněl sladčeji nežli tón křídlovky. — Tak mnoho krásných, lidských květín oko uvidí, srdce se na ně rozesměje — ale — —! „No, zapij to“, řekl jsem sám k sobě a dal si donést sklínku piva. Nedaleko mne seděly dvě obstárlé paničky. Ta jedna řekla:

„Co je to tam za člověka?“

„Neznám ho,“ odpověděla druhá, hledíc na mne přes sklíčka.

„Že se člověk nikam nemůže hnouti, aby nebyl inkomodován!“ nařikala druhá a pohlížela po oku uštěpačně na šat své sousedky. —

I pokoj, kde jsem já seděl, počal se plnit. Přicházeli staří páni, zasedali si za stoly, popíjeli, kouřili, hleděli ven do taneční síně a vychvalovali tanečnice.

Jeden tlustý řekl: „Přec jest ta Karolina vždy nejvkusněji oblečena.“

„Která je to?“ ptal se druhý.

„Tamhle ta v bílých živým brečtanem okrášlených šatech s červeným pásem.“

Byla to tatáž, kteráž i mně byla nápadna. A líbila se zajisté všem. Tančila bez ustání. Jeden ji pustil a druhý již čekal. Kadeře jí lítaly kol hlavy, jako černé mraky kol slunce, tváře jí hořely

večerní záplavou a tělo bylo samý pohyb. K půlnoci počali tančiti kvapíka. Na jednou se strhne šramot a křik. Pohlednu lépe a vidím, že krasavici Karolínu odnášejí. Paničky běžely za ní a do pokoje k nám voláno: „Pane doktore!“

Doktor, (byl to ten tlustý pán), odběhl a nedošel více. Asi za čtvrt hodiny přišlo několik paniček a volaly na své dcery. Počaly se oblékat a rozloučivše se s bédováním, odešly.

Co se to stalo?

„Mrtvá“, šeptali ustrašeně pání a kroutili hlavami.

„Mrtvice“, řekl jeden, moudře vyhrnuv dolní ret.

„Mrtvice, mrtvice!“ svědčil druhý. „Tančila mnoho.“

Já zůstal jako omráčen. Taneční síň i druhé světnice se prázdnily a po půl hodině shasínali sluhové světla, hudebníci skládali nástroje, hostinský běhal mrzut sem tam a já seděl smutně v koutku a rozjímal: „Co je svět? co je člověk, co je krása, co je lesk, co je radost, co je štěstí?“ Kukátkáři, kukátkáři! kolikráte jsi již poznal, že je to vše marnost a pára a přec tě zase vždy bludička lákala! — Kukátkáři, kukátkáři!

A kdo z vás, slavné publikum, nemá příčiny taktéž rozvažovati?

A teď slovo k Vám, vy matky.

Často se sice již událo, a opět v tomto roce v Čechách, že dívka v maškarním obleku náhle k zemi klesla raněna jsouc mrtvicí. Proč? Proto, že se bezmírně v tanci rozehřála. Jaké to divadlo! Mladé, kvetoucí tělo, vyšnořené, vyfintěné, aby dráždilo smyslnost druhých, klesne náhle mrtvo k zemi, jako když tvá noha šlápne na květinu a ji zlomí.

Ale ještě častěji se stává, že si dívky na plesu vytančí zárodek k smrtným nemocem, že pak brzo zvadnou a zchřadnou — nejčastěji však odnášívají z plesu v srdci zárodek smrtelného hříchu! —

Nebojíte se voditi své dcery k takovým zábavám? A pakli již chcete jíti se světem, nepouštějte aspoň vášním vašich dcer uzdu napominající je k mírnosti. Nebudte nemoudry a nehleďte v tom čest a slávu, pakli je vaše dcera bez ustání „v kole.“ Mnohá již to smrtí zaplatila a matka její pak tu krátkou hodinku hrdého pocitu oplakávala až do hrobu!

Číslo 32.

V klamném světle.

Kdo se nebojí strašidel a zlodějů a šel už někdy večer při měsíčku lesem nebo polem, ten uvěří, že jsem jedenkrát, když měsíc svítil jako ve dne, v krajině mi docela povědomé, kde jsem každý krok znal, zabloudil! No ne, slavné publikum, nesměj se — neměl jsem v čepici! Šel jsem v myšlenkách — Bůh ví, kudy mi bloudily — až se najednou vyberu, hledím kolem sebe, a pane, já nevěděl, kde to jsem? To bude pěkná! myslím si. Jdu v levo, jdu v pravo a nemohu se spamatovati. Každý keř se mi ze zdáli zdál jako stodola, každý strom příšerně strměl do výšky, jak černé strašidlo. Přišel jsem ke kopečku. Běžím na horu, abych se ohlednul po krajině. V dolině se cosi bělalo. „Aha, to je vesnice! myslil jsem si, nemohl však poznati, která? No nechť — však tam přijdeš na cestu a spamatuješ se. Šel jsem v tu stranu a přijda blíže, poznal jsem, že je to malý březový hájek. Bílé pně se z daleka leskly jako zdě. Tu máš. Šel jsem tedy na zdař Bůh dále a bloudil dlouho, než jsem přišel na cestu pravou. Inu, noc není žádného člověka přítelem i když měsíc svítí. Jeho zář je mámivá, jest jen odlesk záře pravé, jest jen stín světla slunečního a vede na cesty bludné. —

Tak také každý člověk, který se spustí světla věčného, pravého, který se spustí Boha a kráčí za světlem jiným, třeba sebe luznějším, sebe vábivějším, jako je čarovné světlo luny — ten přijde na bezcestí a nevždy nalezne cestu pravou, jako já tenkrát v noci. Co doklad obrázek tento:

Roku 1857 jsme šli do Kostelního Vydří na pouť. Dorazili jsme tam s večerem a vykonavše pobožnost v kostele hledali jsme noclehu. Nebylo ho ale k nalezení. V hospodě, na půdě, na mlatě — všady přeplněno, plno nepokoje a křiku; do vesnice, kus cesty vzdálené, jsme nechtěli jít (u kostela stojí jenom fara, škola a hospoda), umyslili jsme si tedy, že půjdeme do podloubí. Před kostelem stojí totiž krytá chodba a na levém jejím křídle kaplička. Koupili jsme si svíčku a v té kapličce jsme se modlili a zpívali. Když jsme byli už unaveni, shasili jsme svíčku a sedli si ven.

Měsíc visel v tmavomodrém vzduchu a hluboko za ním z bezdna všehomíra probleskovaly malé hvězdy, perle oceánu vzduchového. Krajina vůkolní byla pokryta jemným závojem utkaným z paprsků měsícových a výdechu země i rostlin. Spala klidně, jako dítě. Seděli jsme v příjemném chladu letní noci a někteří polohlasitě rozmlouvali. Já opřen o zeď poslouchal tu a tam. Polohlasitá rozprava lahodila mému uchu jak bublání vody. Hlasy splývaly v jedno, měl jsem pocit nad míru sladký a naklonil těžkou hlavu — a mne přerušil hlas poněkud zvučnější za mnou. Ohlednu se a vidím, že tam sedí několik ženských mi neznámých. Košíky v bílých plachetkách zavázané, měly postavené na zemi, na hlavy a kolem krku si přehodily proti rannímu chladu vlnáky a seděly schouleny v koutku.

„Tamhle pod kopečkem, jak se to tam tak černá, to je obecní lesík,“ vypravovala stařenka druhým, „a tam zastřelil před několika lety voják svou milenku a sám sebe také.“

„Ježíš Maria!“ zašeptaly druhé.

„Ano, děvčata, já jsem ji znala dobře! Víte, tam v městečku v rožní hospodě měli všeho dost: peněz, polí, nač si člověk jen pomyslí — jenom žádných dětí. Uradili se tedy, že si vezmou nějakou schovanku. Vzali si roztomilé, chudé děvčátko a vychovali je jako své. Šatili ji po panskou, posílali ji do školy, nechali ji učit všemu, co jen bylo: šití, vyšívání, háčkování, německé řeči — ba snad i na „fortepián.“ Pěstovali ji jako tu voničku v zahrádce a děvče také rostlo a rozvíjelo se až radost. My, když jsme přišli do městečka na jarmark nebo trh, vždy jsme v té hospodě obědvali a já jsem mohla na tom děvčeti oči nechat. Točila se jako konopásek, rozprávěla s každým a smála se jako ta pěnkavka. Jednou jsme zase přišli na trh se lnem. Když jsme prodali, jdeme do hospody, ale toho děvčete tam už nebylo. Já byla s paní hospodskou dobře známa a ptám se jí, kde že je slečinka? Panímámě vyhrkly slzy a řekla: „Milá Kopřivko, až bude v šenkovně trochu prázdné, přijďte za mnou do kuchyně, vypovím vám všechno.“

Když hostí ubylo, šla jsem za panímámou. Chudák, vzala mne do pokoje, nechala donést trochu kávy a rohlíčky a posadila mne na pohovku. Tam se vám to padlo jako do peřin.“

„Aha, takovou mají u nás také u p. správce,“ řekla jedna.

„A na faře také,“ prohodila jiná.

„Ano, děti!“ řekla stařenka. „Tak jsme se tedy posadily, panímáma nalila do šálek a řekla: „Tedy nevíte nic, Kopřivko?“

„Ani slova!“ řekla jsem já. — „A znala jste naši Karolinku?“ ptala se ona. — „Ale Bože, jak bych ne? Jako svůj malíček!“ — „Vidíte,“ řekla panímáma, „to vám bylo děvče, že mu daleko široko žádná se nevyrovnala! Však my jsme se také o ni starali! Šít uměla, vařit, vyšívat, hrát na klavír, německy, jak když bičem mrská, hospodařit — nač jen si člověk pomyslí: a teprv do obchodu! Ona to vedla lépe, než my všichni dohromady. Byli

jsme s ní celí šťastni a skládali každý groš pro ni s radostí, jak by byla naše vlastní krev. Najednou — Bože můj, Bože můj, že se to tak stalo — přišel vám sem nový finanční strážník. Chodil k nám do stravy. Byl chlapík ovšemť hezký a lichotný, jak na drátkách. Já jsem sice pozorovala, že se ke Karolině jaksi točí a že spolu často mluví — ale víte, v hospodě to není nic nápadného a nic nového!“

„Svatá pravda, panímámo!“

„No, vezměte si rohlík, Kopřivko — nenechte se nutit.“

„Zaplat pán Bůh -- nemám hladu.“

„Jen jezte; však než dojdete domů, vyhladnete. — Já jsem si toho tedy nevšímla, ale děvče nám bylo jaksi roztržité, často zapomnělo, co má dělat a musela jsem se s ní i vaditi, k čemuž mi dříve nikdy příčiny nedala. Jednoho pěkného rána přijde milý nadstrážník k mému muži v plném lesku, jak by šel před jenerála a prosí o Karolinu, že prý bez ní nemůže býti živ. Můj muž se na něho díval jako blázen — a jak by ne? Prosím vás, takový žebrák se opovází ucházet o naši šochvanku!“

„Ale Bože, to je nápad!“

„Tak vidíte! — Můj muž ho vyhnal, ale děvče, když to vidělo, svalilo se nám jako špalek a zůstalo přes půl hodiny bez sebe.“

„Ty mé umučení!“ řekla jsem já.

„Od té doby vám skoro nic nemluvila, bledla, chřadla, až jednou ráno mne prosila, abych jí dovolila jít do Vydří k svaté zpovědi. — Já, jako dobrá nepomyslela na nic a pustila ji. Děvče si obleklo bílé šaty, zapletla si pěkně vlasy, dala nám s Pánem Bohem a šla. Bylo už skoro poledne a ona nebyla ještě doma. Já už jsem se hněvala a chtěla jí poslat naproti — tu se strhne venku v šenkovně křik. Vyběhnu, co to? a vidím, že muž si rve vlasy s hlavy. Já řku: Pro Boha tě prosím, co děláš?“

„Ach mé dítě, má Karolinko!“ volal můj.

„Co je, pro Kristovy rány?“ ptám se.

„Panímámo, nelekejte se,“ řekl obecní posel, „stalo se neštěstí: vezou Karolinku mrtvou domů!“

„Já se pádem svalila. Když jsem se probrala, stál před domem vůz a z něho zdvihali mé drahé potěšení, celé v krvi.“

Chudák, počala plakati. Já jsem sepjala ruce: „A jak se to stalo?“

„Jen si pomyslite,“ řekla hospodská, „ona vám šla chudátko k zpovědi do Vydří, pak k svatému přijímání a ten nadstrážník byl tam s ní — to povídal kostelník i p. farář. Odtud šli prý cestou k hájku a lidé na poli slyšeli tam dopoledne dvě rány z pistole. Běželi k lesíku a našli je vedle sebe v krvi — už mrtvé, mrtvé na vždycky!“

Plakala nebohá a já s ní. „A proč to udělali?“ ptala jsem se.

„Proč? To máte tady!“ Šla do skříně, vydala psaní, nasadila brýle a řekla: „Vidíte, to psaní jsme po ní našli. Počkejte, přečtu vám ho. Bože, už musím také číst přes brýle. Tak poslouchejte.

Nejdražší rodiče!

Třesoucí se rukou a s krvácejícím srdcem беру péro do ruky, abych Vám poslední s Bohem dala a Vám poděkovala za vše, co jste mi dobrého prokázali. Vy jste se o mne starali jako praví rodičové, vy jste mne vychovali, ušlechtili mé srdce, starali se i o mou budoucnost, to vše vím a s díkem uznávám, ruce a nohy Vám za to líbám a v tomto posledním okamžiku prosím, by Bůh Vám to stonásob odplatil. Ale umírajíc — nebo až tyto řádky budete čísti, nebude mne už mezi živými — musím Vám též říct, že jste na mne velké chyby se dopustili. Každá bylinka, každý stromek musí kvéstí a kdo zničí ten květ, ten činí i bylinku a strom neplatnými — zničí je. I já jsem rozkvetla. Poznala jsem mého šlechetného Josefa, srdce mé se mu otevřelo, jako růže jarnímu slunci, poznala jsem, že jedině své štěstí na světě naléztí mohu po

straně jeho. On byl ta spřízněná duše, kterou mi nebe seslalo: bez něho nemělo pro mne slunce světla, jaro květů, růže vůně, život rozkoše. Můj Josef prosil Vás o mne se slzami a Vy jste ho vyhnali. Tím jste nás oba usmrtili. Co dnes učiníme, totiž že se zastřelíme, to je věcí vedlejší. My od té doby, co jste nám zabránili, jsme mrtvi a teď jen toužíme ještě po tom spánku tam dole v tichém, chladném hrobečku, kde teď jest jediné náš domov a naše hospodářství. Poslední prosbu vyplňte: pochovejte nás vedle sebe, abysme až zazní hlas trouby volající do údolí Josafat, mohli jíti ruku v ruce před soudce, jenž bude spravedlivější než svět.“

Chudák, pláčem sotva dočtla. — Vidíte, děvčata, kam ta přílišná láska vede! — Teď leží tam na hřbitově v koutě oddělení od druhých.“

Slavné publikum, co takové pomatenosti říkáš? Udělali si lásku Bohem, v jejím mámivém světle kráčeli a to je vedlo na bezcestí takové, že majíce sebevraždu v mysli šli k sv. zpovědi a myslili tím sloužiti Bohu.

Místo Boha učinili lásku svým živlem a když jim tu postavena hráz, prolomili ji a popluží svého života věčného zaplavili a spustošili rozbouřenou a rozvlněnou svou vášní.

Proto kráčeť vždy jen v světle pravém a na Boha měj svůj zřetel — s přístavem spásy se pak nemineš!

Světlo luny a vášní jest klamno!

Číslo 33.

Za noci chodí bol.

V krásném měsíci růží a jahod — kdož by si rád nevyšel do světa? V krásném měsíci růží a

jahod jest každý zvuk — hudbou, každý dech a vánek — vůní, každá rostlina — květem. Jdeš kolem potoka — a spěchavá vlnka tě láká: „Pojď se mnou!“ Přelítne ti ptáček nad hlavou a výská: „Já letím do krásného světa!“ — Pohledneš k obloze — vznáší se tam bílý mrak jako putující anděl a úchvatnou touhou táhne tě za srdce, abys putoval s ním přes květné kraje k zelenému moři.

V krásném měsíci růží a jahod roztoužila se i má nádra po širším světě a já vzav „kukátko“ brousil se vůkolním krajem. Není každému člověku popráno volně kráčet za svou touhou — do dalekých krajů.

Chodil jsem tedy aspoň vůkolním krajem na zdař Bůh — kam mne nohy nesly.

Jednou k večeru mne vedla cesta luhem podél řeky Švarcavy. Luh je porostlý hustým, křovinatým olším a jiným mlázím. Sem tam se vypíná štíhlá bříza, mohutný dub aneb třaslavá osyka. Stežníky jsou ušlapány na všechny strany se křížující. Bloudil jsem úmyslně tím rozkošným rájem. Na každé větvičce zpíval a štěbetal slavíček, nebo sedmihlásek, nebo pinkava, nebo drozd; žežhulky kukaly ze všech stran — zdálo se mi, že hude celý háj, každý lísteček. Na zemi ve vysoké až po kolena trávě samý květ: žlutý, modrý, červený, bílý, fialový — a ptáš-li se na jména toho liljí rozkošného — nikdo ti jich nevypoví. Je jich, co hvězd na nebi. — Zajíci přebíhali přes cestu a na malém paloučku pásla se lepotvárná srnka. Slunce probleskovalo hustým listím jako malovanými okny chrámovými — bylo tam kouzelně krásně.

Chodil jsem v blaženém zapomenutí, nevím sám, jak dlouho? a nepozoroval ani, že již přichvátal večer. Najednou stojím na pokraji háje. Předě mnou zázračný obraz. Večerní záplava hořela nad blízkým městysem, na fialovém nebi rozžehla se večernice a hluboký hlas zvonu volal na poklonu. Byl jsem okouzlen; smeknul klobouk, utřel upoceně čelo a rozhalil oděv na prsou. Srdce

mi hrozilo puknouti. Chtěl jsem se modlit — rozplakal jsem se však.

Konečně jsem se spamatoval a kráčel k městečku. Před městečkem stál pěkný, patrový domek a za ním prostranná, pokud bylo za soumraku viděti, pečlivě pěstěná zahrada. Z okna zněly přidušené zvuky harmonia. Zastavil jsem se. Zvuky táhly smutně šerem. Mistrná ruka líčila hluboký bol. Po jednou počal měkký, altový hlas zpívati:

Aj, za noci z tichounka
Chodí bol,
Chodí bol
Kolem kol
Jak hodonka. *)

Zří s lunou tou truchlivou
Do chýží,
Do chýží
Pohlíží —
Jak lidé mrou.

Těž na tebe okenkem
Pozírá,
Zdaž smrt zlá
Nevolá
Tě věčnou v zem.

A ty se pak probudíš
Rozplakán,
Rozplakán,
Ulekán
Se roztrudíš.

Při posledních slovech se hlas rozechvěl a zajíkal. Zpěvačka ustála ve zpěvu a bylo slyšet jenom rozechvělé zvuky harmonia. Bezpochyby zpěvkyně plakala. Po malé přestávce počal zpěv z novu:

---

*) hodonka = zimnice pocházející z vypuštěných rybníků u Hodonína.

A kdyby tě netěšil
    Anděl tvůj,
    Pak by se's
    Milý můj
Snad prohřešil.

A nemáš-li doufání
    Na Boha,
    Povede
    Mátoha*)
Tě k zoufání.

Roztrudil jsem se. Ten smutný zpěv mi padl do srdce jako krůpěj jedu. Že při každém kroku musíme potkati bledou bolest — i tenkrát, když vše kvete a jest plno života a zdravoty! Kdo to zpíval? Nevím! Dle hlasu však byl mladý a v zármutku — ač bydlel v tak rozkošné zahradě za nejkrásnější doby roku! Zachvěl jsem se a šel dále k městu. Veliký, bledý měsíc již vystoupil a ozařoval okolí klamným světlem.

První chalupa v městečku byla malá, pod doškem a komín měla sbořený. Z jizby znělo jakési cinkání a křik. Přistoupnul jsem k oknu a hleděl do světnice. U kamen seděl muž a kluk skrčení v ošumělých halenách. Dle zdání byli kmínaři. Starý tloukl vařečkou na plech a mladý cinkal na hmoždíř. Po světnici se točil muž se ženskou skoro jen v košili oblečenou. Skákal, dupal a nad hlavou točil obuškem. Od huby mu lítaly slíny a řval chroptivým hlasem:

„Sekýrku mám za dva zlatý
    A topůrko za tolar,
Kdyby na mne hájný přišel,
    On by mně to všechno vzal!“

Chlapci klesala spánkem hlava — přestal cinkat. Muž, očividně opilý, přiskočil ke kamnům

---

*) mátoha = Schreckbild.

a zařval namíruje obuškem: „Budeš cinkať, ty neřáde? — sic tě zabiju!“

Žena se mu mezi tím vytrhla a chtěla utéci dveřmi ven. Muž po ní skočil, chytil ji za vlasy, přitáhl k sobě a počal se z novu šíleně s ní točiti. Nebohá sotva táhla nohy a po chvílce klesla k zemi. Opilec ji kopnul, že se odvalila a začal křičet na kmínaře: „A vy tuláci, chcete-li tady mít nocleh, tož dejte na kořalku, sic — —“ a zaklel, až jsem se otrásl. Obrátil jsem se rychle a pospíchal do městečka, abych hledal v hostinci přístřeší. Poznal jsem jej na náměstí dle osvětlených oken. Hned v síni jsem zaslechl flašinetl.

Vkročím do nálevny a viděl jsem tolik, co za husté tmy. Čmoud a smrad tabákový a hnusný výpar mne zarazil. Když se oko trochu obeznámilo, spozoroval jsem v koutě stát muže v špinavých, přilehavých, komediantských šatech, s dlouhými vlasy a stužkou kolem čela. Točil klikou. Vedle něho stála ženština v krátkých sukních, špinavé košilce a s nápadně načesanou hlavou. Po jizbě se točilo několik mladých nádenníků a děveček.

„Alou, chaso, z vesela! Však čert pekla nevezme! Mládenci a panenky, přejte si vyraženíčka a „frajšpásu!“ volal komediant.

Dvěře se otevřely a vešla seschlá, shrbená babička. Ohlížela se po světnici a kývala na mladého chasníka: „Honzíku!“

Honzík jaksi s nechutí šel k ní.

„Honzíku, pojď domů a neutrácej — víš, že nemám ani na sůl a ani jiskry másla.“

„Však já přijdu.“

„Ano, až budou peníze utráceny. Pojď hned.“

„Až budu chtít. A dejte mi pokoj, babo — však utrácím své peníze.“

„A matku necháš hladem!“

„Nedělejte mně tady hanby před lidmi — sic vás říznu, že zavravoráte. A pakujte se domů!“

Já odešel do vedlejší světnice: nemohl jsem se déle na to dívati.

Pojedl jsem z velkého hladu něco, zavlážil si a šel pryč. Umínil jsem si, že raději půjdu do rána, nebo někde venku za teplé noci na mezi posedím než-li bych zde v té peleši zůstal.

Po městečku vše ticho a tmavo. Šli jsme zvolna vlažnou nocí, já a můj stín. V postranní ulici vyl pes, jakoby plakal. Kmítalo tam světlo. Přistoupnu a hledím do okna. — Na zemi na slámě ležela mrtvola muže. Plápolající světlo svíčky stojící u hlav svítilo na tvář jak vosk žlutou, na ruce sepnuté a na mladou, prostovlasou ženu. Klečela u mrtvoly a podpírala hlavu o lenošku. Nevím, spala-li, nebo-li se tiše modlila? Na posteli vykukovaly pod peřinou dvě kudrnaté hlavy. V kolébce leželo nemluvně. Počalo plakati. Mladá žena sebou trhla, pohleděla zoufale na mrtvého muže a šla mdlým krokem ke kolébce.

To jsem viděl v malé světničce — jiného nic: ani nábytku, vyjma stola, ani okras a pohodlí. —

Oh! Svět jest pln hrozných bíd!

Šel jsem dál za městečko a tam si usednul na klekátko u kříže pod husté, tmavé stromy. Ze všech stran, na blízku a z němé dálky hýtali ponocní půlnoc. Přemýšlel jsem o tom, co jsem za dnešní noci spatřil a nevolky počal šeptmo zpívat:

Za noci z tichounka

Chodí bol

Kolem kol

Jak hodonka.

Přišla na mne dřímota. Podepřel jsem hlavu o klekátko a naslouchal tiché písni noci, kterou neslyší leč ucho zasvěcence v tajnosti přírody. Noc nemlčí! Poslouchej pozorně a uslyšíš jakoby dechnutí, jako uspávánku z daleké, daleké dálky — snad jest to šumění až od moře. Probudil jsem se pocitem chladna. Červánky nad východem hořely. Vstal jsem, umyl oči a čelo rosou a šel dále. Po chvíli počalo vystupovati slunce. Skřivani jásali, z osad zvonilo klekání, troubili pastýři. Svět byl

opět pln hlaholu. Asi za hodinu dorazil jsem do vesnice. Před chalupami stály rozdrbané, neučesané děti s krajícem v ruce, stařeny a starci šli do kostela. Šel jsem též. Kleknul jsem vzadu do stolice. Bylo mi v hlavě matno a v srdci rmutno. Smutek od předešlé noci se mi ještě nevykouřil. Po chvíli přišli školní dítky, kněz vystoupil k oltáři a kostelíkem zaznělo milými, jasnými hlasy:

„Otče náš, přicházíme
S vděčným srdcem před Tvou tvář!“

Zavřel jsem oči, položil hlavu na lavici a když bylo po mši svaté, vstal jsem upokojen a ve sele šel dále. V domě Božím spadnula ze mne truchlota pozemská a nevinným, důvěrným zpěvem dětí okrálo mi srdce.

To si ale pamatuj, slavné publikum, že

Za noci z tichounka
Chodí bol!

Proto jdi raděj se slepicemi spat a netoulej se nocí, abys se nerozželelo. Vezmi si ze mne výstrahu!

Číslo 34.

L i s t í   p a d á .

Les a srdce šlechetného člověka jsou plny krásy. V plesu i žalu, v bouři i klidu, v mládí i stáří, v rozkvetání i umírání — vždy jsou plny veleby, vždy v nich vane dech s nebe.

Včera jsem šel navštívit přítele sousedního. Bylo mi jíti hájem, tímže hájem, do něhož jsem šel z jara chtěje uslyšeti žežhulku. Včera však kukavěnka nekukala. Nebylo slyšeti ani konipáska, ani sedmihláska, ba ani drozda. Celý háj stál jako

němý, tiše, nepohnutě, stál jak truchlící u pokraje hrobu. Každý strom, každický keř se chvěl žalostí a žluté listí padalo k syré zemi dolů, jako nám poutníkům v údolí slzném jedna svadá naděje za druhou. Šel jsem smuten smutným, opuštěným chodníkem. Krok můj vyplašil tu i onde bažanta, že s řehtotem vyletěl a probudil pinkavu ze snění, že smutně zapískla a odlítla ke kraji, kde vířilo kolem křů hejno štěbetavých palečků. Tesknota mne přemohla tak, že jsem si sednul na starý pařez, kolem něhož vyrostlo mlází. Tak rosteme my mladí na hrobech předků. Hleděl jsem na mladé jasany, javory a duby. Listí s nich přšlo dolů a stály už polo holy. Což o to! však jarem se zase rozzelenají a zase opadnou a opět rozzelenají — až jednou přijde muž se sekerou, podetne je, odveze a nezůstane po nich ničeho, než pařez. S člověkem netečným je to taktéž. Vyroste na hrobě předků; rok po roku mívá v zahálce, či starosti o chléb; jaro se střídá s jeseň, až konečně z nenadání přijde posel Boží s kosou, podetne život jeho a co zůstane po člověku takovém? — Hrob, jako po stromu v lese pařez. Jinak je to s člověkem, jenž pracuje pro blaho svých blízních.

* * *

Když jsem byl bohoslovcem, pozval mne jednou Želetavský p. farář Žák v neděli k sobě. Po obědě jsme šli do pole, kde světil nový kříž. Šlo s námi veliké procesí s hudbou, zpívající mocným sborem. Když odříkal p. farář u kříže modlitby, postavil se na podstavec a počal k zástupu mluvit. Podzimní slunce svítilo mu na bílý vlas a přivětivou tvář, že statná a pevná jeho postava se leskla jako ozářence. Otevřel ústa a řekl:

„Ó vy všichni, kteříž jdete cestou, pozorujte a vizte, zda-li bolest nad bolest mou?“ (Pláč Jeremiášův kap. I. v. 12.)

Já zůstal jako okouzlen! Těch několik slov mne dojalo více, než kterékoli kázání jinak vyhlá-

šených řečníků. Teď jsem poznal, jaký význam má název: „zlatoustý, medomluvný — chrysostomos, meliologos!“ Hlas jeho zněl tak sladce, řeč plynula tak mile, klidně, oko hledělo na lid shromážděný tak důvěrně, tak pravdivě — jak umí hleděti jenom dítě a člověk, jenž se stal, jako „jedno z maličkých.“ A lid na jeho obličeji visel, ssál slova jeho ústama, když mu líčil, jak Ježíš Kristus pro nás sestoupil s nebe dolů, jak 33 let putoval po této zemi, snášel hlad a bídu a potupu, dobře čině a uče pravdě nebeské; jak konečně na olivetské hoře krví se potě prosil Boha Otce, prosil o posilu k mukám, jakých nepodstoupil žádný člověk pro druhého; jak vise na kříži modlil se za katany své; jak v bolestech nesnesitelných přirozenost jeho lidská úpěla: „Eli, eli, lamma sabakthani! Bože můj, Bože můj, proč si mne tak opustil?“ jak, když byla míra naplněna, Bůh seslal anděla smrtonoše a Ježíš nakloniv hlavu vypustil duši — pro nás, pro nás hříšné — nevděčné!

Lid plakal a pan farář ustál na okamžik, opřel se jednou rukou o kříž a pokračoval: „To trpěl Ježíš Kristus pro nás, aby nám otevřel nebe, do kterého my po silnici tohoto života kráčet máme, nesouce s Ním kříž, trpíce s Ním: nebo bez utrpení žádného oslavení, bez boje žádného vítězství. Ó, vy všickni, kteří jdete zde cestou kolem, obtíženi jsouce křížem svým: když vás tlačí tuze na bedra, když kolena vaše klesají — nebědujte, nereptejte! ale pohledněte zde na svatý kříž, pozorujte a vizte, jest-li bolest nad bolest, jako bolest Kristova? Co jsou naše trampoty, naše bolesti, naše bídy proti trampotám, bolestem a bídám, jež snášel On pro nás? Trpělivě tedy kráčejte na svou golgotu a když na cestě své zemdlíte, sem do stínu svatého kříže usedněte, obejměte to svaté dřevo a polibte svého nejvěrnějšího přítele — Krista ukřížovaného. On vás posilní a potěší na další cestu k hrobu a hrobem k nebi!“ Pokleknul, políbil svatý kříž a lid dojatý po něm.

Já se divil, jak se vešlo do této silné postavy, jenž dubem stála — ač bouře mnoholetá jí zmítala, tolik něžnosti, tolik vroucnosti a prostoty dětinné. Tělem Petr, skála, duchem Jan! Hleděl jsem k němu s hlubokou úctou. Dlouhá leta účinkoval v nepatrné osadě vlídně vlídným svým hlasem, klidně klidným svým okem. Namahání utužilo jeho tělo a ušlechtilo jeho duši.

Když jsme přišli domů, vedl mne na zahradu do besídky. Tam jsme si sedli a hovořili.

„Velebný pane, smím-li se zeptat, neráčil jste ničeho dát do tisku?“

„Proč se ptáte?“

„Takového kázání, jako jste ráčil dnes mítí, bylo by škoda, aby bylo zapomenuto.“

Stařeček se usmál: „Vy ho nad míru ceníte, velice velmi! Ale ono v zapomenutí nepřijde — někdo z posluchačů snad si ho přece zapamatuje.“

„Doufám, že všickni!“ řekl jsem. „Budoucí kazatelé však z vašeho ducha a vaší práce nebudou moci těžiti.“

Pan farář se na mne podíval jaksi pohnutě a pak ukázal na zahradu. Listí na ovocných stromech už bylo žluté a počalo padati. „Podívejte se na ty stromy a na mé vlasy — podzim tam i tu! Listí padá. U mne již je na psaní pozdě! Promluvití ještě dovedu — ale napsat — —“ Stařeček kroutil hlavou. „Pravda, pravda, je to pěkné, když člověk po sobě zanechá nějakou památku. Podívejte se tamhle na tu kadlátku. Listí s ní již opadalo, ale ovoce, švestky na ní ještě visí. — Tak zůstane i po člověku, který pracoval, ovoce, třeba on sám opadal a umřel. U mne to však nebylo možno. Vychování naše bylo takové, že jsouce vysvěceni, nikdo z nás neznal správně česky psáti a čísti! Já vzal bibli a po dlouhém namahání, když jsem byl z ní se učil dnem i nocí, tak dalece jsem dospěl, že umím správně psáti a čísti. Teď však jsem již stár a je pozdě, abych pracoval a po sobě památku ně-

jakou zanechal mimo tu, jenž snad zůstane v srdci a paměti mých farníků.“

„A ta bude hojná a nejkrásnější, velebný pane!“

„To ví Bůh!“ řekl ctihodný kmet. „Dobré však a též nanejvýš důležité jest to za našich časů, aby každý kněz, seč jeho síly stačí, ve svém oboru vystoupil do veřejnosti — jeden ve vědeckých, druhý v poučných, jiný v zábavných knihách neb člancích, každý dle svých vloh. Vám mladým je to lehké! Vzorů a pomůcek máte dost! Kdyby každý z těch sta knězů, co je jich na Moravě, každoročně aspoň něco psal, nebo dobré knihy a časopisy podporoval a rozšiřoval, nemohla by nám katolíkům nepříznivá literatura, časopisectvo nás hanobící tak se rozšiřovati. Teď píše do novin každé nedospělé židě, každý nedouk — proč by toho nedovedl též každý kněz, jenž študoval dvanáct škol? Kým bych měl sílu svých mladých let!“ vzdychl stareček a zamlčel se.

„My mladí se přičiníme!“ řekl jsem.

„Přičiníte, přičiníte! — Ale kdy? Podívejte se — listí padá! Já je snad vidím naposled padati — vy však, dle lidského rozpočtu, ještě ne. Kolikrát ale je uvidíte ještě padat? Snad 20krát, snad 30krát! — Co je to? — Proto pracujte a pokaždé, když přijde podzim, vzpomeňte si na mne, abyste někdy nemuseli říci, jak já dnes: posud jsem pro veřejnost nepracoval ničeho, teď bych rád — ale síly není. Omluvy, jako mi staří, vy mladí byste neměli!“

To mi přišlo včera na paměť, když jsem seděl v háji na pařezu a listí žluté kolem mne padalo k zemi a zde jsem to napsal; ne abych někoho napomínal, ale abych v známost uvedl, co mi kdysy řekl † vp. František Žák, farář Želetavský.

Tedy, slavné a tentokrát i velebné publikum, chutě k práci — listí už zase padá!

Číslo 35.

Věrný pastýř.

Tentokráte, slavné publikum, Ti nechci vypravovati, co jsem zažil na svých potulkách. Ukážu ti obrázek, který jsem viděl jinde. Byl sice dobře vykreslen, ale jeden je zvyklý na českou kuchyň, druhý na maďarsko-paprikovou, třetí na francouzskou a čtvrtý na polosyrovou anglickou. Ty's, slavné publikum, zvyklo v „Kukátku“ na kuchyň mou chudopanskou a proto onen obrázek Ti chci dle svého způsobu převařiti či lépe přemalovati.

Poslouchej tedy a až vyslechneš, zapiš si to do srdce.

Před několika roky přišel do osady nedaleko Paříže nový pan farář. Byl muž vysoký, vojenského chování, oka plamenného a kadeřů havraních. Býval kdysi ve voji Dona Karla ve Španělsku a byv několikrát raněn musel opustiti vojsko výbojné, drahou vlast, a přidal se k vojsku tichému, které bojuje pro vlast krásnější a věčnou, totiž pro nebe. Celou duší svou a celou zbývající silou chorého těla přilnul k novému povolání svému.

První čas sice chodíval smuten, hledě toužebně v onu stranu, kde leží Bohem požehnané, lidmi však spustošené a zubožené Španělsko, jeho krásná domovina; nebo sedával s nakloněnou hlavou, jakby naslouchal, zda nezaslechne hukot děl svého krále Dona Karla. Pak často si přikryl bílýma rukama bledý obličej, prsa se mu vzdmula a z úst vyrazil hluboký povzdech. Tak oddychuje sopka.

Když však ve svátek vstoupil na kazatelnu, zmizel všechen bol a smutek, pak se vzpřímil jako voják, vztyčil hlavu a šlehal kolem sebe bleskem ducha a pravdy. Oči mu zářily, vlasy v záchvatu nadšení vlály jak černé mraky kolem bělostného

čela — a lid shromážděný stál okouzlen, jako bez ducha: každé oko tkvělo s dětinnou oddaností na jeho ústech.

Posluchači, jdouce z chrámu, nerozumovali, neposuzovali — oni věřili a vidouce pana faráře, v úctě se uklonili.

Za krátký čas byl dítkám otcem, dospělým příkladem, nešťastným útěchou, slabým podporou, chudým dobrodincem, nemocným andělem a všem přítelem.

Plamen sáhá kolem sebe na vše strany a rozohní vše, co není skálou nebo mrtvou zemí. Tak i pan farář, plápolaje láskou k Bohu a k blížnému rozplamenil celou svou osadu tímže svatým ohněm, a výsledek, úspěch, zdar a vzrůst ten rozradoval a oblažil duši jeho tak, že zapomněl na své krásné Španělsko, na jeho nebetyčné Sierry (pohoří), na jeho jasné řeky, na jeho rozmarinové a oleandrové háje a pomerančové lesy, na jeho věčně vlídné slunce a věčně velebné moře, na jeho krásný lid, ba že zapomněl i na válku pro pravdu a právo pod praporem Karlovým, a že našel ve své farnosti novou vlast a nové, vděčnější bojiště.

Byl spokojen, ba šťasten — jenom jedno ho hnětlo.

Na blízku osady stál ve velkém sadě dvorec. V tom přebýval obstárlý, svobodný dobrodruh, který dlouhá leta světem se tloukl za rozličným zaměstnáním a posléze co vojín, až konečně zde se usadil, aby v tichosti trávil stará léta.

Ovdovělá sestra mu hospodařila.

Tento dobrodruh — říkali mu obyčejně „kapitán“ — byl příčinou mnohé trpké chvíle farářovy. Byl sice mírný, dobrosrdečný — ale nikdo ho ještě neuhlídal v kostele, tím méně ve zpovědnici. Ba dříve někdy veřejně i v posměch bral svaté věci. Ovšemž, od té doby, kdy nový pan farář se přistěhoval, vyhýbal se kapitán takovým řečem ze šetrnosti a úcty k duchovnímu, jehož si z celého srdce vážil, náhledy své o víře však nezměnil, ač

pan farář častěji z daleka s ním o tom řeč zaváděl. Zůstal zatvrzelý a chladný jako kámen. Ano, on byl tou skálou a mrtvou zemí, kterou horlivý duchovní rozplameniti nedovedl. A to faráře bolelo. Bylo mu líto té jinak upřímné a dobré duše.

Jinak byl, jak praveno, docela šťasten a pracoval jako pečlivý zahradník, pěstuje a ošetřuje každou jednotlivou květinu.

Ne však dlouho.

Vůle byla zajisté ochotna, tělo však choro a nemocno.

Staré rány provalily se a pily sílu jeho jako úpíří. Když nadešlo druhé jaro a vše se rozzešlo, oživilo a rozkvetlo, schřádnul, svadnul p. farář docela a strojl se do hrobu.

Jednoho dne poručil si zavolati stolaře. Stolař přišel a políbil knězi ruku: „Co ráčíte poroučeti, velebný pane?“

Farář seděl sešlaben v lenošce. Byla na něho smutná podívaná. Černé, plné kadeře splývaly mu kolem vysokého čela, velké, jasné oči zářily z pod hustého obrví — tvář však byla vychudlá a bledá až k smrti. Podal stolařovi hubenou, bílou ruku a usmívaje se klidně a vlídně ptal se: „Milý mistře, máte zásobu prken dubových?“

„Mám. Co si přejete?“

Pan farář s namáháním vstal a postavil se zády ke zdi a nazdvihnuv ruku na hlavu, naznačil prstem bod na stěně. „Zde udělejte znamení, milý mistře, a změřte tu výšku.“

Stolař zůstal uleknut stát: „Velebný pane, snad nechcete — — ?“

„Změřte výšku.“

Stolař vytáhl měřítko a měřil: „Jeden metr a 87 centimetrů“ (asi 5 stop 11 palců).

„Tož tedy, udělejte mi tak dlouhou rakev. Může býti i delší — na dva metry.“

„Ale, velebný pane —“

„No ano, ano! Což nevidíte, že jsem už do-
zrál, ovšemž před časem, dozrál však přec? Musím
se starati o poslední postel.“

Stolařovi vyhrkly slzy. Šel plačky domů.

Na to psal pan farář o výpomocného kněze.
Kněz přijel. Pan farář ho představil farníkům a
rozloučil se s nimi od oltáře. Bylo pláče, že smutno
vzpomínati a povídati.

A když už kvetlo všechno stromoví i jabloň
a hrušoň, ležel pan farář na lůžku a kněz výpo-
mocný šel z kostela s Nejsvětějším k faře. Před
nimi zvonil kostelník. Fara byla lidem jak obležena.
Vše klečelo a plakalo, jakoby umíral pospolitý otec.

Jen pan farář ležel klidně a modlil se. Když
přijal svátosti umírajících, poohlednul se po rakvi,
kterou mu na jeho rozkaz donesli do pokoje i s
rouchem hrobovým a zašeptal: „Nunc dimittis ser-
vum tuum, Domine!“ (Teď propustiž sluhu svého,
Pane!)

Pán však ho ještě nepropustil: nenadešlat ještě
hodina jeho.

Svečeřelo se, vyšly hvězdy, zazvoněno klekání.

Pan farář ležel pořád klidně a modlil se stále.
Služka seděla mu u hlavy a ošetřovala jej.

Přišla již půlnoc. Najednou zahrčel kočár a
zazvoněno.

Služka otevřela. Do světnice vstoupila sestra
kapitánova celá uplakaná a klesla u postele pana
faráře na kolena.

Pan farář jí podal ruku a ptal se: „Proč
pláčete?“

„Ach, velebný pane! Bratr můj se náhle roz-
nemohl, je na smrt a nikdo na světě ho nepře-
mluví, aby se dal zaopatřiti, leč vy — a vy —
můj Bože! Vy jste sám —“

Nedomluvila. Položila čelo na lůžko a plakala
hořce.

Pan farář vzdychnul a sepjál ruce. Po chvíli
řekl: „Vždyť je zde výpomocný velebný pán.“

Sestra kapitánova kroutila hlavou: „Toho on nezná a neposlechne — snad by ho ještě výhnal.“

Pan farář pohleděl na kříž na stěně a zašeptal: „Mistře, jen ještě tuto noc!“ a pak se obrátil k služce a pravil: „Zavolejte pátera!“

Výpomocný kněz přišel.

„Račte jíti do kostela,“ řekl p. farář „a přinese sem Nejsvětější, pojedem spolu zaopatřovat. Oblecte mne!“ rozkázal služce.

Kněz i služka se zhrozili.

„Učiňte, jak jsem pravil!“ rozkázal p. farář skoro přísně. „Mne volá povinnost.“

Kněz i služka poslechli. Pan farář jakoby oživnul. Choré, umírající tělo poslechlo ducha.

Vysadili jej na kočár a druhý kněz drže velebnou Svátost, sednul k němu.

Májová noc byla čarokrásná a teplá. Na nebi vysoko planulo souhvězdí „vůz.“ Pan farář upřeně naň hleděl a šeptal: „Ještě nezapadá, ještě to vykonám. Salve Regina!“

Dojeli k dvorci. Sesadili p. faráře a vedli jej k nemocnému. Před ním šel kněz s Nejsvětějším.

Nemocný uslyšev zvonek, trhnul sebou a vida vcházeť mladého kněze, ptal se zhurta: „Co chcete u mne? Kdo vás volal?“

Dvěře se však otevřely víc a vstoupil podíraje se o dva muže, umírající pastýř duchovní.

Kapitán se zaleknul a hleděl udiveně na faráře. Ten přistoupil k posteli a podával mu ruku.

„Co vás ke mně vede, důstojný pane?“ ptal se skoro ostýchavě kapitán.

„Příteli, slyšel jsem, že musíte ze světa,“ řekl upřímně a pevně p. farář. „I já jsem v umírání. Nechtěl byste jít, co dobrý přítel, se mnou touže cestou, cestou pokání?“

Kapitán klesnul do podušky a pak kývnul přítomným, aby se odstranili. Zůstali s panem farářem dlouho samotni a když konečně na dané znamení vešli, uzřeli kapitána v slzách a p. faráře se zářícím obličejem.

Výpomocný kněz udělil kapitánu Tělo Páně a poslední pomazání a pak vzal pan farář nemocného za ruku a hleděli si dlouho do očí, až kapitán překonán hrdinstvím umírajícího pastýře, učinil čeho jakživ dosud nikdy — že panu faráři políbil ruku. Pan farář ho políbil v čelo a řekl: „Na shledanou!“

Odvedli jej na kočár. Sklesl celý zemdlen a pohleděl vzhůru k obloze. Hledal souhvězdí „vůz.“ Stálo již nad západem.

„Byl nejvyšší čas,“ šeptal p. farář mladému knězi. „Hledte! „vůz“ již zapadá a můj povoz též již vjíždí do brány věčnosti.“

Opřel se o mladého pomocníka svého.

Ranní chlad zavál, skřivánci vznesli se vzhůru k obloze s plesáním a červánek nového dne ukázal se na obzoru.

Přijeli k farnímu domu. Složili hrdinného kněze, donesli jej více než dovedli k posteli, vysvlékli a uložili.

Pan farář poohlednuv se po rakvi šeptal: „Otevřte okno, rozžete svíci a vy, pane bratře, modlete se modlitby umírajících!“

Kněz se počal modlit a pan farář, leže se sepjatýma rukama, modlil se tiše za ním.

Ranní vánek vál do pokoje a nesl vůni tisícercých květů a písně tisícercých ptáků.

Najednou se zableskla bář kostelní prvním paprskem nového slunce, paprsek blaha přeletěl přes tvář ctihodného pastýře a mladý kněz padna na kolena zvolal: „Proficiscere anima Christiana de hoc mundo!“ (Putuj duše křesťanská z tohoto světa!)

Zvoník udeřil na zvon, lidé po celé osadě udělali kříž a májový den usmíval se blahem, jako mrtvého faráře tvář. — — —

Kapitán se uzdravil a chodil ještě dlouho na farářův hrob.

Číslo 36.

Chudobinka.

Vzal jsem onehdy raneček na záda, hůl do ruky, trochu floků do kapsy a pustil se do světa. Kudý jsem šel — tudy jsem šel: chtěl jsem jedenkráté povolití svému kočovnému pudu. Zabrousil jsem až do Mohelny a šel dále přes strmé, borem porostlé stráně, mezi nimiž hluboko dole proudí Jihlavka. U mlýna mne přeplavil bosý, zamoučňený Charon.*) Oboly teď už nejsou v oběhu — dal jsem mu tedy šesták a škrabal se na druhé stráni vzhůru. Slunce planulo na nebi jako žhavá koule. Pot mi řinul všemi potnicemi a myslil jsem, že se mi mozek usmaží. Doškrabav se vrchole shodil jsem ranec a lehl si do stínu mladého dubí. Nahoře si hrál v listí jemný větérek, jakby pohrávala matka měkkými prsty v kadeřích dítěte. V dáli pískl drozd, zasmál se divoký holub, zaluskala veverice. Nedaleko mne padla borka k zemi, přeletěla včelka bzučivá, zašelestilo listí a cosi sladce zaznělo, tak nevýslovně sladce, že se to zdálo býti chládkem do duše. Ó, ty krásný lese! — Prsa se mi roztoužila a já ssál plným douškem balsám přírody. Víčka klesla na oči, mozek byl jak omámen — — — tu zazněly po jehličí křupavé kroky. Vzchopil jsem se uleknut. Slunce stálo už vysoko: já jsem byl v stínu usnul. Díval jsem se, odkud kroky jdou, a zahlédl ztrácejícího se v houští myslivce, jakoby poslední obraz ze sna. Tělo mé bylo už zase pružno a mysl svěží. Krácel jsem tedy opět cestou dále a hleděl na dávno mi povědomou krajinu. Ty lesy, ty vesnice, ty pahrbky — vše mne vítalo co dávného známého. V levo Dukovany, kde spí v hrobě ne-

*) Charon jest v řeckých bájích převozník, jenž převáží umrlé přes řeku Lethe do věčnosti, začež mu každý povinen byl dáti obol (peníz).

šťastný P. Bezstarosti; přede mnou Rouchovany; v pravo Hrotovice, Krhov, dále Myslibořice — ano, jste ještě, jak jste byly — a tam daleko na obzoru ty zelené ostrůvky, z nichž probleskují bílé domky: to jsou samé známé vesničky, klidné mezi nivami položené, jak skřivánčí hnízdečka v zlaté pšenici. Tam za tím černým lesem jsou zase jiné osady na potokách i kopcích a tam jsem všudy jedenkrát byl. Zastavil jsem se. Oko mé tékalo po krajině a duch můj zalétal do minulosti, koupal se v upomínkách.

„Co asi dělá slepá Františka?“ myslil jsem si.

Vidíte, tam za tím černým lesem leží v úžlabině na silném potoku vesnice. Po obou stranách osady k severu i k jihu táhnou se žleby protekané potokem s úrodnými lukami v stínu lesem porostlých strání. Tam jsem jedenkrát šel podél potoka. Bylo to v čas sečení sen. Lidé na loukách obraceli a kopili vonné seno. Šel jsem v stínu vrby a olšin volným krokem po stežníku. Potok na jednom místě zabočil až k samému lesu a stežník šel krajem lesa. Tam seděla v stínu dívka. Byla ještě mladá, bledeho obličeje a v jednoduchých čistých šatech. Seděla s nakloněnou hlavou, se zamhouřenýma očima a naslouchala v onu stranu odkud jsem přicházel. V rukou měla punčochu a pletla. Já ji před tím ještě nikdy neviděl. Zastavil jsem se a pozdravil. Dívka trhla hlavou, vstala rychle a hmatala v prázdnu po mé ruce. Poznala mne po hlasu, ač já jí nikdy ještě nepozoroval a o ní neslyšel. Viděl jsem, že je slepá. Celá postava byla očividně zakrnělá a krásný obličej bez života, jako socha. Bez slunce svitu zakrní každá bylinka a pozbývá pestrosti a živosti barev: bez světla očí zakrní i tělo člověka a obličej nemá živosti.

„Jste zdejší?“ ptal jsem se.

„Ano, prosím!“ šeptala dívka.

„A čím jste?“

„Můj otec jest hrobařem. Dělá tamhle se sestrou na louce sero. Zavedli mne sem na vzduch.“

Dívka mluvila slušně a ryze. „Byla jste v ústavu?“

„Ano, prosím. Tři léta.“

„Čím se teď zabýváte?“

„Pletu punčochy, čepičky, kabátky a nějaké nepatrné maličkosti umím též šít. Tím pomáhám otci ku své výživě.“

„Hudbu neumíte? Slepci umí skoro všichni.“

„Oh ano, umím na harfu. To je mou největší radostí.“

„A tím byste se nemohla živiti?“

Dívka se začervenala, zakroutila hlavou a řekla: „Ne. Zde to nejde. Jednou mne otec přemluvil, abych šla hráti do hospody. Vícekráte tam nepůjdu. V ústavu nás před tím také pan ředitel varoval.“

Pochopil jsem a řekl: „Jednáte dobře, že tam nejdete.“

Dívka se spokojeně usmála.

„A podpory nedostanete od nikud?“

„Ano. Z ústavu mi posílají několik zlatých. Je to dobré — aspoň na dříví!“

Chtěl jsem sáhnouti do kapsy a dáti jí nějakou maličkost. Vzpamatoval jsem se však a pomyslně si: „Tím by's jí mohl bolno se dotknouti.“ Viděl jsem, že na duši a srdci ušlechtilá vyšla z ústavu a k takovým lidem musíme se chovati velmi šetrně — zvlášť chceme-li je podporovati. Řekl jsem jí tedy, aby ke mně přišla, že jí chci, seč budu, pomoci — z peněz totiž, které jsou k podpoře ustanoveny.

Poděkovala mi slušně a já šel cestou dále.

Potkal jsem tam jednu ženu, kterou jsem už znal, a dal se s ní do řeči. Vyptával jsem se jí blíže na osud slepé a dozvěděl se, že jí matka už dávno umřela, že přišla pak do ústavu a teď že žije v bídě.

„To byste ji ale měli přec také někdy podporovati s nějakou maličkostí.“

„Ah, však my bysme ji podporovali, jenom kdyby ona byla jinší. Ale to z ní v tom Brně udělali frajlu. Aby šla po domech si něco vyžebrať — Bůh chraň! A člověk jí to přece neponese k samé hubě. Byl by každý blázen! Anebo kdyby šla po hospodách hrát na harfu — umí! dostala by také nějaký ten krejcar: to jí také nevoní. Tak když chceš dělat frajlu — dělej!“

„Milá ženo,“ řekl jsem, „oni z ní Brně, jak pravíte, „fajlu“ neudělali — oni jí jen, pokud bylo možno, na duchu ušlechtili a čistotě přiučili. Že nosí až podnes ty šátečky, jež v Brně anebo od nějaké dobré paničky dostala, proto není fajlou. Nosí, co má. Že po domech nechodí žebrať, není chybou. — Je mladá a může ještě aspoň něco pracovat. Myslí si zajisté: na žebrotu času dost, až budu museť. Teď raději budu trpěti bídu, dokud mám otce. A kdo ji chce podporovat, může jí nějakou punčochu dát uplésti a pak jí dvojnásob zaplatiti.“

Žena se jaksí zastyděla a řekla: „Ano, dá-li jí člověk něco, vezmou jí to otec a sestry.“

„Snad to nebude tak zlé,“ odvětil jsem, „a kdyby i — vždyť žijí pospolu: oni podporují ji a živí, proč by ona i svým haléřem nepřispěla k domácí potřebě? — A pak, milá ženo, že do hospod nejde hrát, vy jako matka zajisté pochválíte, vzpomenete-li si, že se tam tak nevinné děvče, jak jest ona, lehce pokazit může — a pokazí-li se mrzák, slepec — jest to hroznější neštěstí, než kdyby zdravý klesl.“

Žena kývala hlavou. „Pravda, pravda — na to jsem nezapomněla.“

„Vidíte — k takovým chudým, jak jest ona, dlužno nám býti velice šetrnými. Za to jest pak ale zásluha také dvojnásobná u Boha.“

Vlna přichází a odchází a člověk také. Už dávno jsem v té osadě nebyl. Co asi dělá slepá Františka? myslil jsem si tedy. Vůkol na polích

sekli hojnou úrodu a jiná dozrávala. Ten, jenž živí tolik lidí, postará se i o slepou Františku, postará se o ní, jako ptačník o slepého slavička.

Ale, ač Bůh živí vše, přece od nás požaduje, bychom pomáhali nuznému a bídnému bližnímu — a slepci jsou chudáci velicí! Pomáhejte jim tedy, seč jste; podporujte ústav jejich, vždyť nikdo z vás neví, nenarodí-li se mu dítě slepé, které tam pomoci hledati bude nuceno!

Číslo 37.

Osamělý kvítek.

Mnohá přerozkošná květinka kvete osaměle v klidném háji a po celý její květinový život ji nikdo neužrít, leč otec její — Bůh, jenž s modrého nebe na ni dolů s radostí hledí — a pak ptáčekové zpěváčkové, pestří motýlci, bzučivé včelky a za teploučkých svatojanských nocí — zářivé světlušky — světloňošky lesních panen. Kvete životem šťastným. Vonná duše její mluví s Bohem, kalíšek krásný pije rosu nebeskou a v radostném opojení hledí kolem po háji a naslouchá čarovnému zpěvu okřídlenců, až skloní se k zemi a jde si zdřímnout, čekaje pod listím a sněhem nového jara a vzkřesu. Blažený kvítku! Kéžby byl mnohému srdci lidskému tentýž osud! — —

* * *

Když jsem studoval, býval o prázdninách les „Hory“ zvaný mou rozkoší, zábavou, mým spoludruhem, takřka mým domovem. Hned po kostele jsem brával knihu a šel zadní zahrádkou, kde má otec včely, na panskou štěpnici, jenž jest ohražena trním, na němž rostou z jara krásné plané růže. Tam jsem skočil z tarasu a šel po humnách kolem

myslivárny, ovčírny a hřbitova cestou na malý kopeček zvaný „štompelky.“ Na kopečku stojí kříž a u něho roste hlohový keř a černé maleniště. S kopečka dolů jde pěšinka po mezi asi 200 kroků a vede na louku „u olší.“ Louka ta se jmenuje tak, poněvadž u prostřed ní je bahnisko, na němž olší roste. My hoši jsme se tam často houpávali. Bahno je porostlé pevným drnem a když po něm skáče, povoluje jako pohovka. V noci tam skáčou světélka a už prý mnohého zavedly, že padl po pás do bahna. Přes tu louku jsem chodil a pak přišel kolem malé panské nivky mezi jalovčí. Odtud vedla pěšinka k velkému mraveništi. Často jsem u něho stával pozoruje ty němé tvory, jak bedlivě pospíchali ze svého města po silnici jak šňůra rovné a dobře ušlapané a přinášeli budto potravu nebo bodličky k stavbě. Pak jsem šel po měkkém mechu do vysokého lesa, kam modré nebe a slunce zelenými větvemi jako malovanými okny hledělo, míhává světla a jemné stíny vrhají do lesa, toho velebného chrámu, mezi jehož tisíce sloupy krácejí andělé míru a Pán Bůh probírá zlaté struny na harfě světa. Kdo má sluch pro tu hudbu a srdce těm zvukům přístupné, ten jest šťasten. Já prožil v lese tak blažené hodiny, jak onen mnich, jenž šel za zpěvem ptáčka rajského, a proto je mi vždy tak teskno po lese!

Jednou přijda na prázdniny domů, chvátal jsem hned na druhý den do „hor.“ Šel jsem milou mi známou cestou a doжда lesa ulehl jsem si nedaleko kraje v houštině na mech. „Teď si pohov, má duše,“ myslil jsem si a zakochal se do té Boží krásy. Najednou jsem zaslechl z daleka přidušený, sladký ton. Nazdvihl jsem hlavu, napnul ucho a poslouchal: byly to housle. Hra byla jednoduchá, ale dojemná. Napínal jsem ucho ještě více a rozeznal konečně, že hudec hrá píseň: „Osířelo dítě“ dle nápěvu, jež zpívají u českých hranic kolem Telče a v mém domově. Hrál nápěv dvouhlasně — v sekstách a někdy jsem zaslechl i třetí ton —

basový. Seděl jsem jak okouzlen ani sebou nehýbaje. Kdo to je? Já zde takového houslisty neznám. Snad jest to nějaký pocestný, jenž si v stinném lese zahrál? — Po chvíli počal hráti jakýsi veselý pochod. Já vstal a šel zvědav v onu stranu, odkud hudba zněla. Vyjda na samý kraj lesa viděl jsem seděti pod jalovcem pasáčka a hráti s celou duší. Ovce se mu pásly na nivce a pes ležel na zemi jak na vedetě. Šel jsem blíže — pasáček mne neslyšel. Byl asi 16 roků stár. Měl plátěné kalhoty, lehounkou kazajku přes košili a na hlavě klobouk z hrubé slámy. Nohy měl bosé a opálené. Hrál bez ustání ani se neohlížeje. Já šel kolem a domů. Doma mi řekli, že je to jakýsi cizý chlapík, jež si vzal ovčák z jara do služby a že trochu nedoslýchá, když na něj mluví, proto ale přece prý hrál celé dni na housle a večer že je ho někdy až pozdě do noci slyšeti šumařit.

Druhého dne jda do lesa, šel jsem schválně jalovcím, kde včera pasáček seděl. Seděl tam dnes opět. Poznal jsem jej z daleka po žlutém klobouku. Seděl, housle maje vedle sebe na mezi, lokty opřené o kolena a bradu o dlaně a hleděl před sebe do prázdna. Když jsem se k němu přiblížil, uviděl mne, nazdvihl klobouk, obrátil pěknou, osmáhlou tvář a jasné modré oko překvapeně, ba udiveně na mne a řekl: „Pochválen buď Pán Ježíš Kristus!“ To řekl ani nevstana. Já mu poděkoval a šel dále, jako bych si ho nevšímal. Tak jsem učinil několik dní po sobě. Když jsem však viděl, že mne hošík už zná a že už tak udiveně se na mne nedívá, zastavil jsem se jednou u něho.

„Synku, kde pak jsi se naučil tak pěkně hrát?“

Hošík otevřel ústa, jak by má slova chytal a porozuměv mi, řekl: „Ve škole jsem se naučil trochu a to druhé sám.“ Zůstal však seděti.

„Sám? Hle, hle! A hráváš mnoho?“

„Co?“

„Jestli mnoho hráváš?“

Pasáček se bolestně usmál. „Já bych hrál ale roztrhal bych mnoho strun a nemám na ně!“

„Chudáčku! A jinší práci nemáš?“

„Ne.“

„A proč aspoň nečteš?“

„Nemám co.“

„No, na struny ti dát nemohu, proto že sám nemám, ale zítra ti donesu nějakou knihu na čtení.“

Pasáček otevřel ústa a díval se na mne. Viděl jsem, že mi nerozuměl. „Donesu ti zítra nějakou kroniku na čtení!“ opakoval jsem.

Hochovi se v očích zablesklo. Když jsem odcházel, vstal a díval se na mne docela jinýma očima — důvěrně, upřímně.

Druhého dne jsem mu donesl Čelakovského čítanku pro gymnasia, kterou jsem náhodou na prázdniny vzal. Sedl jsem si k němu a četl s ním. Hoch četl zběžně a já mu vysvětloval, co mu bylo tmavo a nepochopitelné. Učil se hravě. Tak jsem s ním celé hodiny sedával v jalovci, kde slunéčko teplé hřálo, kde mateří douška voněla, pestří motýli a rychlá šídla lítala, kde z keřů vykukovaly štíhlé ještěrky a vypravoval mu, co jsem sám věděl o cizích národech, o jejich zvycích a mravech, o jejich životě a oděvu, o zvířatech a rostlinách cizokrajných a on mne zas učil znáti rozličný hmyz dle prstonárodních názvů a rozeznávatí zpěv ptactva. Divno, ač značně nedoslýchal, přec rozeznal každý zpěvný ton, zvláště vysoký a jasný. On na mne visel s celou duší a já jej miloval jak bratra.

Když se chýlily prázdniny ku konci, ptal jsem se ho jednou, aby mi pověděl, odkud je a kdo jsou jeho rodiče? Chlapec se jaksi rozesmutnil a řekl:

„Já mám jenom tatínka.“

„Jen tatínka? A kde bydlí?“

„My máme v R . . . . u Telče chalupu. Tatínek je zedník. Dokud byla maminka živa, chodíval jsem každodenně do školy a učil se také na housle — ale před třemi roky maminka umřela a od té doby jsem ve škole nebyl. Musel jsem býti doma

u menších dětí. Otec býval celé dni pryč, a když jsem plakal, že doma s dětmi sám nebudu, dobil mne jednou tak, že od té doby špatně slyším. Potom se tatínek zase oženil a mne posílali na výdělek. Letos před jarem mne vyhnal. Řekl, že už jsem dost velký, abych se šel živit sám, a macocha řekla, že ona na mne nebude se dřít. Vzal jsem housle a šel žebrotou, až jsem přišel sem a tady službu našel. Nechá-li mne ovčák přes zimu, zůstanu, když ne, musím jít světem dál. Ach Bože, kdyby má matka živa byla, neseděl bych u ovec, učil bych se řemeslu!“ vzdychl ovčáček a vzal jako ze zvyku housle do ruky. Zabřínkal na struny, jsou-li naladěny a počal bez pobízky hrát:

„Osířelo dítě
Ó půl druhém letě.“

Já se jej ptal, umí-li celou tu píseň? On řekl, že ne, že jen čtyry slohy. „Tož počkej, já tě jí naučím.“ Počal jsem zpívat a on mne na housle doprovázel. Když jsem zpíval:

„Ach mámo, mamičko,
Promluvte slovíčko“

vyhrkly mu slzy. Plakal tiše až do konce písně a když jsem dozpíval, položil housle a vzlykal, až se mu tělo třásl. Já mu pohladil hlavu a šel do lesa slze též a z daleka zněly opět smutné zvuky „Osířelo dítě.“ — — —

Před sv. Václavem šel jsem naposled do „hor“ a rozloučil se s pasáčkem. „Tondíku,“ řekl jsem, „pozejtří musím jít opět do Jihlavy; měj se tady dobře a nezapomeň na mne. Já ti pošlu knihy.“

Ovčáček byl celý smuten a neodpovídal.

Na sv. Michala jsem se vydal na cestu. Cesta k císařské silnici vede jiným dílem lesa, tak zvaným „milířem.“ Šel jsem rázným krokem, až jsem přišel k mýtině, zvané „myslivcův palouk.“ Uslyšel jsem zvonce ovčí. Vskutku, ovčáček pásl dnes na „palouku“ a stál na kopečku u velké jedle

s kloboukem v ruce. Ruku měl ohnutou kolem jedle a právě dořezoval do kůry její velký kříž a pod ním číslo 1861.

1861.

To učinil chudák na památku rozloučení. Když jsem došel k němu, smál se na mne se slzavým okem. Já mu podal ruku a se srdcem rozbolestněným s ním se rozloučil.

Odbyl jsem 8. školu a přišel domů. Ptám se po ovčáčkovi — nebylo ho už však u nás. Ovčák prý ho dal ze služby a kde je teď, nikdo nevěděl.

Od té doby jsem o něm neslyšel a vzpomínám si na něj, jako na minulý, krásný sen. Jestli šel spat klidně pod zem, jako ono kvítko, nebo jestli ho svět poslapal — to Bůh ví. Ztratil se mi ve světě, jako vlna v moři. Kdykoli jsem v pozdějším čase šel kolem jedle, do níž vyřezal kříž, myslil jsem si: „Kdyby mnohé dítě bohatých rodičů mělo tvé vlohy, Tondíku, jak by bylo šťastno! A co tobě pomohou? — Možná, že srdce tvé otupí nouze a surovost světa a že pak umlkne a budeš sedávat jako ztracený v mrtvém zadumání u svých ovec. — Ubohý, osamělý kvítku!“ —

Kdo má statek a ujmul by se takového dítěte — jak velkou měl by zásluhu!

Číslo 38.

K u b í n e k.

Pamatuji si ještě ze svých chlapeckých let, jak jedenkrát přišel otec po klekání domů s novinou, že u kostela zpívá „Kubínek.“

„Kdo je ten Kubínek?“ ptám se.

„Poustevník“ řekla matka. „Jdi se na něho podívat.“

Vzav čepici ubíhal jsem ke kostelu. Počalo se již zmrákat a několik hvězd probleskovalo s vysoké oblohy.

Před křížem pod lípami u kostela klečel muž s hlavou až k zemi nakloněnou. Hlava byla holá, jenom kolem uší a do zadu splývaly dlouhé, hodně prošedlé vlasy. Obličej jsem nemohl rozeznati, pozoroval jsem však, že je obrostlý plným, as tak dlouhým vousem, jak malují malíři svatému Petru. Muž byl oděn v zaprášenou kazajku z hrubého, lněného plátna a v takovětěž kalhoty; na nohou měl velké, těžké boty, s podkůvkami a cvočkami. Vedle něho stála almárka, jakou nosívají „gráni,“ jen že je nižší; na zemi ležel černý, široký klobouk a notná hůl.

Kubínek klečel neustále sehnut, hrál na harmoniku a k tomu zpíval brzo vysokým fistulovým hlasem, brzo zase hluboko. Vyrážel každý jednotlivý zvuk zvlášť a namáhavě, tak že při každém tonu sebou pohnul. Slově jsme nerozuměli a nápevu neměla píseň též žádného, aspoň žádného nám známého. Na harmoniku hrál také přepodivně. Ovčákův Šimek u nás uměl také na harmoniku, ale ten hrál docela jinak.

Celé to divadlo mne zarazilo. Stálo tam se mnou několik jiných kluků a za námi odrostlých lidí a i stařen. Poslouchali jsme všickni pobožně a s úctou. Měsíc již vystoupil nad kostel, hlásný zastroubil dole pod hospodou devátou a Kubínek ještě klečel a zpíval. Nás kluků to omrzelo: šli jsme spat. Mně ale se přec v noci o tom podivném muži a jeho zpěvu zdálo.

Když jsem druhého dne z rána přišel do kostela ministrovat, klečel Kubínek již opět před oltářem a zpíval — bez průvodu však harmoniky. Viděl jsem mu teď dobře do tváře. Byla jako z kamene vytesaná, vráskovitá a osmahlá. Modlil se z velké knihy a výraz tváře se neproměnil ani

jednou. Já jsem po něm se bez přestání ohlížel a zapomněl odpovídat „suscipiat“ a zvonit při „sanctus.“ Dostal jsem za to v sakristii za uši.

Kubínek odešel a já na něj zapomenul, jako na pohádku.

* * *

Uplynulo několik let. Byl jsem již velkým studentem. Přijda na vánoční prázdniny domů, šel jsem o štědrém večeru vzdát p. faráři svou úctu. Pozval mne k večeři. Pan farář večeřel o třech hodinách, proto že chtěl jít dříve spat, aby se posilnil k namáhání budoucího dne. Povečeřeli jsme a seděli v šeru rozmlouvající. Najednou někdo zazvoní. Služka šla otevřít a v síni se ozvaly těžké kroky. Pan farář otevřel dvěře, aby se podíval, kdo tam to je?

„Ah, Kubínek! Vítám vás! Pojdte dál.“

„Dejte mi nějaký obušek, abych si otloukl ten led!“ řekl Kubínek a stavěl svou almárku na stůl. Měl na sobě tentýž šat plátěný, který měl před lety, kdy jsem ho ponejprv viděl, jenom bílou halenu si přehodil proti zimě. Na botech měl namrzlého ledu na tři prsty. Děvečka mu donesla obušek a on si počal osekávat led. Byla ho hodná hromádka. Když byl hotov, vešel do pokoje.

„Pochválen Pán Ježíš Kristus. Šťastný dobrý večer!“

„Na věky!“ poděkoval p. farář. „No jak, je tam zima?“

„No, jakž má být o vánocích?“

„Pojďte si sednout.“

Kubínek ale zůstal stát nahrben u dveří a svlékal si vlněné rukavice.

„Jakž pak — nemáte nějakou zbytečnou pětku na dědictví?“

„Toho teď nechte a pojdte si sednout. Večeřel jste již?“

„Eh, nevečeřel,“ řekl lhostejně Kubínek.

„Tedy pojdte a nestůjte tam pořád. Dáme vám, co máme. Zůstala-li jim nějaká polívka — nevím.“

„Však nemusí být!“ prohodil Kubínek a probíral se v kožené tašce, visící mu přes rameno. „Kolikrát nejím dva, tři dni žádné polívky a je také dobře. — Máte již tyto písně?“ ptal se, ukazuje malé sešitky. „Složil jsem je sám. Jsou tři: mešní píseň pro advent, pro čas vánoční a postní. Podívejte se na ně a líbí-li se vám, pošlu vám jich ale sto nebo dvě sta.“

Služka donesla na stůl zbytky večeře.

„Pojdte jíst,“ pobízel pan farář, „abyste se zahřál; pak si promluvíme více. Je vám zima.“

„Což je o zimu! Trpívali svatí větší. Ale jíst musíme, chceme-li býti živi.“ Postavil se k stolu, pomodlil se a jedl.

„Co chcete, Kubínku, vína nebo piva?“

„Nic! Já toho nepiju. Lidé říkají, že jsem poustevník, proto musím být také trochu jako poustevník živ.“

„Povečeřev ptal se, kam že ho položí? Zavedli ho do malé světničky. Tam zpíval ještě do noci. —

Já se ptal pana faráře: „Prosím, kdo je ten Kubínek vlastně?“

„Neobyčejný člověk. Pochází z Blažovic u Brna. Měl tam grunt, ten prodal, peníze věnoval k dobrým účelům a od té doby je poutníkem. Jak jste ho viděl, tak chodí s tou almárou v letě v zimě a sbírá údy do dědictví. Sebral jich již na tisíce, a nebyti on, dávno by bylo dědictví zaniklo. Nejí masa, nepije opoje a je při tom tak zdrav a silen, že s tou tíží na zádech každodenně chodit může — ano putuje každoročně až do Marie Celi a do Prahy. Odřekl se světa a slouží jen Bohu a dobré věci.“

Uplynula opět léta.

Onehdy jsem ho potkal na silnici. Šel s al-márkou na zádech volným krokem. Pozdravil jsem ho. „Kam pak, Kubínku?“

„Tady k Brnu. A který jste vy?“

„Já jsem ten kukátkář.“

„Aha, co píše do „Hlasu.“ A kde máte to „kukátko?“

Já ukázal na oči. „Tady.“

„No, pravda, pravda. Já to také čítávám. No, vy píšete, jak si toho svět žádá. Já píšu jináč. Máte již můj „Denník?“

„Mám.“ Všimnul jsem si ho lépe. Byl tentýž, jak před lety, jenom že o něco více shrbený, na hlavě více šedý a jedno oko měl vytekklé.

Já řku: „Ztratil jste oko, chudáku?“

„Proč chudáku? Lépe jest jednookému vejít do království nebeského, než s oběma očima zvrženu býti.“

„Však tam ještě nejste.“

„Nejsem — ale musíme se přičinit, abysme tam přišli.“

Tu máš! myslil jsem si a zapředl jinou řeč. Bylo to na jaře, v čas květu žit, kdy letos panovaly mrazy.

„Budou-li takové mrazy pořád,“ pravím, „pomrzne nám všechno.“

„Eno, co máme říkat? Za starého zákona dávali lidé Pánu Bohu desátek ze všeho, teď mu nechtějí dát nic: proto si ho bere Pán Bůh sám.“

Došli jsme do jedné fary. Zastavili se tam. Pan farář nebyl doma, jenom jeho otec. Za řeči řekl otec pana faráře: „Je to teď zle s tím lidem! Co se ti kněží nakážou a nic platno! Škoda každého slova!“

„Škoda, že máte syna knězem a mluvíte tak hloupě!“ prokodil Kubínek.

„Co hloupě?“ řekl otec jaksi uraženě.

„Jak pak ne hloupě?“ ptal se Kubínek chladnokrevně. „Což nevíte, že když rozséval roz-

sévač semeno, padlo jedno na cestu, druhé na skálu, třetí mezi trní a teprv čtvrté na půdu dobrou? Tak se také ujímá teprv každé čtvrté slovo knězem kázané.“

Usmáli jsme se vtipné odpovědi — Kubínek však ani nemrknul: stál vážně dívaje se k zemi. „No, nic platno,“ řekl, „musím se podívat po vsi. Mám tady čtyry údy — podívám se, mohou-li co zaplatit.“

Vzal almárku na záda a dav s Bohem šel. Já s ním. V síni nás potkala děvečka. Nesla si právě odkudsi ze zahrady naškrobenou sukni. Kubínek ji oslovil: „A což vy nedáte ničeho do dědictví?“

„Kde pak bych vzala peníze?!“

„Ano, na fanfrňochy máte!“ káral Kubínek ukazuje na sukni. „Lepší vám bude dobrá kniha, než ta nejkrásnější sukně. Paráda povede k pádu.“

„A co je vám do toho!“ odsekla děvečka. Zlobila se, že jí tak pokáral.

Mně do toho není pravda nic,“ řekl Kubínek lhostejně, „ale já jen mluvím pravdu. No, s Pánem Bohem, a vy,“ obrátil se ke mně, „pracujte pilně, abyste nezakopal hřivnu svěřenou! Až půjdu okolo vašich, zastavím se u vás.“

Odešel do vsi volným krokem, hrbě se pod tíží.

Hleděl jsem s úctou za ním. To je ještě postava ze středověku, plna romantiky, zvláštností, ale jako ze železa na těle a na duchu: poctivá, přímá, vytrvalá. Vytknul si za účel, rozšiřovati mezi naším lidem dobré knihy a tím pravou osvětu. Myšlence této věnuje všechny své síly, celý život svůj, slouže zároveň věrně Bohu svému. On jest světloňosem, jenž prochází bez odpočinku krásné země koruny Svatováclavské, napomíná příkladem i slovem k dobrému, nebera ohledu na osobu lidskou. On jest muž apoštolský. Kubínek jest jeden z nejšlechtetnějších mužů, které zplodila Morava.

Čest budiž mu a dlouhý život!

Číslo 39.

S i r o t e k.

Slunko vystouplo z černého lesa jako naděje ze smutného srdce.

Na tmavomodré obloze stál nad západem veliký měsíc, bledý jako anděl smrti, smutný jako upomínka v bolavém srdci na ztracené štěstí.

Šel jsem po silnici a hleděl smutně k smutnému stínu bledého měsíce. Můj rozbože! Že ten měsíc, že ten truchlonoš i ve dne na člověka dolů s nebe hledí! Babí léto lítalo mně kolem očí, jasaný a lípy u silnice chvěly a třásly se jakoby žalostily a někdy spadl mi k nohám žlutý list jako svadlá slza.

Bylo mi divno. Přišel jsem k vesnici, před kterou rozprostíral se hřbitov, obehnaný bílou zdí. Kolem hřbitova vypínaly se mohutné kaštiny. Usedl jsem na trávník do žlutého spadlého listí, opřel kukátko o strom, zapískl na svého psa a vzal do ruky čagan (hůl, v které jest zároveň píšťala). Můj Káro si lehl k nohám a potřásl hlavou, jakoby se divil, proč jsem tak smuten. Já nasadil čagan k ústům a počal jsem si pískati:

Šla dívka na trávu
Na lúku zelenú,
Nemohla jí nažať
Pro rosu studenú.
Nadešla tam šípek,
Na tom šípku kvítek.
Kvítku, milý kvítku,
Já tebe utrhnu.
Netrhaj mě v zimě,
Kdy má krása hyne,
Netrhaj mě v parnu,
Když já suchem stárnu.

Trhaj ty mě z jara,
Kdy má krása jará.

Najednou nazdvihl můj pes hlavu a zavrčel. Dívám se, co to? Na silnici stálo děvčátko asi pětileté. Mělo kaštanové vlásky, samý prstýnek, tvářičky jako živé jaro, dívalo se na mne velkýma modrýma očima, tak jasnýma, jak by je bylo s nebe ukradlo.

Poslouchalo moje pískání. Když však uvidělo, že se na ni dívám, uleklo se a běželo dále k hřbitovu. Hleděl jsem za ním. Bylo to roztomilé dítě a mělo nové šatky. U hřbitova byla brána z latí černě obarvená. Děvčátko opřelo se o ni a klepalo ručičkou na latě a volalo: „Maminko, mami, podívejte se; já mám nové šatky!“

Žádná odpověď.

„Ale maminko, tak pojďte přece ven a podívejte se, jaké mám šatky!“

Zase ticho. Jenom veliký, žlutý list spadl s kaštanu mně k nohám. Děvčátko čekalo chvílku a pak počalo tlouci oběma ručkama na bránku:

„Maminko, což mě nemáte ráda, že nejdete?“

Opět ticho.

Kaštan nade mnou se zachvěl a trpělka smutně na zdi zacvrkala.

Děvčátko počalo plakati, zakrylo si oči ručičkami a vzlykajíc šlo kolem mne ke vsi.

Mně ho bylo líto.

„Dceruško,“ volal jsem na ni, „proč pláčeš?“

Podívala se na mne a zůstala váhavě státi.

„No, neboj se, dušičko,“ lichotil jsem jí, „pojď sem, dám ti obrázek. Řekni, jak se jmenuješ?“

Vytáhl jsem z kapsy obrázek a okazoval jí ho. Přiblížila se pomalounku ke mně.

„No, řekni jak se jmenuješ, ubožátko!“

Děvčátko zašeptalo: „Maruška.“

„A proč pláčeš?“

„Když maminka se nechce jít podívat, že mám nové šatky.“

„A kde je maminka?“

„Tam na krchově spí.“

Odvrátil jsem se na okamžik, abych ukryl lítost. Pak jsem vzal dítě za ruku a hladil jí boubelaté tvářičky. Držela obrázek ode mne darovaný v ruce a hleděla na mne důvěrně.

„A doma nemáš žádné maminky?“

„Mám druhou, ale ta mne bila. Tak jsem utekla ku stařence a ta mi dala tuhle ty šatky.“

„A ty's šla sem mamince je ukázat?“

„Ano. Stařenka mi řekla, že maminka tady spí. A ona nechce přijít a nechce se na mne podívat.“

Děvčátko začalo zase plakati a zakrylo si ručičkami očička.

S kaštanu padal list za listem, jeden žlutý, druhý rudý a jiný zase spálený mrazem a svadlý. A na nebi stál ještě ten bledý stín měsíce, jako upomínka na svadlé štěstí v smutném srdci lidském.

Můj Bože rozbože! Proč jest to lidské jaro tak krátké a proč ten podzim a to vadnutí a ta bolest a ten smutek trvá tak dlouho? A proč již i to poupě lidské, proč již i to dítě musí zakusiti ještě než květen mu rozkvetl, smutnou a svadlou jeseň? Proč musí hledati marně matku na hřbitově? Můj Bože rozbože! Ty to víš, proč, a my lidé tomu nerozumíme. —

Číslo 40.

Pára.

No tak! Již jsem tam také byl a přišel šťastně domů!

„A kde's byl?“ ptáš se.

Ale, ale — příteli! jak se tak můžeš ptát? Kam jsem teď mohl jeti? Snad do Prahy? — To to! Tím bych byl ukázal, že jsem Slovanem, a víš — Slovan je teď jako opuštěná hruška v poli: každý kluk po ní hází kamenem anebo klackem. Čím lepší ovoce nese, tím více zakusí. Já na takovou lásku neměl chuti. Vsedl jsem tedy na železnici a řekl: „Auf, nach Wien!“ — „Mašina“ pískla, vlak se hnul a letem ptáka nás nesl k císařskému městu. Bylo to v noci a následovně tma. Nemoha pohlížeti na krajinu, kterou nás párový vůz nesl, zahloubal jsem se do myšlenek o tom světě (víte, v noci přijdou tmavé myšlenky à la Joung), že je teď vše pouhý stín a pára. Podíváš-li se na velkolepé železnice — co je to? Pára! Párou povstaly, párou žijou a párou nesou člověka k smrti.

V druhém kupé téhož vozu, v němž jsem seděl, bylo několik paniček a dva páni. Pojednou počal jeden z těch dvou hlasitě vypravovati, snad, by zaplašil od sebe a od druhých cestujících spánek.

„Vzácné dámy, již jste slyšeli o té události na dráze ke Znojmu?“

„Ne! Co se stalo?“ tázáno zvědavě ze všech stran.

„Ne? To je mi divné! Což nevíte nic? — Přejel tam vlak celou drátařskou rodinu: otce, matku a dvě děti!“

„Pro Boha!“ spínaly všechny ruce.

„Ale hned čtyry!“ řekla jedna panička.

„A což je s lokomotivy neviděli?“ ptala se jiná. —

„Ne!“ řekl pán.

„Byli zajisté opilí na mol a usnuli na kolejích,“ řekla rozhorleně stará paní. „Ten lid je jako ta zvěř a tak se stane neštěstí.“

„No, neštěstí se právě nestalo žádné!“ řekl pán. —

„Ne? A jak to možno?“

„Když jel přes ně vlak,“ vykládal pán, „byli právě pod mostem.“

Ženské počaly kvíčet: „vy šelmo“ a já se dal též do hlasitého smíchu. Přišel jsem na jiné myšlenky.

Myslíl jsem si: Když přijeli do Vídně anglický korunní princ, ruský car, perský šah, vlašský král a jiné korunované, či s korunovanými spřízněné hlavy — to bylo slávy, hluku a sáhodlouhých článků v novinách! Až ty tam přijdeš, Vašku: nevšimne si tebe nikdo, nepřivítá tě nikdo, ačkoli, kdybys byl narozen na trůně, jinším člověkem bys nebyl, než jsi teď . . . . Ale, jak jsem se mýlil! — Přijeda do Vídně, šel jsem do jedné restaurace, bych měl pokoj se žaludkem. Sotva však otevru dvěře, slyším u stola několik Vídeňáků radostně zpívati:

„Der Wenzl kommt, der Wenzl kommt,
Der Wenzl is schon do!“ *)

Já zůstal radostně překvapen státi. Toho jsem se nenadál, že mne i ve Vídni znají, na mne čekati a se zpěvem vítati budou! „Vidíš, teď jásají nad tebou, any to oslavy potentátů už zmizely — jako pára!“

Ráno jsem šel poohlednout se po městě. Štěpánská věž strměla vysoko nad druhými domy: krásná to, mužná, nebetyčná myšlenka středověku, zkamenělá to báseň stavitele, jenž jest vzorem a obdivem pokolení budoucích. Vstoupil jsem do velechrámu. Bylo v něm temno, svatohružno. Jenom asi se šesti oltářů, na nichž kněží slavili památku oběti Golgotské, zářily vlídné svíce a malovanými okny probleskoval paprslek sluneční. Kolik knězů obětovalo v tomto chrámu oběť nejsvětější?! Kolik

---

*) t. j.: „Vašek jde, Vašek jde, Vašek je už zde!“ Tento nesmysl, jenž má snad býti nějakým vtipem na Čechy, zpívá se ve Vídni všeobecně i od tak zvaných „vzdělaných.“ Jest to oblíbený „Volkslied“ Vídeňáků, jako byl dříve nestoudný „Höher Peter!“

pokolení kráčelo vysokým portálem, by zde v svatém šeru hledalo útěchy! Kolik zpupných rytířů a pyšných měšťanů, hrdých krasavic a lehkovážných mladíků vyšlapovalo si zde po starobylé dlažbě, nevšímajíce si Boha a činíce Bohem své tělo, jež dávno už je prach a popel! Kolik nestoudných ženštin, nebo za svou prací, svým obchodem chvátajících lidí, křesťanů i jinověrců, spíchá až podnes každodenně tímto chrámem, jakoby byl přechodním domem, oltáři se ani nepokloníce! Ti všichni zmizeli anebo v krátkce zahynou, starý chrám však ještě bude stáť a volati: „Vy lidé chudáci, vy synové okamžiku, vy nebohé jepice,*) proč tak chvátáte, nač se tak staráte, nač tak se pyšníte, nač tak Bohem zhrdáte? Vše jest pára, jenom víra jest stálá! Viděl jsem jiné město, jiné pokolení kolem sebe! Vše se sbořilo, vše vymřelo: jenom já stojím. A i toto město se sboří, a i toto pokolení vymře — a já ještě státi budu tentýž odznak nezměnitelného Boha!“ Štěpánský chrám jest schránka dějin lidských temných, smutných — jako jeho šero — jenom světlo oltářů vrhá do tohoto temna a trudu svou milojemnou zář a s vysokého nebe vyjasňuje milost, lesknoucí se a zářící ve svatých a světicích Božích, noc v nitru našem, jako světlo sluneční, jenž v malovaných oknách zázračně se mění a mile svítí. Poklonil jsem se Bohu a svatým a šel z chrámu, vystaveného Duchu, jenž se vznášel nad vodami, do chrámu — vystaveného duchu, jenž se vznáší nad párou, duchu lidskému: šel jsem do výstavy. Byl jsem překvapen velikostí a rozmanitostí, nádherou, skvostností budov i předmětů vystavených. Četlo zajisté slavné publikum o věcech těch již dost a dost v novinách. Já zde jen připomínám, že hlavní budova i s kolištěm (rotundou) má délky — budovu pro výtvary umělecké do toho počítaje — 560 sáhů vídeňských a šířku s galeriemi 80 sáhů! Mimo

---

*) Moucha, jenž žije jenom jeden den.

to jest 189 jiných budov čili pavillonů, z nichžto největší jest budova pro stroje 400 sáhů dlouhá a asi 20 sáhů široká. Toť velkolepé! To vše postaveno k oslavě ducha lidského! Stojí to hrozné miliony! A až bude po dušičkách, až v listopadu spadne listí — umře a spadne i tato sláva; výrobky vystavené se odvezou, pyšné budovy až asi na čtyry ze 189 budou sbořeny a rotunda — velký chrám, vystavený duchu lidskému s ohromným nákladem, zůstane prý státi pro schůze veřejné a — zábavy! Nur fidel! — Všechna sláva zhyne jako pára, jen že mnozí své hmotné ztráty těžce ponesou!

Sel jsem z výstavy a za mnou šel pán veda paničku pod paždí. Byli skvostně oblečeni a vypadali jako zámožní. Mluvili tiše. Najednou však pán rozhorleně řekl: „Ženo, nemuč mne. Moje kapsa je prázdná — nač tu parádu?“

Myslíl jsem si: U vás je vně lesk a uvnitř stesk. Jinde taky tak. Vaše sláva jest jen pára!

Číslo 41.

Kazatel prorok.

Slavné publikum! Neračiž se hněvati a diviti, že ti ukazují neustále jen smutné a temné obrázky. Já bych si ovšem rád někdy červeným šátečkem z vesela zatočil a mlasknul prsty aneb bych ti vypravoval v podvečer při svitu luny, v libodeché besídce bezové k sladkým zvukům slavička o nenasytné touze srdce lidského, o velebných horách, kde zní z dalekých salašů měkké melodie slováckých fujar; *) nebo o tajuplných doubravách, kde lítají světlušky, kde omamuje kouzelným dechem

---

*) fujara = pastýřská píšťala.

lilek cestovatele, že vidí v krystalových vodách laškovati rusálky, že slyší zvony ztracených klášterů a vřeskot fanfár a dusot komoňů z rozvalených hradů; nebo bych ti vypravoval o krásné zemi, kde jsou rozmarinové a oleandrové háje, kde citron a fík zraje, kde jsou nebe, slunce, měsíc, hvězdy krásnější a jasnější a větší, kde prý zní stálý zpěv a ples a kastanětek řehotání a kde tančí „fandango;“ *) anebo bych ti vypravoval o velkém, velebném moři, velkém a velebném jako myšlenka Boží — ale mohu-li? Já zde sedím v pusté, smutné Sahaře, nemaje nad sebou ani palmy míru a stínu, jako Arab, a proto pusto a smutno jest i mé srdce.

„Jak to v Sahaře?“ ptáš se.

Ano, v Sahaře, pravím já. Ovšem v krajině, kde bydlím, bují žito, vlní se ječmen, kolíbá se větrem kukuřice, rozkládá se na nivách cukrovka, čmudí komíny cukrovarů, sladoven a — pivovarů (což je nejlepší vlastností tohoto kraje) — ale pro kukátkáře to všechno ničím! On chce hory vodnaté a lesnaté, kde strmí k nebi skály, po nichž skáče jelen a srn, kde křičí havran a píská drozd — a když to ne: tož chce aspoň háje a potoky a pestrokvěté louky, a kde toho není, tam je pro něho Sahara a útropa jeho vyprahlá, jako písek velké pouště. A jak by ne? Vždyť i příroda zde truí.

Onehdy stojím tam, co nazývám svou zahradu, ačkoliv jen k vůli ohradě, ano v ní stromů není ani květů, leč nějaký ten drzý měsíček. Najednou slyším pískati do „moll.“ Ohlednu se, mysle, že tudy jde nějaký hadrník od Hodonína. Nebylo ho však nikde. Dívám se lépe a vidím konečně vrabečka seděti na ohradě a roztahovati zobáček žalostně. Chudátko, nenaleznul nikde větvičky zelené, jako Noe-ova holubička na svém prvním výletě a proto sedě na holé ohradě smutně žaloval do „moll,“ a sice jako dobrý cis-lajtánský občan do „Cis-Moll.“ A já mám býti v rozmaru a jako hrdina ve zpěvo-

---

*) fandango = španělský národní tanec.

hře umíraje smutkem zpívat Ti, slavné publikum, rachejtlové arie?

Když letos v březnu počal vanouti teplý vítr a sníh netál, proto že ho nebylo, těšil jsem se a pravil: „Mé srdce, stiš se! Přijde máj, přijde ráj, v čarokvět oděje svět a i tvé rány se pozacelí, až jen zazní píseň filomely!“ Tak jsem chlácholil to teskné robě v mém nitru. Dobrá! To bylo v pořádku pro básníka.

Já svou povinnost učinil: teď, přírodo, čiň i ty, co tvého jest. Máj přišel — ne však ráj. Nikde květu, proto že nikde luk, jen samé zvůry holé anebo jednotvárná zeleň obilí. Sotva že tak někde na mezi se krčila sedmikráska, nebo v struze smetánka, anebo v koutě kvetla kopřiva. Ptáčka, vyjma vrabce, strnada a skřivánka nebylo ani k doslechnutí. Říkávají, že kdo ponejprv uslyší z jara kukačku a má právě peníze u sebe, že nebude bez peněz po celý rok. Já chtěje uslyšeti sladký hlas kukavěny, sebral jsem celý svůj statek do kapsy a šel do lesíka přes hodinu vzdáleného, jedinou to oasi v této poušti, lehl si do trávy, zavřel oči a řekl: „Tak, kukavěno! Peníze mám — zakukaj!“ A slyš, nade mnou vesele: „kuku! kuku!“ — Vidíš, slavné publikum, tak mi jest vyumělkovati romantiku života.

Ale přece jsem se tenkrát nadýchal svěžího vzduchu jara a šel domů potěšen, nesa plné srdce voňavých citů. Přijda domů, otevřel jsem si okno a hleděl ven do soumraku. Hvězdičky na nebeské pláni kmítaly, měsíc bledý vycházel a v kouzle jeho světla proudilo cosi v nitru mém jak příboj a odboj moře. Počal jsem polohlasitě zpívat:

„Luna libě svítí,
Nebes jasné kvítí,
Krásné hvězdy vzkvétají.
Celý svět pln lásky,
Filomely hlásky
K celování vyzývají.“

V tom zaznělo z blízké kaluže hlasité a stonásobné: „Úrekrekrek! Úrekrekrek! — Kva! Kva! Kva!“ — Já říkl oknem: To aby das byl Hafisem!*) a chystal se na lůžko.

Pochopíš každý, že za takových okolností není divu, ukazují-li opět trudný obrázek. —

V Strakově měli hody. Dopoledne před službami Božími se sešla chasa a svobodné holky, zapletené jako k svadbě, pod stanem, kde na ně čekali hudebníci. Když sezváněli po druhé a pan farář v černém taláři a s čepičkou na hlavě šel do kostela, počala hudba hrát a chasa ubírala se v parku do chrámu Páně. Stoupli si před oltář a první stárková nesla do sakristie panu faráři rozmaryn.***) Pan farář činil kázání a potom zpíval slavnou mši svatou, mezi níž šla chasa k otěře. Oltář byl samé světlo a dým kadidla vznášel se vzhůru a lahodně prostoupil celý chrám. Po dokončených službách Božích šla chasa s hudbou opět pod stan. Hostinský donesl vína a nalil. První stárek vzal první stárkovou za ruku, vyzdvihl sklínku a volal: „Na zdraví císaře pána! Vivat!“ Hudba hrála intrády, stárek vyklopil sklínku a pak tančil jednou do kola. Po něm šel druhý stárek, vzal sklínku a provolal: „Na zdraví sv. Otce! Vivat!“ Vypil a tančil do kola. Třetí pil na zdraví pana okresního, čtvrtý na zdraví p. faráře, pátý na zdraví starosty.

Když se tak vystřídali, šli k obědu. Každá stárková si vzala jednoho muzikanta za hostě domů. Po požeňnání se sešli opět hudebníci, sedli na stan udělaný z překoceného vozu, zahráli a počal veselý tanec. Chasníci dupali bujně nohama a výskali, holky se točily, až sukně lítaly a i ta malá chamraď tančila, co dost. Že se báli, aby nešel p. farář

---

*) Hafis byl perský básník, opěvovatel růží a slavíka.

**) Spůsobem, jež zde popisují, slaví hody (patrocinium) v Radkovicích u Hrotovic a snad i ve více okolních osadách. Tím není řečeno, že tento příběh se udál v Radkovicích.

nebo p. učitel kolem a je nepokáral, udělali si rejdiště v síni v hospodě a tam si tak povolovali, že hospodský častěji musel přijíti s bejkovcem a trochu jim zatnouti žílu. Staré babičky a ženy stály u zdi s děčkami na rukou a posuzovaly. V šenkovně seděli muži a vydávali rozumy nebo hráli v karty.

Veselost byla všeobecná a čím více se slunce klonilo k západu, tím více vystupovala. Nejveselejší byl první stárek, Jakub Brázdů, velký, pružný chlapík. Přiskočil k mladé bednářce, jenž s dítětem na ruce stála mezi druhými ženami. „Tetičko, pojdte do kola.“

„Vždyť mám tady to zboží na ruce!“ řekla žena ukazujíc na dítě.

„Tak to dejte někomu pochovat!“

„Dejte sem, kmotřenko!“ volala stará Kovářka, natahujíc ruce. Bednářka jí dítě dala a šla do skoku.

U stolu počali dva chasníci se křičet a měli chuť do rvačky. Jakub přiskočil a vzal jednoho za rameno. „Pojď zpívat, Janku. Pozor, Hájku!“ volal na muzikanta klarinetistu. Hájek nastrčil čepici se sojčím peřím na levé ucho, natáhl z plecháče notně kalafouny a Jakub počal:

Ten pastejřů synek
Píská na lupínek
vesele!

Aj, co si tak pískáš,
Aj, co si tak výskáš
vesele?

Vždyť tvé holky oči
Po jiných se točí
vesele!

Co bych si nepískal
A si nezavýskal
vesele!

Však těch děvčat chodí,
Jahod jak v jahodí,
vesele!

Mohu si poskočit,
Ke všem se přitočit
vesele!

Muzika hrála, chasa zpívala a i kluci poskakující hulákali refrén „vesele!“ Bylo po hádce a rvačce. Tak tančili a zpívali až do kuropění.

K třetí hodině se rozešli. Jenom v šenkovně naplněné dýmem tabákovým a smrdutým výparem, sedělo v koutě u stola při lojové svíče několik karbaníků — mezi nimi volař Šouravý a švec Ferda. Švec křičel: „Volaři, dřív jste nepřidal bubny — to není žádná hra. Neumíte-li hrát, nechte toho!“

„Já neumět hrát?“ koktal Šouravý. „Šouravého nemusí nikdy jak živ žádný učit — v ničem — ale kde!“

„Trumfa dejte!“

„Až ho vy . . . . Tu máte káro!“

„Trumfa!“ řval švec.

„Mlčte, ševče splašený a jděte spat a vy také, Šouravý a všickni. Je čas. Ráno budou requiem, vyspěte se, abyste mohli do kostela.“

„Do kostela?“ řekl volař. „Co je mi po kostele a po kázání! Jak živ nikdá — ale kde! Já si nakážu sám a lepší jak farář, lepší! Vždycky!“

„Tož kažte!“ řekl švec.

„Budu!“ křičel volař. „Dělejte mi ministranta.“

Druzí ožralci se dali do smíchu a hospodská šla ven. Švec zacinkal na sklínku, jakoby zazvonil a počal s pobožnou tváří zpívat: „Mluv, Pane, neb žádá Tebe slyšet sluha Tvůj.“ Volař si stoupl na židli a se sklínkou v ruce počal chroptivým hlasem:

„Nejmilejší křesťané! Každému je smrt jistá, ale víte, kdy umřete? Nikdá! Jak živ žádný. Můžeme umřítí ještě dnes, každý z nás — já, jenž

vám kážu, nebo vy.“ Někteří se smáli a švec přetvářkou plakal. „Proto bděte a modlete se, abyste nevešli v pokušení a buďte střídmí!“ Volař se napil ze sklínky. Hromový chechtot se rozléhal u stola. Volař si utřel rukávem hubu a doložil: „Budete-li tak pokračovati, neujde vás pekelný plamen až na věky amen.“

Skočil se židle dolů a zavrával div neupadl.

„Zkrátka a dobře!“ řekl švec. „Na vás je ztracený kazatel.“

Venku již byl den. Dvěře se otevřely, volařova žena vstoupila a šla ke stolu. „Antoši, pojď domů — musíš do práce.“

„Hybaj!“ křičel muž. „Snad mi nechceš poroučeti? Já jsem pánem, himl kruci!“

„Jen pojď a nedělej křiku!“

„Mlč, sic tě lísknu!“ řval muž a napřahoval po ženě ruku.

Hospodský však přiskočil, chytil volaře za rameno a vystrčil ho ven. Žena vedla muže domů. Svalil se na postel, ale sotva půl hodiny podrímnul, budila jej žena. Umyl se, převlekl se a šel do dvora. Měli voziti mrvu na nivu. Naložil hnůj a sedl si na vůz. Sotva byli kus za vsí, zaslechli druzí volaři vykřiknutí. Ohledli se a viděli, že Šouravého vůz stojí. Šli blíž dívat se, co to?

Šouravý ležel pod kolem s rozmáčknutou hlavou mrtev. — Nerouhejte se Bohu!

Číslo 42.

S v ě d o m í.

V Příbylové stojí u prostřed vesnice pěkný, selský dům. Bydlel v něm sedlák Vávra, celkem dobrý, ale prchlý člověk. První žena mu umřela a zůstal po ní syn Josef. Vávra se oženil po druhé

a dle starého přísloví byla mu druhá žena „zlatým sloupem.“ Na první viděl vždy nějakou chybu, od druhé však, že byla mnohem mladší, přijal vše a Josef pro ni mnoho vytrpěl. Byla mu pravou macechou, a ani jí nenapadlo, aby muže prchlého chlácholila, neudělal-li mu syn něco po vůli a otec se proto zlobil — ano, raději přiložila ještě polénko. — Ono, víte, těch dobrých macech není mnohem více, než bílých vran! —

Jednou dojel Josef — bylo to přede žněmi — domů s pole: oral tam úhory. Bylo poledne a otec byl právě kdesi ve vůkolní vesnici po práci. Vávrová pekla vdolky. Josef vypřáhl koně, založil jim a šel do světnice. Macecha mu donesla polévky a vdolky na mísu. — Chasník byl v nejlepším rostu a upracován, což divu, že vdolky se do něho jen jen ztrácely? vždyť mladí lidé by hryzali křemelí. Josef seděl, jedl a jedl, až zůstala mísa skorem prázdná, pak si utřel hubu, udělal kříž a šel na dvůr k okovu se napít. Macecha šla do světnice pro mísu a vidouc ji skoro prázdnou, zlostí zbledla. „Počkej, žroute, to ti přijde draho!“

Po chvíli přišel Vávra trochu rozkurážený a chtěl na ženě oběd. Žena mu donesla trochu polévky a na mísu půl druhého vdolka. Ty druhé úmyslně schovala.

„To je všechno?“ ptal se muž.

„Všechno! Já jsem jich napekla plnou mísu, ale ten nenasyta je snědl všechny. Tu máš, co ti syn nechal.“

„Což by jich tolik snědl?“

„Tolik!“ odsekla žena. „Já jsem pekla tolik, jako jindy, postavila jsem je mu na stůl, jako dobrá matka, ať si vybere — a tu to máš. Za chvíli přijde Honzíček ze školy, a nebudu mu míti chudátku co dát!“

V tom přišel Josef do světnice a vítal otce.

„Ty Pepku,“ řekl starý „prosím tě, kam to jen do sebe dáváš? Zde matka upekla pro nás všechny a ty's to snědl sám.“

„Já jsem všechno nesnědl; zůstalo ještě dost.“

„Ano, dost!“ horlila Vávrovka. „Tu máš všechno. Kam bych to byla dala, kdyby's by — co nechal?“

„To já nevím,“ řekl Josef. „A kdybych byl všechno snědl, však nesním více, než člověk může a dělati musím do strhání. Do práce abych byl první a pak mi ještě jídlo vyčítáte.“

„Mlčíš!“ křikl Vávra.

„Nač bych mlčel? každý pacholek se postaví, nemá-li dosyta jísti a já abych mlčel, když mi patří půl domu po matce? Raděj půjdu na službu, tam aspoň nebudu mítí stále pekla, jako zde.“ Bouchl dveřmi a šel ven.

Vávra zlostí hořel.

„A ty jsi muž? ty jsi hospodář? To si necháš líbiti? Pfuj, ty stará babo!“ křičela Vávrovka.

Vávra vstal, vzal z koutka hůl a šel ven. Na dvoře nastal křik. Vávrovka poslouchala s patrnou rozkoší a přistoupila k oknu. Viděla Josefa utíkat k stodole a Vávru s nadzdviženou holí za ním. Když ho nemohl dohoniti, sehnul se k zemi, zdvihl kámen a hodil po synovi právě, když skočil do vrat u stodole. Ze stodole bylo slyšeti výkřik a Vávra se vrátil do světnice.

„Teď mi zabiješ slepici a uvaříš!“ křičel celý rozkácený na ženu.

„Ale co ti napadá, slepici! Vždyť jich mám málo a ani všechny nenesou.“

„Mlč a jdi zabíjet, nechceš-li také dostati.“

Žena znala muže a proto šla mu udělat po vůli, ale s velikou zlostí. Když byla slepice zabita, šla do světnice a volala na muže. „No, a což ten lenoch nepůjde dnes už orat? Budou brzo dvě hodiny.“

Vávra vstal a šel do stodoly. Přijda tam zavrávoval. Josef ležel natažen na zemi v krvi a stenal smrtným chropotem. Měl ve skrání hlubokou a velkou ránu. Otec se chytil za čelo a přiskočil k synovi. Chtěl jej zdvihnouti ze země, v tom však

Josef vypustil duši. Vávra ho pustil k zemi a sám též klesnul a ležel z hluboka vzdychaje chvíli vedle něho, pak se celé tělo jeho zachvělo jako horečkou. Vstal rychle, zavřel pozorně vrata a šel pomalu ke stavení. Na dvoře bylo dušno až k upadnutí, na nebi vystupovaly šedé mraky a zdaleka zahřmívalo. Vávra ničeho neslyšel a neviděl. Vešel do světnice, sedl si do kouta za stůl; položil čelo do dlaní a seděl. Venku hřmělo silněji a silněji, mraky vystupovaly výš a výše, počalo se tmít, vlašťovky lítaly jako zděšené při samé zemi — Vávra neviděl a neslyšel. Asi za hodinu přišla žena a nesla na míse slepici v polévce uvařenou a postavila ji na stůl.

„Tu máš a jez.“

Vávra odstrčil mísu, že polévka vystříkla na stůl.

„No, proč nejíš? ptala se žena.

Muž vstal, vypoukl na ni vytřeštěné oči, chytl ji křečovitě pod krk a křikl siplavým hlasem, jak by měl hrdlo křečí sevřené: „Ty hade!“ a odstrčil ji.

Žena zbledla, odskočila a vykřikla: „Ježíš, Maria? co je ti?“

Vávra se odvrátil, ukázal rukou ke dvoru a vyrazil ze sebe: „Jdi se podívat do stodoly.“

Vávrovce napadlo, že slyšela ze stodoly výkřik a zůstala jako zkamenělá státi — Honzík přiběhl ze školy a vinul se k matce: „Maminko, to tam hřmí!“

A v skutku: venku bylo jako o soudném dni. Hrom řval, blesky se křižovaly, vítr burácel, prach se zdvíhal, stromy se klátily, okna se trásla a kde které zvíře zalezalo, kam mohlo. — Vávrovka rozžala hromičku, postavila ji na stůl a posadila se na postel — tam že prý neudeří.

Vávra seděl v koutě za stolem jako přikovaný a hleděl do země. Bouře se zmáhala víc a více, tmělo se až k strachu, že bylo jako v noci. Jenom blesky svítily jako hněv v oku vražedníka. Na jednou zarachotila hrozná rána, jakby se nebe pro-

bořilo, strašné hučení, strašnější než příboj roubeného moře otřásalo zemí, počal šlehati hustý déšť do oken a za okamžik lily se s nebe celé vlny vod jak plachty: provalil se mrak. Vávrovka padla na kolena, Honzíček plakal a hospodář vstana stoupl k oknu a hleděl pomatným okem do spousty ven. Za několik minut valila se voda celou osadou, jak byla široká. Muž stál chvíli nepohnutě, pak šel ke dveřím, otevřel je a vyšel na dvůr. Voda se lila s mračen tak husto, že nebylo ani na deset kroků viděti. Dvůr byl plný vody a všechna se valila k zahradě. Zahrada leží za stodolou na srázi a dole teče kolem ní řeka Jihlavka. Vávra šel k stodole a otevřel vrata. Voda se za ním proudem hrnula, vhrkla do stodoly a pohnula tělem Josefovým. Vávrovi se ježily vlasy. Otevřel zadní vrata a voda řinula přes mlat po zahradě k řece. Vávra neviděl řeky pro hustý liják ale slyšel ji hučeti a řvati, jak rozzlobeného lva. Vzal tělo synovo za ruce a táhl je po zahradě dolů až k řece a hodil je do ní. Tělo se ve vlnách zatočilo a potonulo, jen ruka se ukázala nad vodou, jako by hrozila. Otec stál ještě chvíli beze smyslů, pak rychle běžel vzhůru do stodoly a odtud do světnice. Tam padl na lavici a z hluboka si oddechnul. Byl promoklý do nitě! Žena se na něj dívala po oku s tajnou hrůzou: „Kdes byl?“

„U řeky. Dones mi šaty, převleču se.“

Žena šla, donesla mu mlčky suchý oděv, vzala malého synka za ruku a šla s ním ven.

Liják trval asi půl hodiny. Pak se počalo jasnití, mraky se trhaly a modré nebe prokukovalo. Lidé vycházeli ven a spínali ruce. Řeka nebyla k poznání. Voda se valila ne celým řečištěm, ale celým údolím a po ní plavalo dříví, vyvrácené stromy, krovy, celé kusy střech, ba i kusy nábytku.

Obilí bylo stlučeno, bahnem zanešeno a leželo při samé zemi. Na stromích bylo polámáno haluzí, pole na stráních i s brambory, řepou, zelím vybráno a nanešeno pískem a kamením. Byla to hrůza!

Ženy plakaly a hospodáři šli ven do polí ohledávat škodu. Mnoho dobytka, zvláště ušípaného, bylo postrádáno: vlny ho zachvátily a potopily.

K večeru vyběhla Vávrovka na ves, lomila rukama a křičela, že Josef před bouřkou šel ven kamsi do pole a že se ještě nevrátil. Lidé ji těšili, že snad někam zašel přes řeku a teď, any jsou mosty strženy, že nemůže domů. Ráno nebyl Josef ještě doma a odpoledne přišla zvěst, že u „Dolního mlýna“ leží u splavu utopen. Lidé tam běželi a našli Josefa mezi připlavenými trámy na vodě mrtvého. Celé tělo bylo samá rána. Když klády na něho vrážely, rozmačkaly mu hlavu a všechny údy. Přivezli ho domů, komise přišla, ohledala ho a uznala, že náhodou při povodni utonul a dřívím mrtvé tělo jeho na mnoze poškozeno bylo. Třetího dne byl pohřeb. Vávra byl bled jako stěna a když syna kladli do hrobu a s lopaty hrudy na rakev se sypaly, přikryl si šátkem obličej a prsa se mu křečovitě zdvíhala. Vávrovka šla celá jako zlomená za rakví, lomila rukama a křičela: „Ach můj Josífku, můj Josífku! Ach pro ukřižovaného, co se nám to stalo! — O ty bolavá hlavičko.“ A když ho dávali do hrobu chtěla za ním skočiti. „A já ho tady nenechám! A dejte mi jej domů!“ Druhé ženy jí měly co brániti, aby neskočila do hrobu.

Pochovali jej. Uplynulo několik týdnů, mladí kněží byli vysvěceni a jeden z nich přišel do Přibylova za kaplana. Nebyl tam ještě ani čtrnáct dní, an jednou ráno přišel Vávra do kostela a řekl kostelníkovi: „Až přijde pan kaplan, prosím vás, řekněte mu, aby mne vyzpovídal.“ A šel pod kruchtu k zpovědnici.

Pan kaplan přišel, kostelník mu podal modrou stólu a řekl mu, že má jíti zpovídat. Mladý kněz šel a nevracel se dlouho. — Kdyby jej byl někdo blíže a bedlivěji pozoroval, byl by shledal, jak tváře jeho zbledly a při mši svaté že se mu ruce třásly.

Třetího dne odpoledne vyšel Vávra na ves. V prostřed vsi stojí malá kůlna a v ní je stříkač,

lejty a žebříky. U kůlny na trámě visí zvonek. Za starých časů jím svolávali na robotu a teď na něj zvoní, když hoří.

Vávra šel k zvonku. Smekl klobouk a počal zvoniti. Lidé vybíhali ven a dívali se, kde hoří? Neviděli však ničeho. Šli tedy k zvonečku, aby se zeptali Vávry, proč pak zvoní? Vávra však neodpovídal, až kolem něho byl celý zástup. Pak přestal zvoniti a řekl: „Zvonil jsem mému synovi umíráčkem. Já jsem ho zabil!“

Lidé zůstali jak vyjeveni a hleděli s hrůzou na otce vražedlníka vlastního syna.

Děvečka farská přiběhla domů a vypravovala, co se stalo. Všickni trnuli, nejpozorlivěji ale a uvnitř hluboce dojat, naslouchal vypravování jejímu p. kaplan.

Vávra trýzněn jsa od toho hrozného dne svědomím svým, byl u něho před třemi dny u zpovědi a vyznal se mu ze svého zločinu. Šmířil se s Bohem; aby ale svědomí své upokojil a pokání své dokonalým učinil, šel se udat soudu. Lidské společnosti učinil zadost v žaláři.

Slavné publikum! doufám, že máš zdravý rozum: jde ti to do kotrby, jak mohou páni liberálové žvástati, že člověk žádné duše nemá a že je jako pouhé zvíře? Já to nechápu. Což pak má vlk také nějaké nepokoje ve svědomí, když udává ovci?

Kdybych byl Švábem, měl bych naději, že to pochopím, až mi bude 60 let, proto že Švábi dle přísloví teprv v tom věku zmoudří: že však jsem z Martinkova, kde není Švábů, tak ani tato naděje mi nekyne!

Inu, jak jeden řekl: všickni lidé jsme hloupi, jen že každý jinak!

Z celého příběhu vidíte, kam vede prchlivost.

Číslo 43.

Jak člověk může zmrznouti.

Seděl jsem u svého stola a podpíral hlavu o dlaň. Nevím ani, jak mi bylo — smutno, trudno, ochablo! Můj Bože, když je mlhavo a chladno, vadne a mrzne každá bylina — a srdce jest též jako bylina.

Najednou slyším: „bum! bum! bum — bum — bum!

Nazdvihnu hlavu a naslouchám. Bubnovali venku komedianti. Do mne to vjelo jako do starého vojáka, když uslyší hráti vojenskou hudbu.

Vjel do mne kukátkářský duch.

Slavné publikum, odpusť, že tak dlouho jsem tě nenavštívil. Švec mi nedonesl juchtovice a v tom blátě těžko se brousiti bez dobrého obuví světem. Mohl by na mne někdo volat: „Kam se hrabeš, kukátkáři, tou necestou v papučách?“

Poslal jsem tedy rychle k ševcovi, aby mi donesl boty. Zkázal, že ještě nemají štrendlí.

Jářku: „Štrendle, neštrendle — jen sem s nima!“

Obul jsem se, vzal kukátko na záda a vyšel opět na potulku. Bylo to přede dnem.

Je advent, čas smutný a v smutném čase člověku namatou se smutné myšlenky. Rozvažoval jsem o smrti. Kdybych tak nejraději umřel?

Z jara, když květe luh i háj i sad, když voní fiala, bez, jasmín a každá travička; když hučí a spíchají potůčky, když bzučí a lítají včelky, když skřivan jásá, slavíček pláče, pěnkavka šveholí a žežulka kuká; když vane vonný vánek, bílé mraky putují po nebi a slunce tak mile hřeje, že babička i dědeček vycházejí na zahradu ke včelníkům a tam plnými prsama dýchají zdraví — — qh, tenkrát

— z jara těžko umřít. „Jen ne za jara!“ vzdychl jsem.

A v létě?

Znáš léto? — Růže a lilie a karafiát hoří barvami a voní, voní i reseda a mateří douška. Obilí na polích bují a zraje; srnec se prohání lesem a zajíc polem; pastýř stojí na louce u stáda a zastiňuje si rukou oči hledí k slunci, kdy asi bude poledne? Ještě není. Pošle psa za stádem a sám sedna na mez hrá na fujaru. A travačky u lesa a kopáči na poli naslouchají a počnou zpívat za fujarem. Polem jde starý farář, opíraje se o vysokou hůlku. Nakloní hlavu, aby lépe slyšel, usmívá se a kývá spokojeným dělníkům rukou, volaje: „Pomož vám pán Bůh. Jen vesele!“

Dělníci nazdvihují klobouky a volají: „Dejž to Pán Bůh!“ Pak si šeptají: „Velebný pán pozdravil, chudák — dej mu Panbíček dlouhý věk. Dokud ten u nás bude, nepotluče a nepřijde povodeň: obchází hranice, modlí se a zažehnává vše zlé.“

V dáli, kde leží pole na výsluní, řinčí již kosa, slyšetí výskání: kladou žito na hrsti.

„Bože, nedej mi umřít v letě,“ modlil jsem se.

A v podzim, v jeseni?

V jeseni jest čas k modlení!

Na nivách leží úroda hojná. Haluze stromů tíží se sklání. Rolník sedě večer za stolem praví: „Děti modlete se: požehnal nám Bůh!“ A děti vytahují z kapes jablka červená jak jejich tváře, hryzají do nich a nad každým zákuskem raduje se Bůh i otec jejich a matka. Z vinic vozí hrozny, z lesa dříví řkouce: „Musíme se zásobit na zimu, aby se nám nenedostávalo ničeho a mohli si odpočínouti po práci.“ Na mlatech cepy dupotají a rolník švihá do koňů, aby prodal úrodu v městě. Jest vesel a pln rozumu!

Na podzim je krásně a nerád bych umřel, když se vše těší.

Ted ale je den jako prst, je mlhavo a smutno, rozumoval jsem dále. Listí svadlo a spadlo — svadni a do hrobu spadni i ty!

V těch myšlenkách přišel jsem do vesnice a zaslechl kvíčení vepře. Co to? — Aha, zabíjejí. Naběhla mi plná ústa slin. Vzpomněl jsem si na ouvary a jelita. Zarazil jsem se! — Vašku, nepřeháněli se: ani v zimě není milo umřít, tu bývají zabijačky; v prosinci zabíjejí se prasata a i v prosinci dobře světem choditi; prosinec je tvůj měsíc!

Pustil jsem tedy dumání mimo sebe. „Pobudem, nebudem, světa nepřebudem!“ zazpíval jsem a šel dále.

Sníh se sypal jako peří z peřiny a já přitlačiv si čepici na oči, šel rázně dál. Víte, chce-li se člověk vyživit, musí se přičinit.

Za nedlouho přišel jsem ke kříži u cesty. Na klekátku seděla babička. Držela v rukou růženec, měla hlavu svěšenou a zdálo se, že spí.

Přikročím k ní a volám: „stařenko!“

Nic.

„Stařenko!“

Zase nic.

Zatřásl jsem jí za rameno.

Stařenka sebou trhla, otevřela oči mdle a s namáháním a zablábolila: „Co se stalo?“

„Vždyť zmrznete!“

„I ne! Já jen trochu zdřímala. Zdálo se mi o císařovi — to znamená **1**; že ležel na márách: to znamená **47**; mně je **72** — bude terno!“

Jářku: „Terno je, že jsem vás tak uviděl, sic byste byla lutrije nepotřebovala. Pojdte jen se mnou — sic zmrznete.“

Vyzdvihl jsem ji a vedl dál. Chudera sotva šla skřehnutím.

Vzpomněl jsem si na příběh ze svého života. Komu libo, ať čte dál, a komu nelibo — nechť to zahodí: však se zahodily již lepší věci.

Byl jsem klučina asi třináctiletý. Šel jsem z Jihlavy domů. — Je to pět mil. Víte, že chudý

š student mívá kabátek a botky ještě lehčí, nežli vrabec a sám vrabec hledá v zimě úkrytu v stodole sedlákově — div, že š studentík se hledí někde ohřátí? Sněhu bylo po kolena a někde i po pás. Uondal a unavil jsem se do upadnutí. Konečně jsem přišel do hospody u „anděla,“ kde jsem byl, jak vám už vědomo, znám. Dali mi jísti a abych prý se zahřál, sklínku vína. Prosím vás, co takový kluk snese? Najedl jsem se, vypil asi půl žejdlíka a šel dál. Kolem silnice bylo sněhu vyházeno asi na pět stře-
víců — jako zdě pevnosti. Šel jsem pomalu a namátly se mi divokrásné myšlenky. Viděl jsem se doma.

Maloval jsem si v duchu, že mi matka donesla večeri, otec s tovaryši zpíval, v kamnech praskal oheň; bylo tak milo a vlídno a sladko — kdo nepocítil, ten neuvěří.

Nohy však bolely a klesaly. Usednul jsem si, abych chvíli odpočinul a pak mohl rychleji jítí dál.

Ó sladký odpočinku! V celém svém životě nevím, vyjma náboženské pocity, sladšího okamžení. Hlava mi klesla jako omámená lilkem v čarovné noci; v údech se mi rozložil jakýsi cit klidu a sy-
tosti, v uších mi začalo zněti, klapky mi klesly a já byl šťasten, jak bych ležel v náručí matčině. O zimě jsem neměl ni nejmenšího pocitu. Najednou uslyším hlas. Nevěděl jsem, co chce?

„Kluku!“

Otevřu oči.

Přede mnou stál drátař.

„Hore!“ volal a třásl mnou. „Zmrzneš!“ Vzal mne za ruku, (byl jsem polo stuhlý) a vedl mne silnicí dál. Údy mé se ohřály a — já byl zachráněn. Od té doby mám drátaře tak rád.

Tento příběh, slavné publikum, ti nevypravuji, abych se chlubil — mohlo bys říci: „Kopřivu mráz nespálí!“ — nýbrž, aby's dalo pozor a v zimě se nevydávalo samo na cestu a nesedalo — sic by's mohlo ještě v tomto adventě zmrznouti. A to bych nerád.

Číslo 44.

U fotografa.

Kde se tolik sněhu jen nabere? Přes noc ho napadlo až po kolena, cesty a vývozy jsou zaváty, že nelze ani vozmo, ani saňmo se vydati přes pole a pěšky —? Darmo mluvit! Chumelí se venku, že i pes se krčí do boudy, vrabec zalízá pod střechem a myslivec vypravoval, že venku není zajíčka k spatření, všechno jest zalezlé v lese a zahrabané někde pod keřem v pelechu. Ano, viděl jsem včera i cikány choditi v podvečer po domech a žebrati o nocleh: to je nejjistější znamení, že je venku zle.

Já jsem šťastně ještě před tím oupadem dorazil sem do městyse . . . . . teď ale zde sedím, nemohu z místa a čekám až budou cesty projety. Najmul jsem si světlici a odpočinul — brzy však mi bylo nudno. Co počítí? Půjdeš se podívat po městečku — snad něco zvíš. — Hodil jsem na sebe plášť, narazil beranici a šel ven. Na rohu bylo přilepeno velké návěští na růžovém papíru:

„Vyhlášený fotograf

R a f a e l K u m s t ý ř

zhotovuje všechny druhy

p o d o b i z e n

velmi vkusně a věrně.

Tucet stojí jen 3 zl. r. m.

An zde jenom několik dní pobudu, prosím ctěné obecnstvo, by si pospíšiti ráčilo.“

„Aha“ myslím si „kočující fotograf, t. j. malíř, jenž maluje podobizny mašinou. No s tím přispíšením není tak na spěch, to my známe — podívat se tam ale můžeš — ujde aspoň čas.“

Šel jsem tedy do toho jeho „atelieru“ (to je, jak by řekl „verštat“ čili dílna) a zaklepu.

„Dále, prosím“ zazněl hlas a již se dvěře otvírají.

Vítal mne malý, hubený mužík s dlouhou tmavou bradou a ještě delšími, na ramena zčesanými vlasy. Oblečen byl v černý, sametový kabátek se širokýma rukávama — vypadal jako náky dr. Faust.

Ukloniv se slušně pohleděl na mne pátravým okem a řekl: „Má úcta! Čím mohu sloužiti?“

„Rád bych se podíval na tu vaši mašinu.“

Fotograf se jaksi zašklíbl, spamatovav se však rychle pravil s vlídným úsměvem: „Prosím — s radostí. Zde stojí můj „aparát“.

Co ti lidé všechno nevynaleznou! Ten stroj k fotografování je vám jen malý truhlík, takový asi, jako natažená harmonika a stojí na třech tenkých, vysokých nohách jak Angličan, když stoje s rostaženými nohama, vzadu za zády o hůl se podpírá. Napřed má ten stroj kulaté, broušené sklo, jako mé kukátko. Před to si stoupneš nebo sedneš, fotograf zastrčí do stroje sklennou čímsi napuštěnou tabulku, odkryje sklíčko a než by se's pomodlil otčenáš, jsi vymalován, jak by ti obrázek z oka vypadl.

Já řku: „Tuhle se ta věc se mi líbí. Co já se naškrabu, než-li nějaký obrázek vykreslím pro své kukátko — a vy to máte „ajns — cvaj!“ Já vím, co udělám: budu se také učití fotografem.“

Kumstýř mi chtěl něco odpovédít, v tom se však otevřely dveře a vstoupil nastrojený panáček — velký a štíhlý, asi dvacetiletý. Vlasy měl pálené — samá kudrlinka, klíčící knírky voskované a na nose „binokl“ (brýle, tak zvané sedlo, jaké staré babičky mívají v „nebes klíči“).

„Bon žúr!“ prohodil nedbale příchozí odfukuje z cigarety kotouč dýmu.

Fotograf sebou mrštil, uklonil se hluboko a mna si ruce šeptal sladce: „Čím mohu sloužiti vele-vzácný pane?“

„Je dnes příznivý den k fotografování?“

„Velice — prosím.“

„Tož — — rychle!“ máchnul mladý pán rukou — „ale, ať je obraz dobrý! Já jsem na takové

věci velice choulostivý. Potřebuji jich k novému roku.“

„Oh prosím, raďte býti bez starosti. Váš obraz musí dobře vypadnouti. Raďte míti velice významné tahy. A jaké obrazy si přejete? Poprsí, nebo celou figuru?“ ptal se fotograf s vlídným úsměvem, drže ruce sevřené na prsou a nakloniv hlavu malebně k k levému ramenu, hleděl mladíkovi vzhůru do očí.

„Můžem zkusiti oboje.“

„Výborně. Který Vašnosti se bude líbit, při tom zůstanem. Prosím, raďte odložit svrchník a posaditi se — hned budu připraven.“

Odběhl do tmavého kumbálku a mladý pán podívav se na mne přes rameno, svlékl si kabát a urovnával si před zrcadlem zeleno-červenou stužku na krku, hedbávnou pruhovanou vestu a manžety u rukávu. Usmál se vítězně! líbil se sám sobě. Svlékl rukavičku z červené, omrzlé ruky.

„Aha,“ myslil jsem si „kupecký mládenec! Hodil se zase jednou do parády; proto tak founí.“

Fotograf přiběhl a usadil jej. „Prosím, jen volně hlavu držet a ten „binokl“ musí dolů — nebylo by vidět na obraze očí.“

„Já ho ale chci míti.“

„Pomůžem si tedy. Prosím, raďte zde tento si nasaditi: je bez sklíček, to však na obraze neviděti. Tak — a prosím sem se dívat na tento roh. Smím prositi? Hlavu trochu výš. Výborně! Tedy prosím — juž!“

Odkryl sklíčko a kupecký brýlil na vykázaný roh bezvýznamně, jako sova, když se dívá do sluneční záře.

Aparát klapl. Fotograf se uklonil: Děkuji uctivě — jsme hotovi. Hned se podívám, jak obraz vypadl.

Kupecký si oddechnul z hluboka a vstav, chodil nepokojně sem tam.

„Výborně“ volal fotograf z kumbálku. „Výborně, manifik!“

Na to jej fotografoval ještě jednou v celé postavě. I to vypadlo dobře.

Kupecký si zapálil spokojeně doutník a prikazoval přísně, aby obrazy byly do nového roku hotovy.

„Docela jistě!“ sliboval fotograf „a gratuluji k tak podařeně podobizně. Ta zajisté na nový rok u slečny Miny zvítězí“ dodal, usmívaje se schytrale. Pan Kumštýř znal, ač byl nedlouho teprv v . . . . všechny tajnosti, klevety a rodinné poměry.

Kupecký se usmál a poručiv se, otevřel po švihácku rychle dvěře.

Ve dveřích zakvičel ženský hlas. Kupecký odskočil jako poděšený a uklonil se hluboce několikrát: „Prosím tisíckrát za odpuštění, milost slečno — —!“

Fotograf přiběhl a ptal se zděšeně: „Můj Bože, stalo se něco?“

Do dveří vkročila vysoká, štíhlá slečna, držíc bílý šáteček na ústech a dýchajíc z hluboka. „Děkuji, nestalo se nic — ale já jsem tak nervesní! Celá jsem se polekala, když se ty dvěře tak náhle otevřely. Mamá, tak mi srdce buší,“ obrátila se k tlusté paní, která za ní v hedbávných šatech do světnice šustěla.

Kupecký rychle upláchnul.

„Posaď se trochu milá Sidonie — ono to přejde.“

„Lituju velice“ — omlouval se fotograf.

„Troufáte si vyvésti pěknou podobiznu mé slečny dcery zde? Ale pěknou!“ řekla paní.

„Jsem k službám milost paní, a ručím, že budete spokojena.“

Slečna mezi tím se uvelebila na pohovku. Podpírala hlavu nakadeřenou „a là Titus“ o dlouhou bílou ruku, hleděla melancholicky před sebe a levou rukou poopravovala záhyby modrých svých šatů. Byla bledá, kolem skrání prožlutlá a patrně zemdlelá letní palčivostí tužeb a starostí: jaro života již jí uvadlo.

Pan Kumštýř na ni pohlednul a sepnul ruce k prosbě: „O jednu milost musím prosit, slečinko: abyste laskavě oblekla jiné šaty. Modrá barva na fotografii se nese jako bílá.“

Slečna Sidonie pohlédla naň udiveně velkýma očima: „Co to pravíte? Já myslím, že právě modrá barva mi nejlépe sluší.“

„Oh zajisté — kouzelně! Musím však přec opakovati svou prosbu. Fotografie nemiluje modré barvy. Nebyla byste s obrazem spokojena a to by bylo zajisté škoda, kdyby k tak andělskému obličejí šaty nebyly v poměru.“

Sidonie vstala rozčileně: „A jaké si mám vzít?“

„Jakékoli, nejlépe šedé, nebo pruhované.“

Slečna stála okamžik v hlubokém, důležitém rozvažování, pak se náhle rozhodla: „Mamá, víš co? Vezmu si ty šotské.“

„Jak chceš, můj anděli,“ řekla paní a pak šeptala po tichu dceři: „Škoda, pan adjunkt té v těch modrých šatech tak rád vidívá.“

Sidonie hodila hlavou: „Vídá-li mne rád, budu se mu líbiti i v jiných šatech — rozumíš mamá?“

„Mamá“ přijmula pokárání trpělivě.

„Adijé,“ kývnula slečna milostivě fotografovi a vznášela se pryč.

„Servus,“ volal tlustý sládek basovým hlasem, vcházeje hned na to do dílny.

„Ah, pane starý,“ vítal Kumštýř kamarádsky. „Jak se máte, fotře? Jaké je dnes?“

„Jako křen! Narazil jsem. — Ta fiflena se nechala také vyblejsknout?“

„Ještě ne. Musí si vzít jiné šaty. Modrá barva jako bílá.“

„Cože?“ křikl sládek. „To je trefa! Já chodím tady s mým modrým nosem na ostudu před celým světem. Honem mne také omalujte, abych měl aspoň na obraze nos jako druzí lidé.“

„Právě toho vašeho je škoda, že se na podobizně ztratí: takových modráčků roste málo,“ smál se Kumštýř.

„Nezlob a dělej!“ Fotograf se připravoval a mezi tím pomlouvali slečnu Sidonii i její matku. Když byli hotovi, přál fotograf sládkovi: „Pane starý, aby vám, když si toho přejete, ten nos zbělal, jako na tom obrázku — a to hned od nového roku.“

„Nevím, nevím, jak to půjde,“ krčil sládek ramenama. „No, přijďte brzo dolů, dám vám čerstvého.“ Odešel.

„Já řku: „Jeden podává druhému dvěře.“

„Jde to!“ liboval si Kumštýř. „Ono k novému roku je vždy dost práce.“

Opět někdo zaklepal.

„Prosím, dále“ volal fotograf.

Vešel sprostý voják v plné parádě. Za uchem měl slámku z viržinky a mezi druhým a třetím knoflíkem od vrchu zastrčené tři doutníky.

„Co dobrého?“ ptal se Rafael Kumštýř, postaviv se na prsty pánovitě.

Voják salutoval: „Prosím, rád bych „purto-
tograf.“

„Ah fotografie! A kolik?“

„Šest.“

„Stojí dvě zlatky! No dobře, dobře. Postavte se tady. Čáko vezměte do pravé ruky — tak: a levou ruku si položte na „pagnét“ — tak. A stůjte ticho!“ Nad obrazem kroutil sice fotograf nosem, myslil si však: „Pro něho je to dobré,“ a volal: „Docela dobře.“

„A kdy si mám pro ně přijít?“

„Asi po novém roce, vojačku, a přeju vám, abyste potom již měl taky na výložkách hvězdičky. No, však vás to nemine.“

Voják se usmál a pozdraviv, odešel.

Za dveřmi někdo zakašlal.

„Kdo pak to?“ divil se fotograf a otevřel dvěře: „Oj jojda, to mne těší! Také jednou. Vítám vás srdečně.“

Vešel vysoký, hubený mladík s chorou tváří a snivým okem. Byl to perníkářův študent, jediný syn. Přílišným študováním a rozněcujícím čtením připravil se o zdraví, — možná, že v tom byla i jiná příčina. Churavěl na plíce.

„Jak se daří?“ ptal se fotograf.

„Děkuju — nevalně. Ten chladný vzduch mne tuze moří.“

„Poroučíte také, abych vás „aufnehmoval?“

„Také — ale ze seda. Mne by to nepohnuté stání unavilo.“

„Jak libo. Prosím, račte tedy.“

Študent si sednul, vytáhl rozkvětlý karafiátek ve skleníku vypěstovaný, a držel ho, jak by chtěl lístky jeho otrhovati. „Tak mne vyobrazíte.“

„A proč tak — hlava bude viseti tuze dolů.“

„Neškodí, však mi klesne brzo hloub,“ vzdychnul mladík. „Jak já ten karafiát trhám, tak i mne brzo smrt utrhne.“

„Ale pane Karle, nebudte tak smuten!“

„Nechte mne,“ řekl mladík se slzou v očích.

Když odcházel, tiskl mu fotograf ruku: „Přeju, abyste s novým rokem nabyl nového zdraví.“

Študent se usmál smutně a zašeptal: „Dejž to Bůh.“

Po chvíli přišla stařenka se dvěma vnučkama. Jednu si posadila na klín a druhou postavila po levé straně.

„Tak již nás jen pěkně vymalujte, abychom byly k poznání“ řekla babička a opravila si čepček na hlavě. Hleděla usmívajíc se na vnučky a holčinky tulíce se k ní šeptaly: „Babinko, vy jste hezká.“

„Pst, nesmíte sebou vrtět!“ kárala stařenka a tiskla zlaté hlavičky k prsoum.

Když odcházela, přál jí p. Kumstýř, aby ještě hodně mnoho vnoučat se dočkala.

„Jak se bude líbiti Pánu Bohu,“ odvětila stařenka.

Pak tam přišlo ještě mnoho jiných osob, ale mně to nejde s tím psaním tak rychle, jako panu fotografovi s fotografováním, proto jen v krátkosti ještě řeknu, že p. Kumstýř každému přál k novému roku toho, čeho věděl, že si každý přeje a já, slavné publikum činím totéž. Přeju tobě, po čem samo toužíš: Nemocným zdraví, smutným útěchu, nuzným důstatek, malomyslným zmužilost, utlačeným trpělivost a všem dohromady sílu k práci, klidný spánek v noci a anděla míru za průvodce.

Číslo 45.

Správa bránky u obecní pastoušský v počestné obci Křoupalově.

Na sv. Josefa jsem dorazil s kukátkem do Křoupalova, dosti velké osady s kostelem, farou, školou, dvorem a myslivárnou. U první chalupy, na níž byla dřevěná deska s vybledlým nápisem: „Opatrovna pro dítky“ (z toho jsem poznal, že to pastouška), jsem se zastavil, aby se dveře otevřely, z nichž vystoupil velký muž v plátěnkách, krátkém kožichu, s beranicí na hlavě ohlížeje se po dvorku, kde na hnojisku rýpal velký kanec.

Slouha šel k plotu u zahrádky, viklal s ním a pak kopnul dřevěným bandurem do laťové bránky, že se vyvrátila a do zahrádky zapadla. Pak šel ze dvorka ven, kolem studně s rumpálem, okolo Bednářových, Fialových, Jenerálových, Šrutkových, kolem židovny, kolem školy a fary ke kostelu; tam políbil kříž a obrátil se v pravo na silnici k modře podbarvenému domu, na němž byla plechová tabulka s nápisem:

Představ obce.
Gemeinde-Vorstand.

Otevřel dvěře a zeptal se kluka: „Jsou tatínek doma?“

„Jsou!“ řekl kluk a ukázal na dvěře k světnici. —

Slouha smekl beranici a zaklepal.

„Herein!“ ozval se hlas.

Slouha vešel do světnice. „Pochválen Pán Ježíš Kristus!“

Přednosta seděl za stolem, maje beranici na hlavě, kouřil z dýmky a študival jakýsi dopis od hejtmanství. Nazdvihl trochu beranici a řekl: „Na věky, Tomši! Co pak mi neseš?“

Slouha Tomáš zůstal státi s beranicí v ruce: „Jdu s nějakou žádostí, pane přednosto.“

„Juž zase! A co chceš?“

„Já dost nerád jdu, pane přednosto — ale můj Bože, co mám dělati, když musím.“

„Tak mluv!“

„Pane přednosto, jdu vás prosit, abyste mi nechal spraviť plot a bránku u zahrady.“

Přednosta vyvalil oči: „Co ti to napadá? Zase správu! Brzo je něco na kostele, brzo na faře, brzo na škole k správě, obec musí na všechno platit a kde má nabratí peněz? A Jiřího se blíží, budeme potřebovat. Musíme obejítí sádovce a víš, že chce pak každý zavdanou. Tuhle jsem dostal přípis od slavného hejtmanství (při tom nazdvihl čepici), že máme šetrně zacházeti s obecním jměním — a vy pořád na člověka lezete. — Milý brachu, to aby byl potom čert úředníkem na obci a ne člověk. Sprav si plot a bránku sám.“

„Pane přednosto, však já jsem se toho napspravoval dost, ale teď to potřebuje již jiného doktora. Bránka nemá pantů, u plota jsou sloupky uhnílé, tak že mohou prasata — s odpuštěním, že to musím tak říci před tím Božím darem tady,“ řekl pastýř, ukazuje na pecen na stole — „z celé vsi do mé zahrady jako na „fraj plac.“ Okoušou a podryjou všechny stromky, tak že má obec větší škodu —“

Hm, hm!“ kroutil pulmistr hlavou. Dal si jednu ruku na záda, druhou se držel za bradu a chodil se sklopenou hlavou po světnici, jak by přemýšlel o nějaké filosofické zásadě.

„Kdybych já nevěděl,“ pokračoval Tomeš schytrale, „že vy, pane přednosto, rád máte pořádek ve všem, jak v domě, tak v obci, myslil bych si: Vezmi das ty stromky, však nejsou moje a nechal bych plot plotem, ať si stojí nebo leží. Kdyby byl pulmistrem Fiala, jak mnozí chtěli, ani bych kroka neudělal, proto že vím: kdo se svým neumí hospodařiti, ten se o cizí již „kór“ nestará.“

Přednosta se usmál a pokývnul hlavou: „Tento, co chci říci. Víš, já jsem tam okolo pastoušky již dávno nešel — bylo to bláto a pak má člověk tady s tím úřadováním pořád práce: ale kdybych to byl viděl, byl bych to dávno nechal spraviti. Víš co, tento, já dle zákona sám nemohu v tom nic udělat — buď tak dobrý a zaskoč pro pány radní a pro některé výbory, třeba i pro Fialu, aby proti mně pořád nerýpal, a řekni jim, aby sem na chvílku přišli. Bez toho budou dnes doma — je toho svatého Josifka.“

Pastýř odešel a přednosta, obléknuv lepší kazajku sedl si k stolu a zabral se z novu do čtení.

Po chvíli počali výborové se scházeti. Přednosta je vítal, podával jim židle a hleděl oknem ven, jdou-li ještě druzí. Poslední přišel Fiala. Když byli všichni pohromadě, počal přednosta: „Tak páni úřadi, nechal jsem vás zavolať, abych vám přednesl žádost tady našeho služebníka. Povídá, že mu padá plot u zahrádky, že mu tam leze ušipaný dobytek — s odpuštěním — a že se to musí spravit. Ona obec má velké výlohy, jak víte — ale co platno? Máme to nechat splundrovat, až to spadne? Tak myslím, že se na to podíváme, a jak naznáte, tak uděláme.“

Vzali čepice a šli pomalu k pastoušce. Kluci pozdálí za nimi se plazili, žádostivi jsouce zvědět,

co to bude? Stará Bloudovka vidouc je z okna, poslala též své vnouče na výzvědy.

Když přišli k pastoušce, postavili se k plotu, jeden po druhém jím viklali, prohlíželi sloupky a dvířka a když vše důkladně ohledali, ptal se půlmistr: „No, pánové, jak to uznáváte?“

Výboři hleděli před sebe a mlčeli, až první radní řekl: „No, chatrné je to.“

„Na svalení“ přisvědčili druzí.

„Já bych myslil, sousedé,“ řekl Fiala, „že ten plot do podzimka ještě vydrží. Pravda, viklá se — ale kdyby se mělo hned vše chatrné zkasírovat, kam bychom přišli?“

„A co s tou brámkou? Ta tady zůstane celý rok ležet? ptal se představený rozdurděně, že Fiala odporoval. „Nemá ani pantů.“

Mluvili dlouho sem a tam, až se usnesli, že plot pro letošek ještě zůstane státi a bráнку ať kovář spraví, aby se mohla zahrádka zavírat.

„Tak Tomši,“ rozkázal konečně přednosta, „jdi pro kováře, aby nám řekl, co a jak, a vzal to hned do práce. Co se může udělati dnes, nemá se odkládat na druhý den.“

Slouha odskočil a výborové zatím prohlíželi pastoušku.

„Střecha je již také chatrná“ řekl jeden.

„Eh, je haupt kut“ řekl druhý. „Na škole je ještě horší.“

„Ba, co je obecního, je všechno skoro sbor. Za fajfku tabáku to nestojí“ vtipkoval Šrutka.

„Jak jsem to přijal, takové je to“ omlouval se přednosta. „Když předchůdci ničeho nedělali — já to nesfouknu.“

V tom přišel kovář začmuděný a v kožené zástěře. Smál se z daleka.

„Pane mistře, řekl přednosta (on když mluvil co úřední osoba, dával všem patřičné tituly), „podívejte se na tu bráнку. Chceme ji dát spraviti — co jí schází?“

Kovář se na ni díval a pak do ní kopl: „Té bránce? — Nic, než nové latě, pantičky a háček.“

Výboři se smáli a kovář vida, že se přednosta kaboní, dodal chlácholaje: „Ale když bych svařil pantičky, trochu to sbil a dal háček k tomu, tak to může přece ještě čas vydržeti.“

„No, tak tedy to vezměte do práce, řekl přednosta. „Kdy to bude hotovo?“

„Kdy? Hm, za hodinu je to sak und pak. — Slouho, zaneste ji ke mně.“

Odešel a přednosta vykládal, že dle zákona musí výbor práci hotovou přijmouti.

„To za to nestojí, abysme šli na tu chvíli zase domů“ řekl druhý radní. „Pojďme na holbu piva. Hospodu máme blízko. Druzí byli srozuměni a přednosta řekl: „No, když chcete, na holbu piva můžeme jít, bez toho diét za tu komis žádných nevezmeme, tož tu kapku zaplatím z obecního.“

A šli kolem studně s rumpálem, okolo Bednářových, Fialových a Jenerálových do židovny. Žid byl také řezníkem, měl víno, pivo, kořalku — co kdo chtěl. Vida, že výbor jde, otevřel dvěře, vítal je, podával jim ruce a ptal se: „Co bude pan přednosta a páni výboři požívat?“

„No, dají nám, pane Štern, 3 mázy piva“ řekl pŭlmistr. „Máme nějakou záležitost obecní a musíme čekat, tak jdem na kapku, aby nám nebylo teskno.“

„Taskno! Pan přednosta jsou čtverák — khomikr!“ smál se žid a odskočil. Donesl piva: „Od čepu, pánové — jako malvaz.“

Výboři si podávali jeden druhému plecháče a žid mna si ruce ptal se: „A zakousnout nebude libo? Mám telecí, něco nóbl! Na mou duši, škoda ho dát leckomu. Přál bych vám ho, pánové.“

Přednosta mlčel a druzí také. Po chvílce řekl Fiala: „No, doneste mi porci.“

Žid volal do kuchyně: „E šéne Portion!“ a děvečka donesla na talíři kus teletiny se zelím, až se srdce smálo. Fiala si rozkrájel pečeni a jedl

s velkou chutí. Vonělo to, až radost. Druzí se na něj dívali po oku a pan přednosta šlehnuv několi-krátě okem po Fialovu talíři řekl konečně: „No, pánové, když byste si přáli každý kousínek — diét bez toho nevezmeme: já proti tomu nic nemám. Snězme každý talířek.“

„Kousek by neškodil,“ řekl jeden a druzí přisvědčili.

„Tedy, pane Štern, donesou těm pánům každému také kousek. Já zaplatím.“

„K službám.“ Žid odběhl do kuchyně a za chvílku počal s děvečkou nositi porce, které však již nebyly vyjma pŕlmistrovu tak skvělé, jako Fialova, jenž sloužila za lákadlo.

Já myslím, že každý z vás ví, jak se po mase chce pítí.

Proto též výborové nechali naplniti mázy repete a da capo a když přišel kovář ohlásiti, že bránka je hotova, byli páni již v plném, veselém hovoru a jeden řekl: „Zavěste ji tam — však to bude dobré.“

„Oh ne,“ protestoval přednosta, „já to musím prohlídnouti.“

„Stojí tady u dveří,“ řekl kovář.

Přednosta vyšel, ohledal bránku a vejda pak zase do hospody, řekl: „No, vydrží to! — Co pak to bude stáť, kováři?“

„Šest šestáků,“ odpověděl čmudík.

„Tak si pro ně v neděli přijďte — a tu si zavdejte.“

A kovář i páni sousedé pili až do klekání a když večer dělal přednosta účet se židem, řekl Stern: „Maličkost, pane představený — 12 zl. 54 kr.“

„Tolik?“ divil se přednosta.

„Ale, ale! škoda, že jste takový moudrý muž! Užívali druzí a vy nechcete? Však to obec nese!“

No, pravda! A diét bez toho nevzali, ti páni z Křoupalova! — —

Tak se hospodařívá na obcích. A vě školách není pomůcek k vyučování. Má-li se platiti něco na kostel, chytají se páni výborové trámu!

Číslo 46.

Starý drátař.

Šel jsem onehdy mrzut po silnici s kukátkem na zádech. Byl bych ho brzo hodil do škarpy — tak jsem byl rozmrzelý na celý svět. A jak by ne? — To publikum chce pořád něco nového, něco zajímavého — a kde bráti a neukradnouti? A podám-li někdy nový obrázek, jest jednomu tuze smutný, druhému až příliš rozpustilý, třetímu tuze svatý, čtvrtému hloupý, pátý mu nerozumí a šestý pohlednuv naň řekne: „Co je po hloupostech“ a jde hrát v karty. — To je, pánové, těžké postavení a když k tomu ještě málo nese, tu zvlášť. „Komu čest, tomu čest — komu clo, tomu clo — komu „trinkelt“, tomu „trinkelt““ říkávají. — Já si uběhám nohy a nedostanu ani cti, ani cla (ještě štěstí, že chodím pěšky a nemusím ho dávat,) ani toho „trinkeltu.“ *) Jářku, zavřu krámek a počnu něco jiného! Ale co? — Do novin psát není za našich dnů těžko a dostane člověk i honorář, umí-li hodně nadávati, tupiti, odpůrcům „flekance“ dávat i lháti — a pak, což hlavní věcí je, umí-li, jsa rodem Slovan, zrazovati vlast. Bene, Martine! Ale co tomu říká poctivost, čest a anděl strážný, ljenž v srdci „křídla potřepává?“

Ne, ne Vašku! Raděj zhyneš hladem u silnice s roztlučeným kukátkem. — Jdi s Pánem Bohem

---

*) Pane redaktore! neračte se horšiti! Není tak zle. Víte, ono se někdy jen proto mluví, aby rozprávka nestála.

domů, sedni si za kamna a sed v pokoji svatém. Je dnes štědrý večer; jdi domů, jako každý počestný člověk a slav vánoce klidu a pokoje na vždy. Co ti do světa?“

Tak jsem hovořil sám u sebe a obrátil, ač slunce ještě bylo vysoko, kroky k domovu. Cesta byla blativá a chvílemi přiletěl sychravý dešť. Ne-daleko vsi dohonil jsem starého drátaře. Na levém rameně měl dráty v kolo zatočené a špinavý pytel, pod pravou několik plechových křídlí a blýskal se na širokém řemeně žlutý mosazný křížek. Šel volným krokem s hlavou sklopenou. Když jsem ho dohonil, ohlednul se po mně, nazdvihl starý širák, že bylo viděti dlouhé, prokvětlé jeho vlasy a řekl: „Pochválen Pán Ježíš Kristus.“

„Na věky!“ poděkoval jsem. „Kam pak, starý Slovane?“

„Aj prosím, tamhle do té dědiny bych rád dorazil, čo bych si vyprosil kus jídla a noclehu na tu svatú noc; pekne prosím.“ Drátař asi již dlouhá leta chodil světem. Pletl naše nářečí se svým rodným.

„Hned tam budeme,“ řekl jsem. „Jak pak jdou „kšefty?“

„Ah veru, pan taťku, zle! Pán božku milý muoj! Čo ty železnáky nastaly, sotva že nějakú tu pašť prodám, nebo tu krydélku — že sa tak člověk tím světem vyživí a stluče ženě doma na císařskou daňku, aby nám neprodali od Trenčanské stolice ten kúsek kopaniny. To jí nechám jednou ráz za zimu v Brodě u p. pisara pisaníčko napisat a pošlu jí tu zlatóvku, lebo dvě — jak člověk može — pekne prosím.“

„Pravda, pravda; nic po všem! Já jsem také pochodil světa dost a dost — ale nic to nenese.“

„Nejste vy Grán?“ ptal se drátař, ukazuje na mou skříň na zádech.

„Ne, jsem z jinšího cechu — ale nechám i toho. Tuhle v té vesnici bydlím. Pojdte se mnou,

můžete u mne zůstatí a pak až vám bude libo, jděte si zase dál — já už zůstanu doma.“

„Zaplať Pánbíček milý pekně,“ řekl drátař a vzdychl si.

Když jsme přišli domů, divili se naši, že takového hosta vedu. Já jej posadil do kuchyně ke kamnům a dal mu sklínku vína a kus chleba, aby čekal na večeři.

Drátař hodil dráty, pytel a halenu do kouta, postavil hůl s pastěmi vedle a šel ven, slámou si oškrabovat bláto s krbců. Pak si sednul ostýchavě ke kamnům, položil širák na zem, opřel lokty o stehna, ruce vložil jednu do druhé a svěsil je mezi kolena hledě k zemi. Šedé dlouhé vlasy mu visely přes ramena na prsa. Po chvílkách se vzpřímil, utřel si kníry ještě hnědé a napil se. Pak zase se zabral do rozmyšlení. Já postaviv kukátko na místo, svlekl jsem se z tuláckého oděvu a šel po chvíli ven za drátařem. Již se stmívalo. Víte, den je teď jak prst. Sedl jsem si vedle drátaře. Tož máte doma ženu?“

„Mám, pekně prosím; mám! starušku nebohú!“

„A mnoho-li máte těch kopanin?“

„Pekně prosím, len tak na skalách tři kúsky; može to být ze čtyry, nebo pět mírek. Aj ba, můj Bože, čo sa člověk nadělá a nic z toho! Keď som šel od svej manželky, nemala ničeho, než ze tri mírky bramborů a z mírku ovsá. To je její živobyť na zimu. A trochu kapusty.“

„Což chleba nemáte?“

„Takový jako tady — ně! U nás zežernujem oves a z toho se napekú pekáče. Když jsú čerstvé, jsú dobré — aj jaj, muoj Bože, len kdyby jich co ráz bolo.“

Venku počal pastýř troubiti a kluci praskali bičem a vštěkali a bečeli napodobíce stáda, jež pastýři u Betléma honili. Starý drátař si počal utírat oči.

„Proč plačete?“

Drátař položil čelo na sepjaté pěstě a škytal: „Čo bych bol doma ve svej chati, u svej ženy Tam trúbijú na fujary, tam pálijú ohně na skalách; — Oj, Panbožku milý, Jezusku narozeny v Betlé! mě z Marie Panny pro naše spasení — smiluj s nad námi!“ modlil se šeptmo drátař v prsa se bije^e

Já chvíli mlčel, nechtě jeho roznícení přerušiti.

Oheň v kamnech praskal a plamen vrhal rudou plápolající zář na tmavou zeď. Z kuchyně voněly koláče a rybí omáčka, z návsi zněla trouba pastýřova, nad námi cvakaly hodiny — — bylo tak milo seděti doma, bylo tak volno! Není nad domácí koutek — ale nota bene — po dlouhé touláčce.

Po chvíli jsem počal na novo: „Neplačte, stařečku, však s jarem uvidíte svou starou zase. Co pak jí donesete?“

„Co může chudý dratar donést? Nejlepší je pár grošů. Dřív som jí nosíval trochu dobrej borovičky — ale tu ráz už ji nechce.“

„Ne? Což je nemocna?“

„Chvála Pánbožkovi, není — ale jednúc som z jara prišol domů a dával som jí borovičky. Ona krútila hlavú a řekla: „Ně, ně! keď by's ty věděl, že já pálenku nepiju, nenosil by's ji.“ — „A od kdy že ty nepiješ?“ ptám sa. — „Náš pan farár,“ řekla žena, „nám dělal kázeň, že pálenka jsú jed a zaprisahal nás čo bychom slíbili, že nebudem jí pít. Dal nám každému, co jsme pred oltářem slíbili, tady penízek a řekl: „Noste ten penízek na prsou a modlete se každodenně k Panence Marii, ona vám pomože a v hodinku smrti dá šťastné skonání“ řekla má staruška. „A já som slíbila a penízek nosím a nosic budem a borovičky nechcem.“ Já som šel pak do žida,“ řekl drátař, „kúpil som holbu vína a donesl ženě: „Tu máš, starúško, mé pekné potěšení, a napij sa!“ — To pila.“

„To je hodná žena!“ řekl jsem.

„Je!“ dosvědčil starý. „Keď som si ju chcel brať, řekl som ji: „Labodáško Hievo — ona sa jmenovala Labodášková Hieva (Eva) — chceš byť mú hodnú ženú?“ — „Rovnaník Ondreju, chcu!“ řekla ona a byla hodnú až podnes. Zaplac Panbožek nebeský sto ráz.“

„A děti jste neměli, že jste tak sami?“

Drátař vzdychl. „Pekně vás prosím, ani mi nezpomínajte! Mali som — mali — synka a dcerku. Dcerka se vdala a umřela — synek — Bóh sám ví, či je živ, či není.“

„Jak to? Píte, starý.“

Drátař pokrčil rameny, napil se, zahrnul vlasy do zadu a řekl: „Jak to? Jmenoval se Janoš. Keď bolo rebulací u Búdy Peště, bol vojákom. My jsme slyšeli o tom a každý večer sa za něho modlili, co by ho kulka minula. Bodaj tvoju dušu!“ rozhorlil se drátař. „Jednúc večer, keď sme seděli u ohňa a matka kuchala brambory, otevrú sa dvírca a prinde Janoš, krásný ako pán. Aj jaj, Bože, bol to švarný šohaj, ako jabor!“ „Pozdrav Pánbožek nebeský, taťku, mamko a sestro!“ řekl a podal nám ruce. Mamka plakala. „Vítaj, Jánošu,“ řekl som, „ako sa máš?“ „Napred sa napijem a najíme. Anko, tu máš peníze a spěchaj do žida. Kup masa a pálenky,“ řekl. Anka šla; pak jsme hodovali. Keď jsme boli napiti a najezeni dost, dal Janoš mně dukát, materi dukát a sestře dukát — ať moja duša do pekla přinde — žlutý ako zlato. — Já sa dívám a pitám sa: „Jánošu, synko muoj, mé pekné potěšení, komu ty slúžíš, že máš tolko peněz? Slúžíš cíсарovi?“

„Keď bych já slúžil cíсарovi, nemal bych dukátů?“

„A komu slúžíš? královi?“

„Jakému královi, taťku? — Ně!“

„A komu tedy?“ Drátař vstal v rozhorlení, jak by to, co vypravoval, skutečně se dělo. „A komu tedy slúžíš? Snad neslúžíš Košutovi?“ Oči starého hořely a kníry se ježily. „Zatracená tvoja

duša! Zatracený deň tvého narodení. Což si nepri-
sahal cisarovi?“

„Prisahal, ale cisar neplatí.“

„Či to máš modur?“

„Košutův!“

„Hýbaj z mé chatě — hýbaj, Jidášu!“ křičel
starý a vyzdvihl ruku, že široký rukáv špinavé ko-
šile mu spadl k ramenu a holá ruka vyčnívala.

„Hýbaj a neukaž se mi víc, čo budu živ.“

„Tatku, Ondreji!“ křičela žena.

„Mlč,“ rozkázal som, „ani necekaj, jak tobě
tvoja duša milá.“

Janoš vstal, šel v noci pryč a od té doby
nevíme, kam sa poděl, či palašem padl, či sa túlá
světem? — Aj jaj, Panbožku milý, dobrý! Má sta-
rúška říká: „Ondreju, ty's sa prohřešil, že's synka
vyhnal. Ondy povídal Adam Jaborník, že ho viděl
v Němcích ako lumpa.“ — Má pravdu staruška!
Pán Boh nás potrestal. Bol by nás živil včil, keď
já už nemožu a staruška má trpí bídu — a já ho
vyhnal! Tu ráz nám nikdo ničeho nedá! — nikdo,
nikdo! — Ale prečo nedržel prisahu?“ doložil od-
hodlaně a pak sednuv sklesnul opět a sklonil hlavu,
že mu dlouhé vlasy visely přes obličej až k žluté-
mu křížku na širokém pásu od torby.

Já hleděl pohnutě na něj a myslil na jeho
ženu starou, jenž v malé horské chatě osamotnělá
sedí a hladoví a zpomíná na starého muže, kde že
se as světem potuluje, aby vydělal groš na daň a
na chléb — toulá se sám na stará kolena, proto
že vyhnal syna jediného pro zrádu na císaři!

Slavné publikum! Tento obrázek ti dávám k
vánocům, kdy pyšné dámy v hedbáví a zlatě chodí
a lesknou se. Tam v Karpátech na blízku Krivana
jde stařenka v plátěné sukni a v bílé plachtě do
kostela — chudinka, opuštěná. Nad kým má Ježí-
šek větší radost? — V sněmovnách, v schůzích,
v novinách mluví a píšou mnozí o své věrnosti
k trůnu a o své obětavosti — ve frakách a bílých
rukavičkách. Světem se potuluje starý Ondrej, jenž

zahnal syna, podporu svých starých let, pro věrolomnost k císaři. — Kdo jest ctihodnější a lepší vlastenec? Ondrej patří k pokolení zhrzenému zde na světě — ale ne u Boha: tam bude mezi vyvolenými.

* * *

Jak jsem tak na toho drátaře hleděl, myslil jsem si: svět chová ještě mnoho vzácných obrázků a proto by bylo, Vašku, přece škoda, kdyby's již ode dneška chtěl sedět doma. Hajdy do světa a sbírej! Mé předsevzetí rozplynulo se v páru. Již mám zase kukátko na zádech a jdu do světa. Poslouchejte na rozloučenou:

S Bohem buď publikum rozmilé,
Letos jsme šťastně již u cíle —
Na rok si do světa zabočím,
Kulatým kloboučkem zatočím,

Kloboučkem zatočím, zakývám,
Veselou píseň si zazpívám —
Třeba je daleká cesta má:
Kukátkář všudy svůj domov má. —

Číslo 47.

Pan Vajsnyt.

Tomáš Chudáčků z Borovan byl pravým chudáčkem. Do roku mu pomřeli otec i matka. Bratrů a sester neměl: zůstal samojediný. Neměl chalupy, neměl zahrady ani kopaniny — neměl ničeho — leč zednické kladivo, lžici a krokvici. Co však zedničina na venkově vynáší? V létě to ještě jde, v zimě za to, jak by uřal. Tomáš slyšel, že ve velkých městech bývá práce po celý rok dost a že se

tam i více platí: proto prodal chudý nábytek, zděděný po rodičích, uložil těch několik zlatých pro případ největší nouze do jistých rukou, svázal si svůj raneček a šel hledat štěstí do světa.

To byl rozumný nápad. Lidé však říkávají: „Koně za ovsem běží a osli ho dostávají,“ a „štěstí o berlách se vleče a neštěstí lítá na křídlech.“

Tomáš osiřel za jediný rok — neštěstí klu-salo k němu rychle, se štěstím to však nešlo tak. Ač si to dost rozumně rozvážil a vydal se do světa po práci, aby prací ulovil štěstí: milé štěstí se jeho rozumu jaksi leknulo, jako kůň strašidla, a nechtělo jíti.

Tomáš se potloukal světem dosti bídne. Práce pleché nemohl dlouho naleznout, proto chodil ode vsi ke vsi, od městečka k městečku, živě se tím, co si vyprosil u dobrých lidí. Peněz hotových šetřil: byloť jich bez toho po skrovnu. V noci spával někde v stodole nebo na seně, někdy na tvrdé lavici v krčmě a byla-li noc teplá, zahrál si na pána a šel spat do hostince „u zlatého měsíce,“ kde míval ustláno na mateří doušce a červené jeteli. Někdy šel k „zelenému stromu“ a hověl si na měkkém mechovém koberci, naslouchaje koncertu světoznámého mistra „Slavíka,“ až jej jeho sladký zpěv uspal. Probudil-li se v tom hostinci z rána, bylo vše pohodlí po ruce. Umyl se čerstvou rosou, šel několik kroků k mýtině, kde již voněly a rděly se jahody a posnídal.

V takových dobách mu bývalo tak milo a blaze, že si často usednul na pařez do teplounkého sluněčka, sepnul ruce na kolena, zamhouřil oči a snil sen krásný zapomenuv na všechn nedostatek a všechnu trampotu. Když však vyšel z lesa na zaprášenou silnici a užířel nahou skutečnost, zarmoutil se zase a často úzkostné vzdechy ode dna útroby se mu vyřinuly: nereptal ale nikdy skládaje vše na Boha.

Tak došel až k Vídni, o které od maličkosti slýchal, že je město velké a krásné. Často si ji

představoval na mysli, když tam však přišel, byl omámen. Kam se jen podíval, vše krásné a nádherné. Domy samé paláce; paničky v dlouhých šatech, v hedvábí a sametě; páni nastrojeni, jako o Božím hodě pan správčí; oficírů a vojáků na koni i pěšky všudy plno, kočár za kočárem a v těch ulicích kupec vedle kupce — a jaké měly krámy! Až hlava šla kolem tou krásou. Skoro v každé ulici hrála hudba a z oken zněly zvuky, jakých nikdy neslyšel.

Tomáš nevěděl, kudy kam? Byl jako opilý. Přišel k velkému mostu nad Dunajem. Posadil se na kámen, aby si oddechnul a se spamatoval v hluku a spěchu. Hleděl dolů k širému Dunaji. Na tisíce vln plynulo a spíchalo v něm a hemžily se, jako lidé v městě nad nimi.

Najednou upřel oči do dálky a díval se, co se to tam asi valí? Byla to dunajská parolod. Plula rychlostí vlaku dýmajíc a sténajíc. Přistála ku břehu a počalo z ní vystupovat velké množství lidí. Tomáš div oči na té lodi nenechal.

„Toto jest divná věc,“ myslil si, „a jak je to veliké! Lidí se do toho vejde jako do kostela. To musí být bohatý pán, kterému ta loď patří.“

A hned počal se po způsobu zvědavých venkovanů po někom ohlížet, kdo by mu mohl říci, čím ta loď je?

Jeden z cestujících po lodi přicházel s vakem svým zrovna na Tomáše. Milý Tomáš nazdvihl čepici a ptal se ostýchavě: „Prosím vás, pantáto, nemůžete mi říct, čím je ten koráb?“

Pán se podívav na Tomáše po oku a nerozuměv česky, řekl zkrátka „Weiss nit!“ (Nevím.)

„Děkuju pěkně!“ poděkoval se uctivě Tomáš, jak by mu byl pán kdo ví jaké dobrodiní byl pronkázal. „Tedy Vajsnyt se jmenuje. Bude asi teplý! U nás je žid Vajs, má také pěkných pár grošů, ale proti tomu panu Vajsnytovi tady bude přece jenom chudák, jako já proti němu. Inu, jeden má mnoho, druhý málo a třetí nic. Jak Bůh komu!“

Vstal a šel dále do města, ohlížeje se v pravo i v levo. Co chvíle do něho někdo strčil a několi-kráte ještě — že taktak uskočil — byl by ho přel-šel kočár. Bylo se ale také nač dívat! Samý lesk a samá krása! Myslil si vždy: „tento dům jest nej-krásnější,“ a sotva udělal několik kroků, viděl ještě krásnější. Konečně přišel na náměstí a tam uviděl dům, že se v něm až dech zatajil podivením. Čtyry patra měl ten dům, okna velká jako v kostele a a v těch oknech tabule jako zrcadla! Na střeše stály bílé sochy tak krásné, že takových v Boro-vanech ani v kostele nebylo. Brána do toho domu byla ohromná a před ní podloubí držené čtyrmi obrovskými panami z kamene. Pod podloubím stál jakýsi vousatý pán v dlouhém kabátě se zlatým límcem a zlatým pásem přes rameno. Na hlavě měl třírohý klobouk samé zlato a v ruce držel vysokou hůl se zlatou hlavou a zlatými třapci.

Tomáš se mu hluboce poklonil. Pán se však jen usmál a ani nepoděkoval.

„Aha, to bude nějaký pan jenerál a v tom domě bydlí zajisté císař pán sám. — Bože, to je krása!“

Chtěl ale přec vědět jistotu. Poprosil tedy jakéhosi učně, který před ním pískaje skákal: „Pro-sím tě, chlapečku, cí je tamhle ten dům?“

Kluk se zasmál, odseknul: „Weiss nit!“ a skákal dál.

„Co, co?! Tedy nepatří císařovi, nýbrž Vajs-nytovi! Ja, pane, když má takový dům, může si vystavět takovou loď! To je, jako kdybych já měl mlýn, mohl bych si lehce udělat kocábku. Že tak jeden člověk tolik statku má a druhý nic! To by přece nemělo být!“

Cím více viděl nádheru a krásy, tím více cítil svou chudobu a zdálo se mu, jak by každým mrknutím očima ssál do sebe pelýnek.

Zabočil o roh a odskočil rychle stranou. Cva-lem se blížil kočár tažený čtyřmi broněmi — a jakými! Sám sv. Martin neměl takového bělouše!

Kočár jenjen hořel zlatem a stříbrem. Na kozlíku seděl kočí a lokaj — kabáty samé zlato — a v kočáře hověla si paní jako růže, že člověk, pohledna na ni, div neoslepnul.

Takovou věc Tomáš ještě jaktěživ neviděl. Hleděl jako vyjevený za kočárem a když se spatoval, poprosil paní, která stála právě ve vedlejší kramě ve dveřích, aby mu řekla, čím ten kočár je?

Paní naň udiveně pohledla, dala mu krejcar almužny a řekla: „Weiss nit!“

„Vajsnyt!“ šeptal Tomáš. „Pánbíčku! jak to tak děláš? — Tomu Vajsnytovi dal's tolik, že si mohl postavit takový dům, takovou loď a může mít takový kočár a takové koně — a já chudák tluču se pěšky světem, div mi nohy neupadnou a ještě musím býti rád, dá-li mi někdo krejcar almužny. To není dobře!“

Slzy mu vyhrkly z očí a do srdce se mu vpila jakási kyselost — — reptal proti Bohu!

V takových myšlenkách šel dále městem, nádhery kolem sebe si ani nevšímaje, až ho vyrušila z hloubání krásná hudba.

Pozdvihnul oči. K němu se přibližoval volným krokem pohřeb.

Napřed hrálo asi 40 hudebníků v krásných šatech, pak šlo několik kněží se svíčkami a za nimi táhli čtyři vraníci, ověšení bohatými čabakami, skvostný vůz s kovovou rakví. Vraníci měli na hlavách vysoké chochole z peří a na sedlových seděli premovaní jezdci. Kolem vozu šli skvostně oděni lokajové s fakulami a vzadu nedohledná řada pánů a paniček.

Tomáš se zastavil, smeknul čepici a pokřivav se, odříkával za duši zemřelého po tichu „Otče náš.“

Když průvod přešel, ptal se hokynářky vedle sedící: „Tetičko, prosím vás, koho to vezou?“

Hokynářka naň jedovatě pohledla a odsekla: „Weiss nit!“ Pak počala cosi po německu nadávat.

„Vajsnyt! Pan Vajsnyt?“ zarazil se Tomáš.
„Ten bohatý pan Vajsnyt?“

Tomášovi bylo, jak by jej polil studenou vodou a jakýsi hlas v srdci mu pravil: „Vidíš Chudáčku, promlouval's proti Bohu, že je pan Vajsnyt tak bohat a ty tak chud! Co by za to dal ten pan Vajsnyt — všechno bohatství by dal, kdyby mohl být živ a zdrav, jako ty, a rád by se stal chudým tovaryšem.“

Tomáš se zastyděl a šel do blízkého kostela odprosit Boha. Pak si zašel do chudé hospůdky, poručil si sklínku piva, chléb a tvarůžky a pomodlil se nad tím skromným jídlem vděčněji k Dárci nebeskému, než kdykoli za živobytí.

Slavné publikum! toto jest stará povídačka a já ti ji zde ohrál, aby's bylo spokojeno v tomto roce, kdyby ti Bůh třebaš jen málo dal, popřeje-li ti jenom zdraví.

Vzpomínej často na Tomáše!

Číslo 48.

Šťastný přednosta.

V tom sněhu se to šeredně chodí. To ví každý, kdo chodí světem a proto je lépe, kde to možná, sednouti si na „mašinu“ a na kus se svézti. Po třetí třídě to nestojí ani tolik, zač by roztrhal bot. A pak ta jízda. Ta již stojí za groš.

Sednul jsem si onehdy i já, ač jsem nic — jen kukátkář — na tu železnou a hleděl s rozkoší na lidi venku, jak se v tom sněhu bořili. Vedle mne seděl pán v kožichu, brýle na nose, vousy pod ním a kouřil doutník.

Járku: „Kouříš-li ty, mohu i já.“

Vytáhl jsem dýmku, nacpal a zadýmал, jak pracující cukrovar, anebo jako sladovna u Sokolnic.

Pán zakroutil nosem, poohlednul se po mně a řekl: „Jaký to kouříte tabák?“

„Ordynární se sprostým — prosím.“

„Smrdí.“

„Já vím, nemohu však za to. Dejte mi smotek, nechcete-li abych tady čmudil.“

Pán se usmál, vytáhl „trabuko“ a usmívaje se blahosklonně podával mi ji: „Víte-li jaký je to doutník?“

„Za 6 kr. Trabuko?“

„Vy je znáte?“ ptal se udiveně pán.

„Hm, já a neznat jich!“

„A kdo jste človíčku?“

„Světlem prošlý člověk a žádný človíček“ odsekl jsem hrdě, mysle, že ten pán je žid. Podobal se mi tak tím chlubením. „A s kým mám já, prosím uctivě, tu čest?“ ptal jsem se co možná elegantně.

„Já jsem profesor klasických řečí při gymnasiu v B . . .“ odpověděl pán hrdě.

„Smeknul jsem čepici, uklonil se hluboce prose: „Můžete mi, pane profesore klasických jazyků říci, leží-li pan Cicero*) ve své rakvi obráceně, či nic?“

Pan profesor na mne hleděl udiveně, ba rozhněvaně.

Já pospíšil objasnit svou otázku: „Prosím neračte se divit. I já se učil latině a chtěl jí mluvit, páni profesorové však mi říkali, abych radš mlčel, sic že se Cicero v hrobě obrátí. Rád bych tedy věděl, je-li to pravda či nic?“

Pan profesor odfouknul kotouč dýmu, zabručel „hloupost“, a pak to zamlouvaje ptal se: „Kam jedete?“

„Ah, jen tady o štaci dále, do Tečic. Pak půjdu do Chválkova.“ „Tam já také chci jít. Je to daleko od stanice?“

„Jen malý kousek, asi půl hodiny.“

„Znáte v Chválkově jakéhos pana Váňu?“

---

*) Cicero veliký římský řečník.

„Váňu? Jak bych neznal! Jak tu mou almarku zde. Často jsem s ním se v městě sešel. Zval mě vždy k sobě, abych ho navštívil — nepřišel jsem však nikdy k tomu. Teď, že mám právě pochvůli, chci se k němu podívat. Je prý přednostou, jak jsem slyšel.“

„Přednostou? No proč ne? On býval vždy rozvážlivým člověkem již v študiích.“

„Tož ho také znáte?“

„Vždyť jsme študovali spolu! Chtěl se státí také profesorem, že mu však záhy zemřel otec, pověsil studie na hambálek a šel domů hospodařit. Dobře udělal! — Víte co? půjdeme tam spolu.“

„Velká čest pro mě!“

„Já však nevím kde bývá?“

„Doptáme se. — Umíme česky i německy a vy ještě latinsky a řecky — nebojme se!“

Vlak zahvizdnul, konduktor zařval: Station Tečic!“ a my vystoupili z vozu.

Já vzal kukátko na záda a kráčel s panem profesorem, který zatím složil kožich u vrátníka stanice.

Šli jsme; já napřed, on za mnou do Chválkova.

Ve Chválkově jsme se zastavili před prvním domem. Vyhažoval tam jakýsi muž lopatou sněh.

„Jářku, strýčku kmotře, prosím vás, kde zde bývá pan přednosta?“

Chalupník se postavil, podíval se na nás zvědavě, zarazil lopatu do sněhu a vyndav dýmku z úst řekl: „Přednosta?“

„Ano“.

„To musíte jítí tamhle nahoru ke kostelu a kolem kostela na pravo do té uličky. Ale nemusíte-li tam chodit, nechodte: s tím člověkem není radno mluvit.“

„A proč?“

„No proč! Však uvidíte! Na každého člověka je jako pes a na chalupníka jak satan. No, s Pánem Bohem!“ a počal vyhazovat dále.

Šli jsme vzhůru ke kostelu. Tam byl krámek. Seděl v něm jakýsi červený muž. Prodával drobnosti! tvarůžky, uzenky, žemličky, tabák, zápalky, kořalku, papír atd.

Vejdou tam.

„Šamr týnr! Co poroučíte?“

„Prosím vás, kde zde bývá pan přednosta?“

„Chcete mu platit daň?“

„Proč se tak ptáte?“

„No, kdo k němu nepřijde s daní, toho vyhodí.“

„To nemůže býti!“

„Vy mne budete učit, a ani ho neznáte. To je vám „huncvút“ z první třídy. A kdyby člověku přál ještě výdělek! Sejde-li se mi však někdy zde několik lidí a chtějí-li se pobaviti — allou, již ho tady máš, jak by's ho zavolal a káže zavřít.“

„Do toho mi nic není,“ pravím. „Žádám vás uctivě, řekněte mi kde bývá?“

„Ptejte se, kde chcete! Já neplatím proto „ainkomenštajr“, abych všem lidem byl za kompas.“

Šel jsem s nepořízenou dále. Na rohu nás potkal jakýsi soused. Byl sice trochu podnapilý, co však dělat — vůkol nebylo nikoho vidět, ptali jsme se tedy jeho.

„Hej příteli!“ pravím. „Kde tu bydlí pan představený?“

„Co pán? Pán představený? — Lump je a ras k tomu! Žaloval mne že neposílám děti do školy. Nač? Co se tam naučí? Abych neřekl co! — Já také nechodil do školy a mám rozumu dost, víc než druzí — ba právě!“ A mám tam nechat své děcko trýzniti?“

„Máte pravdu“ chlácholil jsem ho — ale buďte tak dobrý a řekněte nám, kde ten přednosta bydlí.“

„Tamhle ten žlutý dům. Ale povězte mu tam, co jsem řekl, ať to ví. A ať mne nepotkává, sic sak . . . bude zle.“

Šli jsme k žlutému domu a vešli do světnice.

Přednosta Váša — mladý, slušný muž — hleděl udiveně na pana profesora a pak mu padnul

najednou radostně kolem krku. Divení a děkování nebylo konce. Když první nával radosti utichnul, ptal se pan profesor Váňy: „Jak se máš bratře?“

„Děkuju ti, dobře! Hospodářství se daří, ženu mám hodnou, jsem přednostou — —“

„A co ti to přednostenství nese?“

„No o užitku není řeč! Má s tím člověk jen zabavení a starost. — Jedná se tu však o tu čest, která je s tím spojena.

Já se dal do hlasitého smíchu.

„Co se smějete?“

„Slyšeli jsme jak tě lidé ctějí“ dodal s úsměškem pan profesor a vypravoval mu, co jsme zažili.

Váňa počal běhat po světnici a zlobit se: „To má člověk za tu starost a namáhání, aby bylo vše v pořádku! Já složím úřad!“

„Ale kde bude čest?“ řekl jsem.

„Nezlobte mne také ještě vy!“

„Pane Váňo, pravím pomalu! Nadal vám již člověk pořádný?“

„To ne!“

„Tož vidíte! Jak vy, mluví mnohý přednosta, když mu nepořádní, když mu luza laje. Může luza jinak než špinit? Já nemluvím jen o luze v hadrech, cílím zde i na luzu v rukavičkách. Ten Bůh by teprv musel přijít, který by luze vyhověl, jak pak teprv přednosta! Čiňte svou povinnost, dbejte na lidi dobré a to druhé pusťte mimo sebe.“

Něco minout,
Něco svinout! —

* * *

Slavné publikum! Jak je to s přednosty, tak je to i s každým druhým. Víš tedy, co máš dělat.

Číslo 49.

P o h a n k a.

Za teplého slunného dopoledne oblekl se stařeček Brázda do letní kazajky, posadil si starý, vybledlý a propocený klobouk na hlavu, nacpal a zapálil si krátkou dřevěnkou a vzav z kouta u hodin silnou jalovcovou hůl, zavolal na vnuka: „Františku, půjdu se podívat do pole. Chceš-li jíti se mnou, popros maminku o kousek chleba, abys neměl po cestě hladu“.

František poskočil radostí a spěchal za dědouškem.

Šli po dvoře k zahradě. U vrátek se zastavil stařeček a řekl: „Františku, jdi a uvaž „kartuše,“ ať za náma neběží — honil by po poli zajíce“.

V zahradě šel Brázda k oulům a hleděl pozorně na česno. „Františku, bude nám hlídati, zdá se mi, že se budou včeličky brzo rojiti“.

„A jak to poznáte dědoušku?“

„Včera večer matka kukala a vidíš — u česna je jich celý žvanec. Po tom vždycky přicházívá brzo roj“.

Pak šli kolem makového záhonu ke dvířkám. František nazdvihl dřevěnou kliku a vyběhl ven. Dědeček zavřel opatrně za sebou, aby nemohli husy do zahrady a dal se kolem stodoly pěšinkou přes zahumenice k loučkám. Kam jen oko dozíralo, všudy se vlnilo obilí jako moře požehnání. Žito již bělelo a klonilo těžké klasy, pšenice a ječmen bujely štávou a na nížině černal se ječmen jako palaší. A z té radostné zeleně usmíval se růžový koukol, prokukovala modrým okem blankytná chrpa a hořel vlčí mák. Nevýslovně lahodnou vůni dýchal celý svět a kde jaký zpěváček ve vzduchu a osení, každý zpíval, a kde jaká včelka, kde jaký brouček — každý zvučel jako neviditelná struna.

Stařeček šel zvolna a vnouček poskakoval tu před ním, tu za ním.

Přišel k loučkám. Loučkami teče mezi sítím potok. Šli vedle něho chodníkem až přišli k víru, kde roste puškvorec a kde to zapáchá rybinou. Tam stojí na mezi stará, rozpuklá vrba. Ta již mnoho viděla, mnoho zažila a mnoho ví. Pod tou vrbou si usedli na mateří doušku. Slunéčko jen jen hořelo, že vzduch nad potokem se třásl a modrá šídla jaksi mdle lítala. Stařeček smeknul klobouk, utřel si čelo a hleděl tiše před sebe. František si lehl do trávy, opřel bradu o dlaně a hleděl do polí.

Za vrbou byla zaseta pohanka. Stála všecka černá, sprážená, jakoby plamen ji byl ošlehl.

„Dědoušku, co je to tady?“ ptal se chlapec.

„Toto? Což to neznáš? To je pohanka.“

„Pohanka? A proč je tak černá?“

„Od blesku.“

„Od blesku?“

„Ano. — Nevíš, že předevcírem byla velká bouřka?“

„Vím — vždyť jsme rozžali hromičku.“

„No, a po velké bouři pohanka vždy tak zčerná.“

„A proč?“

„Poslouchej, povím ti to. — Zde na na tomto poli stála jako dnes před dávnými a dávnými časy také pohanka. Bylo před samými žněmi. Kolem bylo žito, pšenice, ječmen a všechno klonilo plné klasy vděčně před Pánem Bohem k zemi — jenom pohanka ne. Pravila pyšně: „Nač já bych se klonila? Jsem krásnější než všechno jiné obilí. Kvetu pěkně jako jabloň a třikrát v roce. Kde je kdo krásnější?“

Po chvíli vystupovaly černé mraky, hnala se strašná bouře. Všechno kvítí po poli choulilo se do svých lupínek jako do pláštíků, skrývalo roztomilé hlavičky jako ptáče pod křídla a volalo na pohanku: „Skrýj hlavu!“

„Nač?“ odpověděla pyšně pohanka. „Neskryju!“

„Sklon rychle hlavu k zemi jako já,“ napomínalo žito. „Letí anděl bouře a hněvu! On máchne křídlem na nebi a křídlo to zašlehne až k zemi a koho zasáhne, toho zdrtí.“

„Neskloním se.“

„Zavři svůj květ a schouli své listí,“ radila zde ta vrba, „a nehleď k nebi až se zablýskne! To ani lidé nesmí. Když se otevře mračno, lze vidět až do nebe na slávu Boží a z toho oslepnou i lidé! A lidé jsou mnohem dokonalejší nás.“

„Lidé jsou lidé a já jsem já,“ vzdorovala pohanka, „a já chci hledět do blesku.“

V tom se rozevřelo nebe a celý svět stál v plameni — tak se zablýsklo. Když pak děsná bouře přešla, stálo všechno kvítí a osení v nové kráse a vůni a usmívalo se na tu Boží pohodu, jenom pohanka byla bleskem popálena a mrtva. Stará vrba zachvěla se žalostí a se zelených větví padaly krupěje jako velké slzy. Přiletěli ptáčekové zpěvákové ze všech stran a ptali se: „Stará vrbo, proč jsi tak smutna? Hle, jak je krásně! Slunéčko zase mile svítí, po nebi putují bílé mraky a každý květ i keř voní. Proč jen ty pláčeš?“

A stará vrba vypravovala ptáčkům o pýše pohanky a o jejím vzdoru, jakož i o trestu, jenž vždy za pýchou chodívá. — Pamatuji si to i ty. Nebuď nikdy pyšným, aby tě Pán Bůh netrestal!“ doložil stařeček.

Hoch hleděl velkýma očima na něj a ptal se: „Kdo vám to vypravoval, dědoušku?“

Stařeček se usmál: „Když jsem byl tak malým hochem, jako si ty, pásl jsem zde jednou husy. A přiletěla sýkorka na haluz a ta mi vyprávěla, že prý tenkrátě při tom byla, když to stará vrba všem ptáčkům žalovala. — Tak jsem se to dozvěděl.“

Číslo 50.

Dvě svadby.

Je masopust. V masopustě se nejvíc mluví o svadbách, proč bych tedy také já vám o nich nevypravoval, zvláště an jsem na nich osobně byl?

„Osobně?“ ptáte se.

Ano, proč by ne? jo, tento, eh — Počkejte, povím vám to.

Z Chválkova od přednosta p. Váně šel jsem zrovna do města Korbelova. Jsem v Korbelově dobře znám. Proč by ne? ano! — a zvláště jsem zdomácněn takorča u jednoho bohatého měšťana. Jmenuje se Křivan. Má velký obchod ve všelikém zboží, dva domy a mnoho polností. Syny má dva: jeden je absolvovaný právník a druhý převezme po otci obchod a hospodářství. Dceru mají jen jednu — Julii. — Tu Julii chovají jako demant, jak z blaženějších pásem a světů sem v strohý kraj přesazený čarokvět, jako milostné ptáče, stvořené jen k radosti, volnosti a zpěvu.

A slečna Julie jest též skutečně ryzí a čistý demant, krásné kvítka a zpívá jako ptáče.

Přijda do Korbelova, zpomněl jsem si na ni a myslil: „Podíváš se ke Křivanům, co tam dělají?“

Jdu kolem skladu do velkých vrat a přes schody na horu. V předsíni slyším zpívat Julii při piánu. Zůstal jsem státi a naslouchal, co asi to ptáče pje?

„Co to?“ myslím si, „veselá Julinka vede dnes smutnou?“

Struny piána zněly přidušeně a jen někdy bas prorážel silněji, jak rána osudu do života. Julinčin hlas 'chvěl se zaslzeně:

„Na louce všechno zelení,
Na stromech všechno lupení,
Na poli klasy v zlatě —
Vše loučí se, když volá čas:
„Buď s Bohem až se vrátím zas!“

Violka v cudné modrotě,
Andělská lilje v bělotě,
V královském růže šatě —
Vše loučí se, když volá čas:
„Buď s Bohem, až se vrátím zas!“

Slaviček v stinném úkrytu,
Skřivánek v jasném blankytu,
Vlaštovka v klidné chatě —
Vše loučí se, když volá čas:
„Buď s Bohem, až se vrátím zas!“

Všechno se loučí v doufání,
Jenom my lidé v želání,
Osud volal-li v chvatě —
My pláčem vždy v ten trudný čas:
„Dejž Bůh, ať uzříme se zas!“

Zdalo se mi, že to děvče při poslední sloze skutečně plakalo.

Zaklepal jsem.

„Dále!“ zavolal měkký hlásek.

Vstoupím.

„Ah, Kukátkář!“ vyskočila Julie, zatleskala radostně rukama jako dítě a utřela si rychle oči.
„To je dobře, že zas jedenkrát jdete! Co nesete nového?“

Přihopkovala, vzala mi klobouk a hůl z ruky a pomáhala skládat kukátko.

„Sem si ho postavte do kouta. Co nového?“

„Mnoho a nic“ — pravím. „Mnoho zlého a nic dobrého.“

„Ale jděte! což se vám daří tak zle?“

Pokřím ramenama: „Ba nic po všem! když

je nití, není šití — a když je šití, není nití, jak krejčí říkávají. Vždy něco schází. Co však na mně záleží?! Proč jste ale vy zpívala tak smutnou a nemýlím-li se, plakala jste i.“

Sklopila hlavičku. Já jí vzal za hebounkou bradku, nazdvihnul obličej její a hleděl do těch velkých, temnomodrých očí. Počaly se opět kalit.

Nediv se tomu, slavné publikum! Já znal Julii již co malé děvčátko a ke mně zůstala dítětem až dosud, ač je již tolká jako já.

Pohlednula na mne upřímně a zašeptala smutně: „Kukátkari, já se mám vdávat.“

„Oho! a proto pláčeme?“

„Jak bych ne, když musím pryč a sama nevím kam?“

„Brzoli pak již?“

„V neděli.“

„A koho si budete brát?“

„Měřiče při železnici, až v Slezsku kdesi.“

„Hm, hm“ odkašlal jsem a pohledl soustrastně na Julinku. „A což se vám ten pán nelíbí?“

„Oh, ano! Je krásný člověk. Takhle velký“ vystoupila na prsty a vyzdvihla ruku nad hlavu, co mohla) a vousy má vám, jak je nosíval nebožtík císař Maximilian — co je to však platno? Byl u nás jen asi pětkrát a je mi jako cizí.“

„Proč si ho tedy berete?“

„Tatínek chce a mamá také — a jednou to musí býti. Jest mi již 18 let a víte — s dvacíti je děvče teď již starou pannou. — Počkejte však, něco vám ukážu. Pojdte se mnou.“

Vzala mne za ruku a táhla jako děcko do vedlejšího pokoje. Otevřela dvěře do kořán, a ukázala rukou před sebe: „Podívejte se.“ Založila ruce na zad a hleděla na mne vítězným, radostí zářícím zrakem.

U prostřed pokoje visely její svadební šaty z bílého atlasu s dlouhou vlečkou, ozdobeny živou myrtou.

„No, co tomu říkáte?“ ptala se mne s dětinou radostí.

„Nobl!“ pravím.

„Vidte že? Takových tady neměla ještě žádná. A tuhle se podívejte.“ Otevřela velikou skříň. Tam bylo narovnáno prádla a punčoch, plno a plno. Každý tucet byl ovázan modrou pentlí.

„Dvanáct tuctů všeho,“ chlubila se Julinka „a dvanáctery šaty mám tamhle.“

„T o t o je nevěsta!“ přichvaloval jsem „a při tom při všem jste ještě smutná?“

„Co po všem!“ vzdychla, „když po svadbě musím hned a hned musím pryč. Na cesty. Je prý to móda. Raděj bych zůstala doma u maminky.“

V tom přišla paní kupcová.

„Vítám vás, pobudo! Měl jste přece chytrý nápad, že ste přišel na Julčinu svadbu. Víte-li pak?“

„Vím, vím milostpaní. Slečinka mi všechno ukázala.“

„Není-liž pravda, že může být ráda? — a ona pořád fňuká.“

A paní Křivanová spustila jako mlýn na chválu ženichovu, až mi šla hlava kolem. „Na svadbu musíte přijít Kukátkáři, abyste to všechno viděl, že nelhu. Hostina nebude sice velká, poněvač noví manželé pojedou hned po vzdavkách pryč na cesty, jak je to teď ve vzdělaném světě ve zvyku, pak se však přece trochu pobavíme, až odjedou.“

Julinka mi utrhla proutek myrty a podala mi jej jako pozvání k svadbě. Ukázal jsem pak ještě paničkám své nové obrázky, poděkoval se a odešel.

V kuchyni se otevřely dvěře u komory. Ve dveřích stála děvečka Petruše, držela prst na rtech a volala: „pst!“

Já se ohlednu. Kývala mi.

„Co pak?“

„Pojďte sem.“

Vedla mne do komory, tam mne uchopila za ruku a radostí zářícím okem prosila: „Kukátkáři, neodepřete mi prosbičku?“

„A jakou?“

„Budu mít v úterý svadbu, přijdete na ni?“

„Kýho šlaka? Všechno se tedy vdává — slečna i dívka.“

„Ach, co slečna, ta chudák musí, já se však vdávám s radostí. Nechtěla bych být na slečnině místě.“

„A koho si berete?“

„Je švec. Má chaloupku a kus pole a je hodný člověk; znám ho dobře. Budeme spolu pěkně žítí. — No, přijdete na svadbu?“

„Přijdu, přijdu, toť se rozumí. Proč jsi však ještě v službě, když již máš tak blízko před svadbou.“

„Já mám ještě slečinku, chudátko, vypravit z domu, pak půjdu sama také. — Podívejte se, tu mám nové šaty.“

Otevřela truhlu a ukazovala mi novou modrou sukni a žlutou, hedvábnou zástěru.

Járku: „To se jenjen mění.“

„Víte že!? Počkejte, až o svadbě si zatančíme. Se mnou musíte, sic vám ty vousy vytrhám.“

„No, no. Však uhlídáme, co ještě zmůžem.“

Odešel jsem mysle si: „Vidíš, ta Petruše má zdravý rozum. Nezávidí bohaté slečně.“

V neděli tedy měla slečna Julinka Křivanova svadbu.

Jsa pozván, šel jsem na ni — jak pak jinak?

Hned z rána jsem se oholil, obleknul čistou košili (járku: kdyby bylo u stolů horko a my se měli vysvléci, abych nebyl špinavý), načesal vlasy, vykartáčoval kalhoty a kabát, vycídl boty a šel. Před Křivanovými stály již čtyry kočáry. Koně měli zapletené hřívy a ocasy, kočí byli vyfintěni po svátečnu a červeni vínem — věřte mi, já si netroufal jítí nahoru. Ta paráda mne zarazila. Konečně jsem si však dodal zmužilosti.

Řekl jsem sám sobě: „Co by o tobě řekli, kdybys tam nešel? Slečna ti dala „svatební roucho“

(myrtu) — a ty bys pohrdnul? Kukátkáři, ukaž, že znáš mores.“

Pozdravil jsem tedy uctivě koně a pacholky a šel přes schody na horu. Pan Křivan mne u dveří přivítal — proč by ne? jo — popleskal mi blahosklonně na rameno a řekl: „Vítám vás, vítám vás. Má dcera vás pozvala na svou veselku — no, pěkně, pěkně. Jen to hezky vymalujte.“

Já řku: „Velká čest pro mne. Co bude mého možného, učiním.“

Vejdu do pokoje.

Slečna Julinka stála před zrcadlem v plném lesku a blesku. Hedváb kolem útlých údů vlnil se měkce, jako vodopád; šlojíř s hlavy vlál až k patám jak mlha; tváře rděly se ránem, oko slzelo rosou a na hlavě zelenal se věneček naděje. Byla krásná a smutná — a to je dvojí půvab.

Na věži zazvonil zvon.

Paničky na divaně vstaly, páni sáhli po svých kloboucích a pan Křivan přichvátal mna si ruce (navykl si to v krámě): „Prosím uctivě ctěné hosty, aby se ráčili přichystat — čas je již nejvyšší. — Julinko, mé dítě, jsi hotova?“

Julinka uchopila ruku otcovu, políbila ji a zašeptala: „Tatínku, zaplať Pán Bůh.“

Pan Křivan ji políbil v čelo a řekl vážně: „Budiž šťastna, dcero má.“

Pak šla Julinka k matce a chtěla jí děkovat — nemohla však. Slzy jí udusily hlas. Paní Křivanová jí padla kolem krku a zažalovala: „Mé dítě, jdeš jak beránek k oběti! Bůh tě opatruj a matka Boží!“

Paničky pozvané přišly a počaly líbat nevěstu, přejíce jí všeho dobrého. Stará doktorka volala: „Moje dámy, pozor, ať nepomačkáte nevěstě šaty. A Julinko, dejte si pozor, aby vám u oltáře pan ženich nestoupl na šaty — sic byste pak po celý život musela být jeho podnoží.“

Ženich přišel, políbil panu Křivanovi i matce ruku, mládenec vzal nevěstu pod paži a šli jsme

dolů. Nevěsta vstoupila s paní kmotřenkou do prvního kočáru; mládenec si sednul naproti nim. Druženky seděly v kočáře druhém, ženich v třetím a druzí hosté si posedali, kam kdo mohl. Já šel za nimi pěšky — proč by ne? — ano, vždyť jsem tomu zvyklý.

V kostele jsem si vstoupnul vzadu a opřel se o sloup.

Pan farář měl k snoubencům přiměřenou řeč, pak je sezdal a zpěváci na kůře zazpívali jakýsi svatební sbor. Pak jeli novomanželé a hosté domů.

Já šel zase za nimi pěšky.

Ráno jsem posnídal jenom něco málo, myslel si, abych měl místa v žaludku o hostině — ta však nevypadla slavně. Měli jsme jenom thé a studené pečínky. Nevěstu si vzali paničky do prádla. Zulíbaly ji, vysvlékly a oblékly do šatů cestovních. Za hodinu po svadbě přijely kočáry opět, sednuli jsme si na ně a vezli nevěstu s pánem jejím k nádraží. Chudák plakala po celé cestě, ač její nový pan manžel se k ní stále lichotil a ruku jí líbal.

Na nádraží jsem se osmělil k ní přistoupit a štěstí jí přát.

Stiskla mi nebohá ruku a zašeptala: „Kdybych mohla ještě zůstat doma!“

Po straně stála děvečka Petruše. Slečna Julie k ní šla, vzala její ruku do svých hebounkých ruček a řekla: „Petronilko, ty jsi šťastnější, nežli já. Ty zůstaneš se svým mužem doma a já musím pryč, nevím sama — kam.“

Petruše si zakryla zástěrkou oči a škytala.

Zvonek u nádraží zazvonil podruhé, Julinka padla naposled rodičům kolem krku, políbila je naposled a pak vstoupila se svým manželem do vozu, aby jela neznámému osudu vstříc. Lokomotiva zahvizdla, vlak se hnul, komín vyfukoval kotouče dýmu a já stál smuten, hledě smutně za vlakem.

Julinka kývala bílým šátkem a já nevěděl, znamená-li ten bílý šátek radost, či je-li on rubášem jejího štěstí.

V úterý jsem šel na svadbu Petrušinu. V malém domku bylo plno lidí. Na dvoře běhali kluci, v síni vítal hosty otec Petrušin, domkař Čaněk, v kuchyni praskal oheň a voněla káva z velkých dojáků, v komoře zapletaly družanky nevěstu a ve světnici seděli někteří hosté mlčky, jakoby ostýchavě. Na stole stála mísa s nakrájenou buchtou a dvě mázové flaše, jedna s vínem, druhá s kořalkou.

Já si stoupl ke kamnům a stál, jak bych neuměl mluvit.

Hospodář vešel.

„Páni hosté, jezte a pijte, berte si. No kmotřenko, kmocháčku, sousede, tetičko, švakříčku — berte všici.“

Podal jim mísu. Vzali si po kousku. Mužští jedli a ženské ulomivše drobet, kousaly ho předními zuby, druhé držely v ruce pro děti.

„A pijte.“

„Děkujem; však se ještě dost napijeme.“

„Budete-li pořád tak pít, málo tomu dáte.“

Z daleka zazněla hudba a výskání. Hosté natahovali krky a hleděli oknem ven.

„Aha, pan ženich již jde,“ řekl starý Čaněk a postrčil čepici k uchu.

Šel ven. Nastalo opět ticho. Ženy počaly se strkovat hlavy a šeptat.

„Co dělá vaše maličké?“ ptala se jedna.

„Dala jsem ho dnes k sestře. A je to nedobré, křičí to celé noci.“

„Takoví to jinak neumějí.“

„Jak je již pozdě?“ ptal se jeden host.

„Hned bude deset,“ odpověděl druhý.

„Budem vadění od pana faráře,“ řekl první.

„A ještě mnoho hostů schází. Před jedenáctou se nevypravíme.“

„Jen kdyby o jedenácti,“ řekla jeho sousedka.

„Bude ještě vítání a odprošování. — Aha, již jsou zde.“ —

Hudba zněla již před samými okny, dovoleno-li totiž pisklavý klarinet, několik vřeštících trub a

rozvrzaný bombardon nazvat hudbou. Mládenci skákali a výskali, ženich šel klidně a vážně. Když přišli do světnice, přišla družinka, přišla ženichovi veliký rozmaryn s třemi fábory na kabát, mládencům zastrčila menší rozmaryny za klobouky a pánům hostům podala též každému „svatební roucho.“

Mládenci chopili se hned sklínek, pili a zavdávali hostům. Bylo hlučno a živo pojednou, zdálo se, že nemají chuti ani do kostela.

Po chvílce volal námluvčí, správce to svadby: „Nic platno, čas utíká; jest nám začítí. Kde je panna nevěsta a pání rodiče?“

Nevěsta přišla, držíc si šátek před ústama a starý Čaněk, již trochu „naražený,“ obléknul rychle kazajku, vzal klobouk a připravil se. Matka přišla též z komory oblečená.

Všichni stáli tiše a námluvčí začal vysokým, zpívavým hlasem, místy padaje o kvintu (5 tonů) jako kněz, když zpívá čtení při smutečných obřadech.

„Věřím pak ve vás, poctivý pane otče a poctiví pání hosté, že mně za zlé mítí nebudete, že jsem před vás předstoupil, však z příčiny této: na žádost tohoto poctivého pana ženicha a vinšuji vám štěstí, svaté Boží požehnání, které Bůh všemohoucí račiž rozmnožiti na vašem statečku.

Když Bůh všemohoucí ráčil stvořiti nebe a zem a cíl vodám vyměřiti, dne pak šestého ráčil stvořiti našeho prvního otce Adama. Když ho stvořil, ráčil ho postavit do prostřed ráje, aby šafářem a hospodářem Božím byl.

I řekl Bůh: „Nelze býti člověku samému dobře: učinme mu pomocnici.“

I dopustil Bůh tvrdý sen na Adama a vyňal mu z levého boku žebro ven a učinil mu krásnou pannu Evu. A když Adam procítl, uzřel ji řka: „Toto je kost z kostí mých a tělo z těla mého a bude slouti manželka má, nebo z muže vzata jest. A hned Otec nebeský ráčil býti námluvčím man-

želstva, a sám Syn Boží knězem a Duch svatý svědkem a měl Adam pomocníci.

Tak i tento poctivý pan ženich chce svůj stav proměnití a do stavu sv. manželstva vstoupiti, nebo on vždycky Boha všemohoucího prosil, ku které by panně přistoupiti měl? — a dal mu Bůh k této poctivé panně poctivých rodičů. — A on ji požádal v tajném místě. A ona mu odpověděla, že sama sebou nevládne, ale až se svých milých rodičů a svých milých přátel na to přeptá, že mu odpoví. — Tak já, poctiví páni, vás za to žádám, jest-li k tomu svolujete?“

„Svolujem!“ šeptali někteří kývajíce hlavou. Námluvčí pokračoval:

„Bezpochyby, že on vás všechny, jež požádat měl, dle pořádku sám požádal. — Ale abych já vám, jest-li tomu tak, něco z písma svatého přednésti mohl, žádám o vaši trpělivost, když počnu —“

V tom přiběhl kluk ministrant celý udýchaný a křičel: „Máte jíti, je již dávno odzvoněno.“

„Pojďme, pojďme,“ řekli někteří.

„Počkejte, až dokončím,“ volal námluvčí.

„K tomu nyněkom není již času: je mi líto. Musíme jíti, je již pozdě,“ rozhodl Čaněk.

„Tak vás prosím za odpuštění, jest-li jsem v čem chybil,“ volal námluvčí. „A teď ještě honem požehnání.“

Dali k stolu dvě židle. Na pravou si sedl Čaněk s kloboukem na hlavě a na levou Čaněková.

Nevěsta klekla před otce a prosila škytajíc: „Pěkně vás prosím, tatínku, odpusťte mi, jest-li jsem vám v čem ublížila.“

Čaněk seděl nepohnutě jak patriarcha a neodpovídal.

Nevěsta prosila podruhé: „Pro Boha vás prosím, tatínku, odpusťte mi, jest-li jsem vám v čem ublížila.“

Čaněk zase nic.

Nevěsta počala po třetí: „Pro Boha vás prosím, tatínku, pro všechny svaté odpusťte mi, jest-li jsem vám v čem ublížila.“

Teď teprv otevřel Čaněk ústa: „Odpusť ti Pán Bůh a pro budoucnost cti své rodiče; víš, co stojí psáno! Cti otce svého a matku svou, abys . . . Nynčkom jdi s Pánem Bohem a požehnej tě Bůh Otec, Bůh Syn a Duch svatý.“

Pak odprosila nevěsta matku, padly si kolem krku a plakaly.

Družba zavolal: „Alou, páni muzikanti a mládenci, teď do chrámu Páně, neveyskejte.“

Matka pokropila dceru ještě z kropeničky u dveří a pak jsme se hrnuli ze dvoru.

V kostele byla mše sv. za snoubence, při níž jsme se za ně pomodlili, a pak sezdal pan farář ženicha s nevěstou. Družba s druženkou se rvali u samého oltáře o jejich věnečky, až je musel kněz okřikovat, a pak jsme šli zase domů.

Zátoky, z kterých pocházela nevěsta, ležely u samého města. (Ženich byl z osady jiné.) Hned na kraji vesnice zalíknuly nám ženy cestu provazem ověšeným pestrými šátky. Máchaly praporky, skákaly jak posedlé. Štěbetaly tak všechny na jednou, že jsem živého slova nerozuměl, jenom jako refrén*) prorážela píseň: „Juž je Petruška, juž je žena.“ Ženich musel nevěstu vyplatit, než nás pustili.

Dále o kus zalikovali svobodní chasníci, proto že byl ženich z cizé osady. Když jsme k nim přišli, počal jeden řečnit:

„Poctivý pane ženichu a nevěsto a všichni poctiví páni hosté!

Já nazdvihl klobouk a poděkoval se za poklonu — platilať též mně.

„Vítáme vás od slova Božího z chrámu Páně od svaté pany Barborky a vinšujem vám v tomto vašem nastávajícím novém manželství štěstí a svaté

---

*) Refrain (refrén) = slova, která se stále na jistém místě opakují, k. p. při písničkách na konci každé sloky.

Boží požehnání, kteréž vám račiž uděliti Bůh Otec, Bůh Syn, Bůh Duch svatý. Vás pak poctiví páni hosté prosíme a žádáme, abyste to tomuto panu ženichovi vypověděli a rozložili, že on nám do naší zahrádky vlezl a nám jednu krásnou růži utrhl, kterou jsme my našima rukama opatrovali a zalívali a ode všeho ourazu chránili. Tak my za tu krásnou růži žádáme, aby nám za ni deset dukátů položil. Nebude-li deset dukátů, bude bečka vína; nebude-li bečka vína, bude bečka piva; nebude-li bečka piva, bude trochu kořaličky pro Zátocky pacholíčky. — Vivat, páni muzikanti!“

Muzikanti zahráli intrádu, chasník podal ženichovi sklínku, ženich se napil, vyplatil si nevěstu a potom teprv jsme ji mohli zavést domů.

Tam nás čekali s kávou. Brali si jí z mísy na talířky, jako polévku, proto že nestačilo šálků. Mně však, jakožto člověku přespornímu a světem prošlému, dali pěkný šálek zvlášť, (snad abych je neroznesl, že jedli z mísy) a nevěsta mi sama nalívala a šeptala radostí záříc:

„Jen jezte kukátkáři, máme dost a je-li vám málo sladké, přisladte si. Musíte již odpustit: u nás to jde jen po sprostě, jako u chudých lidí: dáváme to ale od srdce.“

„Já tomu rozumím — nemusíte mi to teprv vykládat a rozkládat. Řekněte mi však, proč jste ráno tak plakala? Vždyť se přec ráda vdáváte?“

„Eh, to jen je tak, aby lidé neřekli, že jsem ani slzy neumorila jdouc z domu. To jsou jen plané slzy, nejdou od srdce. Víte, nám ženským to není za těžko: my si vzpomenem a již plačem — a na obrátku se zase smějem.“

A dala se do hlasitého smíchu.

„Jen toho kukátkáře nesněž,“ volal ženich na svou mladou žínku.

„Hle, hle — sotva jsem mu podala ruku a již nesmím s jiným ani promluvit!“ odsekla vesele Petruška.

„Ano,“ volala na ni sousedka. „Takoví jsou oni všichni. Milá Petruško, teď již je s tebou amen! Jsi do smrti hotovým otrokem. Co pak ti to napadlo, že se's vdávala?“

„A proč vám to napadlo.“

„Proto že jsem byla tehdy hloupá.“

„Tož, nechť jsem také já hloupá“ usmála se nevěsta a přitulila se k ženichovi. Ženich ji vzal za krk a hleděl šťastně a bezstarostně kolem sebe.

Muzikanti v síni zahráli. Družky počaly poskakovat a vrtět sebou: hrály jim všechny žíly.

„Allou, do hospody. Nač tady zahálet. Čas utíká, volal družba.

Sebrali jsme se a šli k hospodě. Muzika pěkně před námi a my za ní každý s rozmarynem za kloboukem jako páni. Po celé vsi lidé hleděli z oken, jak nám to pěkně sluší. Mládenci kouřili doutníky, skákali a výskali, družky hleděly před sebe, aby si nezamazaly bílé sukně a my starší šli vážně jak do rady.

A v té hospodě, to vám tam bylo veselo! Tance, zpěvu, piva, tabáku — všeho dost! Každý radostí zářil, nejvíce hospodský. Běhal sem tam, nalíval, chválil, a občas vzav s hřebíka býkovec, šel se podívat na tu „nevinnou mládež, ty milé školáčky“ ven do síně. To účinkovalo jako střelná rána mezi vrabce. Rozlítli se na vše strany — sotva ale hostinský obrátil záda, byli již zase v síni a dělali tartas jak o soudném dnu.

Když se svečeřelo, šli jsme k stolům. Napřed mládenci, již celí ochraptělí, pak muzika, za ní družky a naposled my.

V svadebním domě bylo již vše přichystáno. Přistavili tři stoly k sobě, na ně nastavili talíře jeden vedle druhého, že jsem byl až žádostiv, jak si ti lidé k těm talířům zasednou? Kolem stolů byly místo lavic židle a na nich prkna. Počali nás nutit za stoly. Já si sednul na roh, abych mohl upláchnout, kdyby mi bylo libo. Druzí si sedali

těž, bylo však již za stolem plno a ještě dobrá polovička hostů stála.

Přišel hospodář a kýval sedícím: „No, stlačte se trochu, aby ti tady si mohli také sednout. Kmotra, sedněte si — vždyť je místa dost.“

Hosté krčili se jak mohli, matky vzaly děcka na klín a konečně přece si zasedli všichni. Byli ovšem jako slanečci v bedně.

Družba přišel, udělal kříž, pomodlil se otčenáš a pak zpívavě přednášel:

„Prosím pak vás, poctiví páni hosté, že mně za zlé míti nebudete, když za tento dáreček poděkuju — předně Bohu, pak tomuto příteli, jenž tento dáreček připravil. — Ó Bože, jenž's tento dáreček z rosy nebeské a z tučnosti zemské požehnati ráčil, aby zrostl: rač ho ještě požehnati na stole těchto svadebních hostů, aby z něho všichni nasyceni byli. Jak's ty, Pane, někdy nasýtil pět tisíc lidí na poušti pěti chleby a maličko rybičkami — nechť ať z něho nasyceni jsou tito svadební hosté. Vám pak přátelé a dobrodínci, jenž jste tento dáreček dali, já na místě pana ženicha a nevěsty a jejich přátel a všech poctivých pánů hostů srdečně děkuji a děkovat nepřestanu a Pán Bůh všemohoucí dej vám za něj své svaté požehnání — amen.

Nemějte mi za zlé v mém kratičkém promluvení.“

Všickni se pokřižovali a usedli. (Nevěsta seděla s druženkami v koutě.) Tu se otevřely dvěře a mládenec nesa mísu polívky — bác! klopýtl o prah, natáhl se jak byl dlouhý a mísa na sto střepů.

Všeobecný smích.

„Toto je šikovný mládenec! Ten to vyvedl!“ vysmívaly se mu ženy.

To bývá pravidelně první šprým o svadbách. Mládenec rozbije naschval mísu s vodou a třískami místo lukší v ní.

Pak donesli teprv polívku a rozličné maso s máčkou, se zelím, smažené, kyselé, sladké — jedno

za druhým. Hosté jedli vše z jednoho talíře. Poznáhla se vkradlo do světnice plno dětí. Stouply si buďto vzadu za rodiče a nebo se skrčily pod stůl.

„Jdeš domů!“ volaly na ně matky.

„Ale nechte jich, vždyť jsou malí. Pojd sem, tu máš!“ a podávaly jim kousky masa buďto přes rameno a nebo pod stůl.

Připíjelo se notně a za chvíli bylo hluku plno. Družičky, které o svadbě nesmějí ničeho mimo polívky a nějakého drobtu masa jísti, zpívaly, až uši zaléhaly. Horko bylo v světnici náramné, že jsem musel vyjít ven, popadnout vzduchu.

V síni stálo několik kluků. Držel každý v ruce lžíci jako šavli, pohotově jsa třebaš k boji o kus toho jídla. Hospodyň jim právě vylévala polívku na mísu. Kluci do ní padli, jak vlci.

„Pomalů!“ volal družba. „Napřed se pomodlit, a nahlas!“

Pomodlili se otčenáš, můžete si však myslit, jaká to byla modlitba a pak lžíce jen jen cvakaly. —

Jsa jednou zase na zdravém povětří, neměl jsem chuti do toho dýmu a horka se opět vrátit. Rozloučil jsem se s hospodářem v síni, slibuje, že zítra se přijdu poděkovat a rozloučit s novomanžely a šel do města, abych se prospal.

Nemohl jsem dlouho usnout. Rozvažoval jsem svadbu slečny Julie a svadbu Petrušky. Která nevěsta je šťastnější? Ta, co zůstane v domácnosti, ač chudé a prosté, nebo ta, která jela v hedbávných šatech s mužem poloneznámým do světa zcela neznámého a cizého?

A pak mnohá chudá dívka, vidouc nevěstu bohatou v lesku a šperku, závistivě na ni pohlíží, netušíc, že sama jest šťastnější.

Nejsme nikdy spokojeni, protože se na svět díváme jako na jabloň. Krásná jablka nám padají do očí, nepěkných si nevšímáme a červa uvnitř nevidíme na žádném.

Číslo 51.

Kde hledat pomoci?

Onehdy jsem za tuhého mrazu šel po silnici do Olšan. Nedošel jsem však tam. Bylať zima přílišná. Sníh pod nohama krupěl jako sklo, „polák“ foukal až do kostí a zdálo se, že i vzduch zmrzl: slunce bylo jak průhledným závojem pokryto. Hledělo mdle a mrazivě.

Umínil jsem si, že zůstanu na noc v Dolanech. Mám tam známé. Mají jen malou chaloupku, jsou chudí — hodní však lidé.

Doraziv do Dolan potkal jsem vůz tažený chudými volky. Na voze ležela lidská postava pokrytá slámou. Za vozem šlo několik mužů v pilném hovoru. Lidé vybíhali ze dveří a hleděli jaksi ustrašeně na vůz.

Ptám se jednoho: „Co je to zde?“

„Eh, vezou starého Trudu. Ráno ho našel hájní oběšeného na borovici tam v obecním lese.“

„Chudák!“ vzdychnu a jdu k svým známým. Ti mne srdečně přivítali a s radostí vyhověli mé prosbě o nocleh.

„Jen musíte vzít za vděk s tím, co máme,“ řekla hospodyň.

Já řku: „Nestarejte se, nejsem zpovykáný.“

„Tak si sedněte u nás, já hned zatopím. A svlečte si kabát,“ řekla, pomáhajíc mi svlékat svrchník. Pověsila jej na řimsu a šla dělat oheň.

Sednul jsem si k velkým kachlovým kamnům. Hospodář vedle mne. Asi třináctiletá Mařenka seděla u okna a předla. Kluk Pepík se šoulal k mému kukátku a hleděl bez ustání po oku na ně.

„Jak se máte?“ ptám se Vrány.

„Když Pán Bůh zdraví dá — — — ale za mnoho to nestojí. Výdělky žádné, všecko, nač se člověk podívá, hříšně drahé — —“

„Ja, ja, tak zpívá každý. Ještě že nemáte mnoho dětí“.

„Je těch dost pro starost. Potřebuji brzo to, brzo to. A jak vy se máte?“

„Dle Pána Boha. Líp, než zasloužím. Ráj nikde.“

„Ba právě.“

Vranka vešla, nesouc velký hrnec brambor a přistavila ho na „plotnu.“ „Víte-li pak, co je u nás nového?“ ptala se mne.

„Co pak?“

„Starý Truda se oběsil.“

Já řku: „Potkal jsem je, jak ho vezli. A proč se oběsil?“

„Prosím vás, není divu. — Takový člověk. — Sám je, nemá mu kdo uvařit, nemá na něho kdo vyprat; lidem se omrzí — nikde ničeho nic! Není divu, když ho chytne fantas a on si ublíží.“

„Bože“, přisvědčil Vrána. „Člověk by sám někdy si zoufal, když bída ze všech stran tlačí a nouze jí pomáhá.“

„No, no,“ chlácholím; „zoufalství je ta nejposlednější cesta a vy nemáte žádné příčiny jí hledat. Až budete mít pochvilí, povím vám něco, co jsem onehdy četl.“

„Jen vypravujte hned,“ vybízela hospodyň, „však je teď beztoho soumrak a než se dovařejí brambory, můžem sedět bez světla.“

Sedla si též ke kamnům a chlapec si vlezl na postel, aby byl blízko mne. Děvče u okna přestalo přást a složilo ruce v klín.

Bylo milo v temné světničce. Oheň v kamnech praskal a vrhal dírkou ve dvířkách proudy světla po světničce. Měsíc svítil do oken, zář jeho však nemohla vniknout až do světnice; uvázla ve zmrzlém skle a to bleskotalo jak hořící zlato. Hodiny cvakaly a na kopce „předl“ kocour spokojeně a klidně. Klidné a milé teplo rozplývalo se kolkolem.

„Zapalme si,“ řekl Vrána.

„Zapalme si,“ přisvědčím. „Ono se to přídýmce lehčeji vypravuje. — Tož tedy, milí lidé, povídali jste, že se starý Truda oběsil z bídy. To chybil. Vy si stěžujete též přes příliš a chybujete taktéž. Vím, že vám schází všelicos a že někdy hlava vám jde kolem samou starostí. To však je již ve světě tak. Bez starostí není nikdo, proto ale si také nikdo nemusí a nemá zoufat. Pomoci musíme hledat jinde.

Vidíte, to byl v jednom malém městě krejčí, ten chudák byl bledě v tom. Přistěhoval se do toho města z venkova, doufaje, že tam bude lepší výdělek. Zmýlil se chudák. V městě bylo krejčířů dost a byli domácí, známí. On byl cizí, neznal jej nikdo, nikdo si ho nevšímal a nikdo k němu nepřišel s prací a co bylo, bylo samé záplatování — tak za groš, za dva. Milý krejčí vytahoval z vlastních peněz zlatku po zlatce, čekal, čekal, až bude líp a ono líp nechtělo býti. Chodil do kostela, prosil Boha o pomoc — nic platno! Práce nešla, za to ale přicházela zima. Ta zlá zima! Což nám?! My sedíme zde u teplých kamen, ale ubohý krejčí neměl ani polena dřeva a do chatrné světničky jeho foukal vítr oknem i dveřmi.“

„To je bída!“ vzdychla Vránka a nazdvihla křidlu z hrnce, dívajíc se, zda voda již vře. Pára s křidly stekla na horkou plotnu a zasyčela, jak mnozí lidé syčívají hrůzou.

„Jedenkrátě seděl jako my tady z večera u okna. Chladný vítr dul a hustý déšť šlehal do okna. Seděl hubený, bledý, ztrápený. Žena ležela na posteli chorá samou bídou a starostí a děti choulily se vedle ní pod peřinu plačíce.

„Mami, já bych jedl,“ bědoval chlapeček.

„Tatínku, vždyť jste povídal, že dostaneme večer chleba a nedáváte nám ho,“ bědovalo děvčátko.

Krejčová zavřela oči a skryla hlavu pod peřinu, aby ničeho neviděla a neslyšela. Krejčí zalomil rukama, chytl se jak zoufalec za čelo a vy-

razil šeptmo z bolavého srdce: „Ježíš, Maria a Josefe!“

Po chvíli se obrátil a řekl mdlým hlasem: „Děti, počkejte a položte se zatím, až přestane pršet, půjdu vám pro chléb. Teď v tom lijáku nemohu.“

Děti se uspokojily a za nedlouho usnuly. Krejčová volala na muže:

„Tatíku.“

„Co chceš?“

„Proč těm dětem slibuješ chleba, když jim ho nemůžeš koupit? Kde na něj vezmeš peníze?“

„Já nevím, ale mít je musím a kdybych —“

„Josefe, pro Boha tě prosím, nepřipouštěj si hříšných myšlének. Raděj hladem umřít, než nepoctivě žít.“

„Však k smrti hladem nemáme daleko,“ řekl krejčí malomyslně a uchopil ruku manželky vřele ji tiskna.

Žena zavřela oči a ležela chvíli jak mrtvá, pak řekla klidně: „Josefe, bída je nejvyšší — větší nemůže být. Máme-li umřít hladem, umřeme — ale pak by nebyla Panna Maria matkou naší — a to nemůže být. Klekni, pomodleme se k ní bolestný růženec: ona musí pomoci.“

Krejčí kleknul povolně jako děcko a modlil se se ženou, v zoufalé ouzkości klepal na bránu nebes z temné své komůrky, jako polozmrzlý cestující za zimní noci na vrata hospody.“

Vránka vzdychla, chlapec seděl jako pěna, děvče u okna si utíralo slzu a Vrána vyklepával dýmku řka: „Ja, ja, stane se ve světě všelicos!“

„Tož poslouchajte, ať to dopovím,“ pravím já. „Toho samého večera jel do toho města jeden pán. Byl to nový sudí, právě tam ustanovený. Jel napřed, jak byl — věci jeho vezli za ním na vozech.“

U samého města — kdož ví, co postilion dělal? on sám jistil, že musel mít učarováno, že prý se mu to jak živo nestalo — u samého města vjel do škarpy a skátil. Pan sudí vyskočil a padl na

bromádku kamení do bláta. Vynadal kočímu, pomohl mu vozík zdvihnout a jeli dále. Když vjeli do hostince, prohlížel pan sudí své šaty a zpozo- roval, že má koleno na kalhotách přetržené. Co dělat? Jiných kalhot u sebe neměl a zítra musel dělat v městě návštěvy. Zavolal hostinského a radil se s ním.

Hostinský pokrčil ramenama: „To je zlá věc! Vypůjčit si někde kalhot, to se nesluší — mé by vám byly velké — hm, hm! Ale teď mi napadá: tamhle venku sedí Tyrolák. Ten má látky na pro- dej.“ —

„Ale kdo je do rána ušije?“ namítal p. sudí.

„Postaráme se. Za dobré peníze v Praze dům. — Šán!“ volal na podomka. „Běž honem pro ně- jakého krejčího; musí do rána ušít kalhoty.“

„Aby do tebe všech tisíc hr...“ zaklel po- domek. „Psa by člověk nevyhnal a já mám lítat po krejčích.“

V tom si zpomněl, že zrovna naproti bydlí ten chudý krejčí. „Eh,“ zabručel, „kdo by se sháněl po celém městě! — Beztoho to v noci spatlá ten jak ten. Půjdu tady k tomu — také si rád vy- dělá.“

Sel tedy naproti a škrabal se po tmavých schodech vzhůru.

Krejčí se ještě se ženou modlil, když uslyšeli těžké kroky. Vyskočil, otevřel dvěře a volal udi- veně: „Kdo to?“

„Toto jsou schody jak na šibenici,“ nadával podomek. „Máte přijít naproti do hospody. Je tam jeden pán, chce mít do rána hotové šaty.“

V krejčím se zatajil dech. Byl jak vyjevený.

„To věřím,“ řekla Vránka. „Pánbíčku milý!“

„Nemylte mne. — Krejčí byl tedy jako u vyjevení a krejčová plésala: „Vidíš, co jsem řekla? Panna Maria pomohla. — Jen jdi honem.“

Obléknul se rychle a chvátal do hostince. Pan sudí, vida nuzný jeho šat, ptal se, troufá-li si ta- kové kalhoty ušít?

„Ovšem, milost pane. O osmé hodině budou hotovy.“

Vzal látku, poprosil hostinského, aby mu dal na úvěr svíčku, pecínek chleba a polívky pro nemocnou ženu a spíchal s tím domů. Rozdělal s posledním dřívím oheň, žena samou radostí ozdravěla, vstala, uvařila chlebové polívky, vzbudila děti a s jásotem pojedli. Krejčí šel celou noc a spokojeně naslouchal, jak žena lehce ze sna oddychuje.

Ráno nesl hotové kalhoty panu sudímu. Ten byl s nimi docela spokojen a ptal se, co že je dlužen?

Krejčí udal cenu. Pan sudí ji vyplatil a vida v očích mistrových slzy, ptal se, proč to?

„Milostpane, to jsou první peníze, co jsem za půl roku vydělal.“

„Byl jste nemocen?“

„Nebyl, ale — —“ a vypravoval panu sudímu svůj osud.

Pan sudí byl dojat. Sáhnuł do kapsy, vytáhl ještě jednou tolik peněz, jak krejčí žádal a dal mu je řka: „Nezoufejte; co bude mého možného, učiním pro vás.“

A pan sudí dostál slovu. Dělaje návštěvy, vypravoval všudy, co se mu bylo přihodilo, chválil chudého krejčího a než se tento nadál, měl práce dost — přišel takřka do módy. Musel si vzít tovaryše a od té doby žije v dostatku.

Vidíte, kdyby si byl zoufal, co by z toho měl?“

„No ano, ano — Boží pravda!“ řekl Vrána.

Vránová mlčela a držela ruce pobožně sepjaté. Najednou počala voda z hrnce téct. Hospodyň vyskočila a volala: „Maruško, rozžehni — brambory vřou!“

Děvče rozsvítilo, doneslo na stůl sůl a mísu, Vránová vysypala na ni brambory a zvolala: „Pojďte si loupat.“

Číslo 52.

Nepokradeš.

Onehdy jsem jel po železnici s jakýmsi mladým židem. Na dráhách nemluvili tenkrát lidé o nikom jiném, než o panu Ofenheimovi. Doufám, že jste vy o něm také četli a nebo slyšeli a proto víte, kdo a co on je a čím se vyznamenal. Nemusím vám to tedy vykládat já. Proto tedy (abych nezapomněl své řeči) museli jsme i my, totižto žid a já — mluvit o tom slavném pánu. Já pravil, že bych jej byl jsa porotcem odsoudil. Židák se usmál uštěpačně a řekl: „Jak ho kdo může odsoudit? On dělal jen to, co dělá celý svět. Proč bych si nepomohl, když mohu? Každý je blázen, kdo to nedělá.“

Já řku: „Dovolte pane: když si někdo v některé službě mimořádně „vydělá“ desetkrát, ba stokrát tolik, než obnáší řádné služné jeho, je to p o c t i v é?“

Žid pokrčil ramenama: „Co je nepoctivé? Zákon nezakazuje krást a netrestá nikoko, kdo se nenechá chytnout.“

Já se hryzl hněvem nad tou nestydatostí do rtů a řekl po chvíli: „Dovolte pane, zdá se mi, že máte takové náhledy jako onen důstojník.“

„Jaký důstojník?“ ptal se žid zvědavě.

Já řku: byl jeden starý důstojník, (vojáci mu říkali „otec“) ten říkával svým „mužům;“ „krást smíte, kdo však se prozradí, dostane nemilosrdně „tuplované porci“ t. j. 50. Vojáci podle toho jednali. Jednou ukradli řezníkovi celého vepře z jatky, jak byl opařeného, očištěného — jen ho rozsekat. Řezník hádal hned na vojáky a šel si stěžovat k důstojníkovi. Důstojník ho vážně vyslechl a řekl: „Dobrá, hledejte v kasárně kde chcete. Naleznete-li vepře, dostane zloděj 50, ne-naleznete-li, zaplatíte to draze.“

Řezník, jsa jist, že vojáci ho ukradli, žádal prohledávání. Důstojník nechal stát zatím mužstvo v řadě na dvoře a sám šel s řezníkem. Tento prohledal každou postel, každý kout, kuchyň, půdu, sklep — vepře nebylo nikde. Řezníkovi tekl pot s čela.

„Jen hledejte,“ vybízel důstojník „abyste mi nedával viny. Ještě jsme nebyli v nemocnici, pojďme tam.“ Šli.

V nemocnici bylo několik nemocných — ne však vepř. Ve vedlejší komoře leželo na slámě tělo pokryté bílou plachtou. U hlav hořela na židli malá lampička.

„Co je to tady?“ ptal se důstojník.

Desátník se dotkl rukou čapky: „Poslušně „melduju“ — mrtvý.“

Řezník se pokřižoval a šel sám polomrtev z kasárny. Vojáci mu nadávali. a důstojník hrozil, že ho podruhé, opováží-li se podezřívát jeho mužstvo, bude žalovat.

Když řezník odešel, šli vojáci do komory vedle nemocnice, odnesli mrtvého, rozsekali a měli výbornou pečení.“ —

Žid se smál: „Tak je to ve světě. Kdo je „šikovnější,“ ten vyhrá.“

Slavné publikum, měl žid pravdu?

Zdánlivě ano — ne však skutečně.

Mnohý ovšemť vymkne se chytře rukoum četníků a rámě zemského soudce nedosáhne jej z kanceláře: takový pak mní, že zvítězil a jakoby byl poctivec, hrdě kráčí světem a hledí na provinilce „sprosté.“

Mýlí se však!

Jest ještě jiný soudce, jehož ruka sáhá dále, než-li je svět, a ten má četníky, jimž neujde a neunikne nikdo. Ti letí na perutech andělských rychlostí blesku a silou bleskovou zachvátí toho, za kterým je poslal Soudce věčný. Běda tomu, kdo padne do rukou jejich. Lépe by mu bylo, kdyby jej byla zachvátila spravedlnost lidská.

Zde si čti příklad.

Před několika roky plazil se ulicemi jednoho města — nechci jmeno jeho zde jmenovati — hubený, bledý muž v ošumělém oděvu a v roztrhaných botách. Byl to soukenický tovaryš Fraj. Utekl chudák ze své chladné jizby, aby neslyšel vzdychání ženino a pláč dětí. Nebylo chleba a jak jim měl chudák pomoci, když nebylo také práce?! Toulal se dlouho sem tam až do soumraku. Zimou a hladem se chvěl. Šel několikráte kolem krámků, kde lákaly velké, pěkné pecny chleba okolojdoucí ke koupí. Hleděl na ně z prvu smutně, pak toužebně a konečně zlostně. U srdce ho to svíralo jako kleštěma: „Ten chléb zde leží a nikdo ho nekupuje“ myslil si — „mnohý jím snad i pohrdá a mně a mým dítkám by byl jako manna.“

Zůstal na rohu stát a hleděl upřeně na krámek. Po ulici se již tmělo a krámská vzala lampu se hřebíka v okně a šla ji zapálit. Chudák Fraj to viděl. V oku se mu zablýsklo, připlazil se rychle ke krámků, vzal s prkna dva bochníky a pospíchal pryč. Zabočil do malé uličky a šťastně se dostal domů, aniž by ho byl kdo pozoroval. Lampy nebyly totiž rozsvíceny, protože čekali v městě na měsíc, který měl o osmé hodině vyjít.

Ubohý tovaryš vkročil do své jizby a řekl přidušeným hlasem; „Děti, tu máte chleba.“

Děti zajásaly a dychtivě sahaly po krajících.

Žena však pohledla tázavě na muže a vidouc, že kloní studem oči, odešla z jízby a venku hořce plakala — že muž se stal zlodějem, aby nasýtil své děti. — —

Krámská rozsvítila lampu, zavěsila ji na hřebík a sedla zase za okno. Najednou přišla hubená paní z protějšího domu a zaklepala na okénko. Krámská se až ulekla, že paní sama přichází a rychle otevřela okénko: „Řuku líbám, milostpaní. Co poroučijou?“

„Ale co jste vy to za ženskou, sousedko! že si nedáte pozor ani na své věci.“

„Ježíš Maria, milostpaní — a co se stalo.“

„Vždyť vám scházejí dva pecny chleba. Šel tady takový vagabund, zdá se mi, že to byl ten Fraj a když jste rozžihala lampu, vzal vám z krámku ty dva pecny. Já jsem chtěla křičet, mám však zalepené okno a než jsem sběhla dolů, je zloděj již pryč.“

Krámská počala křičet: „Zloději, chycte!“ Lidé se sbíhali a stará paní vypravovala všem strašlivou událost. To bylo divení a naříkání!

„Za bílého dne brzo nebude člověk jist svým jméním,“ naříkala krámská.

„To dělají ty zákony,“ řekla jiná. „Na ty lumpy teď nejsou žádné tresty.“

„Ba oni“ přisvědčoval jakýsi přistárlý měšťan s vysokým ošumělým cylindrem, „ti zloději si sedí teď v kriminále jako baroni a proto se jim nechce do práce, když vyjdou ven a raději kradou, jen aby zase mohli přijít zpátky.“

V tom se přišmatlal starý policajt a dotlačil se sotva ke krámku, ptal se, co že je zde?

Stará paní měla šťastný den. Spustila znovu: „Dobře, že jdete, abych vám to pověděla.“

„Dva pecny pryč!“ bědovala krámská. „Ten Fraj mi je ukradl.“

„Tak mne přec nechte domluvit,“ horlila stará paní. „Tak pane policajte, já sedím před chvílkou u okna a modlím se.“ — —

„A který Fraj?“ ptal se vážně policajt.

„Z růžové ulice,“ odpověděla stará paní. — Tedy se modlím a sousedka tady jde rozsvěcovat lampu.“ —

Policajt stál, hlídal vzhůru jako hvězdář a přemýšlel, zda-li toho Fraje zná. Pojednou se usmál a nedbaje staré paní, ptal se krámské: „Mnoho-li vám ukradl?“

„Dva pecny po padesáti.“

„A je to dlouho již?“

„Tak jen poslouchejte, pro Boha“ zlobila se stará paní, „vždyť vám to chci vypovědět na vlas.“

Tak poslouchajte: seděla jsem u okna, není tomu ani čtvrt hodiny — na radnici bilo právě šest.“ —

Policajt uslyšev to, kvapil pryč. Paní plná vzteku křičela za ním: „Tak, když jim člověk chce vyzradit zloděje, ani neposlouchají. To je policajt?“

Policajt spíchal k radnici a za malou chvíli šel ještě s dvěma jinýma do růžové ulice. Vstoupili do malého domu, kde na dvoře v přízemí bydlel Fraj. Vstoupili nezaklepavše do světnice. Na stole hořel malý kahanec. Frajová, spatřivši ozbrojené vykřikla: „Ježíš Maria“ a klesla do mdlob. Fraj si vjel do vlasů a hleděl zoufale na policejní strážníky.

Den na to stál na radnici před policejním komisařem ubohý Fraj. Stál smutně jako uschlý strom a slzy kanuly přes vráskovité tváře. Na stole ležel jeden celý a jeden nakrojený pecen, tak jak je včera policejní sluhové u Fraje našli. Vzali je hladovým dítkám od huby — ovšem, bylyť ukradeny.

Pan komisař sedě za stolem četl noviny, dýmaje z dlouhé dýmky. Hodiny udeřily devátou. Komisař netrpělivě vstal, odkašlal a volal na strážníka u okna:

„Ještě nejde pan Šmid?“

„Právě vešel do vrat.“

Dvěře se otevřely a vstoupil vážný, přítlustlý pán v černém svrchníku, s hedvábným kloboukem v ruce. Za ním šla krámská, již včera ukradl Fraj ty dva pecny.

Pekař Šmid šel, nutě své prohnuté nohy k eleganci k panu komisařovi. Komisař mu popošel krok vstříc, podával ruku a řekl s úsměvem: „Odpustte, milý pane Šmide, že vás musím obtěžovat. Cínfm to nerád — úřední však věc.“ —

„Prosím, neračte se omlouvat,“ uklonil se p. Šmid. „Musíme, žel Bohu, pro takové lidi trpět všichni: vy, já a každý počestný.“ Pan Šmid mrskl okem po Frajovi s největším opovržením a ošklihostí, jak po nějaké rozehnilé mršině.

Prosím, račte se posadit“ vybízel komisař pana Šmida ukazuje na židli.

P. Šmid si sednul, nastrčil cylindr na koleno podepřev oň ruku levou a pravicí si hladil prošeďlé vlasy.

„Fraji,“ počal pan komisař, „kde jste ten chleb zde vzal?“

Fraj si zakryl rukou oči a škytal.

Pan Šmid zlostně na něj pohlednul a zabručel: „Jesuita!“

„Milostpane komisaři“ ozvala se prodavačka „kde by jej byl vzal? U mne jej vzal. Celá naše ulice to může říct a paní“ — —

„Až se vás zeptám, pak můžete mluvit,“ podotknul káravě pan komisař. „No Fraji, odpovídejte.“

Fraj pohlednul na komisara okem raněného, uhoněného jelena a řekl: „Prosím, pane komisaři, nemuňte mne, vždyť víte všechno: já ho zde ukradl.“ A ukázal rukou na prodavačku, nepohlednul však na ni — studem.

„A proč jste to udělal? Posud o vás nebylo nic takového slyšet.“

„Milý pane komisaři“ vyrazil ze sebe Fraj „jak je Bůh můj svědek: ne ze špatnosti — ale z bídy! A ne k vůli mně — raděj byl bych hladý umřel — k vůli těm malým jsem se toho dopustil. Můj Bože na nebi! plakalo to hladem a já jsem otec! Nemohl jsem to slyšet!“

„Každý pořádný otec pracuje, aby své děti poctivě vyživil“ řekl vážně a káravě pan Šmid. „Já musím také pracovat.“

„Vzácný pane Šmide“ zvolal zoufale Fraj, „já bych rád pracoval dnem i nocí — o můj Bože, a jak rád! — jen kdybych práci našel! Továrny stojí kde která. Já se naběhal od rána do noci, naprosil a nažebрал o práci — a práce nikde, ani za nádenníka na silnici, nebo u dobytka. Marnotratný syn nalezl službu, ač u vepřů, přece službu — a já, poctivý muž až do včerejška, spravedlivý otec nemohl dostat ani té! Ba ani škatulky na sirky —

pět set za jeden krejcar — nedali mi dělat? mají prý již jiných dost. Co jsem měl dělat? Žebrat?“ —

„Lépe žebrot, nežli krást!“ doložil pan Šmid.

„Jen kdybych směl žebrot po městě!“ vzkřikl v hrozném bolu Fraj. „Jak mne uvidí policajt, zavře mne — a ven jíti žebrot? Nemám ani botů ani kabátu. Ale, pane Šmide, přísahám vám! Smilujte se nade mnou, máteť také děti, jako já, aby vám Bůh na nich požehnal! — Odpustte mi to tentokráte a přísahám vám, že si obvážu hadry okolo nohou, ulomím místo holi haluz vrbovou a poběhnu ode vsi ke vsi žebrotou — ať si mi nadávají hadr-lumpů! — a co vyžebrot donesu domů. Chléb dám dětem a vám každý krejcar, než zaplatím, co jsem dlužen.“

„Pa, pa, pa, pa,“ odsekl pekař. „Škody já nemám, tu mi musí nahradit tady ta“ (ukázal na prodavačku), že nedala pozor; vy však musíte být zavřen, že jste kradl. To žádá zákon, kdybychom pustili každého zloděje, kdo by se bál?“

Pan komisař odkašlal. „Pane Šmide, prosím dovolte — myslím sám, že v tomto případě bychom mohli zavřít oko.“

Šmid se podíval na pana komisara velkýma očima a řekl důrazně: „Pane policejní komisaři propustte ho, chcete-li, však já zjednám úctu zákonu jinde.“

„Pane Šmide!“ vzkřikl vášnivě Fraj, „smilujte se nad mýma dítkama, ať na ně mohu aspoň žebrot — sic vás Bůh bude trestat na vašich!“

„Ticho, drzý chlape,“ vzkřikl Smid. „Já se starám o své děti sám a vychovávám je rozumně. S vašim trestem Božím mne nechte na pokoji.“

Poklonil se a odešel. Fraje odvedli policajti do okresního vězení.

Když šli z vězení zpět, řekl starší policajt mladšímu:

„Na mou duši, musím se někde stavit na půl žejdlíka.“

„A proč?“

„Abych zapil lítost. Ten Šmid přece nemá kousek srdce ani svědomí. Když sám náš pan komisař se za toho Fraje přimlouval!“ —

„Pravda, to je mnoho! A kdyby ještě byl ten Šmid nějaký chudák — ale tak!? Má tři domy a obilí, kdo ví, co? A tak tvrdý! Já sám, jak je mi groš vzácný, byl bych tomu Frajovi ještě přidal.“

„Čím větší měšec, tím menší srdce, to je staré přísloví,“ doložil starší.

„Nechť si dá však sám pozor. Toho by zde ukamenoval pro pecen chleba a sám — však víš!“

„Vím. Lakomec a lichvář! Do mouky dával sádku — uplatil však vše — no, známe to! Ty tři domy z ničeho nejsou. Když sem přišel, neměl než raneček na zádech.“

„Já ho znal tehdy,“ přisvědčil starší. „Nechme toho. On by mnohý, před kterým musíme salutovat, patřil za mříž. Půjdeš také na žejdlík? Pojd.“

„No, třebaš.“

* * *

V loni jsem přišel do téhož města. Sel jsem s přítelem do hostince. Nedaleko nás seděl starý, svadlý muž u sklínky vína. Podpíral si hlavu o vetchou ruku, jak podpírá zoufalý hospodář svůj bořící se dům ztěrelou kládou. Byl mi jaksi znám. Po chvíli vstal, zaplatil mlčky a mlčky odešel. Báł jsem se, že slabotou klesne — tak bídne šel. Takovým krokem chodí na smrt choří k lůžku, aby si lehli naposled.

Ptám se přítele: „Kdo je to?“

„Což ho již neznáš? To je pekař Šmid.“

„Šmid?!“ divil jsem se. „Jak se změnil — k zděšení!“

„Holečku, není divu,“ řekl můj přítel. „Zasáhla ho rána za ránou. Měl tři dcery a syna — víš.“ —

„Vím.“

„První dcera, Lujza —“

„Znal jsem ji.“

„— vdala se nešťastně a zbláznila se. Druhá se utrápila, že ji milenec — důstojník — opustil, a třetí — — padla a při porodu umřela.“

„To je smutné.“

„Smutné dost; ještě hroznější neštěstí má se synem. Ten je lump, prohýřil svůj podíl a teď hrozí otci, že ho zastřelí i sebe, nedá-li mu vše do posledního groše. — To je hrozný trest.“

Járku: „Hrozný, ale zasloužený.“

„A proč?“

Já vypravoval příteli ten starý příběh a on zamlčev se, zašeptal po chvíli: „Vida, vida — a pak se mnohý soudí s Bohem!“

„A víš, co se stalo s Frajem?“ ptal se mne náhle můj přítel, professor.

„Nevím.“

„Znám ho náhodou. Syn jeho je na našem ústavu výtečným žákem a nezvrhne-li se, stane se znamenitým. Již teď podporuje chudého otce ze svého stipendia.“

„To mne těší srdečně,“ řekl jsem překvapen a mlasknul radostí prstama.

Číslo 53.

A l e l u j a.

Je velkonoční Boží hod.

Slunce vystupujíc nad zelený les třikrát poskočilo*) a hledí radostnou září s modré oblohy na mladou zem. Tak na ni hledělo oko Boží sedmého dne: plésajíc, žehnajíc a oživujíc.

Na farské zahradě si sedl vrabčík na bezovou větev a ohřívaje se na teplém sluněčku, vypravo-

---

*) Lid praví, že slunce o Božím hodě při východu třikrát vyskočí. Já jsa hoch, chtěl se vždy za to dívat, zaspal jsem však pravidelně. .

val: čimčara, juž je zase za jara. Zaletěl jsem se podívat k lesu. Oh, pane, tam je krásně! O zněhu ani vidu, potůčky skáčou a šumí, sněženky kvetou, skřiváci zpívají a ten větýrek věje tak teple, tak mile, že je hřích ještě spát. Bezíčku nespí, vstávej — juž je zase za jara, — čimčara!“

Bezová větev slyšíc tu zvěst vrabčíkovu zachvěla se rozkoší a usmála se zeleným lupínkem.

Dole pod bezem dřímala malá sedmikráska. Šveholení vrabčíkovo ji probudilo. Poohledla se uleknutě a vidouc bez v jarní ozdobě, zaplésala a rychle odhalila krásnou, něžnou hlavičku.

Letěl skřivan nad zahradou a vida tu radost jejich, zpíval: „aleluja!“

* * *

Všechny zvony s věže zvonily. Z bílých líčených domů vycházeli lidé, svátečně oděni, pozdravovali se vlídným, radostným okem a kráčeli pomalu po umetených cestách do chrámu. Chrám byl jaksi předivně krásný a jasný — tak jindy nebýval.

Pan farář vystoupnul na kazatelnu, intrády slavně zazněly, oči věřících žádoucně naň pohledly a ctihodný kmet pozdraviv po křesťansku a pokřižovav se, řekl zvučným, radostným hlasem: „Vstalť jest, není Ho tuto — aleluja!“

Říkávají: „Šediny — hrobové květiny“; panu faráři však blýskal pod nimi bujarý duch, mocně mluvil k lidu o Ježíši, hlasateli pravdy věčné, Ježž vykladatelé a překrucovatelé písmeny přibili na kříž, On však slavně vstal z mrtvých, vítěz nad smrtí a zloduchem. „Jako beránek smírný v starém zákoně obětován býval za hříchy lidu israelského a nejvyšší kněz jednou jen za rok vcházel do tajnice (nejsvětějšího) v chrámě Hospodinově, aby krví beránkovou na smíření pokropil archu úmluvy: — tak Ježíš Kristus, nejvyšší kněz nového zákona jednou na vždy obětoval Sebe sama místo beránka, nesa hříchy světa celého i naše — a vypustiv na kříži ducha na záplatu hříchů lid-

ských, vešel do nejtajnějšího nebe, sáhl v ránu boků Svého a Svou vlastní krví pokropil trůn Otce nebeského, Boha uraženého. A mraky hněvu prchly z čela Božího, nebe zajásalo plesem nevýslovným, zlatá vrata rajska do kořán otevřela se zavrženému člověčenstvu a Spasitel vstal z mrtvých, aby první a lidským tělem vešel do staré, pravé domoviny naší. Ukázal nám cestu, my můžeme a máme jít za ním. Vstaň tedy i ty křesťane z hrobu — hříchu a kráčeš za Kristem k bráně slávy. Neboj se. On umřel za všechny hříšníky — i za tebe. A kdyby tvůj hřích byl sebe větší: kdybys byl okradl sirotky, kdybys byl promarnil svůj statek a život, kdybys byl vlastní matku na stará její kolena vyhnal z domu a ji udeřil pěstí v tvář — On i za tyto tvé hříchy umřel. Vstaň jen, čiň pokání a dojdeš smíru. Vstaň, vyznej se z hříchu svého a nebe zaplesá.

Pod kůrem stál opřen o zeď muž spustlého vzezření, s rozčuchanými vlasy na čele. Hleděl k zemi zamračeně. Při posledních slovech pohledl na kněze, v oku se mu zablýsklo a dvě velké slzy tekly po tvářích jeho dolů.

K nebi letěl vzhůru anděl a jásal s křivkem: „aleluja!“

* * *

V malé, bílé světničce seděla na lůžku bledá žena.

U okna klečela dívka též bledá a modlila se hlasitě z kancionálu. Nemocná šeptala modlitbu po ní.

Chudery, byly obě bledy. Žena ležela po celou zimu chora a dcera bděla u ní dnem i nocí, pracujíc při tom pro lidi, aby si vydělala na chléb.

„Františko“, tázala se po jedné matka, „jak je dnes venku?“

„Teplounko, maminko.“

„A jak je na zahradě?“

„Tráva již se zelená a bude-li ještě dva dni tak teplo, donesu vám rozkvětlou fialku.“

Chorá se usmála radostně. „A co dělají včeličky?“

„Počínají již nosit.“

„A sedmihlásek ještě nepřiletěl na hrušku?“

„Juž — ale teprv cvrká.“

„Františko“, řekla nemocná, „mně je jaksi volno: vyveď mne ven, abych se podívala se zápraží na kostelíček.“

Dcera radostí zajásala, vyskočila, oblekla rychle matku do teplých šatů a vedla ji po pěti měsících poprvé ven.

Chorá stála v teplém sluněčku na zápraží, sepnula ruce a hleděla uslzeným okem ke kostelu, který se bělal mezi ještě holými stromy.

„Maminko“, řekla dcera, „teď již ozdravíte?“

„Ano“, kývala matka hlavou.

Varhany zněly z daleka přidušeně a lid zpíval mocným chorem: „aleluja!“

* * *

Slavné publikum! Přeju ti šťastné svátky, abys mohlo také zazpívati z útroby rozechvělé: „aleluja!“

Číslo 54.

Kdo naučil ptáky zpívati?

Stál jsem v lese za májového jitra opřen o starý javor. Lupení na stromech rozvíjelo se teprvé z pupenců. Slunce mohlo svítit ještě všemi paprsky na jaro zelenou travu, na bílé pohoněnky a blankytné hluché fialky — a ono svítilo tak jasně, tak plně, že všechna rosa zářila jeho leskem.

A nade mnou na větvích a ratolestech, to bylo pískání a hvízdání, cvrkání a kukání, jásotu a cukrotu, smíchu a výskání a mezi tím sladkých, želných tonů, že jsem omámen zamhouřil oči a naslouchal jako ve snách čarovné té hudbě.

„Ó ty můj Bože!“ zvolal jsem, „jak je krásný tvůj svět!“

Šel jsem dále rozkošným lesem a kudy jsem šel, všudy na mne pokukovala zvědavě černá očka a pozdravovaly mne sladké hlásky. Zastavil jsem se u mladého ptáčete: „Kde, prosím tě, pro všechno, milý ptáčku, vzal's ten rozkošný zpěv? Vždyť mi radostí srdce jenjen skáče!“

„Pánečku“, zašvitořilo ptáče, „to mne naučil tatínek.“

Otec ptáčete seděl vedle na haluzi a uslyšev náš hovor, kývnul přívětivě hlavou a zašveholil: „Ano já jsem ho tomu naučil.“

„A kdo tebe?“

„Mne také můj otec — tomu však je již dávno — dávno!“

„A tvého otce kdo naučil?“

„Dědoušek — to je však již věčnost. Dále nepamatuje nikdo.“

Vedle na stromě seděl starý prošedivělý špaček, vážně, klidně věše hlavu. Při posledních slovech ptákových naklonil ji k naší straně, jako nedoslýchavý člověk a nazdvihnuv křídla pýchou, otevřel ohlodaný zobák a řekl zdlouha chraplavým hlasem: „Není pravda, že dál nikdo nepamatuje! Ty jsi vždycky prostořeký. Já pamatuju a vím, co jak bylo od počátku. Poslouvejte, ať to víte.“

A špaček otřel si o křídlo zobák, jako mnohý řečník si utírává, když započne, šátkem ústa a dal se do vypravování.

„Když Pán Bůh stvořil tento svět, křičeli na počátku všickni ptáci, jak který uměl, jak jim zobák narostl. Líтали sem tam, skákali po ratolestech, radovali se — v tom jejich křiku a pískotu nebylo však žádné krásy a žádné něhy. Oni sice

chválili Boha, že je dal do tak krásného světa, chvála ta však nebyla libozvuká a nelíbila se Bohu. Myslíl si pán Bůh: „Naučím je zpívat“, a co si umínil, to učinil. — Jednoho krásného rána slyšeli ptáci z dola z trávníka něco tak sladkého, že se v nich až dech zatajil. Nevěděli, co by to bylo? Pohledli dolů a uviděli tam tři andělíčky, ani hudou, a hudli tak sladce, tak jemně, tak mile, jak ještě jak živ nikdo takové hudby neslyšel aniž uslyší, leč kdo se octne v ráji, odkud ti tři andělkové přiletěli. Celý les tenkrátě udivením utichnul a naslouchal žasnouc.

Andělkové dohráli a volali na ptáčky: „Nebojte se a přileťte blíže. Líbí-li se vám to, naučíme vás také zpívat.“

Straka se uštěpačně zasmála a řekla skromnému slavíčkovi: „Leť tam ty šedý a uč se, abys zchytřel. Já těm třem nevěřím: lhou“ — a odletěla.

Tichý, prostověrný slavíček, opovržený tehdy mezi ptáky, rozletěl se první a sednul si jednomu andělíčkovi zrovna na samé rameno. Jiní ptáci letěli za ním. Některý si sedl blíž, jiný dál, někteří zůstali na stromech, jak se komu zdálo. A andělci počali zpívat, že se to daleko, široko lesem rozléhalo a že les samou krásou nebyl ani k poznání.

Pestrá sojka, hrdý bažant a krásný papoušek pravili: „Nač my potřebujeme zpěvu?“ a odletěli. — Vrabec viděl zdaleka červené střešně a zapomenuv na zpěv, zaletěl si na ně; s ním odletělo i více ptáků. A vidíte: ti ptáci, kteří odletěli, nenaučili se zpěvu; ti, co poslouchali, zpívali od té doby tak krásně, že se les rozléhal a prostověrný slavíček, jenž uvěřil na slovo a seděl nejblíže, zpívá teď tak, sladčeji než všichni druzí ptáci. Naučil se nejvíce z ráje. Kdo z nás tam přijde a uslyší ty anděly zpívat, pozná, že mluvím pravdu. Ale vy mladí nevěříte starým.“

Cížek zatřásl hlavou, sklonil ji a jal se opět rozjímat.

Číslo 55.

B a b i ě k y.

(Obrázek malovaný na líc a na rub.)

Stará paní Kunrátová seděla ve svém domě, v prostranné světnici v prvním poschodí, kde trávila vdovská svá léta u okna s punčochou a hleděla přes brýle co chvíle oknem ven na náměstí.

Paní Kunrátová byla hezká stařenka, plných tváří a bystrých očí. Šaty nosila přistřižené dle starší módy, ale čisté — jako nové. Na šedivé hlavě měla sněhobílý čepeček se žlutými pentlemi. Pokoj, v němž bydlela, podobal se jí. Náčiní v něm bylo dle starého vkusu, čisté a lesklé však jako zrcadlo. Bylo v něm klidně a vlídně.

„Aha, již jdou?“ zašeptala paní Kunrátová a pustivši pletení do klína opřela ruku o okno a hleděla usmívajíc se dolů na náměstí.

Po dláždě podél domů šla služka vedoucí za ruce děvčátko asi čtyřleté a chlapečka šestiletého. Děvčátko mělo na kudrnatých vláskách slaměný klobouček; na sobě bílé, rozličnými mašlemi a pentlemi fintěné šatky; pod nimi kalhůtky s vystřižovaným a vyšívaným okrajem; červeno pruhované punčošky a modré široké pentle visely mu od podvazků až ke kotníčkům dolů.

Chlapec měl čižmičky, široké, polské gatě a lehkou kazajku. Poskakoval, že ho měla služka co držet, aby se jí nevyškubl. Děvčátko šlo pozorně a hledělo před sebe, aby se nezamazalo.

„Má ty nové šatky“ usmívala se paní Kunrátová. „Ten andílek. A ten malý furiant, jak skáče!“

Vstala rychle, šla k staré skříni a nabrala si plnou kapsu cukrovinek, pak zase sedla k oknu.

V předsíni zacupaly malé nožky, dvěře se otevřely a služka zašknourajíc „kyss d'hand“ vešla s dětma do pokoje.

Paní Kunrátová se ohlédla a ptala se jakoby udiveně:

„Kdo pak to k nám jde?“

„To jsou Rudolfek a Aurelinka,“ odpověděla služka.

„Ah, to nemůže být,“ divila se stařenka.

„Aurelinka není tak hezká.“

„O je, mřlostpaní“ řekla služka. „To ona je tak hezká, že má dnes nové šaty.“

Děvčátko hledělo pyšně po svém obleku.

„No, Aurelinka, udělala pěkně „pukrle“ a řekla „kyss ty hand“ aby ji grossmamá poznala.“

Děvčátko se uklonilo a řeklo; „kyss die hand, grossmamá.“

„Paní Kunrátová vstala a šla k ní: V skutku, to je Aurelinka. Já bych ji byla nepoznala. Ale ta je krásná! Jé! A ty šatky, a ty pantličky! No, dala „grossmamá“ pusu.“ Děvče radostí a pýchou nevědělo, na kterou nohu má vstoupnout. Babička se k ní naklonila, vyzdvihla ji a políbila.

V tom zamňoučela u kamen kočka a chlapec se dal do pláče.

Děvečka i babička uleknuty vyskočily. „Pro Boha, co se stalo?“

Rudolfek se přikradl mezi tím, co stařenka se mazlila s Aurelkou, za kamna ke kočce a štípl ji do ocasu. Kočka bolestí zamňoučela, obrátila se střelhbitě a škrábla rozpustilce do tváře.

Babička i služka skočily ke kamnům a ohledávaly chlapce. Tomu tekly husté slzy přes tváře a křičel, co hrdla měl, cupaje nožkami.

„Ukaž, kam tě škrábla?“ volala stařenka. „Pepi vyžeň tu kočku ven. No neplakal, Rudolfek, neplakal, ono to nebolí. Po druhé nesmí si s tou kočkou hrát. Ona slotá škrabe. Neplakal, dostane kávy.“

„Já nechci,“ vřeštěl kluk.

„Jen již přestal plakat, aby ho nebolela očička. Tu má cukroví.“

Paní Kunrátová vytáhla plnou ruku cukrovinek a podávala je hochovi.

Kluk po nich chtivě sáhl a počal cpáti do úst. Pláč jak by ustříhl.

Za to počalo děvče bušit do postele pěstičkama a vrískat.

Babička k ní přiskočila: „Co pak je ti můj andílku?“

„Já chcu také.“

„Ale Bože, oni na ni zapomněli: toto jsou zlí lidé. No, tumala, tumala. Tak. Podržela, já jí utřu vočička. — A pojďte si tady pěkně sednout, grossmamá dá svačinu. — A neplakat, sic by lidé řekli: „To nejsou hodné děti.“

„Tož honem,“ křičel klučík a vrtěl sebou na židli.

* * *

Před malou chaloupkou v Žlebích seděl u zápraží malý hošíček. Dvěře chaloupky byly zavřeny a na dvoře toliko chlapeček seděl v prachu a písku a vesele sám se sebou hovořil. Stavěl si z malých polínek studni.

„To tak, a to tak — a to na to — a to zas tak“ šveholil, klada do čtverhranu dřeva na sebe, až byla studně dle jeho náhledu hotova. Pak vyskočil radostně, skákal kolem studně a nakukoval do ní.

K chaloupce spíchala malá, hubená, poněkud shrbená stařenka. Byla oděna sprostou košilí a jednoduchou modrou plátěnou sukní. Na hlavě měla tmavý šátek; nohy byly bosy. Pod šátkem vyčouhaly jí sem tam prošedlé vlasy; s čela tekla jí pot. Nesla na ruce košík bramborů a na rameně motýčku. Byla je kopat k večeri na poli.

Slunce již zapadalo. U chaloupky jí potkala druhá stařenka, sousedka selka.

„Co pak tak běžíte, sousedko?“ ptala se chvátající.

„A Bože, musím. Je již samý večer; mladí přijdou co nevidět z práce, budou chtít jíst a to dítě tam chudátko sedí samo a bude mít již také hlad.“

Selka vytáhla z kapsy vdolek a podávala ho chalupníci: „Tu máte, dejte mu to. Děti rádi jedí cizí pečivo.“

„Zaplať pán Bůh. Oh, náš jí všecko. Chudátko, po celý týden ještě neměl chleba v ústech. Nemáme ještě zemleto — tak se živíme jen tak těmi polévkami a zemčaty. No, dej vám Pán Bůh dobrou noc a ještě jednou zaplať Pán Bůh.“

Chlapeček uslyšev babiččin hlas vyskočil a běžel k vrátkům.

„Bábi!“ volal radostně.

Stařenka odpověděla za vrátky: No, no, již jdu.“

Hošík jí běžel vstříc a chytil ji radostí za sukni.

„Pomalu, ty divoký; vždyť mne povalíš. Tu máš, nes motyku. A neplakals, Karlíčku?“

„Ale kde! Já jsem si stavěl studni.“

„Tos byl hodný. Za to jsem ti něco donesla. Podívej se.“ Vytáhla vdolek a ukazovala ho hošíkovi.

Karlíčkovi hořely radostí oči. Babička ulomila drobet pekáče, aby ochutnala jaký je a ostatek dala celý chlapečkovi, sama zůstanouc o hladě.

„A kozička ještě nepřišla domů, Karlíčku?“

Chlapec zakýval hlavou, že ne. Nemohl mluvit, maje plná ústa.

Stařenka odemknula dvéře, vynesla ven putnu s vodou a nasypala do ní brambory. Pak si donesla stoličku a hrnec. Počala škrabat z bramborů hebounkou, mladou kůži, rozkrajovala je a házela do hrnce na polívku. Hošík seděl na zápraží vedle ní a jedl.

„Tatínek a maminka nejdou dlouho“ řekl.

„Oh, ti dnes ještě nepřijdou. Sečou až u vlčích jam.“

„A kde je to.“

„To je až tamhle za lesem. Až budeš větší, budeš tam také chodit.“

Venku bylo slyšet krávy řívat, kozy bečet, psa štěkat a praskat pastýře.

„Karlíčku, běž otevřít kozičce — běž, mé dítě,“ řekla stařenka.

Hošík se zdvihnul a běžel k vrátkům.

Stařenka uvázala kozu, hodila jí lupení a počala dojit. Hošík si vzal z misníka malý hrneček a sednul si k chlévku na prah.

Babička podojivši, nalila mu do něho teplého mléka a řekla: „Teď pij a já zatím doškrabu brambory.“

Sedla si opět na zápraží k putně a hošík vedle ní.

S věže zaznělo klekání. Chlapeček rychle dopil, smeknul čepičku a počal dělat nedovedně kříž.

„Sem ke mně si pěkně klekni a dávej pozor,“ řekla babička.

Karlíček si kleknul jí ku kolenoum, ona mu položila levou ruku na rameno, pravou vzala jeho pravici a dělala mu křížek na čele, ústech a prsou: „Ve jmenu † Otce, i † Syna, i † Ducha svatého.“

Chlapeček hleděl na ni velikým, nevinným okem jako na světici a říkal zřetelně za ní.

„Anděl páně“ — počala stařenka a vnouček se modlil s ní. Modlili se dvě děti, jedno v mladém a druhé v starém těle a modlitba jejich byla tak krásná, že hvězdičky vystupovaly ze svého úkrytu a zvědavě na ně hleděly, ba sám měsíc nadzvihoval hlavu nad střechu a hleděl do dvorka malé chaloupky.

* * *

Mám k tomu ještě něco přidat? Počkej dám ti hádanku:

Který z těch dvou obrázků je na líc, a který na rub?

Babička Hájková seděla za stodolou na zahradě a hřála se na teplém sluněčku. Chudera byla jen kůže a kost. Staré ruce samou prací jí ochroměly, staré nohy samým chvátáním seslábly, vlasy samou starostí sbělely — jen ty oči hleděly ještě dětinně. Seděla na podušce a hleděla blaženě na dítko vedle ní v zelené, mladé trávě se batolící. Dítko žvatlalo nesrozumitelně, trhlo nedovědnýma ještě ručkama trávu anebo cásalo starého Šekla za chlupaté uši. Rozumný Šekl šlehnul ohonem do trávy, svalil se na záda, zavřel oči proti slunko a nechal se od té nerozumné drobotiny tahat do vůle. U plotu pásla husa svá jak kanárce žlutá housata. Když jsem šel okolo ní, natáhla na mne dlouhý krk a syčela jako had. Babička měla vedle sebe dlouhý prut: tím ji sem dohnala. — U samé stodoly stály čtyry ouly: tam a odtud lítaly bzuvivé včelky. Na hrušoni zpívala pinkava. Babička hleděla kolem sebe, brzo na dítě, brzo na housátka a zase ke včeličkám. Bylo oblažující ticho, jen zpěv pinkavy a štěbetání dítko i housátek přerušovalo je.

Jda po humnách kolem Hájkových a vida tu klidnou skupeninu, zastavil jsem se za bezem již zeleným a hleděl na ni. Svadlá starost opatruje a chrání poupata, aby jim nikdo neublížil a nezlomil je, než rozkvětou. Stařenka seděla dlouho tiše, najednou sepnula hubené ruce, omotavši si o levici růženec a zvednula je jako v hluboké bolesti. Počala se modlit a hořce plakat.

Brankou u stodoly vešla mladá hospodyně a spíchala k stařence. Vidouc ji plakat, ulekla se a klekla rychle vedle ní: „Babičko, co je vám, že plačete?“

„O, nic mi není, dceruško, chvála Bohu! nic. Já jen pláču, když slyším s polí to volání, že již tak k praničemu nejsem, že nemohu již pracovat a vám jen na obtíž jsem.“

Mladá Hájková pohládila stařenku po vráskovitých tvářích jako dítě, vzala své robě na klín a

přisednouc řekla: „Ale babičko, jak jen tak můžete mluvit? Kdybyste i vy pracovala, kdo by se u nás modlil? Vždyť vy se víc vymodlíte, než my vyděláme; Boží požehnání u nás jen jen květe! Já se vždycky bojím, že by se nám tak již nedařilo, kdyby nám vás Pán Bůh vzal.“

Stařence přeletělo přes tvář cosi, jako zásvit slunka, sepjala ruce a zvolala: „Bůh vám žehnej, děti a odplať lásku vaši tuhle na tom andílkovi!“

Vztáhla ruce po dítěti, vzala je do náručí a líbala vřele.

Byla v tom okamžiku velmi krásna.

Já si utřel oči a šel dále.

* * *

„Ta slota nenasytná!“ vzkřikla paní Mendlová hledíc oknem na náměstí a zbledla zlostí jako stěna. „Podívej se, pantáto: Trávníčková jde již zase od maminky a nese cosi v náručí. To bude zajisté plátno.“

Pan Mendl, přítlustý perníkář, řekl dobromyslně: „Přej jí toho — vždyť je tvá sestra.“

„Sestra, nesestra! Ona také nehledí, že jsem já její sestra a od maminky by vyloudila poslední košili. My také máme děti“ a paní Mendlová počala se na rychlo oblékat.

„Snad bys tam neběžela?“ káral muž. „Vy malí lidé rychle přetekáte.“

„A proč by ne?“ odsekla rozdrážděná osůbka. „Když dostala Fany, musím já také dostat. Však já paňmámě řeknu, jaká je Fany slota.“ A již byla ze dveří ven.

Stará paní Švarcová, vdova po bohatém hostinském, seděla s kocourem na klíně pohodlně v koutku u kamen a vykládala si karty. Najednou se rozlítly dvěře a paní Mendlová vběhla. Políbila matce rozčileně ruku a řekla jak med sladce: „Ruku líbám, maminko. Juž mi bylo po tobě tak teskně, že jsem musela na chvílku se přijít podívat, co děláš, mamášku. Proč pak k nám nikdy nejdeš?“

„Ale dítě, vždyť víš, že nemohu hodně na nohu; zítra však, až půjdu z kostela, stavím se u vás.“

„Jistě však,“ lichotila se paní Mendlová. „Já ti schovám kafičko, tak dobré! samá smetana!“

„Právě odešla Fany,“ prohodila paní Švarcová.

„Fany? Ta falešná? A ona se ještě opovází sem jít?“

Stařenka pohledla udiveně na dceru a řekla: „Proč by ne?“

„Oh, to je jedna!“ Nic jí nevěř, mamá! Ona onehdy řekla u apatykářů, že prý musí si pospíšet, aby na tobě něco vyloudila, než — ani ti to nechci říct.“

„Terezko, nemluv tak: Fany je hodná.“ Kárala matka.

„Ano, proto že umí lichotit, a já, že mluvím od plic, já jsem vždycky ta poslední. Jen věř té Fance! Ona čeká na tvou smrt!“

Stařenka chudera sklesla. Po chvíli nazdvihla hlavu a šeptala: „Což jste nedostaly věna?“

„Ona se nemůže dočkat, aby shrábnula, kde co, do posledního.“

Stařenka vzdychnula: „Mně se zdá, že jste obě stejny. Ona před chvílkou žalovala na tebe, co ty teď na ni.“

„Že jsme obě stejny?“ ptala se paní Mendlová a hleděla tázavě na matku. Matka pohledla na ni přísně a kývnula hlavou, že ano.

Lidé, to jste měli slyšet ten pláč. Paní Mendlová zalomila rukama, přikryla si šátkem oči a počala běhat po světnici. „Já, a čekat na smrt mé matky, já, já! O ta furie; takové řeči na mne! Maminko, to slovo jich bude pálit na duši!“

Stařenka nevěděla rozpaky kudy kam. Šla ke skříni, otevřela ji a přebírala se ve stříbrném náčiní. Vyhledala tučet stříbrných lžic a podávala je dceři: „Nu, jen již neplač Terynko. Já vím, že jste obě hodny. Tu máš, vezmi si ty lžíce.“

Paní Mendlová kroutila hlavou: „Já nechci ničeho. Já čekat na tvou smrt!“

Matka lehkověrná též litostí div že neplakala. Obejmula dceru, hladila jí tváře a lichotila: „Juž jen se utiš, jestli jsem ti ublížila a vezmi si tu maličkost.“

Paní Mendlová položila hlavu na nádra matčina a vzdychala, jakby z rozbolestněného srdce.

* * *

Byla strašná pověj. Vítr skučel, ledový sníh se sypal a já hledal útulku někde pod krovem. Dovlekl jsem se sotva do Bludova a zaklepal na první dveře — u pololáníka Drbala. Otevřeli mi a uvítali v teplé světnici.

„Vítáme vás. Dobře, že jste přišel. Povíte nám nějaké noviny — ujde čas — večery jsou jak moře.“

Já sundal kukátko a zasednul za stůl. Podali mi chleba a vyptávali se na to i ono. Po chvíli někdo zaklepal.

„Dále.“

Vešla stařenka.

„Vítáme vás, bábo. Sedněte si u nás,“ řekla mladší dcera. Hospodář, syn stařeňčin neříkal nic a hleděl mrzutě do stola.

„Mne nebolejí nohy. Půjdu hned pryč — však vím, že jsem nevítaný host,“ řekla stařena úsečně. Měla dlouhý tenký nos a pichlavé oči.

„Ty, Martine,“ obrátila se na hospodáře, „kdy mi dáš výměnu? kdy dostanu dříví?“

„Až budu mít,“ zabručel sedlák.

„A kdy budeš mít, když nemáš teď? Či myslíš, abych zmrzla v té zimě nekřesťanské? Nemám ani polena.“

„Však můžete být u nás.“

„Ano, a nechat se kunyrovat jako pes! To ti povídám naposled, jak mi do týdenka nedáš výměny, budu tě žalovat. Však já na tebe dorostu!“

Děti se vykradly do kuchyně.

Sedlák hlednul na mne po oku a řekl: „Mamo, pojdte ven; je zde cizí člověk. Povíme si to venku.“

Vstal a šel do síně, stařena za ním. Dvěře se zavřely. Uslyšel jsem plesknutí, jako by někdo dal druhému políček. — výkřik vztekly ženského hlasu — pád do sněhu — bouchnutí dveřmi domovými a chroptivé prokletí sedlákovo: „Zmrzni babo!“

Stařena udeřila do okna, že se rozsulo a nadávala hrozně; nerozuměl jsem však co — víchor ji přehučel.

Sedlák se nevrátil do světnice — šel na dvůr. Já vzal rychle kukátko a utíkal pryč.

Co mám k těm třem obrázkům dodat?

Inu: Co kdo vychová — to ho dochová — s malými výjimkami.

Číslo 56.

Z l e j e !

Zle je! ať si mluví nebo píše, kdo chce, co chce; já pravím, že je zle a při tom zůstane!

„To my dávno víme!“ řekneš, slavné publikum. „To není žádné nové proroctví!“

„Vím to, vím: vždyť člověkovu netřeba, leč jen se poohlédnout, nemusí ani s kukátkem se po světě courat, aby poznal, že je skutečně zle!“

Dědové naši říkali a ještě i otcové, že má řemeslo zlaté dno. Ano, hledej si ho dnes! Potkáš-li ošumělého pocestného chodit „fechtem“ a zeptáš-li se ho, odkud že je, a on ti odpoví: „Z Jihlavy,“ neptej se dále: je to zchudlý soukeník. A tak je to ve všech městech, kdysi řemeslem květoucích. Továrny vyrábějí vše laciněji a úhledněji — ale jak? Předloni jsem si koupil modrý

zimník za 36 zlatých. Podívej se dnes na něj! Červená se jako liška. Ovšemť, u mne aby byl cigán kabátem — naši staří však nosívali jeden kabát po čtyry kolena; měl by tedy mně vydržet aspoň půl věku. Mudrují někteří: ubylo-li řemeslníkům práce, mohou jít do továren za dělníky, vydělají si víc. — Povídali! V továrnách se nakupí zboží pojednou, pracuje se o překot, že nelze ani dostat dost dělníků — najednou však zavzní zvonec a je konec! Občané dělníci, nemáte sice práce ani chleba — naučili jste se však v továrně, že není Boha a víra že je blud, osvobození jste tmářských pověr, jste svobodnými mysliteli: svoboda vás oblaží! Poroučím se. Na zdar!“ Ano oblaží. Zajděte si jen do Brna a uvidíte tam blahobyť. Museli tam přijet na dělníky dragoni od Nové Vsi a Prušánek — ale . . . .

„Nová Ves, Prušánky,
Škoda mé galánky,“

zpívá Slovák a škoda těch dragonů ze Slovácka. Palašem nenakrájíš hladovým chleba a kulka v ručnici přichystaná pro dělníka není sytný k nedlík. —

Zle je!

A řemeslník na vesnici? Nemá-li krejčí nebo švec „mašiny,“ neuživí se a má-li šicí stroj, podělá práci pojednou a pak aby si stoupnul mezi dvěře a rýpal si vidličkou v zubech; lidé budou aspoň myslit, že měl k obědu maso, třeba se byl našupal jenom jalových koroptví motykou střílených. Staví-li se nový dům, nakoupějí rámců do oken aspoň a zámků již hotových v továrně v městě a truhlář i zámečník nemají co dělat. Ještě že tak ten zedník a tesař a kovář má někdy co kutit — však toho mnoho není! Tak to vypadá s řemeslem.

A s rolníkem? — „Portion detto!“ On ovšemť mnohý, když o sv. Jiří nebo na sv. Martina se nakuráží, roztrubuje v hospodě: „My sedláci, my jsme páni, my! Já! Dycky! Ať je kněz nebo oficír, anebo

učitel, nebo úředník a kdyby tady stál pan hejtmán sám — my sedláci je všechny živíme a oni jsou našimi služebníky!“ Ale jdi se podívat do stodoly, na sýpku, do senníka — tam to v každém koutě svítí, podíváš-li se však do pozemkové knihy, ta bývá obyčejně černá. A po vesnicích bubnují obecní poslové den co den, jak by tam leželo stále vojsko: „Platit kontrbucí! Kdo nezaplatí, bude fantován!“ anebo: „Budou se prodávat pole od půllánu číslo to a to!“

Zle je!

A obchodníci? Prosím vás! Nemá-li rolník a řemeslník, jak může mít obchodník? „Bez peněz do hospody nelez“ a jdete-li někde městem kolem krámů, uvidíte plno vyšňořených, uhlazených, učešaných prodavačů — kupovačů však nikde — a proto jeden závod za druhým přichází na buben. Nejlepší je na tom ta „krásná pleť.“ Dostane po 27 kr. látku na šaty, jakou chce — jen že ono ani těch 27 kr. vždycky není!

Zle je!

Onehdy jsem mluvil s jednou modistkou. Nařkala až strach, že nemá práce. Jářku: „Jak to? Vždyť v městech se přec lidé řídí pravidlem: „Do žaludka ti nevidí nikdo, na kabát však každý“ a šatí se dle možnosti slušně, třeba si od úst utrhli.

„To je pravda“ odpověděla mi — „ale z měšťanů jsme my nebyly živi. Nás živili židé, židovky se strojily bohatěji než kněžny a dokud se vydělávaly švindlem tisíce, mohly se strojit i ty pouliční krasavice — na ty židé berou! Co však přišel krach, prasklo to i ono a teď je zle!“

Ano, mnohý, jenž na člověka hleděl přes rameno před třemi roky, smeká teď čepičku a volá po ulicích: „Handele vuj — hée!“

Ba i mnohemu velikánskému pánu, kdysi všemožnému, odfoukla bouře časová hvězdy kolem hlavy zářící jako starému sv. Janu za osadou, kterému i jeho rodákům se onen pán ve své hrdosti kdysi vysmíval. Teď se karta obrátila.

Zle je! To však ty, slavné publikum, všechno víš — něco ale přece nevíš.

Ono je hůř, než se zdá. Přesvědčil jsem se.

Posuď kvetlo ještě aspoň jedno řemeslo: zlodějství. Za pět prstů se lehce kupuje a chytou-li tě — co na tom? Zavrou tě na nějaký čas do jízby čisté, v zimě dobře vytopené a v noci osvětlené. Strava jest dostatečná: v neděli a ve svátek polívka, maso a bílý knedlík (dělníku poctivý máš ho za nynější bídy?!) v pondělí polívka a maštěné brambory, v úterý polívka a zelí, v středu polívka a brambory s omáčkou, ve čtvrtek polívka jatrná a chléb, v pátek polívka a kaše, v sobotu polívka a čočka — k tomu si může každý denně přikoupit maso, sýr, slaninu a dvakrát za týden víno neb pivo — je to zle? Kdo chce, může si koupit „Moravana,“ aby se pobavil a vzdělal: slovem — zlodějstvo, dobré řemeslo.

Tak jsem myslíval dříve, teď již však ne. Přesvědčil jsem se o jiném. Přišly i na tyto ptáčky zlé časy. Jen poslouchajte.

Posledního aprile příběhne ke mně časně z rána služka a dělá hrozné lamento, že prý se nám v noci vlomili zloději klenutím do sklepa, abych se šel jen podívat.

Já řku: „Klid se mi a dělej si blázna z někoho jiného a ne ze mne. Je dnes posledního aprile — pošli si aprilem koho chceš!“

Kterému zloději by napadlo, mně se dobývat do sklepa?!

Holka se zapýřila až po uši a dušovala se: „Je to pravda! Kde pak mi napadlo, že je dnes posledního aprile!“

To mne zarazilo. Šel jsem tedy ke sklepu — a v skutku: dvěře byly vypáčeny a z klenutí několik cihel vyzdvíženo, že chlap mohl pohodlně dírou do sklepa vlézt.

Já zůstal jako opařený.

„Jen se nelekejte tuze“ chlácholili mne domáci — „na štěstí nám neukradli ničeho.“

To mne dopálilo! „Nemluvte tak po tmě!“ křikl jsem. „Co by tam byl vzal? Vytrhni chlup z dlaně, když ho tam není! Právě to mne mrzí! — Co teď ten zloděj.“ —

„To nebyl jeden“ řekla služka.

„Tedy: co teď ti páni zloději si o mne pomyslí! Hanbou bych se schoval pod zem! Měli ve mne důvěru. Hledali u mne víno anebo pivo a tu máš — nenašli ničeho, prázdný sklep. Chudáci šli apřilem!“

To slavné publikum, to je to zlo největší, že už ani zloději nemají co krást! Zle je, tuze zle!

Aby však ten chudák tak docela nadarmo se nenamahal, nechť přijde ke mně, já mu tu práci při tom vloupání se zaplatím.

Každý dělník hoden mzdy své!

Číslo 57.

Malý Slováček.

Jsi-li srdce nevinného a myslí prosté, pak vezmi, kdykoli ti bude jíti do světa dalekého a neznámého, chutě hůl do ruky a jdi bez bázně a strachu. Touž dobou kdy pokropíš se svěcenou vodou na odchod a překročíš práh domovský, touž dobou přidruží se k tobě onen krásný, nebeský duch, jež ti dal Bůh hned při narození za strážce a průvodce a poputuje s tebou, jako kdysi Rafael s Tobiášem vodě tě k lidem dobrým a chráně tě úrazu. — —

Včera jsem dohonil dvě Lišňačky u rozcestí. Stály s pantovnicemi na zádech a mluvily s malým Slováčkem. Hošík byl oblečen po chudu do sprosté košile a širokých plátěnic. Byl bos, na hlavě

měl kulatý klobouček, přes rameno malou, koženou tašku a v ruce držel liskovici na hoře ohnutou.

„Tak, chlapečku,“ řekla starší Lišňačka, „jdi s Pánem Bohem a nechvátej tuze, však nemusíš dnes dojít domů: můžeš zůstat v Grumvíři na noc.“

Já se zastavím a ptám se: „Kam pak až jde ten chlapec?“

„Až do Hovorán,“ řekla žena.

„Až do Hovorán? Chudák tak daleko! A kde's byl, chlapečku?“

„On byl až v Brně. Má matku v blázinci. Byl tam za ní,“ odpověla Lišňačka za hošíka. „Vidíš, můžeš jít tady s pánem, ujde ti aspoň cesta.“

„Maminko, dejte mu tu halénku,“ řekla mladší.

„Ja, dobře,“ vzpomenu si stará, „byla bych zapoměla. My jsme ho dohonili v Telnicích, tak jsme mu tu halénku nesly, aby mu nebyla těžká.“

Vytáhla jí dceři z pantovnice a podala hošíkovi. „Tu máš, holečku, a buď s Pánem Bohem.“

Hošík nazdvihnul klobouček a poděkoval: „Dejž to Pán Bůh. Vy také.“

„S Pánem Bohem,“ řekl jsem já a myslil si v duchu: „Vida, ty Lišňačky jsou rozkřičeny po celé Moravě a tady ty dvě zacházejí s cizím chlapcem jako s vajíčkem. No, to vede takové děti k dobrým lidem anděl strážný.“

Lišňačky se daly stranou a já šel s hochem silnicí dál.

„Tedy v Brně byl's. A jak je mamince?“

„Juž je lepší.“

„Znala tě?“

„Znala. Ona juž matička včil všecko dělají: umývají dlážku, náčiní a půjdú už brzo domů.“

„Byl's tam dlouho u ní?“

„Vyšel jsem v pondělí před hrubú, když pastýři trúbili, a došel jsem až do Tuřan. Tam jsem nocoval a v úterý ráno jsem přišel k blázinci a musel jsem ještě dlúho čekat, než otevřeli. Oni tam žádného nepustijú, až je po kostele. A v blázinci sem byl dvakrát přes noc.“

„U koho's spal?“

„U té vartýřky. Pan doktor napsali cedulku, že tam možu zůstat, tak mne tam nechali a chtěli, abych ještě dnes zůstal přes oběd, já ale jsem již spíchal domů a šel hned po snídání.“

„A co říkala maminka, když's odcházel?“

„Plakaly, že by šly také rády domů. Ptal jsem se jich: kdy přijdete matičko? Ona řekly: „kdy pro mne přijedete?“ jářku, že nevím.“

„A proč se maminka zbláznila?“

„Byl tam jednu oheň v Hovoranech a od toho to snad dostaly.“

„Je již dlouho v Černovicích?“

„Půl druhého roku.“

„Proč pak's tam šel sám?“

„Tatíček doma staví.“

„A nebál se's?“

„Ó ne, já již tam byl sedmkrát! Tentokrát jsem tam již podruhé sám.“

„Podruhé? A jak jsi stár?“

„Půl desáta roku.“

Šli jsme kolem kříže. Slováček zdvihnul klobouk, pokřížoval se a počal se šeptmo modlit „Pozdraven buď svatý kříži.“ Další modlitbu jsem neslyšel. Pomodliv se, udělal opět kříž a pokryl hlavu.

Mne hoch velmi zajímal. Tak mladý a již tak velmi odvážný a rozumný! Oči měl mírné a jasné, tvář kulatou, osmahlou a hnědé vlasy vzadu rovno přistřižené.

„Jak pak se jmenuješ?“

„Já? František.“

„A šel's rád za maminkou, nebo tě poslali tatíček?“

„Šel-li jsem rád?“ ptal se hoch a oči mu zazářily. „Ba že rád! Což tatíček, ten si na mamičku ani nezpomenú. Takovou mají náuru! Skoro by ani mně nedali jít. Po velkonocích jsem mu řekl, že bych rád šel za matičku. „Co tam budeš dělat?“ řekli, „nemáš peněz na cestu!“ Sestra měla

šestku, dala mi ji a já jsem se přece šťastně dostal až tam.“

Mne div slzy nepolily.

„Máš tedy sestru?“

„Ano, je doma. Má bolavé oči a byla také ve špitále. Je jí 19 let. Pak mám ještě dvě starší ve službě.“

„A co je tvůj tatínek?“

„Zedník.“

„Jak pak je daleko z Hovorán do Brna?“

„Bude to 9 hodin. Do Grumvře máme dvě hodiny, z Grumvře do Těšan dvě a z Těšan do Brna bude pět.“

„A neodpočíval's ještě nikde?“

„Ne. Jen když ty tetky tam v Telnici mluvily, stál jsem chvílku s nima.“

„Nebolejí tě nohy?“

„Tuze ne, ale trochu již mne začínají.“

„Kde's pak obědval?“

„Nikde. Dali mi dvě platenky v Brně. Jednu jsem snědl a jednu ještě mám pro tu sestru.“

„A nemáš hladu?“

„Až budu mít, ukrojím si chleba. Dali mi pecének pro sestru.“

Járku: „No, počkej, tady tě zavedu do hospody a dám ti jíst. Odpočiň si a pak do Grumvře ještě dojdeš.“

„Já bych došel až domů,“ řekl hoch, „ale mám vlčí mlhu. Jak zajde slunce, nevidím nic.“

„Máš to již dlouho?“

„Oh, již dávno, tak tři léta. Tatíček to také mají. My to máme spolu.“

Došli jsme do osady. Zavedl jsem hocha do hostince. Dobrá hostinská mu dala jíst a já strčiv mu několik krejcarů na cestu pozval jsem ho: „Až půjdeš zase za matičkou, navštiv mne.“

„No, však!“

Pojedl, napil se u studně vody a vzav malou lískovku do ruky a halenku na rameno řekl „sto-

krát zaplať Pán Bůh“ a cestoval dále — malý poutníček pro lásku k matce choromyslné. —

Slavné publikum! Jdeme-li my někam, co to bývá příprav a starostí! Slováček vydává se na cestu pro dítě předalekou bez starosti. Vezme hůl, kus chleba do tašky a jde — a anděl strážný vede ho po cestách a po lidech dobrých tam i zpět.

Kýžbychom byli jako on!

A ty, milé dítě, putuj po celý svůj život tak důvěrně a požehnání matčino a křídlo andělovo budou tě chrániti a ochlazovat tvé upoceně čelo.

Číslo 58.

Polní kázání.

V Brousilově trousili se sousedé po požehnání na radnici a kluci stáli před vraty houfem. Osadou vanul neobyčejný vzduch a ruch. Zvědavost mi nedala: musel jsem se zastavit a zeptat kluků, co to tady je? Největší hoch si utřel rukávem nos, pohleděl na mne bázlivě stranou jako štěně a řekl hlubokým hlasem: „Bude v hospodě polní kázání.“

Počkej, myslím si, to zde musíš zůstat na zvědy. — Zašel jsem tedy do radnice a usedl v nálevně do kouta. Ve velké jizbě sedělo u dlouhých stolů již plno sousedů a v koutě stálo i několik žen. Někteří z mužů popíjeli. Hovor šel nevalně, přidušeně. Kulatý stůl v prostředku byl pokryt červeným ubrusem a kolem něho nastaveno pěknějších židlí.

Já si kázal nalit sklínku piva a dělal unaveného. Sousedé na mne pohlíželi zvědavě, až konečně dobře oholený, pohyblivý mužík ke mně zasednul. Z náprsní kapsy mu vykukovaly břitvy a šos měl celý nabouchlý; měl v dolní kapse žlutou

mísku a ušpiněný servit. Bůh ví, čím ten človíček byl.

„Eh, tento,“ oslovil mne, mna si ruce, „hm, jo — to tam máme dnes teploučko!“

„Horko je,“ pravím.

„Horko, horko — konc recht! Eigentlich, doma to člověk necítí, když ale musí člověk rázovat světem, pak teprv eigentlich pozná, zač je toho loket. A odkud pak přicházíte eigentlich?“

„Z daleka.“

„Z daleka?! A hm! Tento — ano! No, nic nedělá! A kam eigentlich rázujete — smím-li se ptát eigentlich?“

„Dáleko!“

„Dáleko! Tak tak! No, co máme dělat? Vy tedy eigentlich nechcete říct, odkud a kam?“ dotíral na mne dále holič.

Měl jsem toho dost. Povztýčil jsem hlavu, pohleděl naň upřeně a řekl vážně: „Já jsem jako vítr; přicházím, nikdo neví odkud a jdu, nikdo neví — kam? já sám někdy ne. — Tu máte, napijte se.“

Holič vyvalil na mne oči a napil se na holiče dosti moresně.

Já řku: „Příteli, jakou to máte dnes zde schůzi? Neřekl byste mi?“

„Oh, s radostí. Přijede sem pan baron S . . . , předseda hospodářského spolku a pan ředitel hospodářské školy — já je znám oba dva osobně dobře — a budou mítí přednášku o hospodářství, eigentlich pan ředitel. Však se mi zdá, že již jedou — hrčí kočár.“

Přiskočil k oknu a urovnal si rychle kabát.

Kočár přijel a po chvílce vstoupil do síně starý, lysý pán s mohutnými, šedivými licousy — to byl pan baron. Za ním šel mladý, štíhlý p. ředitel, potom p. farář, učitel a starosta. — Sousédé povstali, p. farář jim představil pány a pak počalo polní kázání v jizbě. Pan ředitel mluvil pěkně a plyně o polním hospodářství. Poučoval rolníky o

důležitosti hnojiva, vykládal jim, jak by si měli zařídit hnojnice, aby jim neatékala močůvka, jádro mrvy — radil, kdy mají vyvážet hnůj, pak že nutno hned jej zaorat, aby byl užitečným; vysvětloval, jak mají v které půdě orat, co po čem seti a sázet, že na škodu jest úhoření atd. Rolníci poslouchali pozorně a mnohý kýval hlavou. — Mně se ta přednáška líbila. —

Když p. ředitel dokončil, povstal přednosta a pokusil se o řeč: „Pánové! co nám tady vzácný p. profesor přednášel, je všechno richtik pravda. Já jsem si svou hnojnici zařídil také tak, aby mi hnojovka neodtékala, vyvážím mrvu na pole v příležitý čas, abych ji mohl hned zaorat, sic vyvětrá a nestojí za nic a vidíte pánové, od té doby, co to dělám, mám bohužel obilí pěkné, lepší jak kdy jindy.“

Někteří z rolníků se pousmáli a p. ředitel prohodil: „Pan přednosta se jen přerekl, on chtěl říct bohudík!“

Přednosta se zapýřil, zakoktal ještě něco a bylo po řeči, na kterou se zajisté dlouho připravoval.

Pak vstal p. baron a počal lámat moravštinu „Pánofé, já bych vinšoval, aby to, co p. direktor tady řekl, nebylo hozeno do luft! Když jsme sem jeli, viděl jsem, že moc pole je miserábl! Každý sedlák, který neumí šporovat (pane ředitel, šeptal německy, jak se tomu říká), který neumí šporovat močovku, je fosel!“ doložil pan baron. —

V tom způsobě mluvil dále. Sedláci klopili hlavy a hrýzali rty. Když skončil, poděkoval mu pan farář ve jmenu všech přítomných i panu řediteli za vše namahání a prosil, aby, bude-li možno, brzo zase k nim zavítali. — Pánové na to se odporučili a odjeli.

Rolníci si dali nalíti a počali vykládat své rozumy o tom, co byli viděli a slyšeli. Rozvázala se jim ústa a řeč tekla jako pivo od čepu. „Ten pan baron tomu také dal,“ řekl jeden vedle mne.

„Ráděj mohl mlčet! Lámal to páté přes deváté. Každý sedlák je fósel,“ nápodobil, posmívaje se po panu baronovi.

Po hostinci se rozlehl hlasitý smích.

Mne to mrzelo! Jářku: „Příteli, ta věc není k smíchu! Je to od toho pana barona dost pěkně, když jde sem mezi vás a mluví k vám ve vaší řeči, ač jí není úplně mocen, jen aby vás poučil. To je od něho šlechetné, za to nezasluhuje výsměchu.“

Ta řeč je zarazila. Hleděli udiveně na mne. Holič vypravoval cosi sousedům, ukazuje při tom na čelo, jak by chtěl říci, že nemám všech pět pohromadě.

„Eh co!“ křikl v koutě mladý, nabubřený hospodář, „co nám mají co nadávat oslů? Co oni si vymyslíjou, to my již dávno víme! Ten řiditel, trouba, chce nás tady poučovat, jak bysme byli pohůnky. Ať jde orat na můj padělek, umí-li! Lehko je mluvit, o ja! — ale dělat! To vím, když hodně pohnojm, hodně se urodí, ale hnůj mít!“

„Ba že!“ řekl jiný. „A pořád nás káral, pořád jen: „pánové, vy jste na omylu!“ Na mou duši, jestli sem ještě jednou přijdou, já sem nepůjdu ani na krok.“

„Ne tak, Juro, nemluv tak! napomínal ho jiný. „Pan řiditel dobře mluvil a kdybysme tak všickni dělali, nebylo by to na škodu.“

„Eh což, ty jsi vždycky takový obojetník. Držíš vždycky jen při pánech! Chceš-li, drž si, ale k nám sedlákům se nehlaš. Však my také víme, co a jak je. Naši předci neměli žádných polních kázání a jak hospodařili! My jich také nepotřebujem. A just nebudu tak dělat, jak ti frakaři nám kázali a kdybych měl o grunt přijíti — mor-dije, ne a ne!“

„Já mýslil, že nám dovedou sem nějakého býka na plemeno a nebo stroje na setí“ smál se malý hubený sedláček — a oni zatím přišli sem

s rozumami. Těch máme my sami dost! Mohli si uspořít cestu.

Někteří vážnější sousedé odešli. Já vida účinek toho kázání, vzal kukátko a šel též.

Inu: jedno semeno padne mezi trní, druhé na skálu, jiné na cestu a jen málo které v půdu dobrou, tam však nese užitek stonásobný a takovému hospodáři, u něhož rada dobrá padne na půdu dobrou, nepřicházívá statek na buben.

To vám povídá kukátkář. Můžete tomu věřit. —

Číslo 59.

N e z h r d e j.

Onehdy jda po silnici dohoním za vesnicí sedláka. Jel jedním koněm a vezl několik pytlů obilí. Valach věšel hlavu i uši, chřastěl žebry a ohonem šlehal po zvolňoučku, jako vřtr třískovým věchtem před krčmou. Na každém kloubě mu mohl sedět muzikant. Vůz skřípěl a stenal a jedna klanice byla svázána provazem. Sedlák měl záplatovanou kazajku a ošumělé koženky. Kouřil z krátké dýmky a byl chud jako jeho herka.

Jářku: „Kam příteli?“

„Pochválem! Do mlýna.“

„A kam až?“

„Až k řece; tady není nikde vody.“

„Až k řece? To je daleko!“

„Co dělat? V domě ani prášku mouky; chleba juž nemáme přes čtrnáct dní: musím.“

„No co dělat! — A jak se máte?“ ptám se.

„Zle! Kam se člověk podívá, všudy bída. Daň na daň a přírázek jak myši — všechno sežerou!“

„Inu ano! pravím — a musíme táhnout všickni za jeden řemen!“

V tom nás doběhl pes, hnědožlutý a vychrtlý. Sedlák zočiv jej zaklel: „Zatr...ný pes! Juž je zase za mnou. Půjdeš domů, Šekl!“

Pes se zastavil, nazdvihl levou přední nohu a hleděl na sedláka. Šli jsme dále. Šekl se plazil za námi.

Sedlák vzal kamen a hodil po něm: „Půjdeš domů, ty sloto jedna! Co tam s tebou budu dělat? Zůstanu tam tři dni. Pakuješ?!“

Pes běžel kus zpět, plížil se však ze zdálí zase se sklopeným ohonem.

Jářku: „Nechte ho jít, když se mu toho tak tuze chce.“

Sedlák se obrátil a volal na psa: „No tak tedy pojď; ale počkej, půjde ti dršťka s procestvím! Já sám nemám do huby chleba.“

Pes uslyšev to, rozběhl se, skočil radostí na sedláka a běžel před námi. Na poli oral pacholek. U cesty měl ležet kazajku. Šekl k ní přičuchal a vytáhnuv veliký krajíc chleba uháněl na před. Sedlák ho nechal kus běžet a když jsme zašli za pacholka, volal na psa: „Šekilku, pojď sem malý na! Pojď!“

Pes však neslyšel. Vzal krajíc mezi přední packy a hltal. Když jsme přicházeli k němu, ohnul se sedlák, pleskal na koleno a lichotil: „Šekilku hodněj! no ano, hodněj, pojď sem, pojď!“

Šekilek ale ten tam. Doběhl ke kalužině, tam se napil, dožral chléb a pak cválal před námi široký jako sotor mysle si: „Starej se ty, hospodáři, sám o sebe, jak se najíš; já jsem se juž postaral!“

Pravil jsem potutelně k sedlákovì: „Kdybyste si byl psa nerozhněval, mohl jste s ním se dělit.“

„Bestija“, bručel sedlák, „jak by to mělo rozum.“

„Človíčku“, pravím, „pes je pes a nedivte se, jedná-li jako pes. Jsou však lidé, kteří se diví, když se k nim chovají lidé po psovsku, s kterými ale sami dříve po psovsku zacházeli. — Vidíte, znal jednoho sedláka, ten byl velký furiant. Žena

jeho nebyla ničím a čeládka tím méně. U stola jídával maso a když se čeládce, která to viděla, nechtělo jaksi do černých knedlíků anebo bramborů, osopoval se na ni: „Proč nežerete? Pro vaše sprosté žaludky je to až tuze dobré.“ Proto také u něho žádný čeledín dlouho nevydržel. Měl také jednu pacholka Martina, kterého kuniroval jak mohl, proto že se mu Martin nedal a své práci dokonale rozuměl. Vydržel u něho půl roku, pak mu však hrníček přetekl a on vypověděl. Sedlák mu hodil mzdu na zem před nohy a řval: „Však ty žebroto žebrácká byl bys rád, kdybys měl vždy takovou stravu jako u mne“ a bouchnul za ním dveřmi.

Ale jak již se ve světě děje, stalo se, že bohatý sedlák lehkomyšlností přišel o celý svůj majetek a musel konečně na panský tovarych. Bývalý pacholek Martin, oženiv se na chaloupku chodil tam také. K obědu mu nosívala žena jídlo v hrnku, bývalému sedláku neposílal však nikdo oběda, protože nebylo nikde ničeho nic. I sedával často za poledne na mezi nedaleko vedle Martina a pohlížel naň závistivým okem. Jednou, když seděli sami dva, nemohl se přemoci a řekl: „Martine, vidíš, byls u mne tak dlouho čeledínem, jídali jsme u jednoho stola a teď mi nepodáš ani kouska.“

„Víte co?“ odpověděl Martin — „my jsme sedávali u jednoho stola, vy však jste tenkrát jídal pro sebe. Teď také sedíme na jedné mezi, a já zase jídám pro sebe. Oplátka za půjčku.“

„A co mi to povídáte?“ ptal se sedlák. „Já takový nejsem a čeládky ani nemám; jsem jen chudák.“

„Já to o vás nemíním, vypravoval jsem to jenom, abyste se nezlobil na Šekla. Lidé také nejsou často lepší a mají přec rozum a vědí, že máme za zlé dobrým se odpláceti.“

„Šekl, pojď sem!“ volal sedlák.

Pes přiběhl a sedlák ho pohladil.

Číslo 60.

Vzorný otec.

V loni na podzim jsem přišel na svých potulkách do B . . . ic. Byl již soumrak a já chvátal k faře, abych přišel za včas. Pan farář tamnější chodí se slepicemi spat a se slepicemi vstává — a víte sami, jak jest vám to příjemno, přijde-li k vám host, kdy již se zouváte z bot a kropíte se svěcenou vodou k spánku. Spěchal jsem tedy a přijda ke škole, která stojí vedle fary, slyším divoké nadávání:

„A ty chceš být učitelem, ty darebáku jeden? Prasata (s odpuštěním, slavné publikum! Musím psát, jak jsem slyšel) pas a ne děti učit! Myslíš, že mé dítě je pes, abys ho mohl zabít? Matka ho s bolestí vychovala a mé ruce poctivě naň musí pracovati — a ty ho chceš bít? Mordije, ani mne nepotkávej, sic ti tou sekerou hlavu rozrazím!“

A opilý muž před školou máchal sekerou kolem hlavy až strach. Na rohu stálo několik bab se založenýma pod zástěrou rukama, a několik kluků zvědavě poslouchajících.

Já se ptám: „Jaký pak je to zde křik?“

„Ah, to je ten Benda. On vždycky nadává, je-li opilý. Před chvílkou teprv nadal panu faráři a od fary šel ke škole.“

„A proč mu to nezakáže pan přednosta?“

„Eh, kdo by se s ním ostouzel a pak není radno k němu jít, je-li opilý. On vám udeří čelovka sekerou, jak by nic.“

Myslil jsem si: „Pěkná správa na obci!“ a šel k faře dál.

Zazvoním.

Za dveřmi ozve se bojácně ženský hlas: „Kdo to zas?“

„Já.“

„A kdo je to ten já?“

„Nebojte se, já jsem to — kukátkář.“

„Ah, pěkně vítám!“ a dvěře se otevřely. „Já myslila, že je to zase ten Benda — odpusťte,“ omlouvala se služka vítajíc mne vlídně.

„Bendu strčíme do kukátka, Mařenko!“ řekl jsem já. „A kde je pan farář?“

„Je v zadním pokoji. Prosím, račte dál.“

„Ale to kukátko musím zde nechat venku. Mezi pány se to nesluší. Prosím vás, pomozte mi ho sundat.“

Postavil jsem je do kouta a vešel do pokoje. Pan farář chodil rozčileně sem tam. Uzřev mne, přejel si rukou hlavu putě se k vlídnosti a řekl přívětivě: „Vítám vás. Že jednou přece také k nám! To mne těší! Vítám vás srdečně. — Co nového?“

„Já jdu pro noviny k vám.“

„Ty za nic nestojíš, brachu, za nic! — darmo mluvit. Právě se zlobím.“

„A co se stalo?“

„Neslyšel jste venku to hulákání?“

„Slyšel.“

„Tož si pomyslete. To je vám takový chlap ničema, spustlý v každém ohledu, a ten vám si mi tady stoupne před faru a vynadá mi pod světem.“

„A proč to trpíte?“

„Ja, milý příteli, lehkó mluvit! Co mám dělat? Pacholka nemám, abych ho naň poslal, a já sám se s ním rvát?“

„A představenstvo obce?“

Pan farář máchnul rukou a řekl: „Toho nechme. Starosta je sám rád, že nedostane bití. Však o poslední muzice tak tak, že vyvázl: házeli po něm sklínkami. No, sedněte si a zamluvme to.“

„Prosím ne! To je právě do mého krámu. — Věřím, že vy sám se nemůžete rvát s takými lidmi — ale nač je četnictvo?“

„Prosím vás, kde je četnictvu konec, když je ho třeba?! Kde mají být chudáci napřed? V městě stojí na každém rohu strážník a hne-li se jen něco,

juž je hejno policajtů při tom — my však venku jsme ostaveni vši luze na milost a nemilost. Tři četníci na jeden okres! Pro Boha vás prosím, kde a kdy se jich dovoláte? — Ale sedněte si.“

Pan farář zazvonil a poručil služce, aby mi, než bude večere, donesla sklínku piva.

Já přisednul a ptal se znovu: „Neračte mi zazlítí, velebný pane, ale — smím-li to zvědět — proč vám ten hrubián nadával?“

Služka vešla a donesla pivo. Pan farář nalil a pobízel mne k pití.

„K tomu, velebný pane, mne netřeba nutit — mám po silné chůzi žízeň, jen vypravujte.“

„Věc se má takto,“ řekl p. farář šňupnuv si. „Včera ke mně přišel pan učitel prose mne, abych přišel do školy, že chalupnice Králka donesla tento lístek, jejž prý psal Bendův chlapec. — Já vzal lístek a četl. Bylo na něm školáckými písmenami napsáno: „Ty potvoro pastuší, ty bestio, ty kanalió všivá, daremná, neplechá, necudná! Ještě jednou nám nadávej a házej po našich slepicích, uvidíš, že ti bude sedět červený kohout na střeše.“

Víte, Benda a Král jsou sousedé a obě ženy pokřikují na sebe co den a hádají se bez ustání.

Já přečta ten lístek vytržený z linkované psací knížky pro školy, ptám se pana učitele, jak Králová se dozvěděla, že to psal Bendův hoch? Učitel mi vypravoval, že prý včera, když děti šly ze školy, Bendův Honzík vyhodil po tajmu stočený lístek a pak řekl Fialové Sefce: „Ty, Sefko, podívej se, tamhle leží psaní. Zdvihni ho, patří Králům.“ Děvče psaní přečetlo, doneslo ho Králům a dnes mi Králka s ním přišla a dělala hroznou melu, jak že to děti káru? — Prosím, račte přijít do školy, abychom to s tím klukem vypátrali.“

Já se obleču a jdu. Vystoupil jsem na stupeň a řekl: „Slyším pěkné věci: Někdo z vás napsal paličský list.“

Bendův Honzík hleděl do země jako Jidáš.

Já jej pozoroval napnutě a řekl pak vážným hlasem: „A takovým zločincem jsi Bendo ty!“

Kluk zdvihl vzdorovitě hlavu a zabručel: „To není pravda.“

„Mlč, tady je to psaní. Písmo je tvé.“

„Já jsem to nepsal.“

Jářku: „Nemysli, že zapíráním si pomůžeš: vždyť znám tvé písmo. Ukaž svůj sešit.“

Kluk se nehýbal.

„Ukaž svůj sešit!“ pravím.

Chlapec váhavě vstal a nesl mi své písmo. Já do něho nahlédl a řekl — ač u dětí, jenž dle předpisu píšou, těžce lze rozeznati: „To je písmo tvé! Což to nevidím? Kdo ti kázal to psaní psát?“

„Žádný.“

„Nelži. Budeš-li lháti, budeš zavřen; povíš-li pravdu, nestane se ti nic.“

Kluk mlčel.

„Já se ptám,“ dolehal jsem naň znovu, „kdo ti kázal to psaní psát? Nepovíš-li, přijdou „žandarmi“ a odvedou tě.“

Hoch se ulekl a zašeptal: „Maminka.“

„Maminka?“

„Ano.“

Pohlédl jsem udiveně na pana učitele; on potřásl hlavou a řekl: „Ano, ano, takoví jsou mnozí rodičové.“

Poslal jsem pro předsedu školní rady a pro Bendu, abychom s jejich dorozuměním uložili hochovi nějaký trest. Doufal jsem, že Benda sám potrestá zdárného synáčka a šlechetnou ženu. Nebyl však žádný doma. „Co se budeme radit?“ řekl pan učitel, „já klukovi vytáhnou několik přes gatě a bude. Zajde mu chuť na psaní. — Bendo, sem si lehni na stupínek!“

Benda nechtěl. Pan učitel udělal krátký proces, vzal kluka přes koleno a vyprášil mu rákoskou. A tu to máte, místo co by nám měl Benda děkovat a potrestat hochu doma „tuplovaně“, opil se na to a nadává nám pod světem. A to se opil

jenom proto, aby, pakli bychom ho žalovali, měl výmluvu, že nevěděl, co mluvil.“

„Ale žalovat ho budete přec?“ řekl jsem.

„Ovšemť,“ přisvědčil pan farář. „Musíme ho trochu zkrotit.“

Služka nás zavolala k večeři. Šli jsme a hovořili u stola o věcech jinších. Nazýtrí ráno jsem odešel do světa dále a nedozvěděl se o té věci ničeho, až jsem onehdy zase se podíval do B . . . ic.

Ptám se pana faráře: „A jak to vypadlo s tou žalobou?“ — „S kterou?“

„S tím Bendovým hochem.“

„Ještě na to pamatujete? — Ani se mne neptejte. Musel jsem proto na okres a přísahat, já přísahat pro takového kluka, svého žáka! Přísahat poprvé za živobytí!“

„A vaše kněžské slovo neplatilo?“

„Ne. Pan adjunkt řekl, že zákon žádá přísahu. Měl jsem se s ním hašteřit? Musel jsem pod přísahou udat, jak a co bylo — a facit? Pan adjunkt mi dal na srozuměnou, že můžem být rádi, že nás Benda pro ten tělesný trest nežaluje, ano je to protizákonné. Bendovi, ani jeho ženě, ani hochovi nestalo se nic — ještě se nám vysmáli.“

Já kroutil hlavou: „Jak to může být?“ — „Je to! A již o tom nemluvme, ať se nezlobím. Ale smutné jest to pro kněze a učitele, když je tak v šanc vydán surovosti ledajakého chlapa. A co teprv z těch dětí bude!“ „To je ta svoboda,“ řekl jsem. „Liberalismus,“ doložil pan farář, „od kteréhož libera nos Domine!“ (Osvobod nás Pane!)

Číslo 61.

Smutná slavnost Božího Těla.

Slavné publikum! Nediv a nezlob se, že jsem Tě tak dlouho zanedbával. Cestoval jsem světem.

Chtě zvědět, jak to v tom Prusku s tím kulturním bojem vlastně je, zašel jsem si s „Kukátkem“ za černobílé pruské hraničnický, políbil „svatou německou půdu,“ zamířil k Mekce všech pruskověrných Němců — k Berlínu „sandumschlungen,“*) poklonil se tam třikráte s úctou před Bismarkovým palácem, aby mne snad pochopové jeho neměli za tajného papežského delegáta a vandroval pak do katolického Poznańska.

Na slavnost nejsvětější Trojice dorazím k vesnici E . . . . sen.

Osada byla ozdobena a olíčena, cesty umeteny a kvítím posypány — slovem: vše slavnostné.

„Aha,“ myslím si, budou slavit Boží Tělo.“ V Prusku slaví totiž Boží Tělo v den Nejsvětější Trojice. Spěchal jsem ke kostelu, kam lid houfně se valil, nemohl jsem však do něho vniknout, že byl pobožnými natlačen. — Viděl jsem jenom dveřmi mnoho světla a slyšel lid horoucně zpívat mešní píseň. Járku: „To je pobožnost! Každý ton plyne z hlubiny duše! Kyž by u nás doma lid tak zpíval!“

Dozpívali. V kostele počalo hnutí. Vážný muž vyvedl školní dívky s praporem po dvou, za nimi šli dorostlí mládenci, pak zapletené panny sypající kvítí na cestu, hudebníci a konečně objevila se ve dveřích nebesa. Ministranti zazvonili a celý zástup padna na kolena počal hořce plakat a vzlykání jeho stesků úpělo k modrým nebesům. Já se dívám překvapen po příčině pláče, ach — a vidím, že pod baldachynem není nikoho. Kostelník držel v ruce prázdnou kaditelnici a utíral si hrnoucí se slzy. Nač by byl také zapaloval kadidlo, když nebylo kněze, jenž by nesl v posvěcené ruce nejsvětější Tělo Páně? A jak by lid neplakal, když mezi nimi nebylo Toho, k Jehož počtě ten průvod konali?

Šli dále. Hudebníci zanotili píseň k Nejsvětější Svátosti a lid zpíval v svatém roznícení.

---

*) Kolem Berlína jest mnoho písku; proto snad též Berlínáci hází pískem celému světu do očí.

Přišedše k prvnímu zastavení, postavili se muži s baldachynem a vedle nich jiní se svícemi k oltáři, jakýsi mladík přečetl vážným hlasem evangelium, ministranti opět zazvonili a zástup klesna na kolena, rozplakal se ještě hlasitěji, že knězova ruka jich nežehnala svatou Účastí. Mně též tekly slzy po tvářích a mysle si: „Bože můj, proč to trpíš?“ pohlednul jsem vzhůru k blankytu a užírl tam to zářivé světlo nebes. Lidé je jmenují slunce, mně však připadlo na mysl Srdce Ježíšovo. On se vznášel světem žehnaje svým dětem. My jej sice nevidíme, ale to srdce jeho hoří takovou láskou k nám, že jí nemůže ukrýti, a že na nás sluncem dolů svítí obrozujíc, žehnajíc a těšíc tvorstvo veškeru! On krácel v tom okamžiku též s průvodem farníků E . . . ských žehnaje jim!

Ministranti zvonili, lid plakal a já hledě vzhůru a modle se k Srdci Páně bíl se v prsa.

Po čtvrtém zastavení vrátili se do chrámu. Zapěli „Te Deum“ chválili jako praví křesťané Boha i za útrapy a rozešli se pak smutně domů. Ptal jsem se jednoho starce: „Kde máte kněze?“

Povzdechnul si a řekl: „Ve vězení.“

„A proč?“

Stařec pokrčil ramenoma maje mne snad za vyzvědače a neodpověděl. Já ovšem odpovědi nepotřeboval a ty, slavné publikum, též ne. Víme všickni, proč pan Bismark nechává kněze zavírat, ten pan Bismark, jenž jest nynějšího věku Světlo-nošem!

NB. Světlo-noš se jmenuje po latinsku Lucifer a po řecku Fosfor!

Poznam. Obrazy tyto byly sice již v „Hlasu“, časopisu v Brně vycházejícím, pod jmenem „kukátka“ uveřejněny, ale podle přání mnohých, ať y kukátka ta nezůstala rozptýlena a rozkouskována, jak to v časopisu dvakrát za týden vycházejícím býti musí, snešena jsou zde v jednu knihu a podávají se velectěnému obecenstvu jako kvítkové v jednu kytku spojení.

Obsah.

Stránka

Předmluva	5
Číslo 1. Upomínky na mou zemřelou matku	9
" 2. Jarní duma na hřbitově	22
" 3. Poutí života	25
" 4. Kříž a jabloň	34
" 5. Štědrý večer	35
" 6. Krásný hrob	39
" 7. Dobrá pomoc	44
" 8. Byl to sen?	50
" 9. Bláznivý Jakub	53
" 10. Rozloučení	59
" 11. O dušičkách	64
" 12. Sylvestrový večer	71
" 13. Na noclehu	77
" 14. V nemocnici	82
" 15. V cikánském táboru	87
" 16. Žebráký pytel	98
" 17. Skřivan jara	101
" 18. Masopust a) v městě	105
" 19. Masopust b) ve vsi	114
" 20. Růženka	125
" 21. O velkopátečních nešporách	132
" 22. Starý ministrant	137
" 23. Procházka v máji	146
" 24. V národní kavárně	152
" 25. Posvícení	158
" 26. Ruka ruku myje	165
" 27. Žebráci	171
" 28. Prst Boží	175

Číslo	29. Pytlák	184
"	30. Vzkříšení	188
"	31. Na plesu	192
"	32. V klamném světle	197
"	33. Za noci chodí bol	202
"	34. Listí padá	208
"	35. Věrný pastýř	213
"	36. Chudobinka	219
"	37. Osamělý kvítek	223
"	38. Kubínek	228
"	39. Sirotek	234
"	40. Pára	236
"	41. Kazatel prorok	240
"	42. Svědomí	246
"	43. Jak člověk může zmrznouti	253
"	44. U fotografa	257
"	45. Správa bránky u obecní pastoušky v počestné obci Kroupalové	264
"	46. Starý drátař	270
"	47. Pan Vajsnyt	276
"	48. Šťastný přednosta	281
"	49. Pohanka	286
"	50. Dvě svadby	289
"	51. Kde hledat pomoci	304
"	52. Nepokradeš	310
"	53. Aleluja	318
"	54. Kdo naučil ptáky zpívat?	321
"	55. Babičky	324
"	56. Zle je!	333
"	57. Malý Slováček	337
"	58. Polní kázání	341
"	59. Nezhraje	345
"	60. Vzorový otec	348
"	61. Smutná slavnost Božího Těla	352

STANOVY

Dědictví sv. Cyrilla a Methodia V BRNĚ.

---

§. 1. Účel dědictví sv. Cyrilla a Methodia.

Dědictví pečuje o zvedení lidu moravského, jakého náš čas požaduje; o zvedení *všestranné*, avšak na základě víry katolické s vyloučením všeliké politiky.

§. 2. Prostředky k dosažení účelu tohoto.

1. Spisování a vydávání kněh, a sice netoliko výhradně náboženských, nýbrž vůbec vzdělávacích a k duchovním potřebám věku našeho prohlédajících, zvláště dějepisu, zeměpisu, poznání vlasti, přírody, řemesel a orby atd. I v zábavných spisech obsažena býti má buď obrana, buď utvrzování pravdy některé katolické, jížto se odpor časový dotýká.

Vydávati se budou dědictvím, pokud jmění stačí:

- a) Obšírné životopisy svatých,
- b) spisy poučné,
- c) spisy zábavné,
- d) časopisy a všelijaké listy běžné,
- e) předměty umělecké, ku př. obrazy, zeměviďy čili mapy atd.

Poznamení. Orgánem dědictví sv. Cyrilla a Methodia jest „Hlas,“ časopis církevní.

§. 3. Šetření zákonův tiskových.

Při vydávání časopisův, kněh běžných, obrazů atd. budou se stávající zákony tiskové zevrubně zachovávatí.

§. 4. Zřízení dědictví.

1. Spoluúdem Dědictví státi se může každý, kdo za sebe jedenkrát na vždy položí 15 zl. r. m.

2. Vklad tento může se zapraviti buď najednou, aneb ve třech po sobě jdoucích ročních lhůtách ve 5 zl. r. m., které až do dne 31. září každého roku vyplaceny buďtež. Kdo by do této lhůty vkladek nezaplatil, přestává býti údem Dědictví.

3. Kdo však témuž ústavu 105 zl. r. m. věnuje, považován bude za spoluzakladatele a obdrží 4 výtisky věcí Dědictvím vydaných zdarma.

4. Kdo jednou na vždy dá 50 zl. r. m., bude téhož ústavu spoluúdem I. třídy a obdrží 3 výtisky. Kdo 30 zl. r. m. dá, stane se spoluúdem II. třídy a obdrží 2 výtisky. Kdo 15 zl. r. m. položí, bude spoluúdem III. třídy a obdrží 1 výtisk zdarma.

Spojí-li se manžel s manželkou v jeden toliko základ o 15. zl. r. m. vydávati se jim budou knihy jen do úmrtí toho, který první v diplomu poznamenán jest.

Poznamení. Starší až posud přistouplí údové nezavazují se k doplatkům k nově zvýšenému vkladu, avšak vybízejí se, aby sami dobrovolně svůj vklad doplniti ráčili.

Kdyby bylo zapotřebí II. neb III. vydání některé již vydané knihy, spoluúdové ji dostávati nebudou, nýbrž knihy ty prodávati se budou ve prospěch pokladnice Dědictví, aby se nákladnější díla vydávati mohla.

Aby úmrtí spoluúda přišlo ústavu tomuto ve známost, žádají se vel. pp. duchovní pastýřové, aby úmrtí takové pokladníkovi Dědictví, třebaš přímo poštou oznámiti ráčili. Podobného oznámení písemného zapotřebí jest, kdykoliv spoluúd některý buď k vyšší důstojnosti vynikl, neb se jinam přestěhoval.

5. Věční údové, jako řeholy, děkanství (vikariáty), osady, kněhárny, školy, rodiny, spolky, bratrstva atd. se více nepřijímají.

6. Každému volno, doplněním vkladu u vyšší třídy postoupiti. Zašle-li tudíž ku př. spoluúd III. třídy k prvním 15 zl. r. m. opět 15 zl. r. m., stane se spoluúdem II. třídy atd. Avšak spoluúdství postoupiti jinému nedovoluje se.

7. Každý přistupující račiž jméno a místo přebývání svého, jakož i biskupství a děkanství (vikariátu) a poslední poštu zevrubně udati.

8. Každý kněz, který jest údem Dědictví sv. Cyrilla a Methodia, bere na sebe povinnost, buď ve slavnost, buď některý den v oktávě sv. apoštolů Cyrilla a Methodia každoročně sloužiti mši svatou za všechny živé a mrtvé spoluúdy dotčeného Dědictví; a bude-li líbo a možno-li jinou mši svatou za obrácení národův slovanských od jednoty církevné odloučených, kterouž pobožnost jistě každý spoluúd co věrný katolík spolu konati neopomine.

9. Zemřelí, za které někdo vkladek k Dědictví učinil, tak jako ti, kteří na smrtelné posteli nejméně 15 zl. r. m. za sebe do Dědictví odkázali, stávají se účastnými duchovních milostí, v předěšlém (8.) čísle jmenovaných.

Každý, jenž byl vkladek učinil za mrtvého, pokud živ jest, knihy bez ohledu na velikost vkladu — ovšem nejméně 15 zl. r. m. — po jednom výtisku dostávati má.

10. Správu Dědictví sv. Cyrilla a Methodia vede výbor, sestávající z kněží, kteří buď v Brně, buď na blízku přebývají.

11. U jiných osob a úradů zastupuje Dědictví sv. Cyrilla a Methodia starosta, a v jeho zaměstnání jeden z jednatelů.

12. Výbor schází se čtvrtletně a k vyzvání starostou i častěji v Brně, aby, čeho zapotřebí, v poradu bral, a většinou hlasů přítomných výborníků o nálezech pro celé Dědictví platných rozhodoval. — Výbor má právo, počet údů svých odcházejících doplniti nebo i rozmnožiti, avšak ne

jinak, než katolickými kněžími, a každoročně uveřejňuje zprávu o činnosti své.

13. Každý spoluúd Dědictví má právo písemné návrhy své činiti a přání svá projevovati dotčenému výboru, kterýžto při svých shromážděních zavázán jest, jich svědomitě v úvahu bráti a dle nich, pokud potřebno, prospěšno a možno jest, se zachovati.

14. Ve sporech z poměru spolkového snad vzniklých, odvolává se k starostovi, a v domněle nedostatečném vyhovění k příslušícím c. k. úřadům.

15. Kdo témuž Dědictví obětuje práce své literární neb umělecké, obdrží na výslovnou žádost honorár podle výbornosti, obšírnosti a důležitosti spisu svého, o čemž výbor úsudek pronese.

§. 5. Rozesílání kněh a výtvorův uměleckých.

O rozesílání kněh, spisův a jiných předmětův Dědictvím vydaných postará se výbor. Každý přistupující k Dědictví ihned račiž oznámiti, ze které z ustanovených expedic si knihy bráti bude.

Poznamenání I. Pravidlem v této věci ostane, co na lístku tištěno jest: že na poukázání lístku svého každý spoluúd v hlavní komisi u pana Antonína Nitše, kněhkupce v Brně, Františka Řivnáče v Praze a Bedřicha Grosse v Olomouci knihy sobě vybíráti má. Kdo by však chtěl poštou knihy své dostati, račiž se obrátiti frankovaným listem na jmenovaná kněhkupectví.

Poznamenání II. Všeliké dopisy v záležitostech Dědictví sv. Cyiilla a Methodia buďtež posílány pod adresou: na prof. M. Procházku, starostu Dědictví; zásilky peněz pak buďtež činěny v listech frankovaných pod adresou:

Pokladnictví sv. Cyrilla a Methodia
v Brně, veverská ulice, pacholecký seminář.

§. 6. Poměr k vládnímu řízení.

1. Vládnímu řízení se ponechává nahlédati v jednání spolku, bdíti nad zachováním nařízení v propůjčeném potvrzení daných, aneb všeobecnými

předpisy stanovených, a uzná-li za potřebu, přidati spolku od příslušícího úřadu určeného císařského komisara.

2. Kdyby se spolek rozejíti měl, rozhodne výbor o jmění v duchu Dědictví sv. Cyrilla a Metoděje a podá o tom předběžnou zprávu vys. c. k. místodržitelství, a svému P. T. nejdůstojnějšímu panu biskupovi.

Příjem a výdaj Dědictví ss. Cyrilla a Methoděje
od 1. ledna až do 31. prosince 1875.

Rubr.	P ř í j e m.	Na ú p í s e c h		Na h o t o v o s t i	
		zl.	kr.	zl.	kr.
	Zbytek od r. 1874:				
	A. ve veřejných fon- dech	59650	—	—	—
	B. na hotovosti . . .	—	—	1898	66
	Nový příjem.				
I.	Úroky	—	—	2679	46
II.	Přistoupením nových údů, doplacením a dary	100	—	735	20
III.	Za knihy odprodané .	—	—	455	11
IV.	Rozličné příjmy . . .	—	—	11	80
	Souhrn příjmů . .	59750	—	5780	23
	Výdaj.				
I.	Za tisk a papír . . .	—	—	2203	68
II.	Za vazbu	—	—	1100	—
III.	Povozné	—	—	23	79
IV.	Poštovné	—	—	18	20
V.	Daně a rozličné výlohy	—	—	226	23
	Souhrn výdaje . .	—	—	3571	90
	Bilance.				
	Když se od příjmů .	59750	—	5780	23
	odčítá vydání	—	—	3571	90
	zůstává ukonč. r. 1875	59750	—	2208	33
	Výkaz jmění.				
	A. Ve veřejných fon- dech	59750	—	—	—
	B. Na hotovosti . .	—	—	2208	33

V B r n ě, dne 31. prosince 1875.

Matěj Procházka,
t. č. starosta.

Robert Šuderla,
t. č. skoumatel účtů.

Fabián Roháček,
t. č. pokladník.

Výprodej kněh z našeho Dědictví za velmi sníženou cenu.

Dědictví ss. Cyrilla a Methoděje má, jak z níže položeného seznamu spatřiti lze, hojnost kněh na skladě, které za velmi levnou, v témž seznamu naznačenou cenu prodává. I vybízí všechny ušlechtilé podporovatele dobrého čtení, aby si neobtěžovali tu neb onu knihu aneb i více kněh z našeho Dědictví buď pro sebe neb pro místní knihovnu objednat. Poslouží tím předně sobě samým, neboť obdrží knihy obsahu dobrého, velmi poučného a na mnoze i mile zábavného, na nichž spolu nelpí nic z onoho kalu jedovaté nevěry a nemravnosti, jímž za našich dnů mnohé knihy potřísněny jsou; poslouží tím ale také i našemu Dědictví v jeho finanční tísní a umožní, aby se budoucně údům větší podíly dávati mohly. — Kdo si řečené knihy opatřiti hodlá, ať se obrátí ústně neb písemně na pokladníka našeho Dědictví, vp. Fabiána Roháčka, prefekta pacholeckého semináře v Brně, na veverské ulici.

Seznam kněh, které Dědictví ss. Cyrilla a Metoděje na skladě má a za snížené ceny prodává.

J m é n o d í l a	Počet exem- plářův na skladě	Převodní cena		Snižovací cena	
		zl.	kr.	zl.	kr.
Josefus Flavius o válce židovské . . .	324	1	40	—	50
Život sv. Alžběty II. vydání . . .	1078	—	70	—	50
Život sv. Cyrilla a Methoděje . . .	11	1	05	1	—
Život sv. Jana Kapistrána . . .	829	1	60	—	60
Děje sv. mučedníkův . . .	831	—	70	—	80
Dějepis církve katolické . . .	1385	2	—	1	—
Sv. František Borgiáš . . .	796	1	20	—	60
Blah. Jan Sarkander . . .	3310	2	—	1	—
Život sv. Angely . . .	741	—	60	—	30
Život sv. Augustina . . .	613	2	—	—	60
Hospodářská kniha . . .	847	1	—	—	50
Cesta do sv. země I. díl . . .	875	1	50	—	50
" " " " II. díl . . .	1169	1	50	—	50
Cesta do Francouz a Španěl I. . .	665	1	—	—	40
" " " " II. . .	1958	—	75	—	30
" " " " III. . .	2710	—	50	—	20
Žena křesťanská . . .	1940	—	60	—	30
Muž křesťanský . . .	2420	—	80	—	50
Moravan, kalendář od roku 1858 . . .	10	—	36	—	15
" " " " 1860 . . .	10	—	36	—	15
" " " " 1861 . . .	14	—	36	—	15
" " " " 1862 . . .	12	—	36	—	15
" " " " 1863 . . .	12	—	36	—	15
" " " " 1864 . . .	12	—	36	—	15
" " " " 1865 . . .	13	—	36	—	15
" " " " 1866 . . .	13	—	36	—	15
" " " " 1867 . . .	300	—	36	—	15
" " " " 1868 . . .	59	—	36	—	15
" " " " 1869 . . .	150	—	36	—	15
" " " " 1870 . . .	59	—	36	—	15
" " " " 1871 . . .	150	—	36	—	15
" " " " 1872 . . .	150	—	36	—	15
Obraz sv. Ludmily . . .	500	—	60	—	20
" " Vojtěcha . . .	555	—	60	—	20
" " Cyrilla a Methoděje . . .	50	—	50	—	20
Menší obrázky ss. Cyrilla a Methoděje	2700	—	—	—	20
Mapa Palestiny . . .	45	—	—	—	20
" Černégory . . .	200	—	—	—	10

Seznam

zemřelých údů Dědictví sv. Cyrilla a Meth.

kterí roku 1875 zemřeli, aneb, ač dříve mrtví,
správě Dědictví teprv letos oznámeni byli.*)

Z arcibiskupství Olomuckého.

- 6608 Nejezchleba František v Bojkovicích.
- 10065 Gregrova Františka v Manerově.
- 12663 Kotulek Josel v Tylovicích.
- 2438 Paulina Kupkova ve Vyškově.
- 4203 Vlach Karel ve Vyškově.
- 3383 Pilavka Václav ve Vyškově.
- 4249 Sekerova Anna v Olšanech.
- 1040 Zbořil Jan v Olšanech.
- 13190 Medkova Josefa v Olšanech.
- 13220 Bechný Jiří v Krhově.
- 5850 Holešovský Wolfgang ve Val. Meziříčí.
- 12827 Pojáč Tomáš ve Val. Meziříčí.
- 8566 Holubova Františka v Liptáli.
- 1940 Dopita Anna v Bystrošicích.
- 12676 Kulendova Barbora v Sazovicích.
- 11671 Kristinek František v Mysločovicích.
- 11029 Hrnčířova Mariana ve Vyškovicích.
- 7787 Jakubíkova Anna v Lehoticích.
- 10879 Ležákova Mariana v Žopích.
- 10371 Dlaskova Mariana v Svědlicích.

---

*) Uctivě se žádají všickni příznivci našeho Dědictví, aby úmrtí spoluúďů správě Dědictví rychle oznamovali, jelikož se to u mnohých spoluúďů teprva po letech stávalo.

- 7927 Kristova Juliana v Holešově.
 7254 Vávrova Marie v Březnici.
 4421 Dostalova Františka v Kurovicích.
 1726 Zapletalova Anna v Zahnášovicích,
 13060 Dp. Smika Josef, farář v Kozlovicích.
 7809 Vaníček Valentin v Horní Bečvě.
 10623 Kubaň Jan v Horní Bečvě.
 10213 Čaja Anna v Podolí.
 10298 Hanáček Josef ve Veškách.
 12229 Vp. Lešenár Mat., kaplan ve Vel. Penčicích.
 11657 Šamkova Josefa v Pitíně.
 11664 Čepa Mariana v Myšlechovicích.
 13129 Krill Josef v Odrlicích.
 1050 Koukalova Kateřina v Roketnici.
 5316 Řepa Karel ve Val. Meziříčí.
 5645 Struška Frant. v Uher. Brodě.
 5649 Veleďst. pan Heidenreich Frant. kanovník
 v Olomouci.
 7054 Klučková Marie v Benátkách.
 12890 Poledníček Kateřina v Králicích.
 5040 Dp. Šméal Frant., farář Ohrozimský.
 5501 Vrchovecká Petronila v Prus. Zábřehách.
 8310 Blaške Jos. v Benešově.
 8677 Smija Kateřina v Mal. Kelešovicích.
 10482 Šoška Eleonora v Šlakově.
 12176 Bialek Florentína v Borutíně.
 12717 Kretek Františka v Křenovicích.
 5826 Kácel Josef v Dubíčku.
 6021 Drlík Jan v Hrabové.
 9925 Kácel Jos. v Dubíčku.
 13275 Gottwaldova Františka v Horce.

Z biskupství Brněnského.

- 8067 Zelbr Jan, učitel v Drasově.
 13191 Lázníčková Majdalena v Ořechově.
 2010 Pluskal Josef v Hajanech.
 363 Vetchova Rosalie v Brtnici.
 9609 Duroň Martin v Lovčicích.
 4229 Došek Josef v Senohradech.
 11190 Kyselkova Anna v Křenovicích.
 11653 Hájkova Františka v Jehříně.

- 11644 Bartoš Václav i s manželkou Annou v Jamolicích.
 1547 Homola František v Podbřezicích.
 2549 Veselý František v Oujezdě.
 7674 Poláčhova Apolonie v Břeclavě.
 6210 Kurec Martin v Tvrdonicích.
 6105 Matuška Jakub v Mělčanech.
 3076 Kvasničkova Kateřina v Bránicích.
 2540 Šalplachta Matěj a Alžběta v Mělčanech.
 1591 Honek Tomáš v Julianově.
 1276 Závodský Matouš v Židenicích.
 2412 Kubíček Jan v Mor. Branicích.
 3129 Herrmann Josef v Morasicích.
 4496 Švitavský Ignát v Bystřici.
 4603 Šanderova Klára ve Vel. Němčicích.
 2224 Janík Jan v Kounicích.
 8258 Kopecká Antonie v Kounicích.
 8578 Povolný Frant. v Mohelni.
 159 Veleďst. pán Sušický Jakub, kanovník a farář v Bystřci.
 163 Dp. Formánek Vinc., farář v Brankovicích.
 13090 Dp. Vychodil Václav, farář ve Svitávce.
 1216 Sochor Josef v Rychtářově.
 2914 Pekárek Frant. v Lukách.
 420 Dp. Maleček Josef, farář na Chlumě.
 3722 Šmídova Kateřina v Pavlově.
 7292 Dp. Černý Dominik, farář ve Vladislavě.
 10544 Fula Bartoloměj v Hustopeči.
 10217 Bukovský Bartoloměj ve Vrbici.

Z arcibiskupství Pražského.

- 4833 Kasyk Čeněk ve Strašicích.
 11985 Vocásek Jan na Kladně.
 10667 Randl Václav v Hojovicích.
 12897 Vojtíšek Václav v Bitouchově.

Z biskupství Kralohradeckého.

- 1677 Česka Bedřich v Bystré.
 1680 Macků Josef v Bystré.
 2206 Pruška Karel v Bystré.
 12034 Škoda Antonín v Olešné.

- 5482 Dp. Havelka Jan, farář v Sedloňově.
5583 Holá Anna v Mezilesí.
5911 Šlechtova Terezie v Heřmanovu Městci.
7772 Cihlář Josef v Suchdole.
9665 Skalický Josef ve Výprechticích.
7925 Kánský Václav v Přepychách.
2351 Dp. Horák Václav, farář na Hrubé Skále.

Z biskupství Budějovického.

- 3206 Dp. Muchka Frant., farář ve Velharticích.
912 Duban Josef v Buděticích.
2420 Vavrýn Vojtěch v Čichlicích.
1955 Dp. Křenek Augustin, farář ve Velešíně.
2696 Malý Martin ve Vacově.
6582 Jahnova Anna v Dražinově.
9254 Voříšek Frant. v Kejně.
10024 Mach Jan v Malých Luženicích.
11361 Vávra Frant. v Miletíně.

Tedy celkem v Pánů zesnulých údův letos,
jak dalece správě Dědictví oznámeni byli 109, kte-
řížto se modlitbám živoucích doporučují.

